

انجمن پزشکی بریتانیا

راهنمای پزشکی خانواده

دائرة المعارف دارویی خانواده

تالیف : انجمن پزشکی بریتانیا   ترجمه : دکتر رضا محمودی

دایرة المعارف

دارویی خانواده

Henry, John
هنری ، جان آنتونی . ۱۹۳۹ ـ م
دائره المعارف دارویی خانواده / مؤلف انجمن پزشکی بریتانیا [تصحیح جان هنری] ؛ ترجمه رضا محمودی . ـ ـ قم : آئینه دانش، ۱۳۸۹ .
۳۰۳ ص .
ISBN : 978-600-5756-79-1
فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیپا.
عنوان روی جلد : راهنمای پزشکی خانواده : دائره المعارف دارویی خانواده .
عنوان اصلی : The British medical Association guide to medicines and drugs, 2001.
کتاب حاضر از مجموعه کتابهای انجمن پزشکی بریتانیا است .
۱. داروها ـــ دستنامه‌ها ـــ به زبان ساده . الف. محمودی ، رضا ، ۱۳۴۹ . مترجم . ب. انجمن پزشکی بریتانیا British Medical Association ج. عنوان . د . عنوان : راهنمای پزشکی خانواده : دائره المعارف دارویی خانواده .
RM ۳۰۱ / ۱۵ / ۹د۹ه۲
۱۳۸۵
۶۱۵/۱
کتابخانه ملی ایران ۱۱۷۳۴ ـ ۸۵ م

مرکزپخش: تهران، اتوبان آهنگ، پ ۵۴
۰۲۱-۳۳۴۳۱۴۵۲
۰۹۱۲۱۵۳۰۰۷۱
aienedanesh@yahoo.com

دایرة‌المعارف دارویی خانواده

انجمن پزشکی بریتانیا (با تصحیح هنری جان‌آنتونی)

ترجمه: رضا محمودی

ناشر: .... آئینه دانش
ناشرهمکار: .... فن افزار، علم آفرین، پگاسوس
ناظرچاپ: .... حمید دهقانی
نوبت چاپ: .... اول ۱۳۸۹
قیمت: .... ۳۹۰۰ تومان
شمارگان: .... ۵۰۰ جلد
لیتوگرافی: .... صیام قم
چاپخانه : .... جعفری

شابک: ۱-۷۹-۵۷۵۶-۶۰۰-۹۷۸ ❋❋❋❋ ISBN: 978-600-5756-79-1

بخش اول
گروه‌های دارویی

بخش دوم
داروهای رایج

تقدیم به والدین فداکارم که آموزگار اولین درس‌های زندگیم بودند.

مقدمهٔ مترجم

تاریخ تکامل علم طب را می‌توان به سه دوره تقسیم کرد: دوره طب سنتی، دورهٔ طب مدرن و دورهٔ طب پسامدرن. در عصر طب سنتی، دانش پزشکی در انحصار افراد محدودی بود و کسانی که به حرفهٔ طب اشتغال داشتند در رشته‌های دیگری نیز صاحب تبحّر بودند. در این دوره بیماری‌های مسری و تغذیه‌ای شیوع بسیار داشتند، توانایی جراحان در درمان بیماری‌ها بسیار محدود بود و مردم نیز آگاهی علمی چندانی از دانش پزشکی نداشتند، گرچه به خود اجازهٔ مداوای همهٔ بیماری‌ها را می‌دادند!

با کشف واکسن‌ها، آنتی‌بیوتیک‌ها، داروهای بیهوشی و نیز پی بردن به علت بسیاری از بیماری‌ها، طب وارد دورهٔ جدیدی شد که عصر پزشکی مدرن نامیده می‌شود. در این دوره بیماری‌های عفونی مهار شدند، بهداشت گسترش یافت و امیدهای زیادی برای درمان بیماری‌هایی مثل سرطان ایجاد شد.

با مشخص شدن محدودیت‌های پزشکی جدید در درمان بسیاری از بیماری‌های مزمن و بروز بیماری‌های جدیدی مثل ایدز، پزشکی جدید برخی روش‌های طب قدیم را مجدداً به رسمیت شناخت و پزشکی مدرن نیز از بسیاری ادعاهای خود عقب نشست که این دوره مشخصاً عصر طب پسامدرن نامیده می‌شود. هم در عصر طب مدرن و هم در دورهٔ پزشکی پسامدرن مجموعهٔ آگاهی‌های عمومی در خصوص دانش طب گسترش حیرت‌آوری یافته است و آموزش مهارت‌ها و آگاهی‌های مرتبط با طب به مردم عادی، جایگاه برجسته‌ای پیدا کرده است، به نحوی که یکی از ویژگی‌های برجستهٔ دورهٔ فعلی، اعتقاد به آموزش مسائل علمی در حوزهٔ طب و داروشناسی به مردم عادی است.

البته در خصوص آموزش مسائل علمی مربوط با طب و داروشناسی به مردم عادی، دو دیدگاه وجود دارد: یک دیدگاه معتقد است این کار سطح تفکر علمی را در مردم بالا می‌برد، انتظارات آنها را از دانش پزشکی تعدیل می‌کند، به نشر بیشتر این علم و تصحیح روند درمان کمک می‌کند، دیدگاه غیرعلمی و اسطوره‌ای ـ

تخیلی آنان را اصلاح می‌کند ، اعتماد مردم را به داروها و درمان‌های پزشکی افزایش می‌دهد و التزام آنها را به فرامین بهداشتی و درمانی تقویت می‌کند . گروه دیگر معتقدند آموزش پزشکی و داروشناسی به مردم عادی باعث ایجاد غرور کاذب و حس خودپزشک‌انگاری در آنان شده ، رازآلود بودن حرفه و دانش طب را از بین می‌برد ، جرأت و جسارت خوددرمانی را در آنان بالا می‌برد ، التزام آنان به فرامین بهداشتی و درمانی را سست می‌کند و از منزلت اطبّا و طب می‌کاهد . مجموعهٔ تجربیات و بررسی‌ها نشان می‌دهد که علی‌رغم برخی عوارض و پیامدها ، دیدگاه اول به صواب نزدیک‌تر است و برکات و فوائد افزایش بصیرت علمی و بالینی مردم عادی بر زیان‌های احتمالی آن می‌چربد .

هدف مترجم این کتاب برداشتن گامی هرچند کوتاه در این راه نو و متعالی است ، راهی که در کشور ما هنوز رهروان زیادی ندارد و باید برای پررهرو کردنْ آن تلاش بسیار کرد .

دربارهٔ این کتاب و نحوهٔ استفاده صحیح از مطالب آن :

این کتاب ترجمه و تلخیصی است از کتاب « راهنمای مختصر و فشردهٔ دارو و درمان » که توسط انجمن پزشکی بریتانیا (BMA) به نگارش درآمده است . ترجمه پیش روی شما از دو بخش تشکیل شده است : بخش اول در دوازده فصل تنظیم شده که هر کدام ، یکی از اعضای بدن را توضیح می‌دهند و در انتهای هر مبحث ، لیستی از داروهای موجود در بازار ارائه می‌شود ه برخی از داروهای مهم این لیست‌ها در بخش دوم شرح مفصل داده شده‌اند و شما می‌توانید با مطالعهٔ این جزئیات به درکی عمیق و علمی از نحوهٔ تأثیر داروها بر بدن دست یابید .

بخش دوم شامل جزئیات داروهای رایج و پرکاربردِ مورد استفاده در درمان بیماری‌های مختلف است .

قسمت عمدهٔ داروهای بخش دوم کتاب از منبع انگلیسی آن ترجمه شده‌اند و در مورد هر کدام نکات مهمی شامل : گروه دارویی ، نیاز دارو به تجویز پزشک ، میزان خطر در مصرف اضافی ، زمان و دفعات مصرف ، زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت

آن در بدن ، موارد منع مصرف و احتیاط ، عوارض ناخواسته ، تداخل‌های دارویی و مصرف آن در شیردهی و بارداری شرح داده شده‌اند . در این دسته از داروها ، شربت ، الگزیر و سایر اشکال سیال دارو تحت عنوان شکل مایع ذکر شده‌اند .

تعداد دیگری از داروها که در لیست متن اصلی نبودند برای تکمیل مطالب کتاب از منابع فارسی از جمله کتب داروهای ژنریک ایران جمع‌آوری و تلخیص شده‌اند که در مورد هر کدام نکات مهمی شامل : نام دارو ، اشکال دارویی موجود در ایران ، مقدار و روش مصرف ، موارد عمدهٔ استعمال دارو و عوارض جانبی مهم ، شرح داده شده‌اند . البته مقدار داروی مصرفی بر مبنای نیاز بالغین ذکر شده است . هر دو دسته داروهای فوق براساس حروف الفبا در فهرست واحدی تنظیم شده‌اند و شما با نگاه کردن به عناوین جزئیات ، متوجه می‌شوید که داروها متعلق به متن اصلی هستند یا توسط مترجم به فهرست اضافه شده‌اند .

از خوانندگان این کتاب انتظار می‌رود بعد از مطالعهٔ آن نه آنچنان دچار وسواس و احتیاط شوند که نتوانند اطلاعات موجود آن را مورد استفادهٔ عملی قرار دهند و نه آنچنان دچار غرور و خودپزشک‌بینی شوند که خود را از مراجعه به پزشکان و مراکز درمانی بی‌نیاز ببینند و به خوددرمانی و حتی درمان اطرافیان بپردازند !

این کتاب نه برای تکمیل دکوراسیون منزل شما است و نه جایگزین آزمایشگاه ، بیمارستان ، مطب و پزشک است بلکه هدف آن تکمیل دانش و اطلاعات شما در خصوص کاری است که در مراکز درمانی توسط پزشکان و پیراپزشکان انجام می‌شود . همچنین این کتاب به شما کمک می‌کند آنچه را که به شما دستور داده‌اند با آگاهی و بصیرت بیشتر و خطای کمتری به کار برید . سالم و کامیاب باشید .

بخش اول

گروه‌های دارویی

مغز و اعصاب

بیماری‌های مغز و سیستم عصبی ، خود را به صورت ضایعات و عوارض جسمی نشان می‌دهند . علایم جسمی می‌توانند به وسیلهٔ بیماری‌های متنوع مغز و دستگاه عصبی ایجاد شود . مرگ سلول‌های عصبی در اثر گردش ناکافی خون در مغز می‌تواند منجر به فلج اندام‌ها شود . اختلال جریان الکتریسیته در رشته‌های عصبی مغز می‌تواند باعث تشنج شود . تغییرات موقتی گردش خون در مغز و اطراف آن ، می‌تواند باعث ایجاد سردردهای میگرنی شود . بیماری پارکینسون در اثر کمبود تولید یک واسطهٔ شیمیایی به نام دوپامین به وسیلهٔ سلول‌های تخصص یافتهٔ مغز ایجاد می‌شود . اگرچه برای بیماری‌های روانی و عاطفی علتی شناخته نشده ولی نقص در کارکرد سلول‌های عصبی می‌تواند در بروز این بیماری‌ها مؤثر باشد .

داروهایی که در این قسمت شرح داده می‌شود بیماری‌های دستگاه عصبی را از بین نمی‌برند بلکه ارتباط سیگنال‌ها را در سیستم عصبی اصلاح می‌کنند . به همین دلیل ، این داروها باعث بهبود علایم بیماری شده یا کارکرد دستگاه عصبی را به حالت عادی برمی‌گردانند .

گروه‌های دارویی عمده در درمان بیماری‌های مغز و دستگاه عصبی عبارتند از :

- داروهای ضددرد
- داروهای خواب‌آور
- داروهای ضداضطراب
- داروهای ضدافسردگی
- داروهای ضدجنون
- داروهای ضدمانیا (بیماری شیدایی)
- داروهای ضدتشنج
- داروهای ضدپارکینسون
- داروهای ضددمانس
- داروهای محرک سیستم عصبی
- داروهای ضدمیگرن
- داروهای ضداستفراغ

داروهای ضددرد

ضددردها داروهایی هستند که باعث تسکین درد می‌شوند اما از آن‌جا که درد یک بیماری نیست ، بلکه علامت بیماری است ، شفای کامل درد ، بستگی به درمان بیماری ایجادکنندهٔ درد دارد . در صورتی

که بیماری اصلی قابل درمان نباشد ، ممکن است نیاز به استفادهٔ بلندمدت از داروی ضددرد باشد . برای مثال : ضددرد باعث تسکین دندان درد می‌شود اما بهبودی اصلی زمانی حاصل می‌شود که بیماری دندان معالجه شود . ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی مدت زیادی است که برای درمان درد و التهاب استفاده می‌شوند ، مانند آسپیرین . ضددردهای مخدر از مشتقات ماده‌ای به نام تریاک هستند که از گل خشخاش به دست می‌آید . این ترکیبات روی چند ناحیه از دستگاه عصبی به طور مستقیم اثر می‌کنند .

بی‌حس کننده‌های موضعی جهت جلوگیری از درد ، در جراحی‌های کوچک استفاده می‌شوند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

اوپیوئیدها شامل : کوکودامول **Co-codamol** ـ کوکوداپرین **Co-codaprin** ـ کدئین **Codeine** ـ کودیدرامول **Co-dydramol** ـ کوپروکسامول **Co-proxamol** ـ مورفین **Morphine** ـ دیپی‌پانون **Dipipanone** ـ فنتانیل **Fentanyl** ـ میتازینول **Meptazinol** ـ متادون **Methadone** ـ پنتازوسین **Pentazocin** ـ پتیدین **Pethidine** ـ فنازوسین **Fhenazocine** ـ ترامادول **Tramadol** .

ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی (NSAIDs) شامل : آسپیرین **Aspirin** ـ دیکلوفناک **Diclofenac** ـ اتودولاک **Etodolac** ـ فن بوفن **Fenbufen** ـ ایبوپروفن **Ibuprofen** ـ ایندومتاسین **Indomethacin** ـ کتوپروفن **Ketoprofen** ـ کتورولاک **Ketorolac** ـ مفنامیک اسید **Mefenamic acid** ـ ناپروکسن **Naproxen** ـ پیروکسیکام **Piroxicam** .

داروهای دیگر شامل : نفوپام **Nefopam** ـ پاراستامول (استامینوفن) **Paracetamol** .

داروهای خواب‌آور

اشکال در به خواب رفتن یا ادامهٔ خواب علل زیادی دارد . برخی از مردم دچار نگرانی‌های موقتی یا ناراحتی‌های ناشی از یک بیماری جزئی می‌شوند اما بی‌خوابی مداوم می‌تواند ناشی از ناراحتی‌های روانی مانند اضطراب ، افسردگی یا ناراحتی ناشی از بیماری‌های جسمی باشد . برای رفع بی‌خوابی‌های موقتی ، اقداماتی مانند نوشیدن شیر گرم یا دوش‌گرفتن با آب گرم ، درمان مناسبی هستند . درمان با داروهای خواب‌آور ، زمانی صورت می‌گیرد که روش‌های غیردارویی مانند آنچه که ذکر شد ، شکست خورده باشد .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

بنزودیازوپین‌ها شامل : لوپرازولام **Loprazolam** ـ لورمتازپام **Lormetazepam** ـ نیترازپام **Nitrazepam** ـ تمازپام **Temazepam** .

باربیتورات‌ها شامل : آمورباربیتال **Amorbarbital** .

مشتقات کلر شامل : کلرال بتائین **Chloral Betaine** ـ کلرال هیدرات **Chloral Hydrate** .

داروهای دیگر شامل : کلرمتیازول **Chlormethiazole** ـ دیفن هیدرامین **Diphenhydramine** ـ زولپیدم **Zolpidem** ـ زوپیکلن **Zopiclone** .

داروهای ضداضطراب

مقدار کمی استرس جهت تحریک فرد برای فعالیت‌های عادی روزمره مفید است اما اگر مقدار استرس افزایش یابد حالتی پیش می‌آید که به آن اضطراب می‌گویند . شخص مضطرب به چیزهایی توجه می‌کند یا از چیزهایی می‌ترسد و نگران چیزهایی است که اصلاً واقعیت ندارد . اضطراب زمانی ایجاد می‌شود که تعادل برخی واسطه‌های شیمیایی در مغز به هم بخورد . اگر بخواهیم اضطراب را به طور اساسی درمان کنیم باید به درمان بیماری اصلی منتهی به اضطراب بپردازیم .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

بنزودیازپین‌ها شامل : کلردیازپوکساید **Chlordiazepoxide** ـ دیازپام **Diazepam** ـ لورازپام **Lorazepam** ـ اگزازپام **Oxazepam** .

بتابلوکرها شامل : آتنولول **Atenolol** ـ اوکسپرنولول **Oxprenolol** ـ پروپرانولول **Propranolol** .

داروهای دیگر شامل : بوسپیرون **Buspirone** ـ پرومازین **Promazine** .

داروهای ضدافسردگی

حزن و اندوه و دلگیر شدن که گاه اتفاق می‌افتد طبیعی است و به سرعت رفع می‌گردد ولی افسردگی شدید ، می‌تواند از اتفاقات مختلف زندگی مانند : از دست دادن عزیزان ، بیماری‌های مختلف و گاه بدون علت خاص ایجاد شود . در بیماران افسرده ، تولید برخی واسطه‌های شیمیایی کاهش می‌یابد که مصرف داروهای ضدافسردگی ، سطح این مواد را در مغز به حالت عادی برمی‌گرداند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

ضدافسردگی‌های سه حلقه‌ای TCAs شامل : آمی‌تریپتیلین **Amitriptyline** ـ آموکساپین **Amoxapine** ـ کلومیپرامین **Clomipramine** ـ داسولپین **Dosulepin** ـ دوکسپین **Doxepine** ـ ایمی‌پرامین **Imipramine** ـ لوفپرامین **Lofepramine** ـ نورتریپتیلین **Nortriptyline** ـ پروتریپتیلین **Protriptyline** ـ تریمیپرامین **Trimipramine** .

مهارکننده‌های بازجذب انتخابی سروتونین SSRIs شامل : سیتالوپرام **Citalopram** ـ فلوکستین **Fluoxetin** ـ فلووکسامین **Fluvoxamine** ـ پاروکستین **Paroxetine** ـ سرترالین **Sertraline** .

مهارکننده‌های آنزیم مونوآمینواکسیداز MAOIs شامل : ایزوکربوکسازید **Isocarboxazid** ـ موکلوبماید **Moclobemide** ـ فنلزین **Phenelzine** .

داروهای دیگر شامل : فلوپنتیکسل **Flupentixol** ـ ماپروتیلین **Maprotiline** ـ میانسرین **Mianserin** ـ میرتازپین **Mirtazepine** ـ نفازودون **Nefazodone** ـ ربوکستین **Reboxetine** ـ ترازودون **Trazodone** ـ ونلافاکسین **Venlafaxine** ـ ویلوکسازین **Viloxazine** .

داروهای ضدجنون

واژهٔ سایکوز (جنون) برای توصیف مجموعه‌ای از بیماری‌های روانی که باعث مختل شدن تفکر منطقی ، رفتار عاقلانه و درک واقعیات می‌شود به کار می‌رود . این بیماری‌ها شامل : اسکیزوفرنی ، بیماری دوقطبی (مانیک ـ دپرشن) و پارانویا می‌باشند . اگرچه علت دقیق این بیماری‌ها مشخص نیست اما استرس ، وراثت و ضایعات مغزی در ایجاد آن‌ها دخیل هستند . گاهی نیز جنون گذرا در افراد استفاده کننده از داروهای روان‌گردان و نیز کسانی که مصرف الکل را به طور ناگهانی قطع کرده‌اند دیده می‌شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

فنوتیازین‌ها شامل : کلرپرومازین **Chlorpromazine** ـ فلوفنازین **Fluphenazine** ـ متوتریمپرازین **Methotrimeprazine** ـ پرفنازین **Perphenazine** ـ پیپوتیازین **Pipotiazine** ـ تیوریدازین **Thioridazine** ـ تری‌فلوپرازین **Trifluoperazine** .

بوتیروفنون‌ها شامل : بن‌پریدول **Benperidol** ـ دروپریدول **Droperidol** ـ هالوپریدول **Haloperidol** .

داروهای دیگر شامل : آمیسولپراید / سولپیراید **Amisulpride / Sulpiride** ـ کلوزاپین **Clozapine** ـ فلوپنتیکسل **Flupentixol** ـ اولانزاپین **Olanzapine** ـ اکسی‌پرتین **Oxypertine** ـ پری‌سیازین **Pericyazine** ـ پیموزاید **Pimozide** ـ کوتیاپین **Quetiapine** ـ ریسپریدون **Risperidone** ـ زوتپین **Zotepine** ـ زوکلوپنتیکسل **Zuclopentixol** .

داروهای ضدمانیا

تغییرات خلق تا حدی طبیعی است اما وقتی تغییرات خلقی شکلی غیرعادی به خود گرفت و با تغییرات متناوبی بین دو حالت سرخوشی بیش از حد و افسردگی توأم شد ، ایجاد نوعی بیماری شده که **مانیک دپرشن** نامیده می‌شود . این بیماری به وسیلهٔ املاح لیتیم درمان می‌شود .

داروهای شایع این گروه عبارتند از :

لیتیم **Lithium** ـ کاربامازپین **Carbamazepine** .

داروهای ضدتشنج

پیام‌های الکتریکی در مغز به خوبی هماهنگ شده و باعث حرکت طبیعی دست‌ها و پاها می‌شوند . این پیام‌ها می‌توانند نامنظم و آشفته شوند و منجر به حرکت‌های بیمارگونهٔ اندام‌ها و تغییرات روانی

شوند که به عنوان تشنج شناخته می‌شوند . شایع‌ترین علت تشنج عود کننده ، بیماری صرع می‌باشد که اغلب معلول بیماری‌ها یا ضایعات مغزی می‌باشد . تشنج در اثر مسمومیت با برخی داروها ایجاد می‌شود . در کودکان زیر ۷ سال ، تب بالا باعث بروز تشنج می‌شود . داروهای ضدتشنج برای پیش‌گیری از حمله‌های صرعی به کار می‌روند و نیز تشنج را متوقف می‌کنند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

کاربامازپین **Carbamazepine** ـ کلوبازام **Clobazam** ـ کلومتیازول **Clomethiazole** ـ کلونازپام **Clonazepam** ـ دیازپام **Diazepam** ـ اتوسوکسیماید **Ethosuximide** ـ گاباپنتین **Gabapentin** ـ لاموتریژین **Lamotrigine** ـ لورازپام **Lorazepam** ـ فنوباربیتال **Phenobarbital** ـ فنی‌توئین **Phenytoin** ـ پیراستام **Piracetam** ـ پریمیدون **Primidone** ـ والپروات سدیم **Sodium Valproate** ـ تیاگابین **Tiagabine** ـ توپیرامات **Topiramate** ـ ویگاباترین **Vigabatrin** .

داروهای ضدپارکینسون

پارکینسونیزم یک واژهٔ کلی است و به حالتی که در آن مجموعهٔ علایم لرز سر و اندام‌ها ، سفتی ماهیچه ، چهرهٔ بی‌حالت و بی‌احساس و ناتوانی در شروع یا کنترل حرکات وجود دارد اطلاق می‌شود .

پارکینسونیزم علل متنوعی دارد اما شایع‌ترین علت آن بیماری پارکینسون است که در اثر آن سلول‌های سازندهٔ ماده‌ای به نام دوپامین در مغز ، آسیب می‌بینند . عوارض داروهای ضدجنون و نیز باریک شدن رگ‌های خونی داخل مغز ، از دیگر علل پارکینسونیزم هستند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

داروهای آنتی‌کولینرژیک شامل : بنزهگزول **Benzhexole** ـ بنزتروپین **Benztropine** ـ بایپریدین **Biperidine** ـ اورفنادرین **Orphenadrine** ـ پروسیکلیدین **Procyclidine** .

Dopamine - boosting drugs ***شامل :*** آمانتادین **Amantadine** ـ اپومورفین **Apomorphine** ـ بروموکریپتین **Bromocriptine** ـ کابرگولین **Cabergoline** ـ لودوپا **Levodopa** ـ لیزوراید **Lisuride** ـ پرامیپکسل **Pramipexol** ـ روپینیرول **Ropinirole** ـ سلژیلین **Selegiline** .

داروهای ضددمانس (زوال عقل)

دمانس کاهش پیش روندهٔ کارکرد مغز بوده و شدت آن به حدی است که فعالیت‌های عادی ، شغلی و اجتماعی فرد مبتلا را تحت تأثیر قرار می‌دهد . دمانس ممکن است ناشی از کاهش گردش خون مغز یا بیماری مالتیپل اسکلروز یا اِم اِس باشد . مهم‌ترین علت دمانس ، بیماری آلزایمر است .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

دانپزیل **Donepezil** ـ ریواستیگمین **Rivastigmine** .

داروهای محرک دستگاه عصبی

وضعیت هوشیاری شخص در طول روز تغییر می‌کند و این تغییرات تحت کنترل واسطه‌های شیمیایی موجود در مغز به ۲ گروه تقسیم می‌شوند :
گروه اول اثری مهارکننده و کاهنده روی هوشیاری دارند و گروه دیگر اثر محرک و افزاینده‌ای روی هوشیاری دارند و باعث افزایش بیداری می‌شوند . وضعیت خاصی وجود دارد که در آن شخص تمایل غیرعادی و شدید به خواب دارد که نارکولپسی نامیده می‌شود .
در شخص مبتلا به این وضعیت از داروهای محرک استفاده می‌شود . شایع‌ترین فرآوردهٔ خانگی افزایندهٔ هوشیاری ، کافئین است که در قهوه و چای یافت می‌شود . باید توجه داشت که مصرف این داروها در افراد دارای مشکلات روانی مضر است .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

محرک‌های دستگاه تنفس شامل : دگزاپرام **Doxapram** ـ تئوفیلین / آمینوفیلین **Theophylline / Aminophylline** .

داروهای دیگر شامل : کافئین **Caffeine** ـ متیل فنیدات **Methylphenidate** ـ مدافینیل **Modafinil** .

داروهای ضدمیگرن

میگرن واژه‌ای است برای توصیف نوعی سردرد شدید که عودکننده بوده و یک طرف سر را تحت تأثیر قرار می‌دهد . این بیماری در اثر تغییرات در عروق مغز و اطراف سر اتفاق می‌افتد و ممکن است با تهوع و استفراغ توأم باشد . میگرن با علایم هشدار دهنده‌ای مانند احساس یک نور خیره کننده ، حالت کرختی ، احساس سوزش در بازو و اختلال در تکلّم همراه است . اگرچه علت میگرن ناشناخته است اما عواملی چون ورزش ، فعالیت سنگین فیزیکی ، ضربه به سر ، غذاها یا داروهای خاص ، استرس ، شوک ، فشار روحی و علل ارثی می‌توانند باعث شروع یک حملهٔ میگرنی شوند . این داروها علت اصلی را برطرف نمی‌کنند . میگرن می‌تواند خود به خود بهبود یابد و در بسیاری از افراد نیز با یک مسکن رفع می‌شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

داروهای پیش‌گیری‌کننده از وقوع میگرن شامل : آمی‌تریپتیلین **Amitriptyline** ـ کلونیدین **Clonidine** ـ سیپروهپتادین **Cyproheptadine** ـ متی‌سرجید **methysergide** ـ پیزوتیفن **Pizotifen** ـ پروپرانولول **Propranolol** ـ وراپامیل **Verapamil** ـ نیفدیپین **Nifdipine** .

اگونیست‌های HT_{15} شامل : ناراتریپتان **Naratriptan** ـ ریزاتریپتان **Rizatriptan** ـ سوماتریپتان **Sumatriptan** ـ زولمی تریپتان **Zolmitriptan** .

داروهای ضداستفراغ

ضداستفراغ‌ها برای پیش‌گیری از تهوع و استفراغ یا درمان آن‌ها به کار می‌روند . استفراغ واکنش بدن به مواد مضرّ جهت خارج کردن آن‌ها از دستگاه گوارش است . استفراغ می‌تواند علامت برخی از بیماری‌ها باشد . تهوع و استفراغ می‌تواند در اثر مسافرت ، عفونت مجاری گوارشی ، بارداری و سرگیجه ایجاد شود یا جزء آثار جانبی شیمی‌درمانی ، رادیوتراپی و نیز داروهای بیهوشی باشد . داروهای ضداستفراغ نباید بیش از چند روز مصرف شوند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

داروهای آنتی هیستامین شامل : سیناریزین **Cinarizine** ـ سیکلیزین **Cyclizine** ـ دیمن هیدرینات **Dimenhydrinate** ـ مکلوزین **Meclozine** ـ پرومتازین **Promethazine** .

فنوتیازین‌ها شامل : کلرپرومازین **Chlorpromazine** ـ پرفنازین **Perphenazine** ـ پروکلرپرازین **Prochlorperazine** .

آنتاگونیست‌های HT3۵ شامل : گرانیسترون **Granisetrone** ـ اوندانسترون **Ondansetrone** ـ تروپیسترون **Tropisetron** .

بوتیروفنون‌ها شامل : هالوپریدول **Haloperidol** .

داروهای دیگر شامل : بتاهیستین **Betahistine** ـ دامپریدون **Domperidone** ـ هیوسین هیدروبروماید **Hyoscine Hydrobromide** ـ متوکلوپرامید **Metoclopramide** ـ نابیلون **Nabilone** .

قلب و دستگاه گردش خون

خون ، اکسیژن ، مواد غذایی و گرما را در داخل بدن منتقل می‌کند همچنین مواد زائد بدن جهت دفع در کلیه‌ها ، داروها و پیام‌های شیمیایی توسط خون منتقل می‌شوند . خون موجود در سیاهرگ‌ها توسط قلب به ریه‌ها پمپ شده و بعد از اکسیژن‌گیری در ریه‌ها به وسیلهٔ قلب به اندام‌های مختلف بدن مثل مغز و دستگاه گوارش پمپ می‌شود . عواملی مانند ضعف پمپ قلب ، افزایش خیلی زیاد ضربان قلب و بی‌نظمی ضربان قلب می‌توانند باعث گردش ناکافی خون در بدن شوند . رسوب چربی در دیوارهٔ رگ‌ها باعث انسداد و تنگی آن‌ها می‌شود .

تنگ شدن رگ‌ها ، منجر به کاهش خون در مغز ، اندام‌ها و عضله‌های قلبی می‌شود . باریک شدن رگ‌های قلبی باعث آنژین صدری شده و در چنین شرایطی اگر لختهٔ خونی در رگ‌ها به وجود آید ، ممکن است باعث انسداد عروق دیوارهٔ عضلانی قلب شود .

از آن‌جا که مبتلایان به بیماری‌های قلبی بیش از یک مشکل دارند ، بیش از یک دارو در درمان آن‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد .

گروه‌های دارویی عمده در درمان بیماری‌های قلب و عروق عبارتند از :

- داروهای دیجیتالی
- بتابلوکرها
- گشادکننده‌های رگ‌ها
- دیورتیک‌ها
- داروهای ضدآریتمی
- داروهای ضدآنژین
- داروهای ضدفشارخون
- داروهای پایین‌آورندهٔ چربی خون
- داروهای مؤثر بر فرآیند لخته شدن خون

داروهای دیجیتالی

ترکیبات دیجیتالی ، ترکیباتی هستند که از برگ‌های گیاهان خانوادهٔ انگشتان‌های به دست می‌آید و در درمان بیماری‌های قلبی به کار می‌روند . این داروها ، بیماری‌های قلبی را درمان نمی‌کنند بلکه فعالیت پمپ قلب را اصلاح کرده و منجر به از بین رفتن علایم ناشی از ضعف کارکرد قلب می‌شوند . مصرف

ترکیبات دیجیتالی ، باعث بهبود علایم نارسایی قلبی مانند خستگی ، تنگی نفس و ورم پا می‌شوند ؛ همچنین این ترکیبات ظرفیت فعالیت فیزیکی را در شخص مبتلا به نارسایی قلبی افزایش می‌دهند . این داروها آثار سمی دارند . افزایش سطح این داروها در خون باعث بروز علایم مسمومیت با داروهای دیجیتالی می‌شود . دیگوکسین و دیجیتوکسین از مهم‌ترین ترکیبات دیجیتالی به شمار می‌روند .

داروهای متداول این گروه عبارتند از :

دیگوکسین **Digoxin** ـ دیجیتوکسین **Digitoxin** .

بتابلوکرها

داروهایی هستند که انتقال تحریکات از راه گیرنده‌های بتا را در بدن مهار می‌کنند ؛ گیرنده‌های بتا به دو نوع بتا یک « B_1 » و بتا دو « B_2 » تقسیم می‌شوند . گیرنده‌های بتا یک « B_1 » در عضله‌های قلبی و گیرنده‌های بتا دو « B_2 » در مجاری هوایی و رگ‌های خونی یافت می‌شوند . بتابلوکرها برای درمان آنژین صدری ، فشارخون بالا ، بی‌نظمی ضربان قلب بعد از حملهٔ قلبی برای جلوگیری از ضربان غیرطبیعی قلب یا جلوگیری از ضایعات بیشتر عضله‌های قلبی ، اصلاح کارکرد قلب در بیماری عضلات قلب ، جلوگیری از سردرد میگرنی ، کاهش علایم فیزیکی اضطراب ، کنترل علایم پرکاری تیروئید و به صورت قطره چشمی برای کاهش فشار چشم در بیماری (گلوکوم) به کار می‌روند .

مهم‌ترین خطر در مصرف بتابلوکرها ، تشدید اختلالات تنفسی ناشی از برونشیت ، آسم و سایر بیماری‌های تنفسی است .

داروهای متداول این گروه عبارتند از :

داروهای انتخابی قلب شامل : آتنولول **Atenolol** ـ بتاکسولول **Betaxolol** ـ بیزاپرولول **Bisoprolol** ـ سلیپرولول **Celiprolol** ـ متوپرولول **Metoprolol** .

داروهای غیر انتخابی قلب شامل : اسبوتولول **Acebutolol** ، کاروديلول **Carvedilol** ـ لابتالول **Labetalol** ـ نادولول **Nadolol** ـ پنیدولول **Pindolol** ـ پروپرانولول **Propranolol** ـ سوتالول **Sotalol** ـ تیمولول **Timolol** .

داروهای گشادکنندهٔ رگ‌ها

این داروها باعث گشادترشدن رگ‌ها می‌شوند و مورد استفادهٔ عمدهٔ آن‌ها زمانی است که تنگ شدن رگ‌ها باعث کاهش گردش خون در جایی مثل عضلات قلب و کاهش اکسیژن‌رسانی شود . همچنین از گشادکننده‌های عروقی برای کاهش فشارخون و درمان آنژین استفاده می‌شود . خطر عمدهٔ گشادکننده‌های عروق ، کاهش زیاد فشارخون است . این امر می‌تواند باعث سرگیجه هنگام ایستادن ، به خصوص در افرادی که دچار بی‌ثباتی فشارخون هستند ، شود .

داروهای متداول این گروه عبارتند از :

مهارکننده‌های آنزیم تبدیل‌کنندهٔ آنژیوتانسین شامل : کاپتوپریل **Captopril** ـ سیلازاپریل **Cilazapril** ـ انالاپریل **Enalapril** ـ فوزیناپریل **Fosinopril** ـ لیزیناپریل **Lisinopril** ـ موکسی‌پریل **Moexipril** ـ پریندapriل **Perindopril** ـ کیناپریل **Quinapril** ـ رامیپریل **Ramipril** ـ ترندالاپریل **Trandolapril** .

بازکننده کانال پتاسیم شامل : نیکوراندیل **Nicorandil** .

آلفابلوکرها شامل : دگزازوسین **Doxazosin** ـ ایندورامین **Indoramin** ـ پرازوسین **Prazosin** ـ ترازوسین **Trazosin** .

مسدودکننده‌های کانال کلسیم شامل : آملودیپین **Amlodipine** ـ دیلتیازم **Diltiazem** ـ فلودیپین **Felodipin** ـ ایسرادیپین **Isradipine** ـ لاسی‌دیپین **Lacidipine** ـ لرکانی‌دیپین **Lercanidipine** ـ نیکاردیپین **Nicardipine** ـ نیفدیپین **Nifedipine** ـ وراپامیل **Verapamil** .

بلوک‌کننده‌های آنژیوتانسین دو شامل : کاندسارتان **Candesartan** ـ ایربسارتان **Irbesartan** ـ لوسارتان **Losartan** ـ والسارتان **Valsartan** .

نیترات‌ها شامل : گلیسریل تری نیترات **Glyceryltrinitrate** ـ ایزوسورباید دی‌نیترات / مونونیترات **Isosorbide Dinitrate / Mono nitrate** .

داروهای دیگر شامل : هیدرالازین **Hydralazine** ـ مینوکسیدیل **Minoxidil** .

دیورتیک‌ها

دیورتیک‌ها آب اضافی بدن را به صورت ادرار دفع می‌کنند و باعث کاهش ورم و بهبود کارکرد پمپ قلب می‌شوند و نیز بر روی کلیه که عضو کنترل‌کنندهٔ آب بدن است اثر می‌کنند . دیورتیک‌ها می‌توانند باعث اختلال در مواد شیمیایی خون شوند که مهم‌ترین آن‌ها ، کاهش پتاسیم خون است . مصرف هم‌زمان دیورتیک‌ها با دیجیتال‌ها ، خطر ریتم غیرطبیعی قلب را تشدید می‌کند . برخی دیورتیک‌ها سطح اوره در خون را افزایش داده باعث افزایش خطر نقرس می‌شوند . برخی دیگر سطح قندخون را بالا برده و برای افراد دیابتی خطرساز می‌شوند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

دیورتیک‌های لوپ هنله شامل : بومتاناید **Bumetanide** ـ اتاکرینیک اسید **Ethacrynic acid** ـ فورزماید **Furosemide** ـ تورازماید **Torasemide** .

دیورتیک‌های نگهدارندهٔ پتاسیم شامل : آمیلوراید **Amiloride** ـ اسپیرونولاکتون **Spironolacton** ـ تریامترن **Triamterene** .

تیازیـدها شـامل : بندروفلومتازیـد **Bendroflumethazide** ـ کلروتیازیـد **Chlorothiazide** ـ کلرتالیــدون **Chlortalidone** ـ هیدروکلروتیازیــد **Hydrochlorothiazide** ـ هیدروفلومتازیــد **Hydroflumethiazide** ـ اینداپامیــد **Indapamide** ـ مفروزایــد **Mefruside** ـ میتــولازون **Metolazone** ـ پلی‌تیازید **Polythiazide** ـ گزیپامید **Xipamide** .

ضد آریتمی‌ها

قلب دارای دو حفرهٔ فوقانی و دو حفرهٔ تحتانی است که دهلیز و بطن نامیده می‌شوند . فعالیت پمپی این چهار حفره از راه دستورها و پیام‌های الکتریکی تنظیم می‌شود که به وسیلهٔ گره پیش‌آهنگ در قلب تولید می‌شود و به وسیلهٔ مسیر هدایتی قلب به بخش‌هـای مختلـف آن فرسـتاده مـی‌شـود . اگـر ایـن هماهنگی مختل شود حالتی ایجاد می‌شود که به آن آریتمی می‌گویند .

علل آریتمی

نقایص مادرزادی ، بیماری‌های عروقی ، بیماری‌های قلبی ، پرکاری تیروئید ، مصرف داروهـایی ماننـد کافئین و آنتی‌کولینرژیک باعث ایجاد آریتمی می‌شوند . در صورتی که آریتمی کارکرد قلب را تحـت تـأثیر قرار دهد و باعث نارسایی گردش خون شود درمـان آن ضـرورت دارد . در صـورت بـروز آریتمـی شـدید و ناگهانی تجویز داروهای ضدآریتمی به صورت تزریقی لازم است .

این داروها از بروز علایم آریتمی جلوگیری می‌کنند و حتی منجر به ریتم عادی قلب مـی‌شـوند . این داروها به همان اندازه که آریتمی را کنترل می‌کنند ، ممکن است باعث افت کارکرد قلب شوند و از این راه منجر به سرگیجه در حالت ایستاده و تنگی نفس در هنگام فعالیت شوند .

داروهای متداول این گروه عبارتند از :

بتابلوکرها : مراجعه شود به صفحهٔ ۲۷

مسدودکننده‌های کانال کلسیم شامل : وراپامیل **Verapamil** .

داروهای دیجیتالی شامل : دیگوکسین **Digoxin** ـ دیجیتوکسین **Digitoxin** .

داروهـای دیگـر شـامل : آدنـوزین **Adenosine** ـ آمیـودارون **Amiodarone** ـ برتیلیـوم **Bertylium** ـ دیزوپیرامید **Disopyramide** ـ فلکائینید **Flecainide** ـ لیگنوکائین **Lignocaine** ـ مگـزیلتین **Mexiletine** ـ موراسیزین **Moracizine** ـ پروکائین‌آمید **Procainamide** ـ پروپافنون **Propafenone** ـ کینیدین **Quinidine** .

داروهای ضد آنژین

آنژین عبارت است از درد در ناحیهٔ قفسهٔ سینه که در اثر نارسایی در اکسیژن‌رسانی به عضله‌هـای قلب ایجاد می‌شود . علت آنژین تنگ شدن سرخرگ‌های دیوارهٔ عضلانی قلب است . تنگ شدن این

رگ‌ها باعث کاهش خون‌رسانی و اکسیژن‌رسانی به عضله‌های قلب می‌شود . افرادی که مصرف چربی بالایی دارند و نیز افراد سیگاری ، بیشتر در معرض رسوب چربی در دیوارهٔ سرخرگ‌های دیوارهٔ عضلانی قلب و در نتیجه ابتلا به آنژین می‌باشند .

وقوع مکرّر آنژین صدری می‌تواند باعث ناتوانی شخص شود و در صورتی که درمان صورت نگیرد خطر وقوع حملهٔ قلبی افزایش می‌یابد . در صورتی که آنژین با دارو کنترل نشود ، ممکن است عمل جراحی برای بهبود جریان خون عضله‌های قلب ضرورت داشته باشد .

داروهای متداول این گروه عبارتند از :

بتابلوکرها : مراجعه شود به صفحهٔ ۲۷

مسدودکننده‌های کانال کلسیم شامل : نیفدیپین **Nifedipine** ـ آملودیپین **Amlodipine** ـ دیلتیازم **Diltiazem** ـ نیکاردیپین **Nicardipine** .

نیترات‌ها شامل : گلیسریل تری‌نیترات ـ ایزوسورباید دی نیترات / مونو نیترات **Isosorbide dinitrate / Mononitrate** .

بازکننده‌های کانال پتاسیم شامل : نیکوراندیل **Nicorandil** .

داروهای دیگر شامل : آسپیرین **Aspirine** ـ سیمواستاتین **Simvastatin** ـ هپارین **Heparin** .

داروهای ضدفشارخون

فشارخون عبارت از مقدار نیرویی است که به وسیلهٔ جریان خون به دیوارهٔ سرخرگ‌ها وارد می‌شود . فشارخون دارای یک حداقل و یک حداکثر است که فشارخون حداکثر در طی انقباض بطن‌ها و فشارخون حداقل در هنگام استراحت و انبساط بطن‌ها ایجاد می‌شود . فشارخون بالا ، زمانی است که در ۳ زمان مختلف فشارخون شخص بالاتر از حد معمول باشد و تنها یک بار اندازه‌گیری نمی‌تواند بالا بودن فشارخون شخص را اثبات کند . فشارخون گاه در اثر یک بیماری خاص ایجاد می‌شود . گروه‌های خاصی در معرض افزایش فشارخون قرار دارند که عبارتند از دیابتی‌ها ، افراد با چربی خون بالا ، افراد دارای ضایعات قلبی مادرزادی و افرادی که دخانیات مصرف می‌کنند .

سفیدپوستان کمتر دچار فشارخون هستند تا سیاه‌پوستان و افرادی که نمک مصرفی آن‌ها زیاد است بیشتر دچار فشارخون می‌شوند . داروهای ضدفشارخون باعث از بین رفتن فشارخون نمی‌شوند بلکه در هنگام مصرف آن‌ها فشارخون کاهش می‌یابد . نحوهٔ درمان دارویی فشارخون بستگی به شدت فشارخون دارد . در ابتدای شروع درمان فشارخون خفیف و متوسط به طور معمول از یک دارو استفاده می‌شود .

داروهای متداول این گروه عبارتند از :

مهارکننده‌های آنزیم تبدیل‌کنندهٔ آنژیوتانسین (ACE) : مراجعه شود به صفحهٔ ۲۸

بتابلوکرها : مراجعه شود به صفحهٔ ۲۷

مسدودکننده‌های کانال کلسیم : مراجعه شود به صفحهٔ ۲۹

دیورتیک‌ها : مراجعه شود به صفحات ۲۸ و ۲۹

داروهای ضدفشارخون مؤثر بر اعصاب مرکزی شامل : کلونیدین **Clonidine** ـ موکسونیدین **Moxonidine** ـ متیل دوپا **Methyldopa** .

آلفابلوکرها شامل : دگزازوسین **Doxazosin** ـ ترازوسین **Terazosin** ـ پرازوسین **Prazosin** .

داروهای پایین‌آورندهٔ چربی خون

در خون چند نوع چربی وجود دارد که برای کارکرد طبیعی بدن ضروری است اما بالا رفتن غلظت آن‌ها در خون می‌تواند ضرر داشته باشد . غلظت بالای کلسترول زیان بارتر از موارد دیگر است و غلظت بالای چربی ، می‌تواند منجر به رسوب آن در سرخرگ‌ها و ایجاد آرترواسکلروز شود . داروهای ضدچربی خون زمانی استفاده می‌شوند که اقداماتی مانند رژیم غذایی کم‌چربی مؤثر واقع نشود . داروها ، چربی رسوب کرده را حل می‌کنند و از ایجاد رسوبات بیشتر نیز جلوگیری می‌کنند . نوع داروی مورد استفاده بستگی دارد به اینکه سطح کدام نوع چربی در خون بالا رفته باشد .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

فیبرات‌ها شامل : بزافیبرات **Bezafibrate** ـ سیپروفیبرات **Ciprofibrate** ـ فنوفیبرات **Fenofibrate** ـ جم‌فیبروزیل **Gemfibrozil** .

استاتین‌ها شامل : اتورواستاتین **Atorvastatin** ـ فلوواستاتین **Fluvastatin** ـ پراواستاتین **Pravastatin** ـ سیمواستاتین **Simvastatin** .

داروهایی که به املاح صفراوی می‌چسبند شامل : کلستیرامین **Colestyramine** ـ کلستیپول **Colestipol** ـ اسپاچولا **Ispaghula** .

اسید نیکوتینیک و مشتقات آن شامل : آسی‌پیموکس **Acipimox** ـ نیکوتینیک اسید **Nicotinic acid** .

داروهای دیگر مؤثر بر کبد شامل : تری‌گلیسریدهای امگا سه مارین **Omega 3 marine triglycerides** .

داروهای مؤثر بر لخته شدن خون

وقتی در اثر ضایعه یا جراحی خونریزی ایجاد می‌شود بدن به طور طبیعی سعی می‌کند خونریزی را متوقف کند . این کار در دو مرحله صورت می‌گیرد : ابتدا سلول‌هایی که پلاکت نامیده می‌شوند در محل ضایعه تجمع کرده و به صورت یک توده درمی‌آیند ، سپس ماده‌ای شیمیایی از پلاکت‌ها ترشح می‌شود که منجر به فعال‌شدن فاکتورهای انعقادی خون شده و در نهایت به تشکیل مادۀ پروتئینی فیبرین می‌انجامد . ویتامین **K** هم در این فرآیند نقش مهمی دارد .

برخی بیماری‌ها بر فرآیند لخته شدن خون اثر می‌گذارند و منجر به تشکیل بیش از حد لخته یا کاهش لخته شدن خون می‌شوند . افزایش لخته شدن خون می‌تواند باعث مسدود شدن رگ‌های خونی و عدم خون رسانی به قسمت‌های حیاتی بدن شود و کاهش لخته شدن ، خطر از دست رفتن زیاد خون را در پی دارد .

لخته خونی که در اثر جراحت یا جراحی به وجود می‌آید می‌تواند در جریان خون حرکت کرده و با گیر کردن در مسیر رگ‌های خون‌رسان ، برای اعضای حیاتی بدن مثل قلب و مغز مشکلاتی ایجاد کند . ضدانعقادها یا از تشکیل لخته جلوگیری می‌کنند و یا باعث تثبیت لختۀ موجود و جلوگیری از آزاد شدن و شناور شدن آن‌ها در جریان خون می‌شوند . این داروها به دو گروه خوراکی و تزریقی تقسیم می‌شوند که خوراکی بعد از چند روز و تزریقی بلافاصله اثر می‌کند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

فاکتور هشت **VIII** ـ فاکتور نه **IX** ـ فاکتور **VIIa** ـ داروی کلوپیدوگرل **Clopidogrel** .

داروهای ضدتجزیۀ فیبرین یا داروهای هموستاتیک شامل : آپروتینین **Aprotinin** ـ اتامسیلات **Etamsylate** ـ ترانگزامیک اسید **Tranexamic asid** ـ ویتامین **K** ـ فیتومنادیون **Phytomenadione** .

داروهای ضدپلاکت شامل : آسپیرین **Aspirin** ـ دی‌پیریدامول **Dipyridamole** .

ترکیبات خانوادۀ هپارین شامل : سرتوپارین **Certoparin** ـ دالتپارین **Dalteparin** ـ داناپاروید **Danaparoid** ـ اِنوکساپارین **Enoxaparin** ـ تینازاپارین **Tinazaparin** ـ هپارین **Heparin** .

داروهای ترومبولیتیک شامل : آلتپلاز **Alteplase** ـ آنیسترپلاز **Anistreplase** ـ رتپلاز **Reteplase** ـ استرپتوکیناز **Streptokinase** ـ اوروکیناز **Urokinase** .

ضدانعقادهای خوراکی شامل : نیکوملون **Nicoumelone** ـ وارفارین **Warfarin** .

دستگاه گوارش

دستگاه گوارش مجرایی است که مواد غذایی ضمن عبور از قسمت‌های مختلف آن برای جذب به وسیلهٔ بدن آماده می‌شوند . این مسیر از قسمت‌های مختلفی تشکیل شده که عبارتند از : دهان ، مری ، معده ، دوازدهه ، رودهٔ کوچک و رودهٔ بزرگ . رودهٔ بزرگ از دو قسمت کولون و راست روده تشکیل شده است . بخش انتهایی دستگاه گوارش مقعد است که در انتهای راست روده قرار گرفته و مجرای خروجی دستگاه گوارش را تشکیل می‌دهد . اعضای دیگر دستگاه گوارش عبارتند از : غدد بزاقی ، کبد ، کیسهٔ صفرا و پانکراس (لوزالمعده) . دستگاه گوارش مواد غذایی را که شامل مولکول‌های درشت و پیچیدهٔ چربی ، قند و پروتئین هستند به ذرات کوچک‌تر و ساده‌تری تبدیل می‌کنند که می‌توانند جذب بدن شده و مورد استفاده قرار گیرند . میکروب‌ها و انگل‌ها گاه ممکن است باعث التهاب مخاط روده و معده شوند .

محتویات اسیدی معده و اختلال در کار دستگاه ایمنی می‌تواند باعث التهاب روده و معده و حتی زخم معده شود . گشاد شدن سیاهرگ‌های ناحیه مقعد و راست روده می‌تواند باعث ایجاد بواسیر شود . سندرم رودهٔ تحریک‌پذیر ، اسهال و یبوست از دیگر مشکلات شایع دستگاه گوارشی هستند که در اثر مختل شدن حرکت‌های طبیعی لولهٔ گوارشی ایجاد می‌شوند .

گروه‌های دارویی عمده در درمان بیماری‌های گوارشی عبارتند از :

- ضداسیدها
- داروهای ضدزخم معده
- داروهای ضداسهال (شامل داروهای مورد استفاده در سندرم رودهٔ تحریک‌پذیر)
- مسهل‌ها
- داروهای مورد استفاده در بیماری‌های التهابی روده
- داروهای مورد استفاده در بیماری‌های مقعد و راست روده
- داروهای مؤثر بر سنگ‌های صفراوی

ضداسیدها

دیوارهٔ معده آنزیم و اسید ترشح می‌کند که به روند هضم غذا کمک می‌کند . سطح داخلی معده به وسیلهٔ لایهٔ موکوسی ضخیمی که به طور دایم به وسیلهٔ مخاط معده تولید می‌شود پوشانده شده ، مخاط را از گزند اسید معده محافظت می‌کند . اگر اسید معده بیش از حد عادی تولید شود می‌تواند لایهٔ دفاعی معده را از بین برده و باعث ایجاد ضایعاتی در دیوارهٔ معده شود . ضداسیدها ، ترکیبات قلیایی متوسطی

هستند که اسید معده را خنثی کرده و باعث بهبود علایمی مانند درد و سوءهاضمه ناشی از آسیب‌دیدگی به وسیلهٔ اسید معده می‌شوند . عواملی مانند اضطراب ، استعمال دخانیات ، خوردن قهوه و مصرف الکل باعث افزایش ترشح اسید معده می‌شوند . طعم گچی ضداسیدها ، به وسیلهٔ برخی اسانس‌ها اصلاح و قابل تحمل می‌شود . پزشکان از ضداسیدها برای بهبود سوءهاضمه و سوزش سر دل در بیماری‌هایی چون التهاب یا زخم مری ، معده و دوازدهه استفاده می‌کنند . مصرف منظم ضداسیدها ، باعث خنثی‌شدن اسید معده و بهبود التهاب یا زخم ایجاد شده به وسیلهٔ اسید می‌شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

ضداسیدها شامل : هیدروکسید آلومینیم **Aluminium hydroxide** ـ کربنات کلسیم **Calcium Carbonate** ـ هیدروتالسیت **Hydrotalcite** ـ هیدروکسید منیزیم **Magnesium hydroxide** ـ بیکربنات سدیم **Sodium bicarbonate** .

عوامل ضدنفخ شامل : دایمتیکون **Dimeticone** .

داروهای ضدزخم معده

سطح داخلی معده ، روده و دوازدهه ، در شرایط عادی به وسیلهٔ یک لایهٔ موکوسی حفاظت می‌شود که اگر این لایه محافظ از بین برود یا مقدار اسید تولید شده به وسیلهٔ معده افزایش یابد می‌تواند منجر به ایجاد ضایعه شده و ایجاد زخم معده کند . زخم ایجاد شده اگر جزیی باشد خود به خود ممکن است بهبود یابد اما اگر زخم وسعت بیشتری داشته باشد نیاز به درمان خواهد داشت . زخم معده می‌تواند باعث ایجاد علایمی مانند دل‌درد ، استفراغ و تغییر اشتها شود . علت واقعی زخم معده مشخص نیست اما عواملی مانند کشیدن سیگار ، مصرف مداوم آسپیرین و زمینه‌های ارثی در این امر دخیل هستند و نیز نوعی میکرب به نام « هلیکو باکتر پیلوری » در معدهٔ بسیاری از مبتلایان یافت می‌شود که حاکی از نقش آن در ایجاد زخم معده است .

اگرچه ضداسیدها درد ناشی از زخم معده را تسکین می‌دهند اما فرآیند ترمیم زخم آهسته است . اگر زخم معده بدون درمان رها شود ، می‌تواند باعث سوراخ شدن دیوارهٔ معده یا دوازدهه شود . درمان جراحی برای مواردی چون ایجاد انسداد ، خونریزی ، سوراخ شدن دیوارهٔ معده یا دوازدهه و زمانی که احتمال کانسر معده وجود دارد ، تجویز می‌شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

مهارکننده‌های پمپ پروتون شامل : امپرازول **Omeprazole** ـ پانتوپرازول **Pantoprazole** ـ رابپرازول **Rabeprazole** .

بلوک‌کننده‌های گیرندهٔ H_2 شامل : سایمتیدین **Cimetidine** ـ فاموتیدین **Famotidine** ـ نیزاتیدین **Nizatidine** ـ رانی‌تیدین **Ranitidine** .

داروهای دیگر شامل : آنتی‌بیوتیک‌ها و ضداسیدها که در قسمت‌های دیگر ذکر شده‌اند ـ بیسموت **Bismuth** ـ کاربنوکسولون **Carbenoxolone** ـ میزوپروستول **Misoprostol** ـ سوکرالفات **Sucralfate** ـ رانی‌تیدین بیسموت سیترات **Ranitidine bismuth citrate** .

داروهای ضداسهال

اسهال یعنی افزایش تعداد دفعات دفع مدفوع و افزایش درجهٔ آبکی بودن آن . اسهال یک مکانیزم دفاعی برای دفع مواد مضرّی است که وارد دستگاه گوارش شده‌اند . شایع‌ترین علت اسهال عفونت‌های ویروسی ، انگل‌ها ، مسمومیت‌های غذایی و اسهال مسافرین است .

اسهال همچنین ممکن است در اثر مصرف برخی داروها و نیز برخی بیماری‌ها ایجاد شود . اضطراب نیز می‌تواند باعث اسهال شود . در بیشتر موارد اسهال خود به خود و بدون دارو برطرف می‌شود اما این نکته اهمیت دارد که به شخص مبتلا به اسهال مقدار کافی غذا و مایعات فراوان داده شود تا از کم شدن آب بدن و اختلال تعادل املاح جلوگیری شود . اسهال شدید جذب داروها را مختل می‌کند . ضداسهال‌ها زمانی تجویز می‌شوند که اقدامات سادهٔ اولیه مؤثر واقع نشوند و علل عفونی اسهال مطرح نباشند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

داروهای ضداسپاسم شامل : آتروپین **Atropine** ـ هیوسین **Hyosine** ـ دی‌سیکلوورین **Dicycloverine** .

اوپیوئیدها شامل : کدئین **Codeine** ـ دیفنوکسیلات **Diphenoxylate** ـ لوپرامید **Loperamide** .

داروهای حجیم‌کنندهٔ مدفوع و عوامل جاذب (جذب‌کننده‌های گازها و مواد مضر از محتویات روده) شامل : اسپاچولا **Ispaghula** ـ کائولین **Kaolin** ـ متیل سلولز **Methyl Cellulose** ـ سرم خوراکی **ORS** .

داروهای مورد استفاده در سندرم رودهٔ تحریک‌پذیر

سندرم رودهٔ تحریک‌پذیر عارضه‌ای است که در آن انقباضات آرام و منظم عضلات روده برای حرکت دادن آرام محتویات روده ، حالت شدید ، نامنظم و دردناکی پیدا می‌کنند . اگرچه تنظیم مقدار فیبر موجود در مواد غذایی می‌تواند باعث بهبود علایم شود اما ممکن است استفاده از دارو نیز ضرورت داشته باشد . این بیماری ارتباط نزدیکی با استرس‌های عصبی دارد .

داروهای متداول این گروه عبارتند از :

داروهای ضداسپاسم شامل : مِبورین **Mebeverine** ـ دی‌سیکلوورین **Dicycloverine** .

اوپیوئیدها شامل : لوپرامید **Loperamide** .

داروهای دیگر شامل : روغن پپرمینت **Peppermint Oil** .

مسهل‌ها

وقتی رودهٔ شما همانند شرایط عادی تحرک نداشته باشد ، مدفوع شما سفت و دفع آن مشکل می‌شود که در این حالت شما دچار یبوست هستید . شایع‌ترین علت یبوست کاهش فیبر در رژیم غذایی است و ساده‌ترین اقدام برای رفع آن مصرف آب فراوان و غذاهای حاوی فیبر است . فیبر باعث نرم شدن مدفوع و دفع راحت آن می‌شود . با این وجود ، گاه در کنار این اقدام مصرف داروهای مسهل نیز مورد نیاز است . تأخیر در دفع مدفوع باعث آب‌گیری بیشتر و کم‌تر شدن حجم مدفوع شده و منجر به یبوست می‌شود . در مبتلایان به بواسیر و فتق ، مصرف مسهل‌ها نیاز به افزایش زیاد فشار شکم جهت عمل دفع را کاهش می‌دهند . بعد از به دنیا آوردن بچه و عمل جراحی ممکن است این داروها تجویز شوند . برای خالی کردن روده جهت مقاصد تشخیصی و نیز در افراد بستری و بی‌تحرک ، از این داروها استفاده می‌شود . مهم‌ترین عارضهٔ مسهل‌ها ، وابستگی شخص به آن‌ها برای فعالیت عادی روده است . لذا نباید به صورت غیر ضروری و بلندمدت از این داروها استفاده شود . مصرف بلندمدت این داروها در جذب برخی ویتامین‌ها مداخله می‌کند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

مسهل‌های محرک روده شامل : بیزاکودیل **Bisacodyl** ـ کودانترامر **Co - danthramer** ـ کودانتروسات **Co - dantrosate** ـ داکوسات **Docusate** ـ سنا **Senna** .

عوامل حجیم‌کننده مدفوع : ایسپاچولا **Ispaghula** ـ متیل سلولز **Methylcellulose** ـ سدیم آلژینات **Sodium Alginate** .

عوامل نرم‌کنندهٔ مدفوع : پارافین مایع **Liquid paraffin** ـ سدیم داکوسات **Sodium docusate** .

مسهل‌های اسموتیک شامل : لاکتولوز **Lactulose** ـ سولفات منیزیم **Magnesium Sulfate** ـ سدیم اسید فسفات **Sodium acid phosphate** .

داروهای مورد استفاده در بیماری‌های التهابی روده

واژه بیماری التهابی روده به بیماری‌هایی اطلاق می‌شود که در آن التهاب دیوارهٔ روده منجر به طیفی از علایم شامل یک اسهال جزیی تا یک بیماری مادام‌العمر می‌شود . این بیماری ممکن است با اسهال خونی مکرر ، احساس ناخوشی عمومی و درد عود کننده توأم باشد . کاهش اشتها و کاهش جذب غذا در این بیماران ، ممکن است منجر به کاهش وزن شود .

علت اصلی بیماری‌های التهابی روده مشخص نیست اما عواملی چون استرس ، عفونت‌ها ، رژیم غذایی و عوامل ژنتیکی می‌توانند مؤثر باشند . استفاده از رژیم غذایی مناسب و زندگی کم استرس به بهبود بیماری کمک می‌کند ، با این وجود استفاده از دارو ضروری است . وقتی از این داروها برای درمان حملهٔ حاد بیماری استفاده می‌شود علایم ظرف چند روز فروکش می‌کنند و بهبود حال عمومی مریض ظرف چند هفته حاصل می‌شود . در ضمن داروهای ضداسهال نباید در این افراد به طور منظم تجویز شوند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

کورتون‌ها شامل : بودسوناید **Budesonide** ـ هیدروکورتیزون **Hydrocortisone** ـ پردنیزولون **Prednisolone** .

مهارکننده‌های ایمنی شامل : آزاتیوپرین **Azathioprine** .

مرکاپتوپورین **Mercaptopurine** ـ متوترکسات **Methotrexate** .

آمینو سالیسیلات‌ها شامل : بالسالازاید **Balsalazide** ـ مسالازین **Mesalazine** ـ اولسالازین **Olsalazine** ـ سولفاسالازین **Sulfasalazine** .

داروهای مورد استفاده در بیماری‌های مقعد و راست روده

شایع‌ترین بیماری مقعد و راست روده (قسمت انتهایی رودهٔ بزرگ) بواسیر (هموروئید) است . این بیماری زمانی ایجاد می‌شود که سیاهرگ‌های هموروئیدی در این ناحیه به علت افزایش فشارهای موضعی در اثر عواملی مانند بارداری و مشاغلی که با نشستن طولانی همراه هستند ، تحریک ، گشاد یا متورم می‌شوند . هموروئید می‌تواند باعث تحریک و درد در ناحیهٔ مقعد به ویژه در هنگام باز بودن آن هنگام دفع شود . هموروئید در اثر یبوست یا کشیدگی مقعد بدتر می‌شود . در برخی افراد ، هموروئید ممکن است دچار خونریزی شود و در مواردی نیز در سیاهرگ‌های گشاد شدهٔ هموروئیدی ، لخته تولید شده و با گیر کردن در مسیر رگ‌های این ناحیه ، باعث درد شدید می‌شود که به این پدیده هموروئید ترومبوزه می‌گویند .

دیگر بیماری‌های این ناحیه خارش اطراف مقعد و شقاق‌های دردناک در مقعد می‌باشد . داروهایی که برای درمان هموروئید به کار می‌روند به دو گروه تقسیم می‌شوند : گروه اول داروهایی هستند که به صورت شیاف‌ها و کرم‌های مختلف به طور موضعی جهت بهبود تورم و آسیب‌دیدگی و تحریک ناشی از هموروئید به کار می‌روند و دستهٔ دوم برای تصحیح یبوست که هم در ایجاد هموروئید و هم در تشدید ناراحتی‌های حاصل از آن نقش دارد به کار می‌روند . هموروئیدهای بزرگ به وسیلهٔ عمل جراحی یا بستن حلقه بهبود می‌یابند . استفاده از درمان‌های یاد شده ناراحتی حاصل از این بیماری را به ویژه در هنگام حرکت روده بهبود می‌بخشد .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

عوامل تنگ کنندهٔ عروق شامل : اِفدرین **Ephedrine** .

کورتون‌های موضعی شامل : هیدروکورتیزون **Hydrocortisone** .

بی‌حس‌کننده‌های موضعی که در بخش‌های دیگر ذکر شده‌اند .

مسهل‌ها که در بخش‌های دیگر ذکر شده‌اند .

Soothing and astring agents شامل : آلومینیم استات **Aluminium acetate** ـ بیسموت **Bismuth** ـ پریوبالزام **Preu balsam** ـ اکسید روی **Zinc oxide** .

داروهای مورد استفاده در درمان سنگ‌های صفراوی

به وجود آمدن سنگ صفرا ، شایع‌ترین بیماری کیسهٔ صفرا است . کیسهٔ صفرا عصارهٔ تولید شده به وسیلهٔ کبد را ذخیره کرده و سپس برای کمک به هضم چربی آن را به داخل روده می‌ریزد . مایع صفراوی شامل رنگ‌دانه‌های صفراوی ، اسیدهای صفراوی و املاح صفراوی است . همچنین مقدار مشخصی کلسترول در مایع صفراوی وجود دارد که در اسید صفراوی حل می‌شود . اگر مقدار کلسترول افزایش یابد یا مقدار اسید صفراوی کاهش یابد ، کلسترول اضافی و غیرقابل حل ، رسوب کرده و طی فرآیندی تشکیل سنگ کیسهٔ صفرا را می‌دهد . سنگ صفرا ممکن است سال‌ها بدون علامت باقی بماند اما گاهی باعث التهاب و عفونت در کیسهٔ صفرا شود . سنگ صفرا می‌تواند در مجرای صفراوی گیر کرده ، باعث بسته شدن این مجرا شود و در نهایت منجر به برگشت صفرا به خون و ایجاد یرقان گردد . درمان دارویی فقط زمانی که سنگ‌ها کوچک بوده ، از جنس کلسترول باشند و انجام عمل جراحی نیز مشکل باشد تجویز می‌شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

داروهای مورد استفاده در درمان کیسهٔ صفرا شامل : کنودیوکسی کولیک اسید **Chenodeoxy cholic acid** ـ اورودیوکسی کولیک اسید **Urodeoxy cholic acid** .

آنزیم‌های پانکراس شامل : آمیلاز **Amylase** ـ لیپاز **Lipase** ـ پانکراتین **Pancreatine** ـ پروتئاز **Protease** .

عضلات ، استخوان‌ها و مفاصل

اساس ساختمان بدن بر ۲۰۶ قطعه استخوان ، ۶۰۰ عدد ماهیچه و دسته‌جات پیچیده‌ای از بافت‌های دیگر استوار است که در مجموع سیستم عضلانی ـ اسکلتی بدن را تشکیل داده و شخص را قادر به حرکت‌های مؤثر و مفید می‌کند .

مفاصلی چون لگن ، زانوها ، مچ پا و ستون فقرات که وزن بدن را تحمل می‌کنند ، بیشتر در معرض فرسایش و آسیب‌دیدگی هستند . غضروفی که سطح انتهای استخوان‌ها را پوشانده ، ممکن است آسیب ببیند . مفاصل در اثر بیماری‌هایی مانند روماتیسم و نقرس می‌توانند دچار آسیب‌دیدگی شوند . انتقال پیام‌های عصبی از رشته‌های عصبی به ماهیچه‌ها در اثر بیماری میاستنی گراو مختل می‌شود و استخوان‌ها به علت کمبود هورمون‌ها ، مواد معدنی و ویتامین‌ها ضعیف می‌شوند .

یک داروی ضدالتهاب یا یک ضددرد می‌تواند باعث بهبود درد و تورم حاصل از عوارض یاد شده شود . ولی در صورت شدت التهاب ممکن است پزشک یک ضدالتهاب قوی مانند یک کورتون تزریقی را به صورت موضعی تزریق کند .

گروه‌های دارویی عمده در درمان بیماری‌های دستگاه اسکلتی ـ عضلانی عبارتند از :

- ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی NSAIDs
- داروهای ضدروماتیسم
- کورتون‌های مورد استفاده در درمان روماتیسم
- داروهای ضدنقرس
- داروهای شل‌کنندهٔ عضلات
- داروهای مورد استفاده در بیماری میاستنی گراو
- داروهای مورد استفاده در بیماری‌های استخوان

ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی (NSAIDs)

از این داروها در بیماری‌هایی مثل آرتریت روماتوئید و استئوآرتریت که در آن‌ها عضلات ، مفاصل و استخوان‌ها ، دردناک و متورم می‌شوند استفاده می‌شود . استفاده از داروهای ضدالتهاب غیراستروئیدی علایم بیماری را بهبود می‌بخشد اما جلوی پیشرفت آن را نمی‌گیرد ، بنابراین ممکن است نیاز به استفاده از داروهای دیگری نیز باشد که در آرتریت روماتوئید اهمیت بارزتری دارند . NSAIDs ها به طور شایع برای مداوای کمردرد ، سردردهای مختلف ، نقرس ، دردهای قاعدگی ، دردهای خفیف بعد از جراحی و آسیب‌دیدگی بافت‌های نرم مثل کشیدگی و پارگی تاندون‌ها به کار می‌روند .

داروهای شایع گروه NSAIDs (ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی) عبارتند از :

اسـکلوفناک **Aceclofenac** ـ اسمتاسـین **Acemetacin** ـ آسـپیرین **Aspirine** ـ آزاپروپـازون **Azapropazone** ـ بنـوریلات **Benorylate** ـ بنزیـدامین **Benzydamine** ـ سلکوکـسیب **Celecoxib** ـ دیکلوفنـاک **Diclofenace** ـ دیفلـونیزال **Diflunisal** ـ اتـودولاک **Etodolac** ـ فلبینـاک **Felbinac** ـ فن‌بوفن **Fenbufen** ـ فنوپروفن **Fenoprofen** ـ فلور بیپروفن **Flurbiprofen** ـ ایـوپروفن **Ibuprofen** ـ ایندومتاسـین **Indomethacine** ـ کتـوپروفن **Ketoprofen** ـ مفنامیـک اسـید **Mefenamic acid** ـ ملوکسیکام **Meloxicam** ـ نابومتن **Nabumetone** ـ ناپروکـسن **Naproxen** ـ فنیـل بوتـازون **Phenyl butazone** ـ پیروکسیکام **Piroxicam** ـ رفکوکسیب **Rofecoxib** ـ سولینداک **Sulindac** ـ تنوکـسیکام **Tenoxicam** ـ تیاپروفنیک اسید **Tiaprofenic asid** .

مهارکننده‌های سیکلواکسیژناز ـ ۲ (COX - 2 Inhibitors)

NSAID ها فعالیت آنزیم سیکلواکسیژناز را که شکلی از پروستاگلاندین‌هـا اسـت متوقـف کـرده باعث تسکین التهاب می‌شوند . تحقیقات نشان می‌دهند که دو نوع آنزیم سیکلواکـسیژناز وجـود دارد که در قسمت‌های مختلف بدن پراکنده‌اند .

NSAIDها معمولاً هر دو نوع آنزیم تیپ (I) و تیپ (I I) را مهار می‌کنند ، به همین دلیل تأثیر این داروها بر روی آنزیم تیپ (I) که در معده وجـود دارد باعـث تحریـک معـده مـی‌شـود . جدیـداً NSAID هایی تولید می‌شود که فقط روی آنزیم تیپ (I I) اثر می‌کننـد و اثـر سـوء NSAID هـای دیگـر را روی معـده ندارنـد و تحریـک گوارشـی ایجـاد نمـی‌کننـد . روفکوکـسیب **Rofecoxib** و سلکوکسیب **Celecoxib** از این دسته داروها هستند .

داروهای ضدروماتیسم

این داروها در بیماری‌های مختلف روماتیسمی به کار می‌روند . شـایع‌تـرین بیمـاری رومـاتیـسمی ، روماتیسم مفصلی است . در این بیماری ، دستگاه ایمنی بدن که باید علیه عفونت‌ها فعالیت کند علیه بافت‌های مفصلی بدن خود بیمار وارد عمل شده و منجر به درد ، سفتی و تـورم مفاصـل مـی‌شـود . مرحله شدید روماتیسم مفصلی باعث خستگی ، کاهش اشتها و بدی حال عمـومی بیمـار مـی‌شـود . درمان روماتیسم مفصلی (آرتریت روماتوئید) شامل بی‌حرکت کردن مفصل ، فیزیوتراپی ، تغییر رژیم غذایی و مصرف دارو است . این اقدامات باعث از بین رفتن اصل بیماری نمی‌شوند اما در بـسیاری از افراد از ایجاد ناتوانی همیشگی جلوگیری می‌کند . گاهی رومـاتیـسم مـفصلی ، خـود بـه خـود بـرای مدت‌ها فروکش می‌کند . هدف از درمان دارویی بهبود علایم سفتی و درد مفاصـل ، حفـظ قابلیـت حرکت و جلوگیری از تغییر شکل مفاصل است . دو دسته دارو برای درمان وجود دارد :

۱ـ آسپیرین و سایر NSAID ها که باعث بهبود علایمی مثل درد و سفتی می‌شوند .
۲ـ گروهی از داروها که سیر بیماری را متوقف یا آهسته می‌کنند .
مصرف طولانی داروهای ضدروماتیسم ، اثر مشخصی در بهبود بیماری ایجاد کرده و منجر به تسکین درد ، افزایش قابلیت حرکت مفاصل و بهبود حال عمومی بیمار می‌شوند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

مهارکننده‌های ایمنی شامل : آزاتیوپرین **Azathioprine** ـ سیکلوفسفاماید **Cyclophosphamide** ـ سیکلوسپورین **Ciclosporin** ـ متوترکسات **Methotrexate** .

ترکیبات طلا شامل : اورانوفین **Auranofin** ـ سدیم اوروتیومالات **Sodium aurothiomalate** .

داروهای دیگر شامل : کلروکین **Chloroquine** ـ هیدروکسی کلروکین **Hydroxy chloroquine** ـ پنی‌سیلامین **Penicillamine** ـ سولفاسالازین **Sulfasalazine** .

کورتون‌های مورد استفاده در درمان روماتیسم

کورتون‌ها دسته‌ای از داروها هستند که کار هورمون‌های قشر خارجی غدهٔ فوق کلیوی را تقلید می‌کنند . این هورمون‌ها روی تنظیم سوخت و ساز کربوهیدرات‌ها و مواد معدنی در بدن تأثیر داشته و بر روی فعالیت دستگاه ایمنی نیز اثر دارند . این داروها موارد استفادهٔ متعددی دارند . کورتون‌های تزریقی زمانی مفیدند که بیماری ، استئوآرتریت یا آرتریت روماتوئید باشد و یک یا تعداد کمی از مفاصل درگیر باشند و علایم بیماری مثل درد و التهاب به وسیلهٔ داروهای دیگر بهبود نیافته باشند . کورتون تزریقی را در موضع آسیب‌دیده می‌توان تزریق کرد . این داروها را برای تاندون‌ها ، عضلات و لیگامان‌هایی که دچار گرفتگی یا کشیدگی شده‌اند مانند بیماری آرنج تنیس‌بازان می‌توان تجویز کرد .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

دگزامتازون **Dexamethasone** ـ هیدروکورتیزون **Hydrocortisone** ـ پردنیزولون **Prednisolone** ـ تریامسینولون **Teriamcinolone** ـ متیل پردنیزولون **Methyl prednisolone** .

داروهای ضدنقرس

نقرس نوعی بیماری است که در اثر بالا رفتن غلظت اسید اوریک که یکی از محصولات فرعی سوخت و ساز عادی بدن است ایجاد می‌شود . افزایش غلظت این ماده در خون ، منجر به رسوب کریستال‌های آن در نقاط مختلف بدن ؛ در کلیه‌ها منجر به ایجاد سنگ‌های اسید اوریکی ، در بافت‌های نرم باعث ایجاد جسمک‌های سفید رنگی به نام « تافی » و در مفاصل پا به خصوص انگشت بزرگ پا ، زانو ، لگن و دست‌ها باعث ورم و و درد شدید در این نواحی می‌شود که آرتریت نقرسی نامیده می‌شود .

زمینه‌های ارثی در بروز نقرس مؤثر است . نقرس در مردان بیشتر از زنان است . غذاهایی مانند گوشت قرمز ، مصرف زیاد الکل ، چاقی ، ماهی آنچوی و ساردین ، مصرف دل و جگر و کلّه پاچه احتمال بروز نقرس را افزایش می‌دهند . کاهش مصرف الکل و تغییر در رژیم غذایی ، بخش مهمی از درمان نقرس است . دیورتیک‌های تیازیدی و ضدسرطان‌ها می‌توانند باعث بروز نقرس شوند .

داروهای ضدنقرس ، سطح اسید اوریک خون را کم کرده و به صورت بلندمدت برای جلوگیری از نقرس به کار می‌روند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

داروهای مورد استفاده در حملهٔ حاد نقرس شامل : کلشیسین **Colchicine** ـ **NSAID** ها به جز آسپیرین .

داروهای مورد استفاده در جلوگیری از حملهٔ نقرس شامل : آلوپورینول **Allopurinol** ـ پروبنساید **Probenecid** ـ سولفین‌پیرازون **Sulfinpyrazone** .

شل کننده‌های عضلات

اسپاسم عضلات عبارت است از انقباض دردناک و غیرارادی یک ماهیچه یا دسته‌ای از ماهیچه‌های بدن . این عارضه می‌تواند باعث سفتی دست‌ها و پاها شود و حتی باعث راست نشدن کمر گردد . اسپاسم در اثر وارد آمدن یک ضایعه ، مجاورت عضله با مفصل دردناک مبتلا به استئوآرتریت و یا به دلایل نامشخصی ایجاد می‌شود .

اسپاسم عضلانی ناشی از آسیب‌دیدگی مستقیم می‌تواند به وسیلهٔ یک **NSAID** یا مسکن معمولی درمان شود . با این وجود در صورت شدید بودن اسپاسم ، استفاده از یک شل‌کنندهٔ عضله به صورت کوتاه مدت ضرورت دارد . اسپاستیسیتی (**spasticity**) نوع دیگری از سفتی عضلات است که به نظر می‌رسد در برخی بیماری‌های دستگاه عصبی ایجاد می‌شود . در اسپاستیسیتی ، سفتی پاها ممکن است چنان شدید و غیرقابل کنترل باشد که قدم زدن را مشکل کند ، در این صورت از داروهای شل‌کنندهٔ عضلانی استفاده می‌شود تا امکان فیزیوتراپی بلندمدت برای بهبود علایم فراهم شود . شل شدن بیش از حد عضلات در اثر داروی زیاد می‌تواند باعث ضعف ماهیچه‌ها شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

داروهای مؤثر بر اعصاب مرکزی شامل : باکلوفن **Beclofen** ـ کاریزپرادول **Carisprodol** ـ سیکلوبنزاپرین **Cyclobenzaprine** ـ دیازپام **Diazepam** ـ اورفنادرین **Orphenadrine** ـ متوکاربامول **Methocarbamol** .

داروهای دیگر شامل : تیزانیدین **Tizanidine** ـ سم بوتولینیم **Botulinum toxin** ـ دانترولن **Dantrolene** ـ کینین **Quinine** .

داروهای ضدمیاستنی گراو

این بیماری زمانی اتفاق می‌افتد که دستگاه ایمنی بدن آنتی‌بادی‌هایی علیه گیرنده‌های حساس به پیام‌های عصبی موجود در دیوارهٔ سلول‌های عضلانی تولید می‌کند و باعث از بین رفتن این گیرنده‌ها و در نتیجه کاهش حساسیت عضلات به تحریکات عصبی می‌شود. این عارضه باعث ضعف عضلانی می‌شود که در ابتدا عضلات چشم، پلک‌ها، حنجره و حلق درگیر می‌شوند و در اثر پیشرفت بیماری عضلات دست و پا نیز مبتلا می‌شوند. علایم مشخصهٔ این بیماری عبارتند از افتادگی پلک، تضعیف صدا و دوبینی که در طول روز تشدید می‌شود. داروهای مؤثر در این بیماری‌ها با مهار کردن آنزیمی که واسطه‌های شیمیایی تولید شده به وسیلهٔ انتهای رشتهٔ عصبی را از بین می‌برد، باعث افزایش غلظت واسطه شیمیایی در انتهای عصب و کارکرد مؤثرتر گیرنده‌های باقی‌ماندهٔ موجود در سطح سلول عضلانی می‌شود. با وجود مصرف دارو ممکن است ضعف عضلانی تشدید شود که نباید مصرف دارو را زیاد کرد زیرا باعث ضعف بیشتر می‌شود.

داروهای رایج این گروه عبارتند از: آزاتیوپرین **Azathioprine** - ادروفونیوم **Edrophonium** - دی‌ستیگمین **Distigmine** - نئوستیگمین **Neostigmine** - پیریدوستیگمین **Pyridostigmine** و کورتون‌ها.

داروهای مورد استفاده در درمان بیماری‌های استخوان

استخوان یک بافت زنده است. کیفیت سخت و معدنی آن در اثر فعالیت سلول‌های استخوانی ایجاد می‌شود. این سلول‌ها به طور مرتب کلسیم و فسفر را که در شبکه پروتئینی لانه زنبور مانندی به نام ماتریکس ذخیره می‌شود رسوب می‌دهند یا برداشت می‌کنند.

چون در افراد بالغ رسوب کردن و برداشته شدن کلسیم و فسفر متوازن و متعادل است، استخوان پایدار می‌ماند. سرعت رسوب کردن یا برداشته شدن مواد در استخوان بستگی به عواملی چون تحرّک روزانه، میزان جذب کلسیم و ویتامین **D** از رژیم غذایی، فشار ناشی از وزن بدن و سطح کلسیم خون دارد. هورمون‌ها نیز در این امر نقش دارند. تغییر در سوخت و ساز بدن منجر به انواع بیماری‌های استخوانی می‌شود. ویتامین **D** و تعدادی از ترکیبات مربوط با آن در درمان بیماری‌های استخوانی مورد استفاده قرار می‌گیرند.

در بیماری پوکی استخوان، سرعت حل شدن بخش معدنی شدهٔ استخوان از سرعت رسوب مواد معدنی در آن پیشی می‌گیرد. این امر باعث کاهش تراکم و استحکام استخوان می‌شود. در بسیاری از مردم، کاهش تدریجی تراکم استخوان از ۳۰ سالگی به طور طبیعی اتفاق می‌افتد، ولی عواملی چون: بی‌حرکتی، کاهش هورمون استروژن در زنان یائسه، مصرف کورتون‌ها به صورت بلندمدت و نیز تولید زیاده از حد هورمون‌های غدهٔ تیروئید و آدرنال، باعث تشدید روند پوکی استخوان می‌شوند. در پوکی استخوان، احتمال شکستن استخوان‌های لگن، ران و مچ زیاد است. برای جلوگیری از پوکی استخوان،

تغذیهٔ مناسب و تحرک کافی مفید است . درمـان دارویـی ، اصـل بیمـاری پـوکی اسـتخوان را درمـان نمی‌کند ولی به بهبود شکستگی و جلوگیری از ضایعات بیشتر کمک می‌کند ، اگرچه برای افـرادی کـه کلسیم و ویتامین D در غذای آن‌ها کم است تجویز جبرانی آن‌ها مؤثر است اما اثـر آن محـدود بـوده و برای مهار پروسهٔ پوکی استخوان معمولاً تجویز دارو ضرورت دارد .

راشیتیزم و نرمی استخوان

در نرمی استخوان کمبود ویتامین D باعث کاهش کلسیم استخوان و نرمی آن می‌شود . این عارضه باعث درد ، حساسیت و کاهش قدرت عضلات شده خطر شکستگی استخوان یا تغییر شـکل آن را نیـز بالا می‌برد . نرمی استخوان در کودکان را راشیتیزم گویند که باعث کند شدن رشـد کـودک مـی‌شـود . شایع‌ترین علت نرمی استخوان ، کمبود ویتامین D است که می‌تواند به وسـیلهٔ عـواملی ماننـد : تغذیـه ناکافی ، قرار نگرفتن کافی در معرض نور آفتاب ، عدم توانایی جذب ویتـامین D از دسـتگاه گـوارش و بیماری‌های مـزمن کلیـه ایجـاد شـود . بیمـاری‌هـای کلیـوی ، علـت مهـم راشـیتیزم در کودکـان و استئومالاسی در افراد بالغ است . بهبود بیماری در بلندمدت ، بستگی بـه درمـان علـت اصـلی دارد . در مواردی ممکن است نیاز به درمان مادام‌العمر باشد .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

آلندرونات **Alendronate** ـ آلفا کلسیدل **Alfacalcidol** ـ کلسی‌تونین **Calcitonin** ـ کلـسیتریول **Calcitriol** ـ کربنات کلسیم **Calcium carbonate** ـ استروژن کونژوگه **Conjugated estrogens** ـ ارگوکلـسیفرول **Ergocalciferol** ـ اتیـدرونات **Etidronate** ـ فلورایـد **fluoride** ـ سـالکاتونین **Salcatonin** ـ ویتامین D .

آلرژی

آلرژی یعنی حساسیت به ماده‌ای معین که یکی از واکنش‌های دستگاه ایمنی بدن است . دستگاه ایمنی از بدن در مقابل عوامل خارجی مانند : باکتری‌ها و ویروس‌ها دفاع می‌کند . یکی از راه‌های فعالیت دستگاه ایمنی تولید آنتی‌بادی‌ها (پادتن‌ها) است .

وقتی یک مادهٔ خارجی یا آلرژن وارد بدن می‌شود نوعی از گلبول‌های سفید خون به نام لنفوسیت پادتن‌هایی علیه آن تولید می‌کنند .

یکی از شایع‌ترین بیماری‌های آلرژیک تب یونجه است که در اثر واکنش آلرژیک به گرده‌های گیاهی ایجاد شده و منجر به التهاب ، تورّم و تحریک مجرای بینی و آب ریزش چشم و بینی می‌شود . پر حیوانات ، انگل‌های خیلی کوچک و غبار منزل ، در افراد مستعد باعث واکنش‌های آلرژیک می‌شوند . دیگر واکنش‌های آلرژیک عبارتند از : کهیر ، انواع راش‌های پوستی ، برخی اشکال اگزما و درماتیت .

گروه‌های عمدهٔ دارویی مورد استفاده در درمان آلرژی عبارتند از :

۱ـ آنتی هیستامین‌ها

آنتی‌هیستامین‌ها پرکاربردترین داروها در درمان واکنش‌های آلرژیک هستند . این داروها ، براساس ساختمان شیمیایی به چند زیرگروه که هرکدام تفاوت مختصری با هم دارند (از نظر فعالیت و خصوصیات) تقسیم می‌شوند .

کارکرد عمدهٔ این داروها ، مقابله با اثر هیستامین است که در واکنش‌های آلرژیک آزاد می‌شود . آنتی‌هیستامین‌هایی که در این بحث به عنوان داروهای مؤثر بر آلرژی مطرح هستند روی گیرندهٔ H_1 اثر می‌کنند . این داروها در جلوگیری از رینیت آلرژیک کاربرد وسیعی دارند . آنتی‌هیستامین‌ها برای درمان خارش ، ورم و قرمزی ناشی از واکنش‌های آلرژیک تجویز می‌شوند . برای تسکین اثر نیش حشرات و نیز برای بهبود تحریکات ناشی از آبله مرغان ، از آنتی‌هیستامین‌ها می‌توان استفاده کرد . مصرف برخی آنتی‌هیستامین‌ها در دوز بالا برای کودکان باعث تشنج و هذیان می‌شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

آنتی‌هیستامین‌های غیر آرام‌بخش شامل : اکریواستین **Acrivastine** ـ ستیریزین **Cetirizine** ـ فکسوفنادین **Fexofenadine** ـ لوراتادین **Loratadine** ـ میزولاستین **Mizolastine** .

آنتی‌هیستامین‌های آرام‌بخش شامل :

آزاتادین **Azatadine** ـ برومفنیرامین **Brompheniramine** ـ کلرفنیرامین **Chlorpheniramine** ـ کلماستین **Clemastine** ـ دیمن هیدرینات **Dimenhydrinate** ـ دیفن هیدرامین **Diphenhydramine** ـ

دی فنیل پیـرالین DiphenylPyraline ـ دوکـسی‌لامـین Doxylamine ـ پرومتـازین Promethazine ـ تریمپرازین Trimeprazine ـ تری‌پرولیدین Triprolidine .

۲ـ درمان‌های دیگر شامل :

الف) لوکوترین‌ها

لوکوترین‌ها نیز مانند هیستامین در بدن تولید شده و به نظر می‌رسد نقش مهمی در آسم داشته باشند .

ب) کورتون‌ها

کورتون‌های مورد استفاده در درمان آسم و رینیت آلرژیک به صورت استنشاقی تجویز می‌شوند .

ج) سدیم کروموگلیکات

از آزاد شدن هیستامین جلوگیری می‌کند . به صورت استنشاقی برای جلوگیری از حملهٔ رینیت و آسـم و به صورت قطره جهت درمان بیماری‌های آلرژیک چشم مورد استفاده قرار می‌گیرد .

د) حساسیت‌زدایی

در وضعیت‌هایی مانند رینیت آلرژیک یا حساسیت بـه نـیش حـشرات ، هنگـامی کـه اسـتفاده از داروهای مختلف مؤثر نباشد و آزمایش‌ها نشان دهد که شخص به آلرژن مشخصی حساسیت دارد این کار انجام می‌شود که البته وقت‌گیر بوده و بهبودی ناقصی ایجاد می‌کند .

عفونت‌ها و آلودگی‌های انگلی

بدن انسان محیط مناسبی برای رشد انواع مختلف میکروارگانیزم‌ها (موجودات زندهٔ خیلی کوچک) مانند باکتری ، قارچ ، ویروس ، مخمر و جانوران تک سلولی است و نیز میزبان انگل‌هایی چون حشرات ، کرم‌ها و کرم‌های پهن می‌باشد .

انتقال میکروب‌ها از شخصی به شخص دیگر از راه‌های گوناگونی مثل تماس مستقیم ، استنشاق هوای آلوده به میکروب و مصرف غذا و آب آلوده صورت می‌گیرد . در حالت عادی دستگاه دفاعی بدن در مقابل هجوم میکروب‌ها از بدن دفاع کرده و قبل از آن که میکروب‌ها تکثیر شده و باعث بیماری جدی شوند آن‌ها را می‌کشد .

آلودگی‌های انگلی

تهاجم انگل‌هایی که در سطح بدن زندگی می‌کنند (مثل شپش) یا انگل‌هایی که در داخل بدن زندگی می‌کنند (مثل کرم‌های نواری) به بدن انسان ، آلودگی انگلی نامیده می‌شود . وقتی دفاع بدن در مقابل هجوم انگل‌ها کافی نباشد از داروهای ضدانگل استفاده می‌شود .

آلودگی‌های انگلی ارتباط نزدیکی با آب و هوای گرمسیری و سطح پایین بهداشت دارند . علت تهاجم میکروب‌ها می‌تواند ایمنی کم یا فقدان ایمنی بدن در مقابل میکروب مهاجم باشد یا ممکن است تعداد میکروب‌های مهاجم به قدری زیاد باشد که دفاع بدن نتواند در مقابل آن‌ها مقاومت کند . برخی قسمت‌های بدن مثل مجاری هوایی بیشتر در معرض عفونت هستند . برخی داروها میکروب‌ها را می‌کشند و برخی دیگر از تکثیر و رشد میکروب‌ها جلوگیری می‌کنند . استفادهٔ غیر ضروری از آنتی‌بیوتیک‌ها ، باعث ایجاد مقاومت در میکروب‌ها نسبت به آن‌ها می‌شود . ضدانگل‌ها برای درمان آلودگی انگلی ناشی از کرم و کرم پهن مورد استفاده قرار می‌گیرند .

گروه‌های دارویی عمده در درمان عفونت‌ها و آلودگی‌های انگلی عبارتند از :

- داروهای آنتی‌بیوتیک و آنتی‌باکتریال
- داروهای ضدویروس
- واکسن‌ها و ایمن‌سازی
- داروهای ضدتک‌یاخته (آنتی‌پروتوزوال)
- داروهای ضدقارچ
- داروهای ضدکرم

آنتی‌بیوتیک‌ها

این داروها دردرمان عفونت‌های میکروبی جزئی تاعفونت‌های خطرناکی مانند پنومونی و مننژیت مؤثرند. کارکرد آنتی‌بیوتیک‌ها با داروهای آنتی‌باکتریال مشابه است. آنتی‌بیوتیک‌ها منشأ طبیعی مانند قارچ‌ها دارند، اگرچه بسیاری از آنتی‌بیوتیک‌ها امروزه به صورت مصنوعی تهیه می‌شوند. برخی آنتی‌بیوتیک‌ها روی طیف وسیعی از میکروب‌ها اثر می‌کنند و برخی دیگر روی میکروب‌های خاص مؤثرند. در درمان اولیه، چند آنتی‌بیوتیک هم‌زمان با هم تجویز می‌شوند تا طیف وسیع‌تری از میکروب‌های احتمالی را پوشش دهند. در صورتی که شدت بیماری عفونی زیاد باشد شروع درمان با آنتی‌بیوتیک‌های تزریقی خواهد بود. جهت درمان عفونت‌های موضعی پوست، چشم و گوش از فرآورده‌های موضعی استفاده می‌شود.

تأثیر آنتی‌بیوتیک‌ها بر بدن

آنتی‌بیوتیک‌ها ظرف چند روز بسیاری از انواع عفونت‌ها را متوقف می‌کنند. آنتی‌بیوتیک‌ها به طور مستقیم علایم عفونت مثل درد را متوقف نمی‌کنند، بنابراین هم‌زمان با آنتی‌بیوتیک‌ها ممکن است نیاز به مصرف داروهای مسکن یا ضدتب نیز باشد.

تکمیل کردن دورهٔ درمان با آنتی‌بیوتیک‌ها اهمیت زیادی دارد، حتی اگر علایم بعد از مدت کوتاهی از شروع درمان فروکش کرده باشند، چون ممکن است با وجود فروکش کردن علایم بیماری هنوز میکروب‌ها در بدن موجود بوده و باعث عود علایم عفونت شوند.

مقاومت میکروب‌ها در برابر آنتی‌بیوتیک‌ها

پزشکان سعی می‌کنند از بروز مقاومت میکروب‌ها در مقابل آنتی‌بیوتیک‌ها جلوگیری کنند. برای این کار برای هر عفونت، آنتی‌بیوتیکی تجویز می‌کنند که میکروب را در کوتاه‌ترین زمان ممکن نابود کند. همچنین تکمیل نکردن دورهٔ درمان عفونت در بروز مقاومت مؤثر است و می‌تواند منجر به رشد مجدد شکل مقاوم میکروب شود.

خطرها و احتیاط‌های ضروری

اگر سابقهٔ حساسیت به یک آنتی‌بیوتیک را دارید، باید از دیگر داروهای هم‌گروه و هم خانوادهٔ آن نیز دوری کنید. خطر دیگر مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها به ویژه به صورت بلندمدت، به هم خوردن تعادل میکروب‌های طبیعی بدن مثل میکروب‌های موجود در روده است.

داروهای رایج این گروه عبارتند از:

آمینوگلیلوزیدها شامل: آمیکاسین **Amikacin** ـ جنتامایسین **Gentamicin** ـ نئومایسین **Neomycin** ـ نتیل‌مایسین **Netilmycin** ـ استرپتومایسین **Streptomycin** ـ توبرامایسین **Tobramycin**.

سفالوسپورین‌ها شامل : سفادروکسیل **Cefadroxil** ـ سفاکلور **Cefaclor** ـ سفالکسین **Cefalexin** ـ سفامندول **Cefamandole** ـ سفازولین **Cefazolin** ـ سفیکسیم **Cefixime** ـ سفودیزیم **Cefodizime** ـ سفوکسیتین **Cefoxitin** ـ سفپودوکسیم **Cefpodoxime** ـ سفرادین **Cefradine** ـ سفتازیدیم **Ceftazidime** .

لینکوزامیدها شامل : کلیندامایسین **Clindamycin** .

ماکرولیدها شامل : آزیترومایسین **Azithromycin** ـ کلاریترومایسین **Clarithromycin** ـ اریترومایسین **Erythromycin** .

پنی‌سیلین‌ها شامل : آموکسی‌سیلین **Amoxicillin** ـ آمپی‌سیلین **Ampicillin** ـ آزلوسیلین **Azlocillin** ـ آزترئونام **Aztreonam** ـ بنزیل پنی‌سیلین **Benzylpenicilin** ـ کو آموکسی‌کلاو **Co - amoxiclave** ـ کوفلوآمپی‌سیل **Co - fluampicil** ـ فلوکلوگزاسیلین **Flucloxacilin** ـ ایمی‌پنم **Imipenem** ـ فنوکسی متیل پنی‌سیلین **Phenoxymethylpenicillin** .

تتراسیکلین‌ها شامل : داکسی‌سیکلین **Doxycycline** ـ اکسی‌تتراسیکلین **Oxytetracycline** ـ تتراسیکلین **Tetracycline** .

داروهای دیگر شامل : کلرامفنیکل **Chloramphenicol** ـ کلیستین **Colistin** ـ فوزیدیک اسید **Fusidic acid** ـ مترونیدازول **Metronidazole** ـ ریفامپیسین **Rifampicin** ـ اسپکتینومایسین **Spectinomycin** ـ تیکوپلانین **Teicoplanin** ـ تریمتوپریم **Trimethoprim** ـ وانکومایسین **Vancomycin** .

داروهای مورد استفاده در درمان مننژیت (التهاب پرده‌های مغز)

مننژیت التهاب پرده‌هایی است که مغز و نخاع را در برگرفته‌اند . این بیماری هم به وسیلهٔ باکتری‌ها و هم توسط ویروس‌ها می‌تواند ایجاد شود . مننژیت باکتریال می‌تواند ظرف چند ساعت شخص سالم را که از قبل مشکلی نداشته به کام مرگ بفرستد .

به افرادی که با مبتلایان به مننژیت ناشی از هموفیلوس آنفلوانزا یا « نایسریا مننژیتیدیس » تماس داشته‌اند توصیه می‌شود یک دوره آنتی‌بیوتیک (به ویژه ریفامپین) ، جهت پیش‌گیری از مننژیت مصرف کنند .

داروهای ضدباکتری

این داروها از نظر کارکرد شبیه آنتی‌بیوتیک‌ها هستند ، ولی از نظر مبدأ و منشأ با آن‌ها متفاوتند . آنتی‌بیوتیک‌ها در ابتدا به صورت طبیعی از مخمرها و قارچ‌ها به دست آمدند اما ضدباکتری‌ها به صورت مصنوعی و شیمیایی تهیه شدند . خیلی از داروهای ضدباکتری از راه جلوگیری از رشد و تکثیر باکتری‌ها ،

باعث از بین رفتن عفونت می‌شوند . این داروها به طور معمول چند روز طول می‌کشد تا اثر خود را بروز دهند لذا ممکن است از داروهای مسکن و ضدتب برای کنترل علایم عفونت استفاده شود . داروهای ضدباکتری نیز مانند آنتی‌بیوتیک‌ها می‌توانند واکنش‌های آلرژیک در بدن افراد مستعد ایجاد کنند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

کینولون‌ها شامل : سینوگزاسین **Cinoxacin** ـ سیپروفلوکساسین **Ciprofloxacin** ـ گرپافلوکساسین **Grepafloxacin** ـ لووفلوگزاسین **Levofloxacin** ـ نالیدیکسیک اسید **Nalidixic acid** ـ نورفلوکساسین **Norfloxacin** ـ اوفلوکساسین **Ofloxacin** .

سولفانامیدها شامل : کوتریموکسازول **Co - trimoxazole** ـ سولفادیازین **Sulfadiazine** ـ سولفادیمیدین **Sulfadimidin** .

ضدعفونی کننده‌های مجاری ادراری شامل : نیتروفورانتوئین **Nitrofurantoin** .

داروهای دیگر شامل : کلوفازیمین **Clofazimine** ـ داپسون **Dapsone** ـ مترونیدازول **Metronidazol** ـ تینیدازول **Tinidazole** ـ تریمتوپریم **Trimethoprim** .

درمان دارویی در بیماری هانسن (جذام)

این بیماری یک عفونت باکتریایی است که به وسیلۀ « مایکوباکتریوم لپرا » ایجاد می‌شود . این بیماری به آهستگی رشد می‌کند و ابتدا اعصاب محیطی را درگیر می‌کند و باعث از بین رفتن حس در پاها و دست‌ها می‌شود . سپس عصب صورت ممکن است تحت تأثیر این عفونت قرار گیرد . جهت درمان از سه دارو به طور هم‌زمان استفاده می‌شود تا از بروز مقاومت احتمالی جلوگیری شود . به طور معمول این سه دارو : داپسون ، ریفامپین و کلوفازیمین هستند و حدود ۲ سال باید مصرف شوند .

داروهای ضدتوبرکولوز (بیماری سل)

سل یک بیماری عفونی مسری است که علت باکتریایی دارد و به طور معمول در دورۀ کودکی از راه استنشاق باسیل‌هایی که در اثر عطسه یا سرفۀ افراد مبتلا به عفونت فعال سل وارد هوا می‌شوند شخص به آن آلوده می‌شود .

باسیل سل از راه شیر آلودۀ گاو مبتلا به سل نیز منتقل می‌شود . ابتدا یک ریه به باسیل آلوده می‌شود و سپس عفونت سل به ریۀ مقابل منتقل می‌شود . در ۹۵ ـ ۹۰ درصد افراد مبتلا به عفونت اولیۀ سل ، دستگاه ایمنی بدن می‌تواند باعث مهار عفونت سل شود اما نمی‌تواند باسیل‌های سل را بکشد .

مشکل جدی بیماری در بزرگسالان نوع مخرب و پیش روندۀ بیماری است که در اثر فعالیت دوبارۀ سل اولیۀ مهار شده ایجاد می‌شود . این شکل از بیماری در ۱۰ ـ ۵ درصد افرادی که سابقۀ

عفونت اولیه سلی را داشته‌اند ایجاد می‌شود . شخص مبتلا به سل ممکن است توسط ۳ یا ۴ نوع دارو تحت مداوا قرار گیرد که این امر از بروز مقاومت میکروبی جلوگیری می‌کند . دورهٔ درمان در افرادی که مشکلاتی مانند ضعف دستگاه ایمنی دارند می‌تواند ۹ ماه تا دو سال طول بکشد .

پیش‌گیری از بیماری سل

واکسنی که به صورت تزریقی بوده و از ردهٔ ضعیف شده‌ای از باکتری « توبرکولوز » حیوانات تهیه می‌شود از راه تحریک مقاومت طبیعی بدن در مقابل بیماری منجر به ایمنی بدن نسبت به بیماری سل می‌شود .

داروهای رایج مورد استفاده در درمان سل و جذام عبارتند از :

کاپرئومایسین **Capreomycin** ـ سیکلوسرین **Cycloserine** ـ اتامبوتل **Ethambutol** ـ ایزونیازید **Isoniazid** ـ پیرازین آمید **Pyrazinamide** ـ ریفامپیسین **Rifampicin** ـ ریفابوتین **Rifabutin** ـ استرپتومایسین **Streptomycin** ـ کلوفازیمین **Clofazimin** ـ داپسون **Dapsone** .

داروهای ضدویروس

ویروس‌ها کوچک‌تر و ساده‌تر از میکروب‌ها هستند و به طور مستقل زندگی نمی‌کنند بلکه برای رشد و تکثیر خود نیاز به یک سلول زنده دارند . وقتی که یک ویروس در داخل سلول زنده تکثیر شد ، سلول زنده می‌میرد ، ویروس‌ها آزاد می‌شوند و باعث آلوده‌شدن سلول‌های دیگر می‌شوند . انواع مختلفی از ویروس وجود دارد و هر کدام عفونتی با علایم متفاوت ایجاد می‌کنند . شدت عفونت در هر ویروس متفاوت است . عفونت‌های ویروسی شایع عبارتند از سرماخوردگی ، آنفلوانزا ، بیماری شبه آنفلوانزا ، گلودرد و آبله مرغان و اوریون در کودکان .

برخی از عفونت‌های ویروسی می‌توانند به وسیلهٔ واکسن پیش‌گیری شوند . داروهای ضدویروس ، شدت و مدت بیماری ویروسی را کم می‌کنند اما باعث از بین رفتن آن نمی‌شوند . ضدویروس‌ها به صورت خوراکی و موضعی تجویز می‌شوند . شکل تزریقی دارو در مواردی مانند جلوگیری از آبله مرغان می‌تواند تجویز شود که بایستی زیر نظر پزشک صورت گیرد . توقف تکثیر ویروس باعث عدم انتشار آن به سلول‌های سالم می‌شود و به سرعت منجر به بهبود علایم بیماری می‌گردد .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

آسیکلوویر **Aciclovir** ـ آمانتادین **Amantadine** ـ سیدوفوویر **Cidofovir** ـ فام‌سیکلوویر **Famciclovir** ـ فوسکارنت **Foscarnet** ـ گان‌سیکلوویر **Ganciclovir** ـ ایدوکسوریدین **Idoxuridine** ـ اینوزین پرانوبکس **Inosine pranobex** ـ اینترفرون **Interferon** ـ پن سیکلوویر **Penciclovir** ـ تریباویرین **Tribavirin** ـ وال آسیکلوویر **Valaciclovir** ـ زنامیویر **Zanamivir** .

داروهای ضد ایدز (**AIDS**) نیز جزء ضدویروس‌ها هستند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

مهارکننده‌های آنزیم Nucleoside reverse transcriptase شامل : دیدانوزین **Didanosine** ـ لامیوودین **Lamivudine** ـ استاوودین **Stavudine** ـ زالسیتابین **Zalcitabine** ـ زیدوودین **Zidovudine** .

مهارکننده‌های آنزیم Non - nucleoside transcriptase شامل : افاویرنز **Efavirenz** ـ نویراپین **Nevirapine** .

مهارکننده‌های آنزیم پروتئاز شامل : ایندیناویر **Indinavir** ـ نلفیناویر **Nelfinavir** ـ ریتوناویر **Ritonavir** ـ ساکیناویر **Saquinavir** .

واکسن‌ها و ایمن‌سازی

خیلی از عفونت‌ها شامل بسیاری از عفونت‌های ویروسی فقط یک بار بدن را مبتلا می‌کنند ؛ به این دلیل که آنتی‌بادی‌هایی که به وسیلهٔ دستگاه ایمنی علیه عامل عفونت تولید می‌شود در بدن باقی‌مانده و در آینده ، حمله‌های احتمالی عامل بیماری‌زایی را که بدن نسبت به آن ایمن شده است دفع می‌کند . مدت ایمنی بدن در مقابل عوامل ایجادکنندهٔ عفونت متفاوت است و ممکن است در تمام عمر باقی بماند . برای این منظور ، واکسن‌های مختلفی برای ایمن کردن بدن در مقابل عفونت‌های گوناگون تهیه می‌شود . هر میکروبی باعث تولید یک نوع خاص از آنتی‌بادی در بدن می‌شود ، لذا برای هر عفونت واکسن جدایی تولید می‌شود . ایمن‌سازی حتی می‌تواند باعث ریشه‌کن شدن بعضی از بیماری‌های عفونی شود ، همان‌طور که بیماری آبله در جهان ریشه کن شده است . هر واکسن ممکن است عوارض جانبی خاصی ایجاد کند که این عوارض خفیف بوده و خیلی زود ناپدید می‌شوند . قرمزی و برجستگی خفیف در ناحیهٔ تزریق واکسن و نیز تب خفیف یا ناراحتی و مریضی شبه آنفلوانزا که یک یا دو روز طول می‌کشد ، علایم شایعی هستند . بچه‌هایی که به بیماری‌های قدری شدیدتر از سرماخوردگی معمولی مبتلا هستند واکسینه نمی‌شوند تا بیماری آن‌ها بهبود یابد ، همچنین در واکسیناسیون کودکانی که سابقهٔ تشنج دارند (واکسن سرخک و سیاه سرفه) باید احتیاط شود . در زنان باردار و افراد دچار ضعف ایمنی ، واکسن‌های زنده نباید تجویز شود .

ایمونوگلوبولین‌ها

آنتی‌بادی‌هایی که به وسیلهٔ دستگاه ایمنی بدن در مقابل سم حشرات یا مار تولید می‌شوند یا در اثر مواجههٔ بدن با عوامل عفونی تولید می‌شوند در سرم خون یافت می‌شوند ، سرم تغلیظ شدهٔ افرادی که در معرض عفونت یا سموم حشرات یا مارهای زهری قرار گرفته و جان سالم به در برده‌اند ایمونوگلوبین نامیده می‌شود .

برخی از ایمونوگلوبولین‌ها از خون اسب که در مقابل دوزهای مکرّر سم قرار گرفته باشد استخراج می‌شوند . اثر ایمونوگلوبولین‌ها ظرف ۳ یا ۴ هفته از بین می‌رود . برخی از افراد به گلوبولین‌های

اسب حساس هستند و یک هفته بعد از تزریق آن دچار تب ، راش ، التهاب مفاصل و درد می‌شوند که مجموع علایم فوق بیماری « سرم » نامیده می‌شود .

واکسیناسیون در مسافرت

شما در بسیاری از کشورهای جهان در معرض عفونت‌های مختلف قرار می‌گیرید و انجام واکسیناسیون جهت پیشگیری از بیماری‌های احتمالی کار عاقلانه‌ای است . مثلاً اگر به مناطقی که در آن « تب زرد » شایع است مسافرت می‌کنید ، به یک گواهینامهٔ بین‌المللی واکسیناسیون نیاز دارید . دورهٔ واکسیناسیون باید تکمیل شود تا بتوان از ایجاد ایمنی کامل اطمینان حاصل کرد . گرچه واکسن‌هایی که لازم است شما هنگام مسافرت دریافت کنید ، بستگی به مناطقی دارد که می‌خواهید به آن‌ها سفر کنید اما برخی بیماری‌ها هستند که در هر نقطه‌ای از جهان احتمال ابتلا به آن‌ها وجود دارد ، مثل کزاز و فلج اطفال .

داروهای ضدتک‌یاخته

تک‌یاخته‌ها موجوداتی هستند تک‌سلولی که در آب و خاک زندگی می‌کنند و می‌توانند از راه آب و غذای آلوده یا نیش حشرات از انسانی به انسان دیگر منتقل شوند . انواع مختلفی از تک‌یاخته‌ها وجود دارند که بسته به عضوی از بدن که تحت تأثیر قرار می‌گیرد ، بیماری‌های مختلفی ایجاد می‌کنند . برخی باعث عفونت در روده‌ها شده منجر به اسهال می‌شوند ، برخی باعث عفونت پوست و مجاری تناسلی می‌شوند و برخی به اندام‌های حیاتی مانند مغز ، ریه‌ها و کبد نفوذ می‌کنند .

تشخیص سریع تک‌یاخته‌ها ، از انتشار آن‌ها جلوگیری می‌کند و در برخی موارد مانع از انتقال آن‌ها به افراد دیگر می‌شود . تک‌یاخته‌ها اغلب به سختی از بدن ریشه‌کن می‌شوند ، بنابراین ضدتک‌یاخته‌ها باید ماه‌ها مصرف شوند تا بتوانند عفونت را ریشه کن کرده و از عود مجدد آن جلوگیری کنند . انواع عفونت‌های تک‌یاخته‌ای وجود دارند که بیشتر در روده ، کبد و گاه در راه‌های تنفسی و مجاری صفراوی دیده می‌شوند .

برخی از عفونت‌های تک‌یاخته‌ای عبارتند از : آمیبیاز ، بالانتیدیاز ، کریپتوسپوریدیوز ، ژیاردیاز ، لیشمانیوز ، توکسوپلاسموز ، تریکومونیاز ، تریپانوزومیاز و پنوموسیستیس کارینی .

داروهای ضدمالاریا

مالاریا یکی از بیماری‌های کشندهٔ مناطق گرمسیری است و می‌تواند مردمانی را که در این نواحی زندگی می‌کنند یا به این مناطق سفر می‌کنند مبتلا سازد . این بیماری به وسیلهٔ تک‌یاخته‌ای ایجاد می‌شود که چرخهٔ زندگی پیچیده‌ای دارد .

انگل مالاریا در بدن پشهٔ مادهٔ آنوفل زندگی می‌کند و در قسمت دیگر از چرخهٔ زندگی خود در بدن انسان زندگی می‌کند . هنگام گزیده شدن انسان به وسیلهٔ پشهٔ مادهٔ آنوفل ، این تک‌یاخته از راه بزاق پشه وارد جریان خون می‌شود و در نهایت در کبد انسان جاگرفته و به طور غیرجنسی تکثیر می‌شود . علایم

مالاریا به صورت دوره‌هایی از تب بالا و سپس تعریق فراوان که منجر به لرز شدید و احساس سرما می‌شود بروز می‌کند که در صورت بروز حمله‌های شدید و عدم درمان می‌تواند باعث مرگ بیمار شود. پاسخ به درمان دارویی مالاریا شامل سه حالت می‌تواند باشد:

۱ـ جلوگیری از مالاریا ۲ـ درمان حمله‌های بیماری ۳ـ از بین بردن کامل مالاریا

داروهایی که برای پیشگیری از مالاریا تجویز می‌شوند عامل مالاریا را در کبد می‌کشند و از تکثیر آن جلوگیری می‌کنند. دورهٔ درمانی داروهای ضدمالاریا باید تکمیل شود. داروها به صورت بلندمدت از بدن در برابر مالاریا محافظت نمی‌کنند.

استفاده از وسایلی مانند: نصب وسایل دفع کنندهٔ حشرات، تور ضد حشره و پوشاندن قسمت‌هایی از بدن که در معرض گزش حشره است می‌تواند در جلوگیری از مالاریا مؤثر باشد. این داروها برای کسانی که سابقهٔ تشنج و ناراحتی روانی دارند تجویز نمی‌شوند.

داروهای رایج ضدتک‌یاخته (شامل داروهای ضدمالاریا) عبارتند از :

آرتمتر **Artemether** ـ کلروکین **Chloroquine** ـ داکسی‌سیکلین **Doxycycline** ـ هالوفانترین **Halofantrine** ـ مفلوکین **Mefloquine** ـ پریماکین **Primaquine** ـ پروگوانیل **Proguanil** ـ پروگوانیل / آتواکین **Proguanil/ atovaquine** ـ پریمتامین / داپسون **Pyrimethamine / Dapsone** (مالاپریم) ـ کینین **Quinine** ـ پریمتامین / سولفادوکسین **Pyrimethamine / Sulfadoxine** (فانسیدر **Fansidar**).

داروهای ضدقارچ

ما انسان‌ها به طور مداوم از راه آب، غذا و هوایی که تنفس می‌کنیم در معرض قارچ‌ها هستیم. خوشبختانه خیلی از قارچ‌ها قادر به زندگی کردن در بدن ما نیستند و تعداد کمی از آن‌ها مضرّ هستند. به هرحال، برخی قارچ‌ها در پوست، دهان، موها و ناخن‌ها رشد کرده و باعث تحریک ناحیهٔ مبتلا و ایجاد تغییرات ناهنجار می‌شوند. برخی قارچ‌ها نیز می‌توانند باعث عفونت‌های جدی و کشنده شوند. این عفونت‌ها به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در اثر تماس با انسان یا حیوان مبتلا به عفونت منتقل می‌شوند. عواملی چون گرما و رطوبت باعث تشدید و تسهیل بیماری قارچی می‌شوند. ضدقارچ‌ها به صورت موضعی برای درمان عفونت‌های سطحی مثل عفونت ناخن، پوست و مخاط و یا به صورت خوراکی و تزریقی برای درمان عفونت‌های قارچی استفاده می‌شوند. عفونت‌های قارچی ناحیهٔ سر و پوست به وسیلهٔ شامپوها و کرم‌ها مداوا می‌شوند. برای عفونت واژن از شیاف واژینال یا کرم‌هایی خاص استفاده می‌شود. بسیاری از عفونت‌های نام برده ظرف یک هفته رو به بهبود می‌گذارند. ناخنی که دچار عفونت شده فقط زمانی بهبود می‌یابد که ناخن جدیدی جایگزین شود و به ماه‌ها زمان نیاز دارد. ضدقارچ‌ها به صورت موضعی تجویز می‌شوند و عوارض چندانی ندارند اما مصرف دارو به صورت خوراکی و تزریقی می‌تواند عوارض جانبی جدی ایجاد کند.

در کشورهای توسعه یافته ، فقدان برخی مواد غذایی خاص ، به ویژه مواد گیاهی در رژیم غـذایی باعث کمبود املاح یا ویتامین‌های خاصی می‌شود مثل : کمبود آهن در کم‌خونی و فقر آهن .

بیماری‌های ذکر شده ، با اصلاح رژیم غذایی بهبود می‌یابند ، اگرچه برای درمان این بیمـاری‌هـا دارو لازم است .

سوءتغذیه با استفاده از مصرف بلندمدت مواد کمکی و اصلاح رژیم غذایی درمان می‌شود . چـاقی در گذشته به وسیلهٔ داروهای کم‌کنندهٔ اشتها (آمفتامین‌ها) درمان می‌شد اما امروزه بیشتر روی رژیم غذایی تأکید می‌شود .

گروه‌های دارویی عمدهٔ این بخش عبارتند از :

- ویتامین‌ها
- مواد معدنی

ویتامین‌ها

ویتامین‌ها مواد شیمیایی پیچیده‌ای هستند که برای طیفی از فعالیت‌های بدن ضـروری هـستند . ویتامین‌ها (جز ویتامین D) در بدن تولید نمی‌شوند ، بلکه باید وارد بدن شوند . ویتامین‌هـای اصـلی ۱۳ عدد هستند که عبارتند از : ویتامین‌های A ، C ، E ، K ، D ، اسیدفولیک ، بیوتین و ویتامین‌های گـروه B شـامل : (نیاسـین) B_3 - (ریبـوفلاوین) B_2 - (تیـامین) B_1 - (کوبـالامین) B_{12} - (پیریدوکسین) B_6 - (اسید پانتوتنیک) B_5 .

بیشتر ویتامین‌ها در بدن به مقدار خیلی کم مورد نیاز هستند . ویتامین D ، در صورتی که پوسـت بـدن در معرض نور آفتاب قرار بگیرد ، به وسیلهٔ بدن ساخته می‌شود . ویتامین‌ها برحسب این که در چربی قابـل حل باشند یا در آب ، به دو گروه عمدهٔ ویتامین‌های محلول در چربی و محلول در آب تقسیم می‌شوند .

ویتامین‌های محلول در آب :

ویتامین‌های C و گروه B محلول در آب هـستند . ایـن ویتـامین‌هـا (بـه جـز B_{12}) فقـط دورهٔ کوتاهی می‌توانند در بدن ذخیره شوند و پس از آن ، کلیه‌ها مقدار اضافی ایـن ویتـامین‌هـا را از بـدن دفع می‌کنند . B_{12} می‌تواند به اندازهٔ نیاز ۶ سال در کبد ذخیره شود . ویتامین‌های محلول در آب باید روزانه مصرف شوند و چون پختن باعث از بین رفتن این ویتـامین‌هـا در مـواد غـذایی حـاوی آن‌هـا می‌شود ، توصیه می‌شود از پختن غذاهای دارای این ویتامین‌ها بپرهیزید .

ویتامین‌های محلول در چربی :

ویتامین‌های A ، D ، E و K همراه چربی از دیوارهٔ روده وارد جریان خون می‌شوند که به آن‌ها ویتامین‌های محلول در چربی می‌گویند . بیماری‌هایی مثل سلیاک که روی جذب چربی بـه وسـیلهٔ

روده اثر دارند ، می‌توانند باعث نقص در جذب این ویتامین‌ها و در نتیجه کمبود آن‌ها در بدن شوند . کبد قادر است ویتامین‌های محلول در چربی را حتی به مقدار نیاز چند سال ذخیره کند . مصرف بیش از نیاز ویتامین‌های محلول در چربی زیان‌آور است . ویتامین‌هایی مانند A ، C و E به عنوان ترکیبات آنتی‌اکسیدان شناخته می‌شوند .

یک رژیم غذایی متعادل می‌تواند از کمبود و افزایش بیش از حد ویتامین‌ها در بدن جلوگیری کند . پزشکان ، ویتامین‌ها را برای درمان کمبود ویتامین و نیز درمان برخی بیماری‌ها تجویز می‌کنند .

استفاده از ویتامین‌ها برای جلوگیری از کمبود ویتامین

مقدار ویتامین مورد نیاز بدن را به راحتی می‌توان از راه افزایش مصرف غذاهای تازه ، میوه و سبزی در رژیم غذایی تأمین کرد . گروه‌های خاصی از مردم در معرض ابتلا به کمبود ویتامین‌ها هستند . این گروه‌ها شامل افرادی است که نیاز آن‌ها به ویتامین‌ها افزایش یافته اما ویتامین دریافتی روزانهٔ آن‌ها تغییر نکرده است مانند زنان باردار ، زنان شیرده ، نوزادان ، کودکان و افراد مسن که از همه نوع غذا نمی‌توانند استفاده کنند . همچنین افراد بی‌خانمان ، گیاه‌خواران (با رژیم غذایی محدود) ، مبتلایان به اختلال در جذب مواد غذایی از روده و مصرف‌کنندگان داروهایی که باعث کاهش جذب ویتامین‌ها از روده می‌شوند در معرض کمبود ویتامین قرار دارند .

با وجود اینکه ترکیبات دارویی حاوی ویتامین‌های مختلف به صورت OTC وجود دارند اما بهتر است در مصرف ویتامین‌ها با پزشک مشورت کنید . ویتامین‌ها را جانشین رژیم غذایی خود نکنید .

کمبود ویتامین‌ها

خیلی کم اتفاق می‌افتد که شخصی دچار کمبود تمام ویتامین‌ها شود اما در صورتی که جذب یک ویتامین از مقدار مورد نیاز آن در طی یک دورهٔ زمانی کم‌تر باشد ، علایم کمبود آن ویتامین به تدریج ظاهر می‌شود . کمبود ویتامین‌های محلول در آب ، به علت ذخیره نشدن به صورت طولانی مدت در بدن ، نسبت به ویتامین‌های محلول در چربی شایع‌تر می‌باشد . هنگام درمان ، جهت رفع کمبود ویتامین مراقبت پزشکی نیز لازم است .

دیگر موارد مصرف پزشکی ویتامین‌ها

در مورد استفاده از ویتامین‌ها ، اظهار نظرهای گوناگونی وجود دارد که برخی از آن‌ها عبارتند از :

- استفاده از ویتامین C با دوز بالا برای جلوگیری از سرماخوردگی خصوصاً در اطفال مؤثر است .
- کمبود مصرف روی (Zn) در رژیم غذایی در دوران کودکی باعث ضعف در پیشرفت فکری و تحصیلی کودک می‌شود .
- استفاده از ویتامین D برای درمان بیماری‌های تحلیل برندهٔ استخوان مناسب است .

- نیاسین در شکل اسید نیکوتینیک ، برای پایین‌آوردن چربی خون تجویز می‌شود .
- استفاده از مشتقات ویتامین A (رتینوئیدها) برای درمان آکنه مفید است .
- ویتامین B_6 (پیریدوکسین) برای زنان مبتلا به سندرم پیش از قاعدگی برای بهبود علایم مفید است .

خطرها و احتیاط‌های لازم در مصرف اضافی ویتامین‌ها

ویتامین‌ها در وضعیت عادی مشکلی ایجاد نمی‌کنند اما مصرف بیش از حد آن‌ها ، به خصوص ویتامین‌های محلول در چربی می‌تواند مشکل ایجاد کند . به همین خاطر میزان ویتامین تجویز شده باید با توجه به شدت کمبود ویتامین و طول دورهٔ درمان محاسبه و تنظیم شود . دوز اضافی در بهترین حالت ، بی‌فایده است و در حالت نامطلوب بیمار را دچار عوارض می‌کند . البته مصرف مولتی ویتامین به علت کم بودن مقدار هر یک از ویتامین‌ها در آن مشکلی ایجاد نمی‌کند ، مگر اینکه مصرف آن بسیار زیاد باشد . مصرف یک نوع ویتامین ، از آن جهت که مقدار مورد نیاز ویتامین‌های دیگر را بیشتر می‌کند ، می‌تواند خطرناک باشد .

ویتامین‌ها : ۱۳ ویتامین اصلی وجود دارد که به صورت فرآورده‌هایی با اشکال مختلف دارویی عرضه می‌شوند . این ویتامین‌ها عبارتند از : ویتامین A ـ ویتامین C ـ ویتامین D ـ ویتامین E ـ ویتامین K ـ اسیدفولیک ـ بیوتین ـ ویتامین B_1 (تیامین) ـ ویتامین B_2 (ریبوفلاوین) ـ (نیاسین) B_3 ـ (اسیدپانتوتنیک) B_5 ـ (پیریدوکسین) B_6 و (کوبالامین) B_{12} .

مواد معدنی

مواد معدنی از عناصری که ساده‌ترین شکل ماده هستند تشکیل شده‌اند . این عناصر با مقدار بسیار کم برای فعالیت سوخت و ساز عادی بدن ضروری هستند . یک رژیم غذایی متعادل عناصر فوق را به مقدار کافی دارد .

مواد معدنی را پزشک زمانی به صورت داروی کمکی تجویز می‌کنند که کمبود مادهٔ معدنی تشخیص داده شود و یا برای پیشگیری و نیز درمان بیماری خاصی لازم باشد .

در بیمارانی که مبتلا به بیماری روده‌ای هستند و قادر به جذب مواد معدنی نمی‌باشند پزشک مواد معدنی تجویز می‌کند . آهن کمکی برای زنان باردار و شیرده و افراد بالای ۶ سال تجویز می‌شود .

مواد معدنی موجود در بدن عبارتند از :

کلسیم ، کروم ، مس ، فلوئور ، ید ، آهن ، منیزیم ، فسفر ، پتاسیم ، سلنیوم ، سدیم و روی که بعضی از آن‌ها به صورت فرآورده‌های دارویی تهیه می‌شوند . یک رژیم غذایی متعادل به حد کافی مواد معدنی برای تأمین نیازهای بدن را در خود دارد .

هورمون‌ها و دستگاه غدد درون‌ریز

دستگاه غدد درون‌ریز مجموعه‌ای از غده‌هایی هستند که در سراسر بدن قرار گرفته و ترشحات هورمونی خود را به داخل خون می‌ریزند.

غدهٔ هیپوفیز : در داخل جمجمه قرار دارد و هورمون‌هایی را تولید می‌کند که کنترل رشد، فعالیت‌ها، تکامل جنسی و تنظیم غدد درون‌ریز دیگر را بر عهده دارد. کار این غده تنظیم سوخت و ساز بدن است.

غدد آدرنال (فوق‌کلیوی) : کار این غده، تولید هورمون‌هایی است که تنظیم املاح و آب بدن و مسئولیت کاهش التهاب را در بدن به عهده دارند.

غدهٔ پانکراس : کار این غده تولید هورمون گلوکاگون و انسولین است. انسولین تنظیم قندخون و گلوکاگون وظیفهٔ کمک به عضلات و کبد برای ذخیرهٔ قند را به عهده دارد.

تخمدان‌ها : وظیفهٔ آن‌ها تولید هورمون‌های استروژن و پروژسترون است که برای تنظیم تکامل جنسی و جسمی بدن زنان لازم است.

بیضه‌ها : مسئول تولید هورمون تستوسترون می‌باشند که مسئولیت تکامل جنسی و فیزیکی را در مردان بر عهده دارد.

اختلالات غده‌های درون‌ریز فوق، به دو صورت تولید بیش از حد و یا تولید کم‌تر از حدطبیعی است که در هر مورد با عوامل و علل خاصی همراه است. فرآورده‌های طبیعی هورمون‌ها یا مشتقّات مصنوعی آن‌ها به صورت جایگزین در افرادی که دچار کمبود تولید آن‌ها شده‌اند به کار برده می‌شود.

برخی داروها نیز در مورد کسانی که دچار پرکاری هورمونی هستند به کار می‌روند. از هورمون‌ها برای اهداف دیگری مثل مهار فعالیت دستگاه ایمنی و نیز کنترل باروری استفاده می‌شود.

گروه‌های دارویی عمدهٔ این بخش عبارتند از :

- کورتون‌ها
- داروهای ضددیابت
- داروهای مورد استفاده در بیماری‌های غدهٔ تیروئید
- داروهای مورد استفاده در بیماری‌های غدهٔ هیپوفیز
- هورمون‌های جنسی مردانه
- هورمون‌های جنسی زنانه

کورتون‌ها (کورتیکواستروئیدها)

داروهایی هستند که از فرآورده‌های طبیعی هورمون‌های قشر غدهٔ فوق‌کلیوی به دست می‌آیند و یا به صورت مصنوعی تولید می‌شوند . این فرآورده‌ها به دو گروه زیر تقسیم می‌شوند :

الف) مینرالوکورتیکوئیدها

ب) گلوکوکورتیکوئیدها

مینرالوکورتیکوئیدها وظیفه تنظیم آب و املاح و گلوکوکورتیکوئیدها وظیفه حفظ سطح طبیعی قندخون و مقابله با التهاب و استرس را بر عهده دارند . داروهای این گروه کاربردهای بسیار متنوعی دارند . کورتون‌ها در معالجهٔ بیماری‌هایی مانند روماتیسم مفصلی ، گلومرولونفریت ، لوپوس اریتماتوز ، آسم ، بیماری ادیسون و برخی سرطان‌ها مثل لنفوم‌ها و لوسمی‌ها و نیز برای جلوگیری از دفع پیوند به کار می‌روند . کورتون‌ها از راه کاهش گلبول‌های سفید خون (به صورت موقت) ، فعالیت دستگاه ایمنی را کاهش می‌دهند .

مصرف کورتون‌ها به عنوان جایگزین هورمون طبیعی مشکل ایجاد نمی‌کند اما مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث احتباس آب در بدن ، ورم پا به ویژه ناحیهٔ قوزک پا ، زخم معده ، افزایش قندخون ، افزایش فشارخون ، تضعیف ایمنی بدن در برابر عفونت‌ها ، تغییرات خلق ، آکنه ، صورت ماه‌گونه ، ایجاد کوهان چربی در پشت ، ضعف عضله‌ها ، پوکی استخوان ، آب مروارید ، نازکی پوست ، کبود شدن آسان پوست ، کندی رشد در کودکان و نیز باعث کاهش تولید کورتون طبیعی در بدن می‌شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

الکلومتازون **Alclometasone** ـ بکلومتازون **Beclometasone** ـ بتامتازون **Betamethasone** ـ بودسوناید**Budesonide** ـ کلوبتازول **Clobetasole** ـ کلوبتازون **Clobetasone** ـ دزوکسی متازون **Desoxi metasone** ـ دیفلوکورتولون **Diflucortolone** ـ فلودروکورتیزون **Fludrocortisone** ـ فلونیزولاید **Flunisolide** ـ فلومتازون **Flumetasone** ـ فلوئوسینوناید **Fluocinonide** ـ فلوئوسینولون **Fluocinolone** ـ فلوئوکورتولون **Fluocortolone** ـ فلوتیکازون **Fluticasone** ـ فلوراندرنولون **Flurandrenolone** ـ هالسینوناید **Halcinonide** ـ هیدرو کورتیزون **Hydrocortisone** ـ متیل پردنیزولون **Methylprednisolone** ـ مومتازون **Mometasone** ـ پردنیزولون **Prednisolone** ـ تریامسینولون **Triamcinolone** .

داروهای ضددیابت

بخش اصلی انرژی بدن از سوزاندن گلوکز به دست می‌آید . گلوکز ، قند ساده‌ای است که از شکسته شدن نشاسته و قندهای دیگر در روده ایجاد می‌شود . انسولین هورمونی است که در لوزالمعده

تولید شده و باعث برداشت و جذب گلوکز از جریان خون به داخل سلول‌ها برای مصرف یا ذخیره کردن می‌شود . در بیماری دیابت ، تولید انسولین در بدن دچار نقصان می‌شود .

دیابت به دو نوع دیابت جوانان (تیپ I) و دیابت بزرگسالان (تیپ II) تقسیم می‌شود . دیابت (تیپ I) اغلب در حوالی دورهٔ بلوغ ایجاد می‌شود و علایم آن : ادرار کردن زیاد ، تشنگی زیاد ، بی‌حالی ، کرختی و کاهش وزن است . درمان با تزریق انسولین ممکن است . عدم درمان در این نوع دیابت می‌تواند منجر به مرگ بیمار شود . دیابت تیپ (I I) بعد از ۴۰ سالگی ایجاد می‌شود . علایم به تدریج و به مدت چند سال ظاهر می‌شود و خطرهای آن کم‌تر است . برخلاف دیابت نوع (I) در این نوع دیابت انسولین تولید می‌شود اما سلول‌های بدن در مقابل آن مقاوم هستند در نتیجه منجر به غلظت بالای قندخون می‌شود . رژیم غذایی مناسب در دیابتی‌ها عبارت است از چربی کم ، فیبر زیاد ، قند سادهٔ کم و قند مرکب زیاد . اگر دیابت درمان نشود به تدریج منجر به آرترواسکلروز شده و زمینه را برای آسیب بافت‌های مختلف فراهم می‌کند . این امر می‌تواند منجر به حملهٔ قلبی ، نارسایی کلیوی ، از بین رفتن بینایی و گانگرن پاها شود . در زنان باردار ، عدم کنترل قندخون باعث ناهنجاری در نوزادان و نیز سقط جنین می‌شود . درمان دیابت تا حد زیادی عوارض یاد شده را کاهش می‌دهد . ضددیابت‌های خوراکی (ترکیبات سولفونیل اوره) باعث ترشح زیاد انسولین به وسیلهٔ لوزالمعده می‌شوند ، به همین خاطر در دیابت تیپ (I) ، ضددیابت‌های خوراکی تأثیری ندارند .

انسولین مورد نیاز هر شخص دیابتی ، به انرژی مورد نیاز و فعالیت روزانهٔ او بستگی دارد و رژیم انسولین هر شخص مختص خود او است . بنابراین ، شخص دیابتی نقش مهمی در روند درمان بیماری خود بر عهده دارد .

ثبت منظم قندخون به وسیلهٔ بیماران در خانه اهمیت دارد و می‌تواند مبنای تنظیم دوز انسولین در شخص باشد . در بیمارانی که انسولین می‌گیرند احتمال کاهش قندخون وجود دارد لذا شخص دیابتی باید همیشه با خود قرص یا شربت گلوکز همراه داشته باشد . در طی بارداری و بیماری نیاز شخص به انسولین افزایش می‌یابد . اگر سه علامت استفراغ ، قندخون بالا و کتون بالای ادرار با هم ایجاد شوند ، یک مشکل اورژانسی محسوب شده و بیمار باید در بخش مراقبت‌های ویژه زیر نظر پزشک قرار گیرد .

داروهای ضددیابت خوراکی از راه برگرداندن سطح قندخون به حالت عادی ، باعث بهبود علایم بیماری می‌شوند . این داروها را ابتدا با دوز پایین تجویز می‌کنند و بعد دوز آن را افزایش می‌دهند . عوارض این داروها عبارتند از : کاهش وزن ، نفخ شکم ، اسهال ، دل‌درد و تهوع .

دیابتی‌ها بهتر است کارتی را همراه داشته باشند که جزئیات درمان آن‌ها در آن ثبت شده باشد تا در مواقع اورژانس به کار آید .

داروهای ضددیابت

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

ترکیبات سولفونیل اوره شامل : کلرپروپامید **Chlorpropamide** ـ گلیبن‌کلامید **Glibenclamide** ـ گلیکلازید **Gliclazide** ـ گلیمپیراید **Glimepiride** ـ گلیکیدون **Gliquidone** ـ گلیپیزید **Glipizide** ـ تولبوتامید **Tolbutamide** ـ تولازامید **Tolazamide** .

داروهای دیگر شامل : اکاربوز **Acarbose** ـ گلوکاگن **Glucagon** ـ گورگام **Guargum** ـ انسولین **Insulin** ـ انسولین لیسپرو **Insulin lispro** ـ متفورمین **Metformin** ـ ریپاگلیناید **Repaglinide** .

داروهای مورد استفاده در درمان بیماری‌های غدۀ تیروئید

غدۀ تیروئید از غده‌های درون ریز بدن بوده ، هورمونی به نام تیروکسین ترشح می‌کند که کارش تنظیم سوخت و ساز بدن است . این هورمون در دورۀ کودکی در رشد و تکامل جسمی و روانی کودک نقش مهمی دارد .

در مجاورت تیروئید دو غدۀ کوچک وجود دارد که پاراتیروئید نامیده می‌شوند و هورمون کلسیتونین ترشح می‌کنند . این هورمون نقش مهمی در سوخت و ساز کلسیم دارد . از بیماری‌های غدۀ تیروئید ، پرکاری این غده است که در اثر ترشح زیاد تیروکسین ایجاد می‌شود و باعث بروز علایمی مانند اضطراب ، تپش قلب ، کاهش وزن ، افزایش اشتها ، عدم تحمل گرما و اسهال می‌شود . گواتر از بیماری‌های این غده است که طی آن تیروئید متورّم و بزرگ می‌شود . این بیماری در طی بلوغ یا بارداری می‌تواند به طور موقت ایجاد شود که با مصرف « ید » در مواد غذایی مانند نمک یددار ، می‌توان از آن جلوگیری کرد . برای درمان پرکاری تیروئید ۳ روش وجود دارد :

۱) استفاده از داروی کربی‌مازول **Carbimazole** برای جلوگیری از ترشح تیروکسین .
۲) استفاده از ید رادیواکتیو **Radio - Iodine** برای کاهش ترشح تیروئید .
۳) جراحی (در صورت بزرگ شدن تیروئید و بسته شدن راه تنفس) .

کم‌کاری تیروئید ، بیماری دیگر غدۀ تیروئید است . علت این بیماری کاهش تولید تیروکسین است . علایم آن عبارت است از : افزایش وزن ، کندی ذهن ، خشکی پوست ، ریزش موی سر ، افزایش حساسیت به سرما و شدت عادت ماهیانه در بانوان . در کودکان ، کم‌کاری تیروئید باعث عقب‌ماندگی ذهنی و جسمی دائمی می‌شود . برای درمان کم‌کاری تیروئید ، از هورمون تیروئید مصنوعی به عنوان جایگزین هورمون طبیعی بدن استفاده می‌شود که عوارض ندارد ولی مصرف بیش از حد آن منجر به بروز علایم پرکاری می‌شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

داروهای مورد استفاده درکم‌کاری تیروئید شامل : لیوتیرونین **Liothyronine** ـ تیروکسین **Thyroxine** (**Levothyroxine**) .

داروهای مورد استفاده در پرکاری تیروئید شامل : کربی‌مازول **Carbimazole** ـ ید **Iodine** ـ نداالول **Nadolol** ـ پروپرانولول **Propranolol** ـ پروپیل تیواوراسیل **Propylthiouracil** ـ ید رادیواکتیو **Radio - iodine** .

داروهای مورد استفاده در درمان بیماری‌های غده هیپوفیز

این غده در قاعدهٔ مغز قرار گرفته و وظیفهٔ تنظیم رشد فیزیکی ، سوخت و ساز بدن ، تکامل جنسی و تولید مثل را بر عهده دارد . بیشتر این هورمون‌ها به صورت غیر مستقیم از راه تحریک غدد دیگر مثل تیروئید ، آدرنال ، تخمدان‌ها و بیضه‌ها عمل می‌کنند .

- **هورمون تحریک‌کنندهٔ تیروئید :** باعث تحریک تولید هورمون‌های تیروئید به وسیلهٔ این غده می‌شود .
- **هورمون پرولاکتین :** در زن‌ها باعث تحریک تولید شیر به وسیلهٔ پستان می‌شود و در مردان باعث کمک به تولید اسپرم می‌شود .
- **هورمون کورتیکوتروپین :** باعث تولید کورتیکواستروئیدها و آزادسازی آن‌ها توسط غدهٔ فوق‌کلیوی می‌شود .
- **گنادوتروپین‌ها :** هورمون‌هایی هستند که باعث تولید و آزاد سازی تخمک در زن‌ها و باعث تولید اسپرم در مردان می‌شوند . همچنین این هورمون‌ها (**LH** ، **FSH**) کنترل کنندهٔ تولید استروژن ، پروژسترون و تستوسترون نیز هستند .
- **هورمون رشد :** تحریک کنندهٔ فرآیند رشد طبیعی و تکامل است .
- **هورمون تحریک‌کنندهٔ ملانوسیت‌ها :** کنترل تولید رنگ‌دانه‌های پوستی را بر عهده دارد .
- **هورمون آنتی‌دیورتیک :** تنظیم‌کنندهٔ مقدار آب موجود در ادرار یا حجم ادرار است .

عوامل دیگری باعث تولید غیرطبیعی هورمون‌های هیپوفیز می‌شوند مانند : تومورهای هیپوفیز ، رادیوتراپی و داروها .

شایع‌ترین بیماری‌های غدهٔ تیروئید که دارای درمان دارویی هستند ، عبارتند از : اختلال در تولید هورمون رشد ، اختلال در تولید هورمون آنتی‌دیورتیک ، اختلال در تولید هورمون پرولاکتین و اختلال در تولید گنادوتروپین‌ها .

داروهای مورد استفاده در بیماری‌های هورمون رشد

اگر تولید هورمون رشد کم باشد و با آزمایش نیز ثابت شود ، سوماتروپین (شکل مصنوعی هورمون رشد) به صورت تزریقی استفاده می‌شود که اگر در سال‌های پایین تجویز آن شروع شود ، باعث رشد طبیعی شخص می‌شود . گاه هورمون رشد بیش از حد تولید می‌شود که منجر به بیماری ژیگانتیسم در کودکان و آکرومگالی در بزرگسالان می‌شود . تومور غدهٔ هیپوفیز می‌تواند باعث تولید بیش از حد هورمون رشد شود . داروهایی مثل بروموکریپتین ، سطح هورمون رشد را کاهش می‌دهند .

داروهای مورد استفاده در درمان دیابت اینسیپیدوس (دیابت بی‌مزه)

هورمون آنتی‌دیورتیک **ADH** که از هیپوفیز ترشح می‌شود ، وظیفه بازگرداندن آب رد شده از فیلتر کلیه را به جریان خون بر عهده دارد . کمبود **ADH** باعث از دست رفتن آب بدن می‌شود که این اختلال ، بیماری دیابت بی‌مزه نامیده می‌شود و علامت آن تشنگی زیاد و ادرار کردن زیاد است . هورمون **ADH** با شکل مصنوعی آن به نام دسموپرسین برای درمان این بیماری تجویز می‌شود و نیز از دیورتیک‌هایی مانند **Chlortalidone** استفاده می‌شود .

داروهای مورد استفاده برای کاهش سطح هورمون پرولاکتین

وظیفهٔ این هورمون تحریک تولید شیر توسط پستان در زن‌ها است و نیز در مردان به تولید اسپرم طبیعی کمک می‌کند . بیماری‌های این قسمت بیشتر در مورد تولید بیش از حد آن است که باعث تولید شیر بدون علت خاص در زن‌ها می‌شود که گالاکتوره نامیده می‌شود . از عوارض تولید زیاد پرولاکتین می‌توان فقدان عادت‌های ماهیانه و عدم باروری در زنان ، ناتوانی جنسی ، ناباروری و تولید شیر در آقایان را نام برد . برای کاهش سطح پرولاکتین و درمان اختلالات ناشی از آن ، بروموکریپتین **Bromocriptine** یا کابرگولین **Cabergoline** تجویز می‌شود .

داروهای رایج مورد استفاده در درمان بیماری‌های غدهٔ هیپوفیز عبارتند از :

داروهای مورد استفاده در اختلالات هورمون رشد شامل : بروموکریپتین **Bromocriptine** ـ لانرئوتید **Lanreotide** ـ اکترئوتید **Octreotide** ـ سوماتروپین **Somatropin** .

داروهای مورد استفاده در بیماری دیابت اینسیپیدوس شامل : کاربامازپین **Carbamazepine** ـ کلرپروپامید **Chlorpropamide** ـ کلرتالیدون **Chlortalidone** ـ دسموپرسین **Desmopressin** ـ وازوپرسین **ADH (Vasopressin)** .

داروهای مورد استفاده در کاهش سطح پرولاکتین شامل :

بروموکریپتین **Bromocriptine** ـ کابرگولین **Cabergoline** ـ کیناگولاید **Quinagolide** .

هورمون‌های جنسی مردانه

هورمون‌های جنسی مردانه یا آندروژن‌ها مسئول ایجاد صفات ثانویهٔ جنسی در مردان هستند و تولید آن‌ها از سن بلوغ به وسیلهٔ بیضه‌ها شروع می‌شود . در زنان مقدار کمی از این هورمون‌ها به وسیلهٔ غدهٔ آدرنال تولید می‌شود که کارکرد آن مشخص نیست . مهم‌ترین هورمون دستهٔ آندروژن‌ها تستوسترون است که دو کارکرد عمده دارد : ۱ـ کارکرد آنابولیک که باعث افزایش سرعت رشد و افزایش حجم عضلات می‌شود . ۲ـ کارکرد آندروژنیک که باعث بروز صفات ثانویهٔ جنسی مانند : رویش مو در بدن ، کلفتی صدا و بزرگ شدن اندام‌های تناسلی می‌شود . هورمون‌های جنسی مردانه برای موارد زیر تجویز می‌شوند : ۱ـ کسانی که دچار نقص در تولید هورمون‌ها هستند . ۲ـ تقویت قدرت جنسی در مردان . ۳ـ تحریک شروع بلوغ در نوجوانانی که دچار تأخیر بلوغ هستند .

استفاده از تستوسترون ، منجر به عارضهٔ کاهش تولید اسپرم می‌شود . خطر این داروها بیشتر متوجه زنان مبتلا به سرطان پستان (که با دوز بالا ، دارو مصرف می‌کنند) و پسرانی که دچار تأخیر در بلوغ جنسی هستند و دارو مصرف می‌کنند ، می‌باشد . زنان ، دچار عوارض ثانویهٔ جنسی مردانه مثل کلفتی صدا و زمختی صورت و پسران ، دچار رشد غیرطبیعی استخوان‌های اندام‌ها می‌شوند .

استروئیدهای آنابولیک

این داروها به صورت مصنوعی تولید می‌شوند و تجویز آن‌ها به افزایش رشد بدن و حجم عضلات کمک می‌کند . پزشکان از این ترکیبات همراه با رژیم غذایی پُرپروتئین برای کمک به ترمیم سلامتی جسمی شخص بعد از عمل جراحی سنگین یا بیماری‌های جدی استفاده می‌کنند .

ورزشکاران برای افزودن قدرت بدنی ، افزایش حجم عضلات و افزایش توانایی انجام ورزش‌های سنگین‌تر و طولانی‌تر از این ترکیبات استفاده می‌کنند . متخصصان تربیت بدنی و پزشکان به خاطر داشتن برخی عوارض مانند کوچک شدن بیضه در مردان ، احتباس آب در بدن ، ایجاد آکنه ، کاهش باروری در زنان ، افزایش احتمال برخی سرطان‌ها و عوارض متعدد دیگر ، استفاده طولانی مدت از این داروها را مفید نمی‌دانند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

ترکیبات دارای اثر غالب آندروژنی شامل : مسترولون **Mesterolone** ـ تستوسترون **Testosterone** .

ترکیبات با اثر غالب آنابولیک شامل : ناندرولون **Nandrolone** ـ اکسی‌متالون **Oxymetholone** ـ استانوزولول **Stanozolol** .

داروهای دارای اثر ضدآندروژنی شامل : سیپروترون **Cyproterone** ـ فیناستراید **Finasteride** .

هورمون‌های جنسی زنانه

هورمون‌های جنسی زنانه عبارتند از استروژن و پروژسترون که به وسیلهٔ تخمدان‌ها تولید می‌شوند . پروژسترون مسئول رشد دیوارهٔ رحم جهت آماده‌سازی برای کاشته شدن تخمک بارور شده به وسیلهٔ اسپرم است و نیز وظیفه ادامهٔ باروری را بر عهده دارد . استروژن مسئول بروز صفات ثانویه جنسی مثل بزرگ شدن لگن و پستان‌ها در زنان است . نوسانات استروژن و پروژسترون باعث ایجاد عادت ماهیانه می‌شود . تولید این دو هورمون از بلوغ تا یائسگی ادامه دارد . اشکال مصنوعی این هورمون‌ها برای تهیهٔ ضدبارداری‌های خوراکی ، تنظیم اختلالات عادت ماهیانه و درمان سرطان‌های حساس به این هورمون‌ها کاربرد دارند .

یائسگی (منوپوز) : پدیده‌ای است که به طور طبیعی اتفاق می‌افتد و طی آن دوره‌های عادت ماهیانه متوقف می‌شود . در طی یائسگی سطح هورمون‌ها کاهش یافته و منجر به بروز علایمی مانند گرگرفتگی و عوارض بلندمدتی مثل پوکی استخوان و تصلّب شرائین می‌شود .

برای پیشگیری از این عوارض در زنان یائسه ، جایگزینی این هورمون‌ها با استروژن و پروژسترون که **HRT** (**Hormone Replacement Therapy**) نامیده می‌شود ، توصیه می‌گردد . **HRT** از عوارض یائسگی جلوگیری می‌کند یا آن را به تأخیر می‌اندازد . همچنین در زنانی که به علل مختلفی مثل برداشتن تخمدان‌ها با جراحی دچار یائسگی زودرس می‌شوند تجویز می‌شود و در مواردی که بلوغ به تأخیر افتد ۳ تا ۶ ماه درمان با این هورمون‌ها انجام می‌شود .

عوارض **HRT** عبارتند از حساسیت پستان‌ها ، سردرد ، سرگیجه و افسردگی که مصرف با دوز پایین عوارض را برطرف می‌کند . زنان سیگاری ، زنان مبتلا به فشارخون و اختلالات قلبی - عروقی و نیز زنان دچار افزایش وزن در مصرف آن احتیاط کنند .

آثار HRT روی اندام‌های مختلف بدن

این جایگزینی هورمون علاوه بر بهبود علایم یائسگی ، آثار مفیدی روی قسمت‌های مختلف بدن دارد که عبارتند از :

در مغز : **HRT** خطر حمله مغزی را کاهش می‌دهد و نقش مؤثری در جلوگیری از آلزایمر و پارکینسون ایفا می‌کند .

در قلب : **HRT** با جلوگیری از آترواسکلروز ، خطر بیماری‌های عروق کرونر را کاهش می‌دهد .

در پستان‌ها : **HRT** خطر سرطان پستان را در کسانی که به صورت طولانی مدت از آن استفاده می‌کنند ، افزایش می‌دهد .

در استخوان‌ها : **HRT** از نازک و ظریف شدن استخوان‌ها جلوگیری می‌کند و باعث افزایش مقاومت استخوان‌ها در برابر شکستگی می‌شود .

در اندام‌های جنسی : **HRT** از نازک شدن دیوارهٔ واژن که باعث ایجاد مقاربت دردناک می‌شود جلوگیری می‌کند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

استروژن‌ها شامل : استروژن کانژوگه **Conjugated estrogens** ـ استرادیول **Estradiol** ـ استریول **Estriol** ـ استرون **Estrone** ـ استروپیپات **Estropipate** ـ مسترانول **Mestranol** ـ تیبولون **Tibolone** ـ دی‌اتیل استیل بسترول **Diethylstilbestrol** .

پروژستوژن‌ها شامل : دیدروژسترون **Dydrogesterone** ـ هیدروکسی پروژسترون **Hydroxy progesterone** ـ لونورژسترل **Levonorgestrel** ـ مدروکسی‌پروژسترون **Medroxyprogesterone** ـ نوراتیسترون **Norethisterone** ـ نورژسترل **Norgestrel** ـ پروژسترون **Progesterone** ـ رالوکسیفن **Raloxifene** .

دستگاه تنفس

دستگاه تنفس شامل دو ریه و راه‌های هوایی است . عمل دم و بازدم را تنفس گویند که در آن ، بدن اکسیژن مورد نیاز را گرفته و دی‌اکسیدکربن (مادهٔ زاید در فرآیندهای حیاتی اصلی بدن) را دفع می‌کند . اشکالات موجود در دستگاه تنفس ممکن است در اثر باریک و تنگ شدن مجاری هوایی ایجاد شوند مانند برونشیت و آسم یا ناشی از ورم دیوارهٔ مجاری هوایی باشند مانند آسم و برونشیولیت یا در اثر تخریب کیسه‌های هوایی ایجاد شوند مانند آمفیزم یا در اثر تحریک و مسمومیت ناشی از دود سیگار و آلودگی هوا ایجاد شوند مانند سرطان ریه یا در اثر عفونت بافت ریه ایجاد شوند مانند ذات‌الرّیه و یا در اثر احتقان ریه ، ناشی از نارسایی قلب ایجاد شوند . علایم اختلالات دستگاه تنفس معمولاً شامل سرفه و احساس سفتی و سنگینی در قفسهٔ سینه می‌باشند .

طیفی از داروها در درمان اختلالات تنفسی به کار می‌روند . برخی مجاری تنفسی را تمیز می‌کنند ، برخی باعث کاهش تورّم می‌شوند و برخی تولید موکوس را کم می‌کنند .

گروه‌های دارویی عمدهٔ این بخش عبارتند از :

۱ـ برونکودیلاتورها (گشادکننده‌های مجاری هوایی ریه)

۲ـ داروهای ضدسرفه

۳ـ داروهای ضداحتقان

۴ـ داروهای ضدآلرژی شامل کورتون‌ها و آنتی‌هیستامین‌ها

۵ـ داروهای مورد استفاده در درمان عفونت‌ها شامل آنتی‌بیوتیک‌ها

برونکودیلاتورها (گشادکننده‌های مجاری هوایی ریه)

هوایی که وارد ریه می‌شود از لوله‌های باریکی به نام برونشیول عبور می‌کند . در بیماری آسم یا برونشیت این لوله‌ها باریک شده و باعث اختلال در عبور هوا می‌شوند . برونکودیلاتورها داروهایی هستند که با گشاد کردن برونشیول‌ها باعث آسانی در عبور هوا می‌شوند .

برونکودیلاتورها ۳ دسته‌اند : ۱ـ داروهای سمپاتومیمتیک ۲ـ داروهای آنتی‌کولینرژیک ۳ـ ترکیبات گزانتین (از خانوادهٔ کافئین) . این داروها از راه منبسط کردن عضلات صاف موجود در دیوارهٔ مجاری هوایی ریه باعث گشاد شدن این مجاری می‌شوند .

داروهای گروه ۱ و ۲ از راه تأثیر روی پیام‌های عصبی که به ماهیچه‌های دیوارهٔ مجاری هوایی ارسال می‌شوند ، تأثیر می‌گذارند . تأثیر داروهای گروه ۳ ، از راه تأثیر مستقیم روی عضلات صاف دیوارهٔ مجاری هوایی است ، گرچه نحوهٔ اثر آن به طور دقیق مشخص نیست .

برونکودیلاتورها چون به صورت استنشاقی تجویز می‌شوند عوارض چندانی ندارند . با این وجود گزانتین‌ها و سمپاتومیمتیک‌ها در بیماران قلبی و فشارخونی با احتیاط مصرف شود و نیز آنتی‌کولینرژیک‌ها در کسانی‌که مبتلا به گلوکوم هستند و نیز احتباس ادرار دارند باید با احتیاط تجویز شوند . داروهای آنتی‌کولینرژیک باعث خشکی دهان ، دوبینی ، یبوست و اختلال در دفع ادرار می‌شوند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

سمپاتومیمتیک‌ها شامل : بامبوترول **Bambuterol** ـ افورموترول **Eformoterol** ـ افدرین **Ephedrine** ـ اپی‌نفرین **Epinephrine** ـ فنوترول **Fenoterol** ـ رپروترول **Reproterol** ـ سالبوتامول **Salbutamol** ـ سالمترول **Salmeterol** ـ تربوتالین **Terbutaline** ـ تولبوترول **Tulobuterol** .

آنتی کولینرژیک‌ها شامل : ایپراتروپیوم بروماید **Ipratropium Bromide** ـ اکسی تروپیوم **Oxitropium** .

گزانتین‌ها شامل : تئوفیلین **Theophyline** ـ آمینوفیلین **Aminophyline** .

کورتیکواستروئیدها شامل : بکلومتازون **Beclometasone** ـ بودسوناید **Budesonide** ـ فلوتیکازون **Fluticasone** ـ پردنیزولون **Prednisolone** .

داروهای دیگر شامل : آنتی‌هیستامین‌ها **Antihistamines** ـ کتوتیفن **Ketotifen** ـ ندوکرومیل **Nedocromil** ـ سدیم کروموگلیکات **Sodium Cromoglycate** .

داروهای ضداحتقان

علت گرفتگی بینی ، ورم لایهٔ مخاطی بینی و ترشح بیش از حد موکوس در اثر تورم است . این تورم ممکن است ناشی از یک عفونت باشد مثل سرماخوردگی یا ناشی از یک حساسیت آلرژیک باشد مثل رینیت آلرژیک و یا ممکن است در اثر سینوزیت باشد . ضداحتقان‌ها باعث کاهش تورم و کاهش تولید موکوس در سینوس‌ها و مجاری بینی می‌شوند . بسیاری از موارد سرماخوردگی و انسداد مجرای بینی نیاز به درمان دارویی ندارد و استنشاق بخار مؤثر است اما در مواردی مثل عفونت عودکنندهٔ گوش میانی یا عفونت سینوس‌ها باید از دارو استفاده کرد . ضداحتقان‌ها به طور مستقیم به شکل قطره یا اسپری و به صورت موضعی عرضه می‌شوند و نیز به شکل خوراکی یا به صورت OTC وجود دارند . ضداحتقان‌ها با تأثیر روی پیام‌های عصبی شاخه‌های اعصاب سمپاتیک ، باعث باریک شدن رگ‌های خونی و کاهش تورّم می‌شوند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

داروهایی که به صورت موضعی تجویز می‌شوند شامل : افـدرین **Ephedrine** ـ ایپروتروپیـوم بروماید **Iprotropiumbromide** ـ گزیلومتـازولین **Xilometazoline** ـ اکسی‌متـازولین **Oxymetazoline** ـ فنیل‌افرین **Phenilephrine** .

داروهـایی کـه بـه صـورت خـوراکی تجـویز مـی‌شـوند شـامل : افـدرین **Ephedrine** ـ فنیـل‌افـرین **Phenilephrine** ـ فنیل پروپانول آمین **Phenylpropanolamine** ـ سودوافدرین **Pseudoephedrine** .

داروهای ضدسرفه

سرفه پاسخی طبیعی به تحریک ریه و راه‌های هوایی است که در اثر عوامل عفونی ، التهـاب یـا تماس مجاری هوایی و ریه با مواد مضرّ مثل دود سیگار ایجاد می‌شود . سرفه ممکن است خشک یـا خلط‌دار باشد . سرفه به دفع مواد مضرّ و خلط زیادی از ریـه و مجـاری هـوایی کمـک مـی‌کنـد . در سرفه‌های شدید ، داروی ضدسرفه نیاز است .

سرفه‌های خلط‌دار : اگـر اقـداماتی نظیـر بخـور دادن مـؤثر واقـع نـشد ، داروهـای موکولیتیـک و اکسپکتورانت تجویز می‌شود .

موکولیتیک‌ها با نرم کردن خلط ، دفع آن را راحت‌تر می‌کنند ، از شدت سرفه می‌کاهند و معمـولاً به صورت استنشاقی تجویز می‌شوند . ترکیبات اکسپکتورانت مانند کلرید آمونیم به صـورت خـوراکی برای کاستن از شدت سرفه تجویز می‌شوند .

سرفه‌های خـشک : داروهای مورد استفاده در درمان این نوع سرفه از راه مهار مرکز سـرفه در مغـز عمـل می‌کنند . برای سرفه‌های خشک خفیف از آنتی‌هیستامین‌ها استفاده می‌شود . برای تسکین سرفه‌های مقـاوم از کدئین استفاده می‌شود . تمام داروهای ضدسرفه اثر آرام‌بخش دارند و باعث خواب آلودگی می‌شوند .

انتخاب داروی ضدسرفه

طیف وسیعی از فرآورده‌های **OTC** برای درمان سرفه عرضه می‌شوند . گاه این داروها شامل چند جزء اصلی مانند یک ترکیب ضدسرفه‌های خلط‌دار و یک ضد سرفهٔ مخـصوص سـرفه‌هـای خـشک هستند . ضدسرفه‌ها گرچه سرفه را تسکین می‌دهند اما گاه می‌توانند مـضرّ باشـند . در صـورتی کـه سرفه بیش از چند روز طول بکشد یا با خـون و تـب یـا علایـم دیگـر همـراه باشـد ، بررسـی‌هـای تشخیصی بیشتری لازم است . ضدسرفه‌ها دارای یک مسکن خفیف مثل استامینوفن ، یک ضدسرفه ، یک آنتی‌هیستامین و گاه کافئین هستند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

ترکیبات اکسپکتورانت Expectorants شامل : کلریدآمونیم **Ammonium cloride** ـ گوایفنزین **Guaifenesine** .

موکولیتیک‌ها شامل : کربوسیستئین **Carbocysteine** ـ دورناز آلفا **Dornase Alfa** ـ مسیستئین **Mecysteine** .

بُخورها شامل : اوکالیپتوس **Eucalyptus** ـ منتول **Menthol** .

ضدسرفه‌های مخدر شامل : کدئین **Codeine** ـ فولکودین **Pholcodine** ـ دکسترومتورفان **Dextromethorphan** .

ضدسرفه‌های غیر مخدر شامل : آنتی‌هیستامین‌ها **Antihistamines** .

بدخیمی‌ها و بیماری‌های دستگاه ایمنی

بدن برای ترمیم جراحات و جایگزین کردن سلول‌هایی که به طور طبیعی می‌میرند و نابود می‌شوند نیاز به سلول‌های جدید دارد. تولید سلول‌های جدید در حالت عادی با دقت فراوانی کنترل می‌شود. گاه تکثیر کنترل نشدهٔ سلول‌ها منجر به تشکیل توده‌ای از بافت غیرطبیعی یا زگیل و یا ندول می‌شود. اگر بافت غیرطبیعی در جای خود بماند و به بافت‌های اطراف دست اندازی نکند تودهٔ خوش‌خیم نامیده می‌شود، ولی اگر باعث تخریب بافت‌های اطراف شود، تودهٔ بدخیم نامیده می‌شود. مقابله با توده‌های بدخیم سرطانی بر عهده دستگاه ایمنی می‌باشد.

تومورهای بدخیم به چند گروه تقسیم می‌شوند که عبارتند از: سارکوم‌ها، کارسینوم‌ها، لنفوم و لوسمی.

سارکوم‌ها: بافت‌های عضلانی، استخوانی، بافت پیوندی و پوشش داخل رگ‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهند.

کارسینوم‌ها: پوست و لایهٔ پوششی اعضای داخلی بدن و غدد را تحت تأثیر قرار می‌دهند.

لنفوم: غدد لنفاوی را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

لوسمی: گلبول‌های سفید خون را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

گروه‌های دارویی عمدهٔ این بخش عبارتند از:

۱ـ داروهای ضدسرطان

۲ـ داروهای مهار کنندهٔ دستگاه ایمنی

۳ـ داروهای مورد استفاده در بیماری AIDS

داروهای ضدسرطان

سرطان یک واژهٔ کلی است که طیفی از بیماری‌ها از لوسمی تا تومورهای جامد پستان، ریه و ارگان‌های دیگر را در برمی‌گیرد. در همهٔ سرطان‌ها، گروهی از سلول‌ها از کنترل طبیعی بدن خارج شده و در بدن تکثیر و پراکنده می‌شوند که در نتیجه سلول‌های بدخیم افزایش می‌یابند و باعث مختل شدن کارکرد طبیعی عضوی می‌شوند که دچار سرطان شده است.

سلول‌های بدخیم، کارکرد یک سلول طبیعی را ندارند. سلول‌های سرطانی می‌توانند از راه جریان خون یا سایر راه‌ها در قسمت‌های مختلف بدن پراکنده شده و ضمن جایگزین شدن در قسمت‌های مختلف تکثیر شده و توده‌های جدیدی از سلول‌های سرطانی را به وجود آورند که این فرآیند، متاستاز

نامیده می‌شود . این توده‌ها به اعصاب فشار می‌آورند ، جریان خون را مسدود می‌کنند و باعث تخریب بافت‌های اطراف خود می‌شوند . عوامل متعددی محرک ایجاد سرطان هستند که عبارتند از وراثت ، عوامل محیطی و نقص دستگاه ایمنی . عوامل محیطی ایجاد سرطان عبارتند از : نور شدید خورشید ، دود تنباکو ، تابش اشعهٔ مواد رادیواکتیو ، برخی مواد شیمیایی خاص ، ویروس‌ها و عوامل تغذیه‌ای . درمان سرطان شامل جراحی برای برداشتن بافت سرطانی ، رادیوتراپی و شیمیوتراپی می‌باشد . استفاده از هورمون‌ها برای درمان سرطان‌های حساس به هورمون ، مثل سرطان پستان ، سرطان رحم و سرطان‌های پروستات رایج است . داروهای سیتوتوکسیک برای درمان سرطان‌های دارای رشد سریع شامل لنفوم ، لوسمی و برخی سرطان‌های بیضه مفید می‌باشند . این داروها روی سرطان روده و پستان که رشد کندتری دارند ، اثر کمتری دارند . امروزه شیمی‌درمانی بعد از عمل جراحی سرطان ، برای از بین بردن سلول‌های سرطانی باقیمانده در بدن رایج است . چون داروها عوارض زیادی دارند ، شیمی‌درمانی زمانی تجویز می‌شود که به درمان بیماری یا افزایش عمر بیمار کمک کند . نوع داروی مورد استفاده به نوع سرطان شخص و وضعیت او بستگی دارد .

عوارض داروهای ضدسرطان عبارتند از : تهوع و استفراغ که باید برای کنترل آن‌ها از داروهای ضدتهوع استفاده شود . داروها روی سلول‌های خونی تأثیر گذاشته و منجر به ریزش موی سر می‌شوند که بعد از شیمی‌درمانی ، موی سر دوباره جایگزین می‌شود . گاه بیمار به خاطر سرنوشت بیماری‌اش دچار افسردگی می‌شود که داروهای ضدافسردگی لازم است . همهٔ سرطان‌ها با دارو درمانی از بین نمی‌روند و از روش‌های دیگر مثل جراحی باید استفاده نمود . سرطان‌هایی که به وسیلهٔ شیمی‌درمانی درمان می‌شوند عبارتند از :

- لوسمی حاد (نوعی سرطان خون)
- کوریوکارسینوم (سرطان جفت)
- تومورهایی که سلول‌های تولید کنندهٔ تخم و اسپرم را تحت تأثیر قرار می‌دهند .
- تومور ویلمز (نوعی سرطان کلیه در کودکان)
- تومور بیضه
- برخی سرطان‌های دستگاه لنفاوی شامل بیماری هوچکین

سرطان‌هایی که شیمی‌درمانی در آن‌ها باعث درمان بیماری نمی‌شود اما نتایج مفیدی دارد عبارتند از :

- سرطان پستان
- سرطان تخمدان
- برخی از لوسمی‌ها

- مالتیپل میلوما (نوعی سرطان استخوان)
- انواع سرطان ریه
- سرطان‌های سر و گردن
- سرطان معده
- سرطان پروستات
- بعضی از سرطان‌های دستگاه لنفاوی
- سرطان مثانه
- سرطان سلول‌های جزیره‌ای پانکراس
- سرطان اندومتر
- سرطان مری
- سرطان رودهٔ بزرگ

سرطان‌هایی که شیمی‌درمانی در آن‌ها تأثیر مثبتی ندارد عبارتند از :

- سرطان غدهٔ تیروئید
- ملانوم بدخیم (نوعی سرطان پوست)
- سرطان گردن رحم
- سرطان کلیه
- سرطان مغز در بزرگسالان
- سرطان کبد
- سرطان پانکراس

خطرها و احتیاط‌های ضروری

داروهای سیتوتوکسیک روی فعالیت سلول‌های طبیعی بدن تأثیر دارند که بیشترین تأثیر ، روی سلول‌های مغز استخوان می‌باشد . این امر موجب کاهش تولید گلبول‌های قرمز ، پلاکت‌ها و گلبول‌های سفید می‌شود و در نتیجه بیمار دچار کم‌خونی ، کاهش پلاکت خون و افزایش خطر خونریزی و افزایش استعداد ابتلا به عفونت می‌شود . در افراد تحت شیمی‌درمانی ، سرعت ترمیم زخم‌ها کند می‌شود و تخریب سلول‌های سرطانی اسید اوریک را افزایش داده و باعث ایجاد نقرس می‌شود . به علت عوارض جانبی مانند کم‌خونی و عفونت ممکن است تزریق خون و استفاده از آنتی‌بیوتیک ضرورت داشته باشد . در زن‌ها به علت عوارض شیمی‌درمانی روی جنین باید از وسایل ضدبارداری استفاده شود .

داروهای رایج این بخش عبارتند از :

عوامل آلکیله کننده شامل : کلرامبوسیل **Chlorambucil** ـ سیکلوفسفاماید **Cyclophosphamide** ـ ملفالان **Melphalan** .

آنتی‌متابولیت‌ها شامل : آزاتیوپرین **Azathioprine** ـ سیتارابین **Cytarabine** ـ فلوراوراسیل **Fluorouracil** ـ مرکاپتوپورین **Mercaptopurine** ـ متوترکسات **Methotrexate** .

آنتی‌بیوتیک‌های سیتوتوکسیک شامل : آناستروزول **Anastrozole** ـ بیکالوتامید **Bicalutamide** .

درمان‌های هورمونی شامل : سیپروترون استات **Cyproterone acetate** ـ فلوتامید **Flutamide** ـ فورمستان **Formestane** ـ گازرلین **Goserelin** ـ لتروزول **Letrozole** ـ لوپرورلین **Leuprorelin** ـ مدروکسی پروژسترون **Medroxyprogesterone** ـ مجسترول **Megestrol** ـ تاموکسی‌فن **Tamoxifen** .

سیتوکاین‌ها شامل : اینترفرون آلفا **Interferon alfa** ـ اینترلوکین **Interleukin** .

تاکسن‌ها شامل : دوستاکسل **Docetaxel** ـ پاکلیتاکسل **Paclitaxel** .

داروهای دیگر شامل : کربوپلاتین **Carboplatin** ـ سیسپلاتین **Cisplatin** ـ اتوپوزاید **Etoposide** ـ ایرینوتکان **Irinotecan** ـ ریتوکسیمب **Rituximab** .

داروهای مهارکننده ایمنی

دستگاه ایمنی بدن وظیفه از بین بردن قارچ‌ها ، میکروب‌ها و ویروس‌هایی که به بدن حمله کرده‌اند را به عهده دارد . دستگاه ایمنی از دو راه این کار را انجام می‌دهد :

۱. به وسیلهٔ سلول‌هایی که لنفوسیت‌های **B** نام دارند و پروتئین‌هایی به نام آنتی‌بادی ترشح می‌کنند .

۲. به وسیلهٔ سلول‌هایی که لنفوسیت‌های **T** نام دارند و به طور مستقیم به عوامل مهاجم حمله کرده و آن‌ها را از بین می‌برد . چند گروه از داروها به عنوان مهارکننده‌های دستگاه ایمنی استفاده می‌شوند که عبارتند از :

- داروهای ضدسرطان که تولید همهٔ سلول‌ها را در مغز استخوان کند می‌کنند .
- کورتون‌ها که فعالیت سلول‌های **B** و **T** را کاهش می‌دهند .
- سیکلوسپورین که فقط سلول‌های **T** را مهار می‌کند و اثری روی سلول‌های **B** ندارد .

مهارکننده‌های دستگاه ایمنی ، قبل و بعد از پیوند عضو نیز تجویز می‌شوند و ممکن است مدت زمان نامحدودی تجویز آن‌ها ضروری باشد . امروزه سیکلوسپورین و تاکرولیموس پرکاربردترین داروهای مورد استفاده در پیوند اعضاء هستند . مهارکننده‌های دستگاه ایمنی یا تولید سلول‌های ایمنی را کاهش می‌دهند

و یا فعالیت آن‌ها را تغییر می‌دهند اما ضایعات ایجاد شده را ترمیم نمی‌کنند. این داروها حتی می‌توانند بیماری را به طور موقت متوقف کنند اما باعث ایجاد عوارض مختلفی مانند تهوع و استفراغ شوند.

خطرها و احتیاط‌های لازم

داروهای ضدسرطان با تضعیف دستگاه ایمنی بدن، احتمال عوارض جانبی را افزایش می‌دهند. این داروها با سرکوب فعالیت مغز استخوان، باعث کاهش تولید پلاکت‌ها و سلول‌های قرمز خون شده و منجر به کم‌خونی و اختلال در انعقاد خون می‌شوند.

سیکلوسپورین باعث صدمه به کلیه شده و دوز بالای آن روی مغز اثر منفی گذاشته، باعث توهّم و تشنج می‌شود و نیز بالا رفتن فشارخون از عوارض آن است.

داروهای رایج این گروه عبارتند از:

داروهای ضدسرطان شامل: آزاتیوپرین **Azathioprine** ـ کلرامبوسیل **Chlorambucil** ـ سیکلوفسفاماید **Cyclophosphamide** ـ متوترکسات **Methotrexate** ـ میکوفنولات موفتایل **Mycophenolate Mofetil**.

آنتی‌بادی‌ها شامل: گلوبولین آنتی‌لنفوسیت **Anti - lymphocyte globulin** ـ باسیلیکسیمَب **Basiliximab** ـ داکلیزومَب **Daclizumab**.

داروهای دیگر شامل: سیکلوسپورین **Ciclosporin** ـ تاکرولیموس **Tacrolimus**.

کورتون‌ها: (در قسمت‌های دیگر کتاب توضیح داده شده‌اند).

دستگاه شنوایی و دستگاه بینایی

چشم‌ها و گوش‌ها اندام‌های حسی هستند که انسان را در شناسایی محیط پیرامون خویش یاری می‌دهند . چشم اندام بینایی است که علایم نوری را به علایم عصبی تبدیل می‌کند تا به وسیلهٔ مغز مورد تفسیر قرار گیرد .

گوش فقط مسئول تشخیص صداها نیست بلکه عضو مسئول حفظ تعادل بدن نیز در گوش قرار دارد .

گوش از ۳ قسمت گوش خارجی ، گوش میانی و گوش داخلی تشکیل شده است . بیماری‌های شایع گوش و چشم ، عفونت‌ها و التهاب‌ها هستند . گوش میانی و خارجی ، بیشتر از گوش داخلی دچار عفونت می‌شوند .

بیماری گلوکوم ، یک بیماری چشمی است که در اثر آن ، افزایش فشار مایع زلالیه ضایعاتی به چشم وارد می‌کند . بیماری دیابت نیز باعث ایجاد ضایعاتی در چشم می‌شود و یا ایجاد آب مروارید می‌کند . بیماری‌هایی مثل تجمّع جرم در گوش خارجی و سرگیجه و بیماری منیر (**MENIERES DISEASE**) نیز دستگاه شنوایی را درگیر می‌کنند . از آنتی‌بیوتیک‌ها و نیز کورتیکواستروئیدها ، جهت کاهش عفونت و التهاب استفاده می‌شود .

از ضداحتقان‌ها برای باز کردن شیپور استاش (برای عفونت گوش میانی) استفاده می‌شود . برای کاهش فشار مایع زلالیه در گلوکوم از داروهایی مانند : بتابلوکرها ، دیورتیک‌ها و میوتیک‌ها استفاده می‌شود .

گروه‌های دارویی عمدهٔ این بخش عبارتند از :

- داروهای ضدگلوکوم (آب سیاه)
- داروهای مؤثر بر مردمک
- داروهای مورد استفاده برای درمان بیماری‌های گوش

داروهای ضد گلوکوم

بیماری گلوکوم به مجموعهٔ شرایطی گفته می‌شود که در آن فشار چشم به صورت غیرعادی بالا رفته ، عصب چشمی را تحت فشار قرار می‌دهد و منجر به ایجاد ضایعاتی می‌گردد که باعث از بین رفتن بینایی می‌شود . گلوکوم دو نوع است : گلوکوم حاد و گلوکوم مزمن .

گلوکوم مزمن : درمان ممکن است با یک بتابلوکر که تولید مایع زلالیه را کاهش می‌دهد ، شروع شود . میوتیک‌ها نیز جهت منقبض کردن مردمک و تصحیح تخلیهٔ مایع داخل چشمی مورد استفاده قرار گیرند . برای افزایش تخلیهٔ مایع زلالیه از چشم ، از پروستاگلاندین لاتانوپروست **Latano prost**

و دیورتیک‌هایی مانند استازولاماید (به صورت خوراکی) استفاده می‌شود . البته ، هیچ کدام از این داروها باعث بهبود کامل ضایعات نمی‌شوند و نیاز به مصرف بلندمدت و حتی مادام‌العمر دارند . از جراحی نیز برای تخلیه مایع داخل چشم استفاده می‌شود .

گلوکوم حاد : در این نوع گلوکوم ، درمان‌های فوری برای کاهش فشار چشم ضروری است و ادامهٔ درمان یا عمل جراحی برای جلوگیری از عود بیماری لازم است . اگر گلوکوم حاد تشخیص داده شود ، از استازولاماید (در ابتدا به صورت تزریقی) ، میوتیک‌ها (به صورت قطره چشمی) و از دیورتیک اسموتیکی مثل مانیتول استفاده می‌شود . میوتیک‌ها و پروستاگلاندین لاتانوپروست خروج مایع از چشم را تصحیح می‌کنند . بتابلوکرها و مهارکننده‌های آنزیم کربونیک آنهیدراز ، تولید مایع داخل چشمی را کاهش می‌دهند .

داروهای سمپاتومیمتیک (مثل اپی‌نفرین) از راه تسهیل خروج مایع از چشم و نیز از راه کاهش تولید مایع داخل چشمی اثر می‌کنند .

از عوارض این داروها می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد : میوتیک‌ها باعث تحریک و قرمزی چشم و تغییر در بینایی می‌شوند . دیورتیک‌ها باعث افزایش دفعات دفع ادرار و تشنگی زیاد می‌شوند . استازولاماید باعث سوزن‌سوزن شدن دردناک دست‌ها و پاها ، سنگ‌کلیه و آسیب‌های کلیوی می‌شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

میوتیک‌ها شامل : کارباکل **Carbachol** ـ فیزوستیگمین **Physostigmine** ـ پیلوکارپین **Pilocarpine** .

مهارکننده‌های آنزیم کربنیک آنهیدراز شامل : استازولاماید **Acetazolamide** ـ دورازولامايد **Dorazolamide** .

داروهای دیگر شامل : لاتانوپروست **Latanoprost** .

بتابلوکرها شامل : بتاکسولول **Betaxolol** ـ کارتئولول **Carteolol** ـ لِوُبونولل **Levobunolol** ـ متیپرانولول **Metipranolol** ـ تیمولول **Timolol** .

سمپاتومیمتیک‌ها شامل : آپراکلونیدین **Apraclonidine** ـ بریمونیدین **Brimonidine** ـ دیپی‌وفرین **Dipivefrine** ـ اپی‌نفرین **Epinephrine** ـ گوانتیدین **Guanethidine** .

داروهای مؤثر بر مردمک چشم

مردمک سوراخی است در وسط عنبیه (بخش رنگی چشم) که نور از راه آن وارد چشم می‌شود . نور زیاد باعث انقباض عضله‌های عنبیه و تنگ شدن مردمک و نور کم باعث انبساط این عضله‌ها و گشاد شدن مردمک می‌شود .

داروهای مؤثر بر مردمک ۲ نوع است : ۱ـ داروهای میوتیک ۲ـ داروهای میدریاتیک

هر کدام از این داروها روی یکی از قسمت‌های اعصاب خودکار (سمپاتیک یا پاراسمپاتیک) اثر کرده ، باعث انقباض و انبساط مردمک می‌شوند .

از میدریاتیک‌ها برای گشاد کردن مردمک و مشاهدهٔ آسان اجرای داخل چشم شامل سر عصب بینایی و عروق خونی شبکیه استفاده می‌شود . گشاد کردن مردمک خود بخشی از درمان یووئیت (نوعی بیماری التهابی عنبیه) است . در این بیماری عنبیه متورم به عدسی می‌چسبد که باعث آسیب جدی و شدید به چشم می‌شود .

در درمان گلوکوم (آب سیاه) ، از میوتیک‌ها برای منقبض کردن مردمک استفاده می‌شود . این داروها به شکل قطرهٔ چشمی بوده و عوارض چندانی ندارد . اشک برای مرطوب نگه داشتن چشم به وسیلهٔ غدد اشکی تولید می‌شود و نقش مهمی در تمیز کردن چشم و جلوگیری از خشک شدن سطح چشم دارد . از آن‌جا که خشکی چشم باعث آسیب به چشم (سطح قرنیه) می‌شود ، از اشک مصنوعی استفاده می‌شود که به صورت قطرهٔ چشمی است .

داروهای رایج این بخش عبارتند از :

میدریاتیک‌های سمپاتومیمتیک شامل : اپی‌نفرین **Epinephrine** ـ فنیل اِفرین **Phenylephrine** .

میوتیک‌ها شامل : کارباکل **Carbachol** ـ پیلوکارپین **Pilocarpine** .

میدریاتیک‌های آنتی‌کولینرژیک شامل : آتروپین **Atropine** ـ سیکلوپنتولات **Cyclopentolate** ـ هماتروپین **Homatropine** ـ فیزوستیگمین **Physostigmine** ـ تروپیکاماید **Tropicamid** .

داروهای مورد استفاده در بیماری‌های گوش

التهاب و عفونت گوش میانی و خارجی از بیماری‌های شایع گوش است که با دارو درمان می‌شود .

التهاب گوش خارجی در اثر اگزما یا عفونت قارچی و باکتریایی ایجاد می‌شود . خطر التهاب گوش به وسیلهٔ عواملی مانند جمع شدن جرم در گوش یا شنا در آب کثیف افزایش می‌یابد و با علایمی مانند : درد ، حساسیت ، خارش و گاه کاهش شنوایی همراه است .

درمان دارویی

اگر گوش دچار التهاب باشد با قطره کورتون قابل رفع است اما اگر التهاب با عفونت همراه باشد از قطره‌های گوشی حاوی کورتون و آنتی‌بیوتیک استفاده می‌شود ، همچنین از آنتی‌بیوتیک‌ها مانند : فرامایستین **Framycetine** ، نئومایسین **Neomycin** و پلی‌میکسین « ب » **Polymixin B** استفاده می‌شود .

عفونت گوش میانی

عفونت گوش میانی همراه با درد شدید و کاهش شنوایی است . این عفونت در مردان جوان شایع است و علت آن انتقال عامل عفونت از بینی و حلق از راه شیپور استاش به گوش میانی است .

عفونت‌های ویروسی گوش میانی معمولاً خود به خود خوب می‌شوند . عفونت‌های باکتریایی باعث التهاب و انسداد شیپوراستاش می‌شوند ، در این حالت چرک در گوش میانی جمع شده به پردهٔ گوش فشار آورده باعث سوراخ شدن پردهٔ گوش و خروج چرک می‌شود . برای درمان از آنتی‌هیستامین ، ضداحتقان‌ها ، مسکن‌ها و آنتی‌بیوتیک خوراکی استفاده می‌شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

قطره‌های گوشی آنتی‌بیوتیک و آنتی‌باکتریال شامل : کلرامفنیکل **Chloramphenicol** ـ کلیوکینول **Clioquinol** ـ کلوتریمازول **Clotrimazole** ـ فرامایستین **Framycetin** ـ جنتامایسین **Gentamicin** ـ نئومایسین **Neomycin** .

داروهای ضداحتقان شامل : اکسی‌متازولین **Oxymetazoline** ـ گزیلومتازولین **Xylometazoline** ـ افدرین **Ephedrine** .

کورتون‌ها شامل : بتامتازون **Betamethasone** ـ دگزامتازون **Dexamethasone** ـ فلومتازون **Flumethasone** ـ هیدروکورتیزون **Hydrocortisne** ـ پردنیزولون **Prednisolone** ـ تریامسینولون **Triamcinolone** .

داروهای دیگر شامل : آلومینیم استات **Aluminium acetate** ـ آنتی‌هیستامین‌ها .

دستگاه تناسلی و ادراری

دستگاه تناسلی در مردان شامل قسمت‌هایی است که وظیفه تولید و آزاد سازی اسپرم (سلول جنسی مردانه) را بر عهده دارند و در زنان شامل بخش‌هایی است که سلول جنسی زنانه را ذخیره و آزاد می‌کنند و امکان تکامل و باروری تا رسیدن به مرحلهٔ نوزادی را فراهم می‌کنند . دستگاه ادراری در مردان رابطه ساختمانی نزدیکی با دستگاه تناسلی دارد اما در زنان به طور کامل از هم جدا هستند ، گرچه در ظاهر نزدیک هم قرار دارند . دستگاه تناسلی در زنان شامل تخمدان‌ها ، لوله‌های فالوپ و رحم است و در مردان شامل بیضه‌ها و آلت تناسلی ، غدهٔ پروستات ، اپی‌دیدیم (لوله‌های باریک کلافی شکل) ، مجرای منی‌بر ، کیسه‌های منی و اورترا می‌باشد . دستگاه ادراری در هر دو جنس شامل : کلیه‌ها ، اورترها و مثانه می‌باشد .

مجاری ادراری و تناسلی از محل‌های شایع ایجاد عفونت هستند . عفونت‌هایی مانند سیستیت (التهاب مثانه) در مردان به علت داشتن اورترای طویل نسبت به زنان کم‌تر شایع است . گذشته از عفونت‌ها ، شایع‌ترین مشکل دستگاه ادراری اختلال در کارکرد مثانه است که به صورت بی‌اختیاری و احتباس ادرار دیده می‌شود .

آنتی‌بیوتیک‌ها برای درمان عفونت‌ها ، ضدقارچ‌ها برای عفونت قارچ یا مخمر ، هورمون‌ها برای جلوگیری از ناباروری (به صورت OCP) یا افزایش باروری یا تنظیم عادت ماهیانه ، مسکن‌ها برای قاعدگی‌های دردناک و بعضی از داروها نیز برای تسهیل زایمان یا به تأخیر انداختن آن مورد استفاده قرار می‌گیرند . همچنین برخی داروها را برای تنظیم حجم ادرار و بی‌اختیاری یا احتباس ادرار تجویز می‌کنند .

گروه‌های دارویی عمدهٔ این بخش عبارتند از :

- داروهای مورد استفاده در درمان بیماری‌های مربوط به عادت ماهیانه
- ضدبارداری‌های خوراکی OCP
- داروهای مورد استفاده در ناباروری
- داروهای مورد استفاده در زایمان
- داروهای مورد استفاده در درمان بیماری‌های مجاری ادراری

داروهای مورد استفاده در بیماری‌های مربوط به عادت ماهیانه (قاعدگی)

عادت ماهیانه محصول فعالیت هورمون‌های جنسی زنانه است که باعث آزادسازی تخمک و نیز ضخیم شدن دیوارهٔ رحم و آماده شدن آن برای باروری می‌شود که از ۱۴ ـ ۱۱ سالگی شروع شده و تا حدود ۵۰ سالگی ادامه می‌یابد .

مشکلات عادت ماهیانه که نیاز به درمان دارند عبارتند از منوراژی (از دست دادن بیش از حد خون در طی قاعدگی) ، دیسمنوره (احساس درد هنگام قاعدگی) و سندرم پرمنسچورال (علایم ناراحت کنندهٔ جسمی و روانی که پیرامون قاعدگی ایجاد می‌شوند) . علت اصلی آمنوره (فقدان عادت ماهیانه) در زنان در سن باروری ، بارداری است .

داروهای عمده در درمان مشکلات فوق عبارتند از استروژن ، پروژستوژن ، دانازول و مسکن‌ها .

دیسمنوره عبارت است از درد هنگام خونریزی ناشی از عادت ماهیانه که به وسیلهٔ یک مسکن معمولی تسکین می‌یابد .

داروهایی مانند مفنامیک اسید به خاطر اثر روی پروستاگلاندین‌ها و مقابله با آثار آن‌ها ، اثر نیرومندی روی دردهای قاعدگی دارند . در صورتی که درمان‌های فوق مؤثر واقع نشد ، از هورمون درمانی استفاده می‌شود .

منوراژی : یعنی از دست رفتن خون بیش از حد هنگام قاعدگی . برخی **NSAID** ها مثل دیکلوفناک و مفنامیک اسید از شدت منوراژی می‌کاهند . همچنین می‌توان از ترانهگزامیک اسید **Tranexamic acid** و دانازول نیز استفاده کرد .

سندرم پیش از قاعدگی **premenstarul syndrom** ، مجموعه‌ای از علایم روانی و فیزیکی است که قبل از شروع قاعدگی ایجاد می‌شوند ، علایم روحی شامل تغییرات خلق ، افزایش تحریک‌پذیری ، افسردگی و اضطراب و علایم فیزیکی شامل ورم بافت‌های بدن ، سردرد و حساسیت پستان‌ها .

از پیریدوکسین (B_6) ، دیورتیک‌ها ، بروموکریپتین و ضدافسردگی‌ها ، برای بهبود این علایم استفاده می‌شود .

اندومتریوز : عبارت است از وجود بافت اندومتر رحم در مکانی خارج از رحم در داخل لگن که با درد هنگام مقاربت و قاعدگی دردناک همراه است . این امر گاه به ناباروری منتهی می‌شود .

از داروهایی مانند : **NSAID** ها ، ترانهگزامیک اسید و دانازول برای بهبود علایم این بیماری استفاده می‌شود . در صورت مؤثر نبودن مصرف دارو می‌توان با جراحی ، بافت اندومتر موجود در بدن زن را برداشت .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

استروژن‌ها و پروژستوژن‌ها : (در بخش‌های دیگر توضیح داده شده‌اند) .

مسکن‌های غیراستروئیدی شامل : آسپیرین **Aspirin** ـ دیکلوفناک **Diclofenac** ـ کتوپروفن **Ketoprofen** ـ اسید مفنامیک **Mefenamic acid** ـ ناپروکسن **Naproxen** .

دیورتیک‌ها : در بخش‌های دیگر توضیح داده شده‌اند .

داروهای دیگر شامل : بروموکریپتین **Bromocriptine** ـ بوزرلین **Buserelin** ـ دانازول **Danazol** ـ اسید گامولنیک **Gamolenic acid** ـ جسترینون **Genstrinone**ـ گوزرلین **Goserelin** ـ لیوپرورلین **Leuprorelin** ـ نافارلین **Nafarelin** ـ پیریدوکسین **Pyridoxine** ـ ترانهگزامیک اسید **Tranexamic acid** .

ضدبارداری‌های خوراکی

برای جلوگیری از بارداری روش‌های گوناگونی وجود دارد اما ضدبارداری‌های خوراکی برای بسیاری از زنان مؤثرترین روش است .

برخی از این روش‌ها عبارتند از استفاده از قرص‌های مرکب و چند مرحله‌ای که ترکیبی از استروژن و پروژستوژن هستند ، استفاده از قرص‌هایی که حاوی پروژستوژن هستند ، **IUD** (وسیلهٔ داخل رحمی) ، کاندوم ، دیافراگم ، تنظیم زمان مقاربت براساس تغییرات عادت ماهیانه ، اسفنج ضدبارداری ، اسپرم‌کش‌های واژینال و استفاده از کپسول‌های کاشتنی زیر پوستی .

سه نوع عمدهٔ قرص‌های ضدبارداری خوراکی وجود دارند که عبارتند از : قرص‌های مرکب ، قرص‌هایی که حاوی پروژستوژن هستند و قرص‌های چند مرحله‌ای .

قرص‌های مرکب : کم‌ترین درصد خطا را در بین انواع قرص‌های ضدبارداری دارند . دورهٔ مصرف قرص‌های مرکب ۲۱ روز است .

قرص‌های حاوی پروژستوژن : این قرص‌ها در زنان شیرده و زنانی که واکنش‌های نامطلوب نسبت به استروژن از خود نشان می‌دهند ، تجویز می‌شود . دقت این قرص‌ها ، از قرص‌های مرکب کم‌تر است و لذا باید با دقت بیشتری مصرف شوند .

قرص‌های چند مرحله‌ای : حاوی دو یا سه گروه قرص هستند که هر گروه حاوی مقدار متفاوتی استروژن و پروژسترون است .

زنانی که قرص‌های حاوی استروژن مصرف می‌کنند ممکن است در اوایل مصرف دچار تهوع ، استفراغ ، تغییر قدرت جنسی ، افسردگی ، گرفتگی پاها و درد شکم شوند . همچنین گاهی ممکن است این قرص‌ها روی گردش خون تأثیر گذاشته و باعث سردرد و سرگیجه شوند .

خطرها و احتیاط‌های لازم

همهٔ ضدبارداری‌های خوراکی باید به دقت مصرف شوند تا بیشترین اثر را داشته باشند . در صورتی که قرص‌ها فراموش شوند یا به علت اسهال و استفراغ به قدر کافی جذب نشوند درصد خطای آن‌ها بالا می‌رود .

برخی داروها اثر ضدبارداری‌های خوراکی را کاهش می‌دهند لذا باید قبل از شروع مصرف آن‌ها پزشک را آگاه سازید .

ضدبارداری‌های خوراکی به ویژه قرص‌های حاوی استروژن می‌توانند ایجاد خطر کنند که مهم‌ترین آن‌ها افزایش احتمال ترومبوز (لخته شدن خون در رگ) و حرکت آن به داخل ورید یا شریان و ایجاد حملهٔ قلبی یا مغزی و یا انفارکتوس ریوی است . داروهایی مانند ، جستودن **Gestoden** یا دزوجسترل **Desogestrel** خطر ترومبوز را بیشتر افزایش می‌دهند . برای باردار شدن بعد از قطع مصرف داروها لازم است یک دورهٔ ماهیانه جهت احتیاط صبر کرد .

مقایسهٔ فواید و زیان‌های ضدبارداری‌های خوراکی

فواید و زیان‌های عمدهٔ ترکیبات هورمونی به شرح زیر می‌باشد :

- فواید و منافع ضدبارداری‌های خوراکی حاوی استروژن عبارتند از تنظیم قاعدگی ، کاهش درد قاعدگی ، کاهش اتلاف خون در هنگام قاعدگی ، کاهش خطر بیماری‌های خوش‌خیم پستان ، کاهش اندومتریوز و بارداری نابجا (**EP**) ، کاهش کیست‌های تخمدان ، کاهش عفونت لگن و سرطان‌های تخمدان و رحم .
- فواید و منافع قرص‌هایی که فقط حاوی پروژستوژن هستند عبارتند از : برای شیردهی مناسب‌اند ، قدرت باروری سریع‌تر به حالت اولیه برمی‌گردد عوارض جانبی استروژن را ندارند .
- عوارض جانبی قرص‌های حاوی استروژن عبارتند از افزایش وزن ، تورم پستان‌ها ، افسردگی ، کاهش میل جنسی ، سردرد ، افزایش ترشحات واژن و ایجاد تهوع .
- مهم‌ترین عارضهٔ قرص‌هایی که حاوی پروژستوژن هستند بی‌نظمی در قاعدگی است .
- خطرهای قرص‌های حاوی استروژن عبارتند از : ترومبوز و آمبولی ناشی از آن ، افزایش فشارخون و یرقان ، افزایش احتمال سرطان کبد (در موارد نادر) و سنگ کیسهٔ صفرا .
- خطرهای قرص‌هایی‌که فقط حاوی پروژستوژن هستند عبارتند از : کیست‌های تخمدانی و بارداری نابجا (**EP**) .
- عواملی که مانع استفاده از قرص‌های مرکب هستند عبارتند از سابقهٔ ترومبوز ، بیماری‌های قلبی ، چربی بالای خون ، بیماری‌های کبدی ، بیماری‌های خونی ، فشارخون بالا ، میگرن ، خونریزی واژن با علت نامشخص و اتواسکلروز .
- عواملی که مانع استفاده از قرص‌هایی که فقط حاوی پروژسترون هستند عبارتند از : بیماری‌های قلبی و عروقی ، خونریزی از واژن با علت نامشخص و سابقهٔ بارداری نابجا (**EP**) .

□ عواملی که خطرهای ناشی از مصرف قرص‌های مرکب را افزایش می‌دهند عبارتند از : استعمال دخانیات ، چاقی ، افزایش سن ، سابقهٔ فامیلی بیماری‌های قلبی و عروقی ، دیابت ملیتوس و استفادهٔ هم‌زمان از داروهای دیگر .

□ عواملی که خطرهای ناشی از مصرف قرص‌هایی که فقط حاوی پروژسترون هستند را افزایش می‌دهند ، عبارتند از :

همان عواملی که خطرهای ناشی از مصرف قرص‌ها حاوی استروژن را افزایش می‌دهند اما با درجهٔ خفیف‌تر .

□ عوامل ذیل می‌توانند خطر قرص‌های ضدبارداری را بر روی شخص کاهش دهند : ترک سیگار ، ثبات وزن طبیعی و رژیم غذایی ، کنترل منظم چربی و فشارخون ، انجام نمونه‌گیری منظم از گردن رحم ، آگاه کردن پزشک تجویز کنندهٔ این قرص‌ها از مصرف داروهای دیگری که مصرف می‌کنید و ترک مصرف قرص‌های حاوی استروژن ، چند هفته قبل از عمل جراحی .

ضدبارداری‌های خوراکی

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

پروژستوژن‌ها شامل : دزوجسترول **Desogestrel** ـ جستودن **Gestodene** ـ لوونور جسترل **Levonor jestrel** ـ نوراتیسترون **Norethisterone** ـ نورجستیمیت **Norgestimate** .

استروژن‌ها شامل : اتینیل استرادیول **Ethtynlestradiol** ـ مسترانول **Mestranol** .

داروهای مورد استفاده در ناباروری

برای باروری و تثبیت بارداری باید دستگاه تناسلی مرد و زن هر دو سالم باشند . دستگاه تناسلی مرد باید به تعداد کافی اسپرم‌های سالم تولید کند و دستگاه تناسلی زن نیز باید تخمک‌های سالمی تولید کند که بتوانند به راحتی از لولهٔ فالوپ عبور کرده و به رحم برسند و دیوارهٔ رحم هم باید در وضعیتی باشد که بتواند تخمک بارورشده را در خود جای دهد .

علت ناباروری می‌تواند یکی از عوامل ذیل باشد : انجام عمل مقاربت در زمان نامناسبی از سیکل ماهیانه ، تولید اسپرم ناسالم یا تولید مقدار خیلی کم اسپرم به وسیلهٔ مرد ، آزاد نشدن تخمک به وسیلهٔ زن یا مسدود بودن لولهٔ فالوپ به علت عواملی چون عفونت‌های قبلی لگن و اختلال در تولید گنادوتروپین‌های **FSH** و **LH** در اثر بیماری یا استرس‌های روحی .

اگر علت مشخصی برای ناباروری پیدا نشود آزمایش آنالیز منی مرد انجام می‌شود . اگر آزمایش آنالیز چیزی را مشخص نکرد ، اقداماتی چون بررسی اوولاسیون ، آزمایش خون و نیز بررسی سطح هورمون‌ها بر روی زن انجام می‌گیرد و در صورتی که زن قادر به اوولاسیون نباشد از درمان دارویی استفاده می‌شود .

در مردانی که اسپرم کم تولید می‌کنند ، ممکن است از گنادوتروپین‌ها (**FSH** یا **HCG**) استفاده شود یا داروهای محرک هیپوفیز مثل کلومیفن تجویز شود . بعضی از مشکلات آن‌ها نیز ممکن است با کورتون حل شود . در زنان اگر کلومیفن مؤثر نبود از **FSH** و **HCG** استفاده می‌شود . کلومیفن باعث ایجاد گرگرفتگی ، سردرد و تهوع می‌شود . **HCG** باعث سردرد ، تغییرات خلق و خستگی و **FSH** باعث بزرگ‌شدن تخمدان‌ها و ناراحتی شکم می‌شود .

داروهای مورد استفاده در ناتوانی جنسی

ناتوانی جنسی بیماری شایع مردان است که مشخصهٔ آن راست نشدن آلت تناسلی مردانه یا راست نماندن آن است . در آلت تناسلی مردانه سه جسمک استوآن‌های شکل وجود دارد که عبارتند از : اجسام غاری و جسم اسفنجی . وقتی مرد از نظر جنسی تحریک شود شریآن‌های داخل این جسمک‌ها شل و گشاد می‌شوند و باعث ورود بیشتر خون به این فضاها می‌شوند که در نتیجه آلت تناسلی راست می‌شود .
پرشدن رگ‌ها و سفت شدن آلت ، بازگشت خون وریدی از آلت تناسلی به بدن را نیز کاهش می‌دهد که منجر به راست ماندن آن می‌شود . داروهای ضد ناتوانی جنسی باعث افزایش جریان خون به آلت مردانه و سفت شدن آن می‌شوند . داروی سیلدنافایل **Sildenafil** به صورت خوراکی مصرف می‌شود . آلپروستادیل **Alprostadil** یک دارو از خانوادهٔ پروستاگلاندین است که به صورت مستقیم به داخل آلت تزریق می‌شود و یا از راه اورترا به وسیلهٔ پیپت‌های مخصوصی مورد استفاده قرار می‌گیرد .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

HCG (**Human chorionic gonadotrophin**) ـــ کلومیفن **Clomifene** ـ **FSH** (**Follicle stimulating hormone**) ـ فولیتروپین **Follitropin** ـ گوزرلین **Goserline** ـ لوتئینینگ هورمون (**Luteining hormone**) ـــ منوتروفین **Menotrophin** ـ منوپوزال گنادوتروپین **Menopausal gonadotropin** ـ تاموکسیفن **Tamoxifen** ـ اوروفولیتروپین **Urofollitropin** .

داروهای مورد استفاده در ناتوانی جنسی شامل : آلپروستادیل **Alprostadil** ـ سیلدنافایل **Sildenafil** .

داروهای مورد استفاده در زایمان

زایمان دارای سه مرحله است که عبارتند از :
۱ـ شروع انقباض‌های رحم که ابتدا به صورت نامنظم است و سپس به تدریج قوی‌تر و منظم‌تر می‌شود و در نهایت به بازشدن و گشاد شدن گردن رحم ختم می‌گردد .
۲ـ حرکت جنین از رحم به داخل واژن و در نتیجه خروج آن از کانال زایمان
۳ـ دفع جفت

داروهای مؤثر بر زایمان برای القاء یا شروع زایمان ، به تأخیر انداختن زایمان زودرس و یا تسکین درد استفاده می‌شوند .

داروهای مورد استفاده در تحریک یا تسهیل زایمان

القاء زایمان زمانی صورت می‌گیرد که ادامهٔ بارداری به صلاح مادر و جنین نباشد یا دو هفته از موعد زایمان گذشته باشد یا زن دچار پراکلامسی باشد یا پارگی زودرس کیسهٔ آب یا مرگ جنین در رحم اتفاق افتاده باشد . برای القاء زایمان از اکسی‌توسین استفاده می‌شود . به جای اکسی‌توسین می‌توان از پروستاگلاندین به صورت شیاف واژینال استفاده کرد . در صورتی که داروهای فوق مؤثر واقع نشد ، سزارین انجام می‌شود .

داروی اِرگومترین **Ergometrine** به زنانی که در طول بارداری فشارخون بالا دارند داده نمی‌شود .

داروهای مورد استفاده برای تسکین درد زایمان

مسکن‌های اوپیوئیدی مثل پتدین و مورفین یا ترکیبات دیگر در تسکین درد زایمان مورد استفاده قرار می‌گیرند و از عوارض آن‌ها خواب آلودگی ، تهوع و استفراغ است . این داروها می‌توانند برای جنین مشکلات تنفسی ایجاد کنند .

بی‌حسی اپیدورال : این کار با بی‌حس کردن اعصاب ناحیهٔ لگن و رحم باعث تسکین درد ناشی از زایمان می‌شود .

اکسیژن و اکسیدنیترو : مخلوط این گازها باعث تسکین دردهای ناشی از انقباض عضلانی می‌شود .

بی‌حسی موضعی : از راه تزریق بی‌حس‌کننده در داخل واژن یا مدخل واژن صورت می‌گیرد . این بی‌حسی موقع اپیزیوتومی ، زایمان به کمک فورسپس و نیز زمانی که بخیه کردن لازم باشد ، صورت می‌گیرد .

شل‌کننده‌های عضلات رحم

اگر انقباض‌های رحمی قبل از هفته ۳۴ بارداری شروع شده باشد ممکن است پزشک استراحت بدهد و دارویی تجویز کند که عضلات رحم را شل کرده و زایمان را متوقف نماید .

داروهای مورد استفاده برای خاتمهٔ زایمان

این داروها ، برای پایان بخشیدن به بارداری زیر ۲۰ هفته تجویز می‌شوند . از این داروها برای خالی‌کردن رحم بعد از مرگ جنین نیز استفاده می‌شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

تسکین‌دهنده‌های درد شامل : انتونوکس **Entonox** (اکسیژن + اکسیدنیترو)

اوپیووئیدها شامل : فنتانیل **Fentanyl** ـ مورفین **Morphine** ـ پتدین **Pethidine** .

شل‌کننده‌های عضلات رحم شامل : ریتودرین **Ritodrine** ـ سالبوتامول **Salbutamol** ـ تربوتالین **Terbutalin** .

محرک‌های رحم شامل : ارگومترین **Ergometrine** ـ اکسی‌توسین **Oxytocin** .

بی‌حس‌کننده‌های موضعی شامل : بوپیواکائین **Bupivacaine** ـ لیگنوکائین **Lignocaine** .

هورمون‌های جنسی شامل : میفپریستون **Mifepristone** .

داروهای مورد استفاده در بیماری‌های دستگاه ادراری

ادرار به وسیلهٔ کلیه‌ها تولید شده و در مثانه ذخیره می‌شود . پرشدن مثانه منجر بـه افـزایش فـشار بـه دیوارهٔ مثانه و تحریک پایانه‌های عصبی منتهی به دیوارهٔ مثانه شده تمایل به ادرارکردن را ایجاد می‌کند .

تعدادی از بیماری‌ها می‌توانند مجاری ادراری را تحت تأثیر قرار دهند که شایع‌ترین آن‌ها عبارتند از : عفونت مثانه (سیستیت) یا اورترا ، احتباس ادرار و عدم توانایی در کنترل ادرار (بی‌اختیاری ادرار) .

داروهای مورد استفاده در درمان بیماری‌های ادراری عبارتند از آنتی‌بیوتیک‌ها ، داروهای آنتـی‌باکتریـال ، مسکن‌ها ، داروهای افزایندهٔ اسیدیته ادرار و داروهایی که روی کنترل عصبی عضله‌های اسفنکتر مثانه اثـر می‌کنند . داروهای مورد استفاده در عفونت‌های مجاری ادراری عبارتند از : آنتی‌باکتریال‌ها و آنتی‌بیوتیک‌ها که از بین آن‌ها تریمتوپریم و آموکسی‌سیلین بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرند .

داروهای مورد استفاده در بی‌اختیاری ادراری

از دلایل بی‌اختیاری ادراری می‌توان بـه ضـعف ماهیچـه‌هـای اسـفنکتر مثانـه ، حـساسیت زیـاد عضله‌های دیوارهٔ مثانه ، عدم کنترل عصبی اسفنکتر مثانه ، عدم کنترل ادرار در بچه‌ها (شـب ادراری) و بی‌اختیاری ادراری ناشی از افزایش فشار شکم در خانم‌های باردار اشاره کرد .

بی‌اختیاری ناشی از ضعف اسفنکتر با ورزش و تقویت عضله‌های کـف لگـن (پرینـه) یـا عمـل جراحی قابل رفع است . بی‌اختیاری ناشی از حساسیت زیاد دیوارهٔ مثانه با تخلیهٔ منظم مثانه قابل رفع است . بی‌اختیـاری ناشـی از حـساسیت زیـاد عـضله‌هـای دیـوارهٔ مثانـه بـا داروهـای ضداسپاسـم و آنتی‌کولینرژیک مانند ضدافسردگی‌های سه حلقه‌ای از قبیل ایمی‌پرامین قابل درمان است . همچنـین ضدافسردگی‌های سه حلقه‌ای و داروی دسموپرسین در درمان شـب ادراری نیـز تجـویز مـی‌شـوند . داروی دسموپرسین ، شکل مصنوعی هورمون **ADH** است .

داروهای مورد استفاده در درمان احتباس ادرار

احتباس ادرار عبارت است از عدم توانایی در تخلیهٔ مثانه که ناشی از نارسایی در انقباض عضله‌های دیوارهٔ مثانه است . احتباس ادرار می‌تواند در نتیجهٔ بزرگی غدهٔ پروستات یا وجود تومور یا ناشی از بیماری‌های عصبی بلندمدت و یا مصرف برخی از داروها باشد . بیماران مبتلا به احتباس ادرار ممکن است نیاز به سوند جهت رفع مشکل خود داشته باشند و گاه برای جلوگیری از عود مجدد احتباس ادرار از عمل جراحی استفاده می‌شود . داروی فیناستراید **Finasteride** و آلفابلوکرها برای درمان احتباس ادرار ناشی از بزرگی پروستات تجویز می‌شوند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

آنتی‌بیوتیک‌ها و آنتی‌باکتریال‌ها : (در بخش‌های دیگر توضیح داده شده‌اند) .

داروهای آنتی‌کولینرژیک شامل : فلاوکسات **Flavoxate** ـ ایمیپرامین **Imipramine** ـ اکسی‌بوتینین **Oxybutynin** ـ پروپیورین **Propiverine** ـ تولترودین **Tolterodine** .

پاراسمپاتومیمتیک‌ها شامل : دی‌ستیگمین **Distigmine** .

آلفابلوکرها شامل : آلفوزوسین **Alfuzosin** ـ دوگزازوسین **Doxazosin** ـ ایندورامین **Indoramin** ـ پرازوسین **Prazosin** ـ تامسولوسین **Tamsulosin** ـ ترازوسین **Terazosin** .

داروهای دیگر شامل : دسموپرسین **Desmopressin** ـ فیناستراید **Finasteride** ـ پتاسیم سیترات **Potassium citrate** ـ ویتامین **C** ـ دی‌متیل سولفوکساید **Dimethyl Sulphoxide** .

پوست

پوست عضوی است مقاوم به آب و دربرگیرنده و محافظ بدن . پوست وسیع‌ترین اندام بدن می‌باشد که بدن را در مقابل عوامل میکروبی و انگلی محافظت می‌کند ، به بدن در حفظ آب که مایع حیاتی بدن است کمک می‌کند ، نقش مهمی در تنظیم دمای بدن دارد و در برگیرندۀ پایانه‌های عصبی حس لامسه است .

بسیاری از مشکلات و ناراحتی‌های پوستی چندان جدی نیستند . این مشکلات عبارتند از : عفونت‌ها ، آلودگی‌های انگلی ، التهاب و تحریک و تغییرات در ساختمان پوست .

بیماری‌های جدی و خطرناک پوست شامل : سرطان‌هایی مثل ملانوم بدخیم پوست است .

داروهای پوستی شامل : آنتی‌بیوتیک‌ها ، ضدقارچ‌ها ، عوامل ضدانگل‌های پوستی و کورتیکواستروئیدهای موضعی می‌باشند که اغلب تأثیرات مطلوبی دارند .

پوست از دو لایه تشکیل شده که عبارت است از لایۀ اپی‌درم که نازک‌تر است و لایۀ رویی را تشکیل می‌دهد و لایۀ درم که ضخیم‌تر بوده و لایۀ زیری را تشکیل می‌دهد .

لایۀ درم (Dermis) در برگیرندۀ پایانه‌های عصبی حس درد ، حس فشار ، حس حرارت ، غدد عرق و غدد چربی است . داروهای پوستی باید خیلی با دقت مصرف شوند چون می‌توانند منجر به عوارض نامطلوبی مانند حساسیت‌های پوستی شوند .

گروه‌های دارویی عمدۀ این بخش عبارتند از :

- داروهای ضدخارش
- کورتون‌های موضعی
- فرآورده‌های ضدعفونت‌های پوستی
- داروهای ضدانگل‌های پوستی
- داروهای مورد استفاده در درمان پسوریازیس
- داروهای ضداگزما
- داروهای ضدشورۀ سر
- داروهای مورد استفاده در ریزش مو
- داروهای ضدآفتاب

داروهای ضدخارش

خارش یا تمایل به خراشیدن پوست که پروریتوس (**Pruritus**) نامیده می‌شود ، در اثر تحریکات جزیی پوست ، تغییرات شیمیایی پوست ناشی از بیماری‌ها ، آلرژی ، التهاب و قرار گرفتن پوست در معرض عوامل محرک ایجاد می‌شود . خارش ، علامت شایع بسیاری از بیماری‌های پوستی است . گروه‌های دارویی عمدهٔ مورد استفاده در درمان خارش پوست شامل بی‌حس‌کننده‌های موضعی ، آنتی هیستامین‌ها و کورتون‌های موضعی می‌باشند .

خارش ناشی از عوارضی مانند آفتاب سوختگی با لوسیون‌هایی مثل کالامین ، خارش ناشی از گزش حشرات با بی‌حس کننده‌های موضعی ، خارش ناشی از خشکی پوست با نرم‌کننده‌های موضعی و پرهیز از شستشوی زیاد ، خارش ناشی از اگزما با کورتون‌های موضعی و خارش مهبل در اثر یائسگی با کرم‌های موضعی حاوی استروژن برطرف می‌شوند .

آنتی هیستامین‌ها ، تحریکات پوستی را کاهش می‌دهند . کرم‌های خنک کننده مثل لوسیون کالامین از راه خنک کردن پوست باعث کاهش التهاب و تحریک می‌شوند . کرم‌های نرم‌کننده با لغزنده کردن پوست و نرم کردن آن از خشکی پوست جلوگیری می‌کنند . بی‌حس‌کننده‌های موضعی و آنتی‌هیستامین‌ها ممکن است باعث واکنش‌های پوستی شوند . آنتی‌هیستامین‌های خوراکی می‌توانند باعث خواب‌آلودگی شوند . خطر عمدهٔ نرم‌کننده‌های ساده و فرآورده‌های تسکین‌دهنده ، تحریک پوست و تشدید خارش در صورت مصرف بلندمدت است .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

آنتی‌هیستامین‌ها شامل : آنتازولین **Antazoline** ـ دیفن هیدرامین **Diphenhydramine** ـ مپیرامین **Mepyramine** ـ تریمپرازین **Trimeprazine** .

کورتون‌ها شامل : هیدروکورتیزون **Hydrocortisone** .

بی‌حس‌کننده‌های موضعی شامل : آمتوکائین **Amethocaine** ـ بنزوکائین **Benzocaine** ـ لیگنوکائین **Lignocaine** .

فرآورده‌های خنک‌کننده و نرم‌کننده شامل : اکیوس کرم **Aqueous cream** ـ لوسیون کالامین **Calamine lotion** ـ کلدکرم **Cold cream** ـ پماد امولوسیون کننده **Emulsifying ointment** .

داروهای دیگر شامل : کلستیرامین **Colestyramine** ـ کروتامیتون **Crotamiton** ـ دوکسپین **Doxepin**.

کورتون‌های موضعی

کورتیکو استروئیدها داروهای مرتبط با هورمون‌های غدهٔ آدرنال هستند که فرآورده‌های موضعی آن‌ها در بیماری‌های پوستی که علامت غالب آن‌ها علامت تورم و التهاب است تجویز می‌شوند .

تحریک پوست در اثر عوامل تحریک‌کننده یا آلرژن‌ها ، منجر به تولید ماده‌ای به وسیلهٔ گلبول‌های سفید در آن ناحیه می‌شود که رگ‌ها را گشاد کرده باعث گرم شدن پوست ، تورم و قرمزی آن می‌شود . کورتون‌های موضعی ، علت اصلی را برطرف نمی‌کنند ، مگر این که بیماری اصلی که باعث ایجاد خارش شده مداوا شود . پزشک کورتون را به عنوان داروی اول تجویز نمی‌کند ، زیرا دارای عوارض جانبی است .

استفاده بلندمدت از کورتون‌ها باعث ایجاد عوارضی مانند : ایجاد خطوط دائمی روی پوست ، نازکی پوست ، برجستگی عروق سطح پوست و در افراد با پوست تیره باعث بی‌رنگ شدن موقت نقاطی در پوست می‌شود .

اگر علت التهاب پوست ، عفونت باکتریایی یا قارچی باشد ، استفاده از کورتون‌ها به تنهایی جایز نیست ، زیرا کورتون‌ها باعث تضعیف دستگاه ایمنی می‌شوند . گاهی کورتون‌های موضعی به صورت فرآورده‌های حاوی ترکیبات ضدقارچ یا آنتی‌بیوتیک تهیه می‌شوند .

داروهای رایج این بخش عبارتند از :

فرآورده‌های کورتونی خیلی پرقدرت شامل : کلوبتازول **Clobetasol** ـ هالسینوناید **Halcinonide** .

فرآورده‌های کورتونی پرقدرت شامل : بکلومتازون **Beclometasone** ـ بتامتازون **Betamethasone** ـ دزوکسی متازون **Desoxymetasone** ـ دیفلوکورتولون **Diflucortolone** ـ فلوئوسینولون **Fluocinolone** ـ فلوئوسینوناید **Fluocinonide** ـ فلوتیکازون **Fluticasone** ـ مومتازون **Mometasone** ـ تریامسینولون **Trimcinolone** .

فرآورده‌های کورتونی متوسط شامل : الکلومتازون **Alclometasone** ـ کلوبتازون **Clobetasone** ـ فلوئوکورتولون **Fluocortolone** ـ فلوراندرنولون **Flurandrenolone** .

فرآورده‌های کورتونی ضعیف شامل : هیدروکورتیزون **Hydrocortisone** .

فرآورده‌های ضدعفونت‌های پوستی

پوست اولین لایهٔ دفاعی بدن در برابر عفونت‌ها است . اگر روی پوست بریدگی ، سوختگی ، خراش ، اثر گزش حشرات و یا بیماری‌های التهابی پوست ایجاد شود ، پوست خود به خود می‌تواند دچار عفونت شود .

ویروس‌ها ، قارچ‌ها و مخمرها می‌توانند عامل عفونت پوستی باشند . با اقداماتی مانند : تمیز کردن محل ضایعه دیدهٔ پوست و به کار بردن لوسیون‌ها و کرم‌های ضدعفونی کننده می‌توان از عفونی شدن زخم‌های پوستی جلوگیری کرد .

درمان معمولی زخم‌های عفونی با آنتی‌بیوتیک‌های خوراکی و موضعی صورت می‌گیرد. بیماری‌های پوستی که در آن‌ها از آنتی‌بیوتیک‌های موضعی استفاده می‌شود عبارتند از : زردزخم ، اگزمای عفونی ، زخم‌های پوستی ، زخم بستر و راش‌های ناحیهٔ قنداق کردن بچه .

همچنین از فرآورده‌های آنتی‌بیوتیک‌هایی استفاده می‌شود که جذب پوستی ضعیفی دارند و در سطح پوست باقی می‌مانند ، مثل آمینو گلیکوزیدها . در صورت عمقی بودن زخم از آنتی‌بیوتیک‌های خوراکی یا تزریقی استفاده می‌شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

آنتی‌بیوتیک‌ها شامل : باسیتراسین **Bacitracin** ـ کلرتتراسیکلین **Chlortetracycline** ـ کلیستین **Colistin** ـ فرامایستین **Framycetin** ـ فوزیدیک اسید **Fusidic acid** ـ گرامیسیدین **Gramicidin** ـ موپیروسین **Mupirocin** ـ نئومایسین **Neomycin** ـ پلی‌میکسین « ب » **B Polymyxin** ـ تتراسیکلین **Tetracycline** .

آنتی سپتیک‌ها و سایر داروهای آنتی‌باکتریال شامل : ستریماید **Cetrimide** ـ کلرهگزیدین **Chlorhexidine** ـ هگزاکلروفن **Hexa chlorophen** ـ مترونیدازول **Metronidazole** ـ پوویدون آیودین **Povidone iodine** ـ سیلور سولفادیازین **Silver Sulfadiazine** ـ تری‌کلوزان **Triclosan** .

پایه فرآورده‌های پوستی

داروهایی که روی پوست استعمال می‌شوند ، معمولاً در داخل فرآورده‌ای هستند که زمینه یا پایه نامیده می‌شود ، مانند : کرم ، لوسیون ، پماد و چسب .

کرم‌ها : اثر نرم‌کننده دارند و معمولاً از امولوسیون روغن در آب تشکیل شده‌اند و برای نرم کردن پوست در بیماری‌هایی که منجر به خشکی پوست می‌گردند تجویز می‌شوند .

لوسیون‌ها : فرآورده‌هایی نیمه مایع هستند که برای تسکین دادن یا خنک کردن محل دچار عارضه استفاده می‌شوند و برای نواحی وسیع پوشیده از مو مناسب هستند .

پمادها : معمولاً روغنی هستند و برای اگزمای مرطوب مناسب‌اند .

چسب‌ها : پمادهایی هستند که شامل مقدار زیادی پودر ریز جامد نشاسته یا اکسیدروی هستند و برای ضایعات پوستی تجویز می‌شوند .

فرآورده‌های ایزوله کننده (باریر) : به صورت پماد و کرم هستند و وظیفهٔ محافظت از پوست را در مقابل آب و عناصر محرک بر عهده دارند .

کلودیون‌ها : فرآورده‌هایی هستند که وقتی روی ناحیهٔ آسیب‌دیدهٔ پوست استعمال می‌شوند ، خشک می‌شوند تا یک لایهٔ محافظ ایجاد کنند . گاهی از این فرآورده برای نگه‌داشتن داروهای نامحلول در تماس با زخم استفاده می‌شود .

مایت‌ها و شپش‌ها

شایع‌ترین انگل‌هایی هستند که در پوست زندگی می‌کنند .

شپش سه نوع است :

۱ـ شپش سر

۲ـ شپش بدن (لباس)

۳ـ شپش عانه یا پوبیک که گاهی در جاهایی از بدن مانند ابرو که دارای مو هستند دیده می‌شود .

همهٔ شپش‌ها در پوست تخم‌گذاری کرده باعث خارش می‌شوند . مایت‌ها و شپش‌ها ، در اثر تماس مستقیم از شخصی به شخص دیگر منتقل می‌شوند . برای درمان مایت‌ها داروهایی مانند : مالاتیون ، پرمترین و بنزوئیل بنزوئات تجویز می‌شوند .

برای درمان شپش ، داروهایی مانند : کارباریل (**Carbaryl**) ، مالاتیون (**malation**) ، پرمترین (**permethrin**) و فنوترین (**phenothrin**) تجویز می‌شود .

داروها باعث ریشه‌کن کردن انگل‌های پوستی می‌شوند اما ضدعفونی‌کردن رختخواب و لباس نیز اهمیت زیادی دارد . اگر به علت خارش شدید دچار عفونت شدید از فرآورده‌های آنتی‌بیوتیکی استفاده کنید . لوسیون‌های تجویز شده برای انگل‌های پوستی در صورت تماس با چشم و دهان باعث تحریک و سوزش می‌شوند ، بنابراین هنگام مصرف آن‌ها باید احتیاط شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

بنزیل بنزوات **Benzyl Benzoate** ـ کارباریل **Carbaryl** ـ کروتامیتون **Crotamiton** ـ مالاتیون **Malathion** ـ پرمترین **Permethrin** ـ فناترین **Phenathrin** .

داروهای ضدآکنه

آکنه که در پزشکی تحت عنوان آکنهٔ ولگاریس شناخته می‌شود ، در اثر تولید زیاد چربی پوست که منجر به انسداد فولیکول‌های مو می‌شود به وجود می‌آید و معمولاً در گردن ، پشت و صورت و در سال‌های نوجوانی ایجاد می‌شود . علایم آن عبارتند از : پاپول‌های سرسیاه و پوسچول‌ها (نقاط برجسته پر از چرک که وسط آن‌ها سفید است) .

انواع آکنه : *آکنهٔ خفیف* که دارای پاپول‌های سرسیاه است ، *آکنهٔ متوسط* که شامل پاپول‌های سرسید و پوسچول‌ها است و *آکنه شدید* که شامل کیست‌های متوسط و دردناک است . درمان آکنهٔ خفیف با شستشوی منظم و قرار دادن پوست در معرض نور خورشید یا اشعهٔ ماوراءبنفش صورت می‌گیرد .

آکنه‌ای که درمان دارویی لازم دارد ، معمولاً با یک فرآوردهٔ موضعی شامل : بنزوئیل پروکساید یا اسید سالیسیلیک درمان می‌شود . اگر درمان فوق مؤثر نبود از ترتینوین ، تتراسیکلین یا ازلایک‌اسید به صورت موضعی استفاده می‌شود . اگر درمان فوق نیز مؤثر نبود ، پزشک معالج ممکن است دوره‌ای از آنتی‌بیوتیک تتراسیکلین یا مینوسیکلین را به صورت خوراکی تجویز کند . اگر درمان فوق نیز مؤثر نبود استفاده از ایزوترتینوین خوراکی که از مشتقات قوی ویتامین A می‌باشد تجویز می‌شود . زنان باید در هنگام استفاده از این داروها در هنگام بارداری ، پزشک را آگاه سازند زیرا برخی از این داروها برای تکامل جنین خطرناک هستند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

درمان‌های موضعی شامل : اداپالن **Adapalene** ـ ازلیک اسید **Azelic acid** ـ بنزوئیل پروکساید **Benzoyl peroxide** ـ ایزوترتینوین **Isotretinoin** ـ نیکوتین آمید **Nicotinamide** (نیاسین) ـ اسید سالیسیلیک **Salicylic acid** ـ ترتینوین **Tretinoin** .

آنتی‌بیوتیک‌های خوراکی و موضعی شامل : کلینداما‌یسین **Clindamycin** ـ اریترومایسین **Erythromycin** ـ مینوسیکلین **Minocycline** ـ تتراسیکلین **Tetracycline** .

دیگر داروهای خوراکی شامل : سیپروترون استات **Cyproterone acetate** ـ ایزوترتینوین **Isotretinoin** .

داروهای مورد استفاده در بیماری پسوریازیس

هرگاه سرعت تقسیم سلول‌های زندهٔ لایهٔ اپی‌درم پوست ، از سرعت ریزش سلول‌های لایهٔ شاخی بیشتر شود ، آن ناحیه ضخیم و متورم شده و سطح آن به صورت لایه‌های نقره‌ای رنگ دیده می‌شود . این عارضه بیماری پسوریازیس نامیده می‌شود . این بیماری بین سنین ۳۰ ـ ۱۰ سالگی دیده می‌شود . گاه بعد از قطع مصرف کورتون ، پسوریازیس روی می‌دهد . این بیماری درمان قطعی ندارد ولی قرار گرفتن شخص در مقابل نور ماوراء بنفش یا گرفتن حمام آفتاب در موارد خفیف پسوریازیس می‌تواند مؤثر باشد . کرم‌های نرم‌کننده نیز تحریکات را کاهش می‌دهند . در صورت عدم موفقیت این اقدامات ، استفاده از درمان‌های دارویی مانند : کلسیپوتریول **Calcipotriol** (به صورت پماد) ، کرم کلتار **Coaltar** و چسب‌های آن و دیترانول **Dithranol** مورد توجه قرار می‌گیرد . از اسید سالیسیلیک برای از

بین بردن پوسته‌های سفت و نواحی دلمه بسته و از کورتون موضعی جهت مداوای کیس‌های مشکل استفاده می‌شود . در صورت مؤثر نبودن درمان‌های فوق ، از مشتقات ویتامین A مثل **Acitretin** (به صورت خوراکی) در یک دورهٔ ۶ ماهه و یا متوترکسات می‌توان استفاده کرد .

PUVA

پووا **PUVA** عبارت است از استفادهٔ مرکب از اشعهٔ ماوراء بنفش نوع **A** و یک داروی پسورالن به نام متوکسالن **Methoxsalen** که این دارو به صورت موضعی استفاده می‌شود یا چند ساعت قبل از قرار گرفتن در مقابل نور ماوراءبنفش به صورت خوراکی مصرف می‌شود . اشعهٔ ماوراءبنفش باعث تشدید اثر دارو می‌شود . عوارض جانبی آن عبارت است از : خارش ، تهوع ، قرمزی دردناک در نواحی عادی پوست ، خطر پیری زودرس پوست و خطر بلندمدت سرطان پوست .

پووا **PUVA** فقط در پسوریازیس شدید و در صورت عدم موفقیت درمان‌های دیگر تجویز می‌شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

اسیترتین **Acitretin** ـ کلسیپوتریول **Calcipotriol** ـ کلتار **Coal tar** ـ سیکلوسپورین **Ciclosporin** ـ دیترانول **Dithranol** ـ متوترکسات **Methotrexate** ـ متوکسالن **Methoxalen** ـ اسیدسالیسیلیک **Salicylic acid** ـ تاکالسیتول **Tacalcitol** ـ تازاروتن **Tazarotene** ـ کورتون‌های موضعی .

درمان‌های اگزما

اگزما (درماتیت) به نوعی بیماری پوستی گفته می‌شود که منجر به خشکی پوست می‌گردد و راش‌های پوستی دارای خارش که می‌توانند متورم و تاول‌دار شوند ایجاد می‌کند . اشخاص مبتلا به اگزما معمولاً یک سابقهٔ خانوادگی از آسم ، اگزما یا رینیت آلرژیک دارند .

شایع‌ترین نوع اگزما یعنی اگزمای اتوپیک معمولاً در کودکان ظاهر می‌شود . درماتیت سبورئیک که نوعی اگزما است پوست سر و صورت را تحت تأثیر قرار می‌دهد . برای درمان اگزما ، نرم‌کننده‌ها نقش نرم و مرطوب کردن ناحیهٔ مبتلای پوست را بر عهده دارند . آنتی‌هیستامین‌ها برای کنترل تحریک و خارش تجویز می‌شوند ، کورتون‌ها در وضعیت حاد بیماری و کلتار و ایکتامول برای اگزمای اتوپیک مزمن استفاده می‌شوند . در صورت مقاوم بودن اگزما و احتمال عفونت ، از آنتی‌بیوتیک استفاده شود .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

نرم‌کننده‌ها و خنک‌کننده‌ها شامل : اکیوس کرم **Aqueous cream** ـ کلدکرم **Cold cream** ـ لوسیون کالامین **Calamine Lotion** ـ پماد امولوسیون کننده **Emulsifying ointment** .

کورتون‌ها شامل : هیدروکورتیزون **Hydrocortisone** .

آنتی‌هیستامین‌ها شامل : آنتازولین **Antazoline** ـ کلرفنیرامین **Chlorpheniramine** ـ دیفن هیدرامین **Diphenhydramine** ـ میپرامین **Mepyramine** ـ تریمپرازین **Trimeprazine** .

دیگر داروها شامل : کلتار **Coal tar** ـ ایکتامول **Ichthammol** ـ سیکلوسپورین **Ciclosporin** .

داروهای مورد استفاده در ریزش مو

وقتی ریزش مو بیشتر از حد طبیعی یا رویش آن کم‌تر از حد طبیعی باشد ، وضعیتی ایجاد می‌شود که به آن ریزش مو یا طاسی گویند . عواملی چون : بیماری پوستی پسوریازیس ، واکنش‌های دارویی ، سوءتغذیه و مصرف داروهای ضدسرطان می‌توانند باعث ریزش مو شوند . اگر عفونت‌های قارچی باعث ریزش مو شوند باید از ضدقارچ‌ها استفاده کرد . ریزش مو اگر در اثر عوامل هورمونی مثل هورمون جنسی مردانه باشد ، ممکن است فیناستراید **Finasteride** تجویز شود . برای تحریک رویش مو ، داروی ضدفشارخون مینوکسیدیل **Minoxidil** (به صورت موضعی) استفاده می‌شود . عوارض این داروها متفاوت است ، برای مثال فیناستراید ممکن است قدرت جنسی را کاهش دهد و کسانی‌که بیماری قلبی ـ عروقی دارند باید در مورد مصرف مینوکسیدیل احتیاط کنند .

داروهای رایج این بخش عبارتند از :

ضدقارچ‌ها شامل : گریزئوفولوین **Griseofulvin** ـ ایتراکونازول **Itraconazole** .

داروهای دیگر شامل : فیناستراید **Finasteride** ـ مینوکسیدیل **Minoxidil** .

داروهای مورد استفاده در درمان شورهٔ سر

شورهٔ سر ، وضعیت بی‌خطری است که طی آن دفع طبیعی سلول‌های پوست افزایش می‌یابد . شورهٔ سر معمولاً در اثر شستشوی مکرر با پاک‌کننده‌هایی مثل شامپوها از بین می‌رود اما در صورت مقاوم بودن آن استفاده از شامپوهای طبی مثل : زینک پیریتیون **Zink Pyrithione** یا سلنیوم سولفاید **Selenium sulfide** و شامپوهای محتوی کلتار **Coal tar** یا اسید سالیسیلیک پیشنهاد می‌شود .

در موارد شدید ، از شامپوهای محتوی داروهای ضدقارچ مثل کتوکونازول استفاده می‌شود . همچنین از فرآورده‌های کلتار و اسید سالیسیلیک برای دفع پوسته‌های ایجاد شده می‌توان استفاده کرد . از پمادها یا لوسیون‌های موضعی کورتون‌ها نیز می‌توان استفاده کرد .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

داروهای ضدقارچ شامل : کتوکنازول **Ketoconazole** ـ زینک پیریتیون **Zinc pyrithione** .

داروهای دیگر شامل : کلتار **Coal tar** ـ کورتون‌ها ـ اسیدسالیسیلیک **Salicylic acid** ـ سلنیوم سولفاید **Selenium sulfide** .

ترکیبات ضد آفتاب

ترکیبات ضدآفتاب ، مواد شیمیایی هستند که به صورت کرم و روغن تهیه می‌شوند و پوست را در مقابل آثار زیان‌آور اشعهٔ ماوراءبنفش خورشید حفاظت می‌کنند . افراد دارای پوست‌های روشن بیشترین حساسیت را به نور آفتاب دارند . پوست اگر در مقابل نور خورشید حفاظت نشود دچار ضایعه ، درد و تورم می‌شود . برخی بیماری‌ها مثل هرپس سیمپلکس نیز حساسیت به نور خورشید را افزایش می‌دهند .

علاوه بر پیری زودرس پوست و آفتاب سوختگی ، تابش نور خورشید می‌تواند احتمال سرطان پوست را افزایش دهد . ضدآفتاب‌ها ، بخشی از اشعهٔ زیان‌آور **UV** (ماوراء بنفش) را جذب کرده ، مانع از رسیدن آن به پوست می‌شوند . ضدآفتاب‌ها براساس قدرت آن‌ها در محافظت از پوست در مقابل اشعهٔ ماوراء بنفش ، به درجه‌های مختلف تقسیم می‌شوند که به صورت شماره **SPF** مشخص می‌شوند . هرچه درجهٔ **SPF** بالاتر رود ، قدرت محافظت کنندهٔ ضدآفتاب بیشتر می‌شود . برخی ضدآفتاب‌ها مانند اکسیدروی **Zinc oxide** و دی‌اکسید تیتانیوم **Titanium dioxide** در برابر هر دو نوع اشعه ماوراء بنفش **A** و **B** از پوست محافظت می‌کنند . استفاده از ضدآفتاب برای افراد نواحی گرمسیری و کسانی که حمام آفتاب می‌گیرند ، توصیه می‌شود .

ضدآفتاب‌ها فقط یک مانع فیزیکی در برابر اشعهٔ آفتاب هستند و نمی‌توانند مقاومت خود پوست را فزایش دهند . ضدآفتاب‌ها گاه باعث تحریک پوست و حتی واکنش‌های حساسیتی پوست می‌شوند .

داروهای رایج این گروه عبارتند از :

اجزاء موجود در ترکیبات ضدآفتاب شامل : آمینوبنزوئیک اسید **Aminobenzoic Acid** ـ بنزون‌ها **Benzones** ـ دی‌بنزوئیل متان **Dibenzoylmethanes** ـ اتیل هگزیل متوکسی‌سینمات **Ethylhexyl methoxycinnamate** ـ متیل بنزیلیدن **Methylbenzylidene** ـ کامفور **Camphor** ـ مگزنون **Mexenone** ـ پادیمات ـ اُ **O - Padimate** ـ دی‌اکسید تیتانیوم **Titanium dioxide** ـ اکسیدروی **Zinc oxide** ـ اُکسی بنزون **oxybenzone** .

بخش دوم

داروهای رایج

آسیکلوویر Aciclovir

گروه دارویی : ضدویروس **نیاز به تجویز پزشک :** ندارد

میزان خطر در مصرف اضافی : بالا

اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع ، تزریقی ، کرم و پماد چشمی

زمان و دفعات مصرف : ۵ ـ ۲ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۲۴ ساعت اثر آن شروع می‌شود و تا ۸ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : در صورت مصرف شکل خوراکی و تزریقی این دارو باید مقدار زیادی آب بنوشید .

نحوهٔ نگهداری از دارو : در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس اطفال نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت وقوع اغتشاش ذهنی ، راش پوستی و توهّم ، دورهٔ درمان را کامل کنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، به پزشک مراجعه کنید ـ قبل از آگاهی از اثر این دارو بر روی خودتان از رانندگی و کارهای حساس پرهیز کنید چون شکل خوراکی آن می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ اگر دچار کاهش ایمنی هستید یا مشکل مزمن کلیوی دارید و یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ در افراد مبتلا به ضعف ایمنی به صورت بلندمدت مصرف نشود .

عوارض ناخواسته : در شکل کرِم : احساس گزیدگی و خارش پوستی ـ در شکل خوراکی : تهوع ، استفراغ ، سردرد و سرگیجه ـ در شکل تزریقی : اغتشاش ذهنی و توهّم .

تداخل‌های دارویی : پروبنساید ، سطح خونی این دارو را افزایش می‌دهد . این دارو سطح خونی میکوفنولات را افزایش می‌دهد . هر دارویی که بتواند روی کلیه اثر بگذارد ، خطر عوارض جانبی آسیکلوویر را افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری ، شکل موضعی این دارو اشکالی ایجاد نمی‌کند . شکل خوراکی و تزریقی آن در بارداری تجویز نمی‌شود . در شیردهی شکل موضعی ، مشکلی ندارد ولی شکل خوراکی و تزریقی روی کودک اثر می‌گذارد و باید در خصوص مصرف آن با پزشک مشورت شود .

آ ـ سی ـ آ A . C . A

گروه دارویی : ضددرد و التهاب و تب **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص

مقدار و روش مصرف : یک قرص هر ۴ ساعت یک بار ، حداکثر ۸ قرص در روز
موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان سردرد ، سینوزیت ، سرماخوردگی ، آنفلوآنزا و دردهای عضلانی .
عوارض جانبی مهم : سوء هاضمه ، بی‌اشتهایی ، خونریزی معده ، تهوع ، کهیر ، تب ، تحریک اعصاب مرکزی .

استامینوفن Acetaminophen (Paracetamol)

گروه دارویی : ضددرد غیر مخدر ، ضدتب
اشکال دارویی موجود در ایران : قرص جویدنی ، قطره ، الگزیر ، قرص و شیاف
مقدار و روش مصرف : یک تا دو قرص ۳۲۵ میلی‌گرمی ، هر ۴ تا ۶ ساعت و حداکثر ۴ گرم در روز
موارد عمدهٔ استعمال دارو : کاهش تب ، تسکین موقت درد متوسط یا خفیف .
عوارض جانبی مهم : دوز عادی آن عوارض جانبی مهمی ندارد . **عوارض مصرف بلندمدت :** واکنش‌های حساسیتی مثل کهیر ، تب ، تحریک اعصاب مرکزی ، التهاب زبان و خواب‌آلودگی .
عوارض مسمومیت حاد : بی‌اشتهایی ، تهوع ، استفراغ و سرگیجه .

استامینوفن کدئین Acetaminophen Codein

گروه دارویی : ضددرد
اشکال دارویی موجود در ایران : قرص
مقدار و روش مصرف : ۲ ـ ۱ قرص هر ۴ ساعت یک بار
موارد عمدهٔ استعمال دارو : برای تسکین دردهای خفیف تا متوسط
عوارض جانبی مهم : تهوع ، استفراغ ، سرگیجه و منگی . **سایر عوارض آن عبارتند از :** احساس سرخوشی ، یبوست و خارش .

استازولاماید Acetazolamide

گروه دارویی : ادرارآور
اشکال دارویی موجود در ایران : قرص و ویال تزریقی
مقدار و روش مصرف : **جهت گلوکوم (آب سیاه) :** ۲۵۰ میلی‌گرم از راه خوراکی ۴ ـ ۱ بار در روز یا ۵۰۰ میلی‌گرم از راه عضلانی یا وریدی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان کمکی در گلوکوم (آب سیاه) ساده و ثانویه ـ درمان کمکی اِدِم (ورم) ناشی از نارسایی احتقانی قلب .
عوارض جانبی مهم : در کوتاه مدت عوارض جانبی مهمی ندارد اما عوارضی مثل بی‌حسی یا احساس سوزش دست و پا ، از دست دادن اشتها و خواب‌آلودگی ، می‌توانند به صورت جزئی ایجاد شوند .

ادالت کلد (سرماخوردگی بزرگسالان) Adult Cold

گروه دارویی : ضداحتقان ، ضددرد ، ضدحساسیت **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص

مقدار و روش مصرف : ۲ قرص هر ۴ ساعت و حداکثر ۱۲ قرص در ۲۴ ساعت

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان علائم سرماخوردگی ، آنفلوآنزا ، سینوزیت و آلرژی دستگاه تنفسی فوقانی (با علائم : احتقان بینی ، تب ، عطسه ، آبریزش بینی و درد خفیف) .
عوارض جانبی مهم : کهیر ، تب ، تحریک اعصاب مرکزی ، خواب آلودگی ، بثورات جلدی ، خستگی ، ناراحتی گوارشی و سرگیجه .

استات آلومینیم Aluminium Acetate

گروه دارویی : ضدالتهاب ، ضدخارش **اشکال دارویی موجود در ایران :** بالک (Bulk)

مقدار و روش مصرف : در بالغین : محلول ۱۰ درصد به صورت پانسمان مرطوب و محلول ۲۰ درصد به صورت لوسیون قابض

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین التهاب و تحریک پوست در شرایطی مثل : گزش حشرات ، راش ، آکنه ، آلرژی و خارش مقعد .

عوارض جانبی مهم : افزایش تحریک و وسعت یافتن التهاب .

آلومینیم ام . جی Aluminium Mg

گروه دارویی : ضداسید

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص ، شربت و پودر جهت تهیهٔ سوسپانسیون

مقدار و روش مصرف : ۴ ـ ۲ قاشق مرباخوری چهار بار در روز (یک ساعت بعد از هر وعده غذا و قبل از خواب) یا ۴ ـ ۲ قرص ۴ بار در روز (یک ساعت بعد از غذا و قبل از خواب) .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : داروی کمکی در درمان زخم معده و اثنی‌عشر ، به عنوان ضداسید برای تسکین عوارض ناشی از اسید در زخم معده ، التهاب معده و التهاب مری .
عوارض جانبی مهم : تضعیف اعصاب مرکزی در کسانی که دچار نارسایی کلیه هستند .

آلومینیم ام ـ جی ـ اس Aluminium MGS

گروه دارویی : ضداسید ، ضدنفخ

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص و سوسپانسیون

مقدار و روش مصرف : ۲ ـ ۱ قاشق غذاخوری یا ۲ ـ ۱ قرص ، هر ۴ ـ ۲ ساعت بین وعده‌های غذایی و قبل از خواب

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان ضداسید و ضدنفخ جهت رفع ترش کردن و دفع تجمع گاز در معده در بیماری زخم معده .
عوارض جانبی مهم : تضعیف اعصاب مرکزی در مبتلایان به نارسایی کلیه .

آلوپورینول Allopurinol

گروه دارویی : ضدنقرس

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز بعد از غذا

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۴۸ ـ ۲۴ ساعت آثار آن شروع می‌شود و تا ۳۰ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : مصرف مایعات فراوان (حدود ۲ لیتر در روز) توصیه می‌شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت وقوع راش ، تب ، گلودرد و لرز ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک قطع نکنید ـ مقادیر زیاد این دارو می‌تواند باعث تهوع ، استفراغ ، دل‌درد و سرگیجه شود که در این صورت باید پزشک را آگاه سازید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس مشکلی ایجاد نمی‌کند ـ در صورتی که دچار کاهش ایمنی یا مشکلات بلندمدت کبدی و کلیوی هستید یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ تنها مشکل آن در مصرف بلندمدت ، افزایش خطر نقرس در هفته‌ها یا ماه‌های اول مصرف این دارو است .

عوارض ناخواسته : راش‌های آلرژیک (دانه‌های پوستی ناشی از آلرژی) ، گلودرد ، تب و لرز . اگر بعد از غذا مصرف شود ، کمتر ممکن است باعث تهوع شود .
تداخل‌های دارویی : دارو با بلوکه کردن واکنش شکسته شدن مرکاپتوپورین و آزاتیوپرین باعث کاهش دوز مورد نیاز این داروها می‌شود . مقدار زیاد آسپیرین می‌تواند باعث کاهش اثر آلوپورینول شود . آلوپورینول می‌تواند اثر داروهای ضدانعقادی ، سیکلوسپورین و مهارکننده‌های آنزیم مبدل آنژیوتانسین (ACE) را افزایش دهد و نیز اثر کلرپروپامید در کاهش قندخون را تشدید کند .
مصرف در شیردهی و بارداری : می‌تواند به داخل شیر ترشح شود و بی‌ضرر بودن آن در بارداری نیز ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

آلپروستادیل Alprostadil

گروه دارویی : پروستاگلاندین (ضد ناتوانی جنسی)
نیاز به تجویز پزشک : دارد　　**میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط
اشکال دارویی موجود : ژل و تزریقی
زمان و دفعات مصرف : ۳ بار در هفته
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف چند دقیقه اثر می‌کند .
رژیم غذایی مناسب : دارو باید در یخچال نگهداری شود اما نباید یخ بزنند و آن را دور از دسترس اطفال قرار دهید .
موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز دانه‌های پوستی مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو پزشک را مطلع سازید ـ قبل از آگاهی از اثرات دارو بر روی خودتان ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون این دارو می‌تواند باعث اغتشاش ذهنی شود ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی و یا دیابت و نیز در صورت مصرف داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ در صورت مصرف بلندمدت ممکن است اندازه‌گیری املاح خون ضرورت داشته باشد .
عوارض ناخواسته : مشکلات تنفسی در نوزادان ، درد یا کبودی در محل تزریق و خطر راست شدن طولانی مدت آلت مردانه در مردان . در صورتی که راست و سفت شدن آلت تناسلی مردانه بیش از چهار ساعت طول بکشد ، پزشک خود را آگاه سازید .
تداخل‌های دارویی : تداخل خاصی ندارد .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی تجویز نمی‌شود .

هیدروکسید آلومینیم Aluminium hydroxide

گروه دارویی : ضداسید **نیاز به تجویز پزشک :** ندارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم **اشکال دارویی موجود :** قرص ، کپسول و مایع

زمان و دفعات مصرف : به عنوان آنتی‌اسید ۶ـ۴ بار در روز ، برای زخم معده ۷ـ۶ بار در روز ، برای درمان فسفات بالای خون ۴ـ۳ بار در روز و برای کنترل اسهال ۶ـ۲ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۱۵ دقیقه شروع به اثر می‌کند و ۴ـ۲ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : در شخص مبتلا به فسفات بالای خون (هایپرفسفاتمی) همراه با مصرف این دارو ، رژیم غذایی کم فسفات استفاده شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : در صورتی که جهت درمان زخم معده یا هایپرفسفاتمی (غلظت بالای فسفات در خون) ناشی از نارسایی کلیه از آن استفاده می‌کنید ، بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیاد دارو پزشک را مطلع سازید ـ اگر مشکل بلندمدت کلیوی دارید یا دچار مشکلات قلبی ، فشارخون بالا ، یبوست ، بیماری‌های استخوانی و پورفیری هستید و نیز اگر از داروهای دیگری استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث کاهش سطح کلسیم و فسفات خون شده ، منجر به ضعف و شکستگی استخوان شود .

عوارض ناخواسته : یبوست ، تهوع و استفراغ . در صورت مصرف طولانی مدت می‌تواند منجر به دردهای استخوانی شود .

تداخل‌های دارویی : دارو باعث باز شدن قرص‌های پوشش‌دار روده‌ای ، قبل از خروج آن‌ها از معده شده و سبب تحریک معده می‌شود . این دارو روی جذب یا ترشح ضدانعقادهای خوراکی ، ضدجنون‌ها ، فنی‌توئین ، کورتون‌ها ، پنی‌سیلامین و دیگوکسین اثر می‌کند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در شیردهی خطری ندارد اما در بارداری ، بی‌ضرر بودن آن ثابت نشده و باید با پزشک مشورت شود .

آمانتادین Amantadine

گروه دارویی : ضدویروس و ضدپارکینسونیزم **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم **اشکال دارویی موجود :** مایع و کپسول
زمان و دفعات مصرف : ۲ـ۱ بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر ضدپارکینسون دارو ، زودتر از دو هفته ظاهر نمی‌شود . در درمان عفونت ویروسی ، ۴۸ ساعت بعد از مصرف اثر می‌کند و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .
موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز دانه‌های پوستی ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، پزشک را مطلع سازید ـ تا از اثر آن بر روی خود آگاه نشده‌اید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون این دارو می‌تواند باعث تاری دید ، سرگیجه ، توهّم ، عدم توانایی در تمرکز فکری ، اغتشاش ذهنی و آشفتگی شود ـ در صورت ابتلا به زخم معده ، بیماری قلبی و مشکلات مزمن کبدی یا کلیوی و نیز مصرف داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ در صورت مصرف بلندمدت جهت درمان پارکینسونیزم ، اثر آن کاهش می‌یابد و ممکن است داروی دیگری جایگزین آن شود .
عوارض ناخواسته : تاری دید ، سرگیجه ، آشفتگی ، اغتشاش ذهنی و توهّم . در صورت بروز راش‌های پوستی ، مصرف آن را متوقف کرده ، پزشک را آگاه سازید .
تداخل‌های دارویی : این دارو باعث افزایش اثر داروهای کولینرژیک می‌شود .
مصرف در شیردهی و بارداری : می‌تواند وارد شیرمادر شود و بی‌ضرر بودن آن در بارداری نیز ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

آمینو اسید ۵ و ۱۰ درصد Aminoacid 5% and 10%

گروه دارویی : درمان تغذیهٔ داخل وری ، به عنوان مادهٔ کالری‌زا
اشکال دارویی موجود در ایران : به صورت محلول ۵٪ و ۱۰٪
مقدار و روش مصرف : روزانه ۱ تا ۱/۵ گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن
موارد عمدهٔ استعمال دارو : جهت حفظ پروتئین و درمان تعادل منفی ازت ، در بیمارانی مثل مبتلایان به سپسیس و ترومای (ضربه) شدید
عوارض جانبی مهم : سردرد ، سرگیجه ، احساس گرمی ، افزایش فشارخون ، تهوع ، استفراغ ، عفونت و ترومبوز وریدی .

آمیلوراید Amiloride

گروه دارویی : دیورتیک‌های نگهدارندهٔ پتاسیم **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم **اشکال دارویی موجود :** مایع و قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز (هنگام صبح)

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۴ـ۲ ساعت اثر دارو شروع می‌شود و تا ۲۴ـ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : از مصرف غذاهای حاوی پتاسیم زیاد مانند : میوهٔ خشک و نمک‌های محتوی این عنصر پرهیز کنید .

عوارض ناخواسته : اختلالات گوارشی ، تشنگی ، اغتشاش ذهنی و احتباس پتاسیم که می‌تواند باعث ضعف ماهیچه‌ها و بی‌حسی شود . در صورت بروز راش جلدی مصرف آن را متوقف کرده و پزشک را آگاه سازید .

تداخل‌های دارویی : این دارو ، سطح خونی لیتیم را افزایش می‌دهد و منجر به مسمومیت با لیتیم می‌شود . مصرف این دارو با گروه NSAIDs ، سیکلوسپورین و مهارکننده‌های آنزیم تبدیل‌کنندهٔ آنژیوتانسین (ACE) باعث افزایش خطر احتباس پتاسیم در بدن می‌شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری بی‌ضرر بودن آن ثابت نشده و در شیردهی نیز می‌تواند وارد شیر شده شیرخوار را تحت تأثیر قرار دهد . در هر دو مورد با پزشک نیز مشورت کنید .

آمی‌تریپتیلین Amitriptyline

گروه دارویی : ضدافسردگی سه حلقه‌ای **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : بالا

اشکال دارویی موجود : مایع تزریقی ، قرص و کپسول‌های کندآزادشونده

زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : آثار آرام‌بخش دارو ظرف چند ساعت ظاهر می‌شود . آثار کامل ضدافسردگی دارو به ۴ـ۲ هفته زمان نیاز دارد و تا ۶ هفته در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض جانبی شدید ، مصرف این دارو را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ در صورت ایجاد تپش قلب و یا کاهش هوشیاری اقدامات پزشکی فوری لازم است ـ تا از اثر این دارو بر روی خود آگاه نشده‌اید ، از مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث تاری دید و کاهش دقت و هوشیاری شود ـ اگر دچار مشکلات قلبی ،

تشنّج صرعی ، گلوکوم ، بیماری‌های روانی مانیا (سرخوشی) و جنون ، مشکلات غدهٔ تیروئید و مشکلات بلندمدت کلیوی و کبدی هستید و نیز اگر از داروی دیگری استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : خواب آلودگی ، خشکی دهان ، تعریق ، تاری دید ، تپش قلب ، گلودرد و اختلال در دفع ادرار .

تداخل‌های دارویی : در موارد نادری داروهای گروه مهارکننده‌های مونوآمینواکسیداز (**MAOIs**) در صورت مصرف هم‌زمان با این دارو می‌توانند باعث تداخل‌های جدی شوند . همهٔ داروهای دارای اثر آرام‌بخش ، اثر آرام‌بخشی این دارو را افزایش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : دارو می‌تواند به داخل شیر ترشح شود و بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

آموکسی سیلین Amoxicillin

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک گروه پنی‌سیلین　　**نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : مایع ، کپسول ، قرص ، تزریقی و پودر (که در آب حل می‌شود)

زمان و دفعات مصرف : ۳ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۲ـ۱ ساعت اثر می‌کند و تا ۸ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت داشتن حساسیت و آلرژی ، قبل از تکمیل دورهٔ درمان و بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی و یا مصرف مقدار زیادی از این دارو پزشک را مطلع کنید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس ایرادی ندارد ـ در صورت ابتلا به آسم و اگزما ، کولیت اولسراتیو ، آلرژی ، لوسمی مزمن و تب گلندولار و نیز در صورت مصرف داروهای دیگر و یا حساسیت به پنی‌سیلین و سفالوسپورین‌ها ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ معمولاً برای دوره‌های بلندمدت تجویز نمی‌شود .

عوارض ناخواسته : تهوع و اسهال شایع هستند . در صورت تنگی نفس ، خس‌خس سینه ، راش خارش‌دار و تب ، احتمال واکنش‌های حساسیتی مطرح می‌شود . در صورت ایجاد راش یا ورم مفاصل پزشک خود را آگاه سازید .

تداخل‌های دارویی : این دارو اثر ضدبارداری‌های خوراکی را کاهش می‌دهد و می‌تواند باعث افزایش احتمال شروع خونریزی شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری اشکالی ندارد و در شیردهی نیز مقادیر معمولی آن مشکلی ایجاد نمی‌کند .

آمفوتریسین Amphotericin

گروه دارویی : ضدقارچ

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع ، تزریقی و قرص مکیدنی

زمان و دفعات مصرف : شکل خوراکی ، هر ۶ ساعت یک بار و شکل تزریقی با فاصلهٔ بیشتر از ۶ ساعت

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : دارو ۴ـ۲ ساعت بعد از مصرف اثر می‌کند و ۶ـ۳ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : در صورت مصرف شکل تزریقی این دارو ، سطح پتاسیم و منیزیم خون کاهش می‌یابد که باید کمبود این عناصر جبران شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : دورهٔ درمان این دارو را کامل کنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، پزشک را مطلع سازید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس مشکلی ایجاد نمی‌کند ـ در صورت داشتن مشکل مزمن کلیوی و سابقهٔ حساسیت به آمفوتریسین و نیز مصرف داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث کاهش سطح پتاسیم و منیزیم خون و آسیب‌دیدگی کلیه و بیماری‌های خونی شود .

عوارض ناخواسته : شکل خوراکی دارو عوارض چندانی ندارد اما عوارض جانبی در شکل تزریقی عبارتند از : تهوع ، سردرد و دردهای عضلانی .

تداخل‌های دارویی : این دارو سمّیت دیگوکسین و خطر کاهش پتاسیم ناشی از مصرف دیورتیک‌ها را افزایش می‌دهد ـ کورتون‌ها اتلاف پتاسیم ناشی از مصرف این دارو را افزایش می‌دهند ـ مصرف هم‌زمان این دارو با سیکلوسپورین و آمینوگلیکوزیدها باعث افزایش احتمال آسیب‌دیدگی کلیه‌ها می‌شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : شکل خوراکی مشکلی برای بارداری و شیردهی ایجاد نمی‌کند . شکل تزریقی در بارداری فقط در صورت عفونت‌های شدید تجویز می‌شود اما در خصوص مصرف این نوع در دوران شیردهی با پزشک مشورت شود .

آمپی سیلین Ampicillin

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک گروه پنی‌سیلین

شکال دارویی موجود در ایران : قرص ، کپسول ، سوسپانسیون و ویال تزریقی

مقدار و روش مصرف : ۵۰۰ ـ ۲۵۰ میلی‌گرم هر ۶ ساعت از راه خوراکی ـ ۲۵۰ میلی‌گرم تا دو گرم هر ۶ ساعت از راه تزریق عضلانی یا وریدی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : عفونت‌های دستگاه ادراری ، دستگاه تنفسی ، مجاری گوارشی و پوست همچنین عفونت‌های سینوس‌ها ، گوش میانی و مننژیت باکتریایی .

عوارض جانبی مهم : حساسیت ، عوارض گوارشی شامل تهوع و استفراغ ، عوارض خونی مثل کم‌خونی ، عوارض عصبی مثل اضطراب و عوارض کلیوی مانند نفریت .

آمیل نیتریت AmylNitrite

گروه دارویی : گشادکنندهٔ رگ‌ها (از داروهای مورد استفاده در آنژین صدری)

شکال دارویی موجود در ایران : آمپول جهت استفادهٔ استنشاقی

مقدار و روش مصرف : ۱۸٪ ـ ۳٪ میلی‌لیتر از راه استنشاقی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : برای انبساط رگ‌های قلبی در آنژین صدری ــ جهت گشاد کردن راه‌های هوایی در اسپاسم و تنگی مجاری هوایی داخل ریه‌ها .

عوارض جانبی مهم : سردرد ، گرگرفتگی گذرا ، کاهش فشارخون وضعیتی ، تهوع ، استفراغ ، سرگیجه ، سنکوپ و تاکیکاردی یا تند شدن ضربان قلب .

آنتی هموروئید Antihemorrhoid

گروه دارویی : درمان‌گر هموروئید (بواسیر)   **اشکال دارویی موجود در ایران :** پماد و شیاف

مقدار و روش مصرف : شیاف : قبل از خواب و بعد از هر بار اجابت مزاج یک عدد ـ پماد : برحسب شدت بیماری چند بار در روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان علامتی هموروئید (بواسیر) ـ درمان دیگر اختلالات مقعدی مثل : التهاب راست روده ، شقاق مقعد و شقاق همراه با فیستول .

عوارض جانبی مهم : ضایعات جلدی ، کهیر ، کاهش فشارخون ، کاهش ضربان قلب ، خواب آلـودگی ، تشنج و ضعف تنفس .

آنتی هیستامین دکونژسان Antihistamine Decongesant

گروه دارویی : آنتی هیستامین ، ضداحتقان **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص

مقدار و روش مصرف : یک قرص هر ۸ ـ ۶ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : رفع احتقان بینی و شیپوراستاش در سرماخوردگی ، سینوزیت و عفونت‌های حاد مجاری تنفسی فوقانی ـ رفع علائم رینیت ناشی از آلرژی .

عوارض جانبی مهم : سستی و تپش قلب ، سردرد ، سرگیجه ، خواب آلودگی ، خشکی دهان و تشنج .

آرتیفیکال تیرز Artifical Tears

گروه دارویی : اشک مصنوعی **اشکال دارویی موجود در ایران :** قطره

مقدار و روش مصرف : چکاندن ۲ـ ۱ قطره هر ۸ـ ۶ ساعت داخل چشم

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان نرم‌کنندهٔ چشم برای چشم‌های مـصنوعی و لنزهـای تماسـی ، برای رفع خشکی و تحریک چشم همراه با کمبود تولید اشک .

آ ـ اس ـ آ کدئین (آسپیرین کدئین) A . S . A Codeine

گروه دارویی : ضددرد ، ضدتب ، ضدالتهاب **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص

مقدار و روش مصرف : ۲ـ ۱ قرص هر ۴ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین درهای خفیف تا شدید

عوارض جانبی مهم : سرگیجه ، تهوع ، استفراغ ، یبوست ، احساس سرخوشی ، صدای زنگ در گوش و خونریزی از معده .

اسید اسکوربیک (ویتامین C) Ascorbic Acid

گروه دارویی : ویتامین

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص ، قرص جوشان ، پودر و تزریقی

قدار و روش مصرف : جهت پیشگیری از اسکوروی : ۶۰ ـ ۴۵ میلی‌گرم در روز از راه عضلانی ، خوراکی ، وریدی و یا زیر جلدی

جهت درمان اسکوروی : ۵۰۰ ـ ۱۵۰ میلی‌گرم از راه عضلانی ، خوراکی ، وریدی یا زیر جلدی ۲ ـ ۱ ار در روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : پیشگیری از اسکوروی و درمان آن ـ مصرف به عنوان آنتی‌اکسیدان ـ صرف برای کاهش شدت و مدت سرماخوردگی .

عوارض جانبی مهم : در دوزهای بالا باعث : تهوع ، استفراغ ، سوزش سر دل ، اسهال ، کرامپ‌های شکمی ، سردرد ، بی‌خوابی و افزایش سوزش ادرار .

آسپیرین Aspirin

گروه دارویی : مسکن غیر اوپیوئیدی **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : بالا

شکال دارویی موجود : قرص ، شیاف و کپسول‌های کندآزادشونده

زمان و دفعات مصرف : هر ۶ـ۴ ساعت یک بار همراه با غذا یا شیر برای تسکین درد یا تب

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : قرص ظرف ۶۰ ـ ۳۰ دقیقه و شیاف و کپسول ظرف ۸ ـ ۱/۵ ساعت اثر می‌کنند و تا ۱۲ ساعت در بدن فعال هستند . اگر برای جلوگیری از لخته شدن خون مصرف شود ، آثار ضدانعقادی آن تا چند روز در بدن باقی می‌ماند .

موارد منع مصرف و احتیاط : در صورت مصرف بلندمدت آن جز در صورت وقوع عوارض جانبی شدید ، بدون تدابیر لازم مصرف آن را قطع نکنید ـ همهٔ موارد مصرف اضافی آسپیرین نیاز به توجه جدی دارد اما در صورت بروز درد معده ، ناآرامی ، احساس صدای زنگ در گوش و تاری دید و استفراغ ، اقدامات فوری لازم است ـ هنگام رانندگی و کارهای حساس ، مصرف آن اشکال ندارد ـ در صورت داشتن مشکل بلندمدت کلیوی یا کبدی ، ابتلا به آسم ، حساسیت به آسپیرین ، اختلال در لخته شدن خون ، ابتلا به زخم معده و نیز مصرف داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت این دارو می‌تواند باعث بدتر شدن آسم یا خونریزی و زخم معده شود ـ در بچه‌های زیر ۱۲ سال به هنگام تب منع مصرف دارد .

عوارض ناخواسته : عوارض دارو در مصرف با دوز بالا ایجاد می‌شود و در صورت مصرف همراه غذا احتمال ایجاد عوارض کم‌تر است . این عوارض عبارتند از : سوءهاضمه ، خارش پوست ، خس‌خس سینه ، استفراغ خونی ، مدفوع سیاه و احساس صدای زنگ در گوش .

تداخل‌های دارویی : کورتون‌ها ، خطر خونریزی از معده و ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی خطر تحریک معده را در مصرف هم‌زمان آسپیرین افزایش می‌دهند ـ همچنین آسپیرین سمّیت متوترکسات و اثر داروهای ضددیابت را افزایش می‌دهد و نیز می‌تواند خطر خونریزی‌های غیرعادی ، اثر داروهای ضدانعقادی و خطر داروهای ضدنقرس را افزایش دهد .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری توصیه نمی‌شود و در شیردهی می‌تواند به داخل شیر ترشح شود . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

آتروپین Atropine

گروه دارویی : آنتی کولینرژیک **نیاز به تجویز پزشک** : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : بالا
اشکال دارویی موجود : تزریقی ، قرص ، پماد و قطرهٔ چشمی
زمان و دفعات مصرف : قطرهٔ چشمی ۴ـ۱ بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر قطرهٔ چشمی ۳۰ دقیقه طول می‌کشد و سایر اشکال دارویی بستگی به روش تجویز دارد . قطرهٔ چشمی ۷ روز و سایر اشکال دارویی چند روز در بدن فعال است .
نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از دسترس کودکان نگهداری شود .
موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت ایجاد تپش قلب ، لرز ، تشنّج ، هذیان و کاهش هوشیاری پزشک را مطلع کنید ـ تا از اثر این دارو بر روی خودتان مطلع نیستید از انجام کارهای حساس و رانندگی در زمان مصرف آن خودداری کنید ـ اگر مبتلا به مشکلات مزمن کبدی و کلیوی ، اختلالات ادراری و کولیت اولسراتیو هستید و اگر از لنزهای تماسی استفاده می‌کنید یا داروهای دیگری نیز مصرف می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : تاری دید ، خشکی دهان ، یبوست ، اختلال در دفع ادرار ، تپش قلب و اغتشاش ذهنی .
تداخل‌های دارویی : این دارو خطر عوارض داروهای آنتی کولینرژیک را افزایش می‌دهد و باعث کاهش جذب گوارشی کتوکونازول می‌شود .
مصرف در شیردهی و بارداری : می‌تواند به داخل شیر ترشح شود و بی‌ضرر بودن آن در بارداری نیز ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

Azathioprine آزاتیوپرین

گروه دارویی : مهارکنندهٔ ایمنی ، ضدروماتیسم

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط

اشکال دارویی موجود : تزریقی و قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز ، همراه با غذا یا بعد از آن

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۴ـ۲ هفته آثار دارو شروع می‌شود اما آثار ضدروماتیسم آن زودتر از ۸ هفته نمایان نمی‌شوند .

نحوهٔ نگهداری از دارو : این دارو در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورتی که در اثر مصرف زیاد آن دچار تهوع ، دل‌درد ، اسهال و استفراغ شدید ، اقدامات فوری لازم است ـ تا از اثر آن بر روی خود آگاه نیستید حین مصرف آن از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند منجر به ضعف و خستگی شود ـ اگر دچار مشکلات مزمن کلیوی یا کبدی هستید یا سابقهٔ واکنش آلرژیک به آزاتیوپرین و مرکاپتوپورین دارید یا جدیداً به آبله مرغان مبتلا شده‌اید و یا دچار بیماری‌های خونی و عفونت هستید و اگر از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن احتمال بعضی سرطان‌ها و خطر مشکلات خونی را افزایش می‌دهد .

عوارض ناخواسته : تهوع ، کاهش اشتها ، نازک شدن موها ، ضعف و خستگی ، گلودرد ، تب و خونریزی غیرعادی که نشانهٔ کاهش پلاکت خون است .

تداخل‌های دارویی : این دارو اثر وارفارین را کاهش می‌دهد ـ آلوپورنیول ، آثار این دارو را افزایش می‌دهد ـ کوتریموکسازول و تریمتوپریم در صورت مصرف هم‌زمان با این دارو ، خطر مشکلات خونی را افزایش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : مقدار کمی از این دارو می‌تواند وارد شیر شود اما در بارداری مشکلی ایجاد نمی‌کند . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

Baclofen باکلوفن

گروه دارویی : شل‌کننده عضلات **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط **اشکال دارویی موجود :** مایع ، قرص و تزریقی
زمان و دفعات مصرف : ۳ بار در روز همراه شیر یا غذا
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : برخی آثار آن ظرف ۳ـ۱ ساعت ظاهر می‌شود اما آثار مفید کامل آن زودتر از چند هفته بعد از شروع تجویز دارو ظاهر نمی‌شود .
نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از دسترس کودکان نگهداری شود .
موارد منع مصرف و احتیاط : بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد این دارو می‌تواند باعث استفراغ ، ضعف و خواب‌آلودگی شدید شود که فوراً باید به پزشک اطلاع داده شود ـ تا از اثر آن بر روی خود مطلع نیستید ، از کارهای حساس و رانندگی دوری کنید چون این دارو می‌تواند باعث اغتشاش ذهنی و سرگیجه شود ـ اگر مبتلا به مشکلات مزمن کلیوی و کبدی ، مشکل در دفع ادرار ، سابقهٔ زخم معده ، تشنّج صرعی ، دیابت و مشکلات تنفسی هستید و اگر از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : اغتشاش ذهنی ، سرگیجه ، خواب‌آلودگی ، ضعف عضلانی و اختلال در دفع ادرار .
تداخل‌های دارویی : اثر ضدفشارخون دیورتیک‌ها و داروهای ضدفشارخون را افزایش می‌دهد ـ برخی داروهای ضدپارکینسونیزم ، همراه با این دارو باعث اغتشاش ذهنی و توهّم می‌شوند ـ ضدافسردگی‌های سه حلقه‌ای می‌توانند باعث افزایش اثر این داروشده و نیز باعث ضعف در عضله‌ها شوند .
مصرف در شیردهی و بارداری : می‌تواند وارد شیر شود اما مصرف مقادیر معمولی آن مشکلی برای شیرخوار ایجاد نمی‌کند و بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

Barium Sulfate سولفات باریم

گروه دارویی : ماده حاجب دستگاه گوارش
اشکال دارویی موجود در ایران : پودر جهت تهیهٔ سوسپانسیون
مقدار و روش مصرف : در عکس‌برداری از معده : ۴۵۰ ـ ۴۰ گرم دارو به صورت سوسپانسیون خوراکی
در عکس‌برداری از روده بزرگ : ۷۵۰ ـ ۱۵۰ گرم از دارو به صورت سوسپانسیون از راه تنقیه
موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان مادهٔ حاجب جهت عکس‌برداری از دستگاه گوارش به کار می‌رود . (جهت عکس‌برداری از رودهٔ بزرگ ، به صورت تنقیه تجویز می‌شود) .
عوارض جانبی مهم : به ندرت می‌تواند باعث انسداد روده یا آپاندیسیت شود .

ب کمپلکس B Complex

گروه دارویی : ویتامین

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص ، آمپول ، شربت و قرص جوشان

مقدار و روش مصرف : دوز پیشگیری : روزانه ۱ تا ۳ قرص یا یک قاشق مرباخوری تا یک قاشق غذاخوری شربت . جهت انفوزیون وریدی : ۲ـ ۱ میلی‌لیتر در یک لیتر سرم قندی ۵ تا ۱۰ درصد .

دوز درمانی : روزانه ۳ـ ۲ قرص جوشان

موارد عمدهٔ استعمال دارو : پیشگیری یا درمان کمبود ویتامین‌های گروه B ـ داروی کمکی همراه با آنتی‌بیوتیک‌های با طیف اثر وسیع ـ به عنوان مکمل غذایی در کسانی که تغذیهٔ ناکافی دارند ـ مکمل غذایی در سالمندان و دوران نقاهت .

عوارض جانبی مهم : بثورات جلدی و خارش ، برافروختگی عمومی ، سفتی و حساس شدن محل تزریق .

بکلومتازون Beclomethasone

گروه دارویی : کورتون

نیاز به تجویز پزشک : برخی فرآورده‌ها نیاز ندارند .

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۲ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : در بیماری آسم ظرف یک هفته و در بیماری رینیت آلرژیک ظرف ۳ـ۲ روز آثار آن شروع می‌شود . اثرات مفید کامل این دارو ظرف ۴ هفته ظاهر می‌شود و چند روز بعد از توقف مصرف ، در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از آن پزشک را مطلع کنید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر دچار سل یا دیگر عفونت‌های بینی و دستگاه تنفس هستید یا دچار زخم ناشی از واریس هستید و اگر از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن برای آسم و رینیت اشکالی ندارد ولی مصرف دوز بالای اسپری بینی اثرات سیستمیک ایجاد می‌کند ـ مصرف بلندمدت کرم و پماد بکلومتازون می‌تواند تغییرات ماندگاری روی پوست ایجاد کند .

عوارض ناخواسته : عوارض داروهای استنشاقی و اسپری بینی عبارتند از تحریک مسیر بینی و عفونت‌های قارچی ، عفونت گلو و دهان و گرفتگی صدا و عوارض مصرف بلندمدت پماد شامل : تغییرات دائم در پوست است .

تداخل‌های دارویی : ندارد .

مصرف در شیردهی و بارداری : اشکالی ندارد .

بکلومتازون دی پروپیونات Beclomethasone Dipropionate

گروه دارویی : کورتیکواستروئید استنشاقی

اشکال دارویی موجود در ایران : افشانهٔ دهانی ، افشانهٔ بینی

مقدار و روش مصرف : ۲ استنشاق ، ۴ـ ۳ بار در روز ـ **در حالات شدید آسم** : با ۱۶ـ ۱۲ استنشاق شروع کرده سپس متناسب با نیاز بیمار آن را تنظیم می‌کنیم .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : برای کنترل آسم ، در بیمارانی که نیاز به درمان بلندمدتِ با کورتون دارند .

عوارض جانبی مهم : **در افشانه دهانی** : عفونت کاندیدایی حلق و دهان ، خشونت صدا و خشکی دهان . **در افشانه بینی** : عطسه ، خونریزی از بینی و خارش و خشکی بینی .

بلادونا ـ پی‌بی Belladona - Pb

گروه دارویی : آنتی کولینرژیک ، تسکین بخش ، ضداسپاسم

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص ، الگزیر

مقدار و روش مصرف : یک یا دو قرص ۲ تا ۴ بار در روز و یا یک تا دو قاشق مرباخوری از الگزیر ، ۳ یا ۴ بار در روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : داروی کمکی در درمان بیماری اولسرپپتیک (زخم معده و روده) ، داروی کمکی در درمان سندرم رودهٔ تحریک‌پذیر .

عوارض جانبی مهم : طپش قلب ، گرگرفتگی ، اغتشاش ذهنی ، سردرد ، تاری دید ، خشکی دهان و یبوست .

بنزوکائین Benzocaine

گروه دارویی : بی‌حس کنندهٔ موضعی **اشکال دارویی موجود در ایران** : پماد موضعی

مقدار و روش مصرف : کمترین دوز مؤثر به صورت موضعی مصرف می‌شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : **تسکین موقت درد و ناراحتی در اختلالات** : خارش پوست ، سوختگی خفیف ، آفتاب سوختگی و گزیدگی حشرات .

عوارض جانبی مهم : حساسیت و واکنش‌های آلرژیک .

بنزوئیل پروکساید Benzoyl peroxide

گروه دارویی : ضدآکنه ، ضدعفونت‌های قارچی پوست

میزان خطر در مصرف اضافی : کم **اشکال دارویی موجود :** کرم ، لوسیون و ژل

زمان و دفعات مصرف : ۲ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : دارو ، چربی پوست را کاهش داده و آثار ضدآکنه آن ظرف ۶ـ۴ هفته ظاهر می‌شود . مدت فعالیت دارو در بدن ۴۸ـ۲۴ ساعت است .

موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ مصرف دوز بالای آن به صورت طولانی می‌تواند باعث تحریک شدید پوست ، قرمزی ، تورّم و پوسته پوسته شدن پوست شود ـ مصرف آن در هنگام رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورتی که دچار اگزما و آفتاب سوختگی شدید هستید یا سابقهٔ حساسیت قبلی به این دارو دارید و اگر از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ جز در صورت تجویز پزشک ، نباید این دارو بیش از ۶ هفته استفاده شود .

عوارض ناخواسته : سوزش و گزش موقّت در پوست ، قرمزی ، پوسته‌پوسته شدن ، تورم ، تاول و دلمه بستن .

تداخل‌های دارویی : صابون‌ها ، مواد آرایشی و بهداشتی و دیگر داروهای ضدآکنه در صورت مصرف هم‌زمان با این دارو ، باعث تحریکات پوستی می‌شوند .

مصرف در شیردهی و بارداری : اشکالی ندارد .

بتاهیستین Betahistine

گروه دارویی : ضد مِنیر (Meniere) (نوعی سرگیجه)

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** بالا

اشکال دارویی موجود : قرص

زمان و دفعات مصرف : ۳ بار در روز بعد از غذا

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت اثر می‌کند و ۱۲ـ ۶ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون اجازهٔ پزشک مصرف این دارو را متوقف نکنید ـ در صورتی که مصرف زیاد این دارو باعث کلاپس شد ، اقدامات اورژانس انجام دهید ـ مصرف آن در هنگام رانندگی و کارهای

حساس اشکالی ندارد ـ اگر مبتلا به آسم ، زخم معده و فئوکروموسیتوم هستید و اگر از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : سردرد ، تهوع و سوءهاضمه .

تداخل‌های دارویی : تداخل خاصی ندارد .

مصرف در شیردهی و بارداری : می‌تواند وارد شیر شود اما مقادیر معمولی آن مشکلی برای شیرخوار ایجاد نمی‌کند . بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده است پس با پزشک مشورت کنید .

بتامتازون Betamethasone

گروه دارویی : کورتون **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : تزریقی ، قرص ، کرم ، پماد ، لوسیون ، محلول مخصوص اسکالپ (پوست سر) ، پماد و قطرهٔ چشمی ، قطرهٔ بینی و قطرهٔ گوش

زمان و دفعات مصرف : شکل خوراکی و تزریقی یک بار در روز (هنگام صبح) و اشکال دیگر دارو متناسب با بیماری

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : شکل تزریقی در ۳۰ دقیقه و اشکال دیگر در ۴۸ ساعت اثر می‌کنند و دارو تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : در صورت مصرف بلندمدت شکل تزریقی دارو ، رژیم کم سدیم و پر پتاسیم توصیه می‌شود .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ اگر مدت زیادی از شکل خوراکی این دارو مصرف کرده‌اید پزشک ابتدا مقدار آن را به تدریج کم کرده و سپس مصرف آن را متوقف می‌کند ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیاد این دارو پزشک را مطلع سازید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ مصرف بلندمدت شکل خوراکی آن می‌تواند باعث زخم معده ، نازکی پوست ، شکنندگی استخوان ، ضعف عضلات و مهار غدهٔ آدرنال شود .

عوارض ناخواسته : سوءهاضمه ، زخم معده ، آکنه ، تغییرات خلق ، نازک شدن پوست و ضعف عضلانی ـ (شکل موضعی آن مشکلی ایجاد نمی‌کند) .

تداخل‌های دارویی : این دارو در شخص مبتلا به دیابت باعث تغییر در انسولین مورد نیاز می‌شود ـ مصرف هم‌زمان دارو با تزریق واکسن‌ها باعث واکنش‌های جدی می‌شود ـ ضدتشنج‌ها ، اثر این دارو را کاهش می‌دهند ـ این دارو ، اثر داروهای ضدفشارخون و ضدمیاستنی گراویس را کاهش می‌دهد .
مصرف در شیردهی و بارداری : مصرف موضعی آن مشکلی برای بارداری و شیردهی ایجاد نمی‌کند . مقادیر معمولی قرص بتامتازون اشکالی برای شیرخوار ایجاد نمی‌کند و مصرف دوز پایین آن مشکلی برای بارداری ایجاد نمی‌کند اما در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

بیزاکودیل Bisacodyl

گروه دارویی : مسهل محرک روده

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار روده‌ای ، شیاف کودکان و شیاف بزرگسالان

مقدار و روش مصرف : در هر شبانه‌روز ، یک عدد شیاف یا ۳ـ ۲ عدد قرص

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان یبوست موقتی ـ تخلیهٔ رودهٔ فراخ جهت آزمایشات روده (مثل سیگموئیدوسکوپی) .

عوارض جانبی مهم : اسهال و قولنج شکمی .

بیسموت ساب سیترات Bismuth Subcitrate

گروه دارویی : ضدزخم معده و روده ، ضداسهال

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص

مقدار و روش مصرف : زخم معده : هر ۶ ساعت یک قرص . **اسهال :** دو قرص هر نیم تا یک ساعت ، حداکثر هشت بار در یک روز . **اسهال مسافران :** ۲ تا ۴ قرص ، هر ۶ ساعت یک بار ، به مدت ۳ هفته .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : پیشگیری و درمان اسهال مسافرین ، زخم معده و رودهٔ ناشی از باکتری « هلیکوباکترپیلوری » ، تسکین موقت سوء هاضمه .

عوارض جانبی مهم : تیرگی موقت مدفوع و زبان ـ سخت و متراکم شدن مدفوع در صورت مصرف دوز بالای دارو .

برم هگزین Bromhexine HCL

گروه دارویی : خلط‌آور

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص ، قطره ، الگزیر و تزریقی
مقدار و روش مصرف : ۴ـ ۲ قاشق مرباخوری از شربت یا ۲ـ ۱ عدد قرص هر ۸ـ ۶ ساعت یک بار
موارد عمدۀ استعمال دارو : به عنوان خلط‌آور در ناراحتی‌های مختلف تنفسی مثل : برونشیت ، آسم و سینوزیت .
عوارض جانبی مهم : اختلالات گوارشی .

Bromocriptine بروموکریپتین

گروه دارویی : ضدپارکینسونیزم و از عوامل هیپوفیزی
نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** کم
اشکال دارویی موجود : کپسول و قرص
زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۱ بار در روز همراه با غذا
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : بسته به وضعیت بیمار زمان تأثیر فرق می‌کند و حدود ۸ ساعت در بدن فعّال است .
نحوۀ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، دور از نور و دسترس کودکان و در جای خشک و خنک نگهداری شود .
موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدۀ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از آن ، پزشک را مطلع سازید ـ تا از اثر این دارو بر روی خودتان آگاه نشده‌اید ، از کارهای حساس و رانندگی خودداری کنید زیرا این دارو می‌تواند باعث سرگیجه و خواب‌آلودگی شود ـ اگر مبتلا به زخم معده ، مشکلات قلبی و پورفیری هستید و یا سابقۀ بیماری‌های روانی دارید و اگر از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : تهوع ، استفراغ ، یبوست ، حرکات غیرعادی ، سرگیجه ، خواب آلودگی و سردرد .
تداخل‌های دارویی : ضدجنون‌ها با اثر این دارو مقابله کرده و خطر پارکینسونیزم را افزایش می‌دهند . دامپریدون و متوکلوپرامید بعضی آثار این دارو را کاهش می‌دهند . داروهای سمپاتومیمتیک آثار سمی بروموکریپتین را افزایش می‌دهند .
مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری اثبات نشده و باید با پزشک مشورت شود . باعث مهار ترشح شیر در زنان شیرده می‌شود ، لذا در این خصوص نیز با پزشک مشورت شود .

Burn پماد سوختگی

گروه دارویی : ضدسوختگی
اشکال دارویی موجود در ایران : پماد (که از روغن کبد ماهی و اکسید روی (Zn) ساخته شده است)
مقدار و روش مصرف : پیشگیری و تسکین التهاب و تحریک پوست شیرخواران بر اثر تماس با ادرار ، تسکین سوختگی‌های جزئی و زخم‌های سطحی و تحریکات پوستی
موارد عمدهٔ استعمال دارو : **جهت پیشگیری از التهاب و تحریک پوست :** مقدار کافی پماد روی پوست بدن بچه در قسمت‌هایی که زیر پوشک قرار می‌گیرد مالیده شود . **برای تسکین التهاب :** روزانه ۴ــ ۳ بار از دارو استفاده می‌شود .

Calamine - D کالامین ـ دی

گروه دارویی : قابض ، ضدخارش موضعی **اشکال دارویی موجود در ایران :** کرم و لوسیون
مقدار و روش مصرف : لوسیون یا کرم هر ۸ ـ ۶ ساعت یک بار روی ضایعات مالیده شود
موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین موقتی خارش و درد ناشی از نیش حشرات ، تسکین درد و التهاب ناشی از آفتاب سوختگی ، رفع علایم کهیر .
عوارض جانبی مهم : ممکن است باعث التهاب شود .

Calcium Forte کلسیم فورت

گروه دارویی : افزایش دهندهٔ کلسیم خون ، جانشین کلسیم
اشکال دارویی موجود در ایران : قرص جوشان
مقدار و روش مصرف : **در استئوپروز (پوکی استخوان) :** دو قرص جوشان ، سه بار در روز به مدت ۸ هفته و سپس در هر روز دو قرص جوشان به مدت ۶ ماه
موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان پوکی استخوان

Calcium Gluconate گلوکونات کلسیم

گروه دارویی : جانشین کلسیم و داروی کمکی در تعادل الکترولیت‌ها

اشکال دارویی موجود در ایران : تزریقی (آمپول ۱۰٪ ده میلی‌لیتری)

مقدار و روش مصرف : روزانه ۱۵ ـ ۱ گرم (هر بار ۲۰ـ ۵ میلی‌لیتر یا ۲ـ ۰/۵ گرم) ، از راه تزریق وریدی آهسته

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان هیپوکلسمی (کاهش کلسیم خون) در موارد نیاز فوری به افزایش کلسیم خون ـ برای پیشگیری از هیپوکلسمی در حین انتقال خون ـ درمان کمکی برای کنترل علائم مسمومیت با سرب .

عوارض جانبی مهم : احساس سوزش ،کاهش فشارخون ، کند شدن ضربان قلب ، ایست قلبی ، آهکی شدن بافت نرم در تزریق موضعی .

Calcium Pantothenate کلسیم پانتوتنات

گروه دارویی : از مشتقات مصنوعی اسید پانتوتنیک (ویتامین B_5)

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص

مقدار و روش مصرف : روزانه ۱۰۰ـ۱۰ میلی‌گرم از راه خوراکی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان مکمل غذایی ، درمان کمبود ویتامین B_5 ، سندرم سوزش پا .

Calcium Supplements مکمل کلسیم

گروه دارویی : افزایش‌دهندهٔ کلسیم خون

اشکال دارویی موجود در ایران : شربت

مقدار و روش مصرف : ۳ـ ۱ قاشق مرباخوری ، هر ۶ تا ۸ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان مکمل غذایی در بارداری ، شیردهی ، پوکی‌استخوان و نرمی‌استخوان .

Carbamazepine کاربامازپین

گروه دارویی : ضدتشنج ، ضدجنون

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۴ ساعت آثار آن شروع می‌شود و ۲۴ـ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض جانبی شدید مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث لرز ، تشنّج و اغما شود ، در این صورت پزشک را خبر کنید ـ در خصوص مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس با پزشک خود مشورت کنید ـ اگر مبتلا به مشکلات مزمن کبدی یا کلیوی و مشکلات قلبی هستید و اگر در مصرف داروهای دیگر مشکلی داشته‌اید و نیز در صورتی که داروی دیگری مصرف می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند خطر تغییر در کارکرد کبد و ناهنجاری‌های پوستی و خونی را افزایش دهد .

عوارض ناخواسته : سرگیجه ، خواب‌آلودگی ، ضعف در هماهنگی بدن ، حالت دست و پا چُلفتی ، تهوع ، ورم مچ پا ، تاری دید ، گلودرد ، گرفتگی صدا و دانه‌های پوستی (راش پوستی) .

تداخل‌های دارویی : داروهای ضدافسردگی و ضدجنون می‌توانند با اثر ضدتشنج دارو مقابله کنند ـ با برخی داروهای ضد صرع تداخل متنوع و پیچیده‌ای دارد ـ این دارو باعث کاهش اثر ضدانعقادها ، مسکن‌ها و ضدبارداری‌های خوراکی شده و در مقابل باعث افزایش اثر سایمتیدین ، ایزونیازید ، وراپامیل ، کوپروکسامول و برخی آنتی‌بیوتیک‌ها می‌شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : مقادیر معمولی دارو مشکلی برای شیرخوار ایجاد نمی‌کند . در بارداری ممکن است باعث نقایصی در جنین شود . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

کربی‌مازول Carbimazole

گروه دارویی : ضدتیروئید

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص

زمان و دفعات مصرف : ۳ـ۲ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : برخی اثرات آن ، ظرف ۳ـ۲ هفته ظاهر می‌شود اما اثرات کامل آن ظرف ۸ ـ۴ هفته ظاهر می‌شود . دارو ۲۴ـ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : ممکن است پزشک از شما بخواهد که غذاهای حاوی ید را کم‌تر مصرف کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث تهوع ، استفراغ و سردرد شود ، در این صورت باید به پزشک اطلاع دهید ـ گرچه این دارو می‌تواند باعث سرگیجه شود اما مشکلی در کارهای حساس و رانندگی ایجاد نمی‌کند ـ در صورتی که دچار مشکلات مزمن کبدی یا کلیوی هستید و اگر از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث کاهش تولید سلول‌های خونی توسط مغز استخوان شود .

عوارض ناخواسته : سردرد ، سرگیجه ، تهوع ، ریزش موی سر، درد مفاصل و گلودرد .

تداخل‌های دارویی : ندارد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری ممکن است باعث نقایصی در جنین شود اما در شیردهی مقادیر کم آن مشکلی ایجاد نمی‌کند . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

کاستُر اویل (روغن کرچک) Castor Oil

گروه دارویی : مسهل محرک

اشکال دارویی موجود در ایران : بالک (Bulk)

مقدار و روش مصرف : ۶۰ ـ ۱۵ میلی‌لیتر به صورت یک باره ، ۱۶ ساعت قبل از گرفتن عکس رادیولوژی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : جهت آماده‌سازی شکم برای گرفتن عکس رادیولوژی از کولون (روده بزرگ) و کلیه‌ها ـ جهت تخلیه مواد محرک سمی از روده .

عوارض جانبی مهم : تحریکَ روده بزرگ ، دردهای شکمی ، تهوع ، استفراغ ، نفخ و سهولت زیاد در دفع مدفوع .

سفازولین سدیم Cefazolin Sodium

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک (از نسل اول سفالوسپورین)

اشکال دارویی موجود در ایران : ویال تزریقی

مقدار و روش مصرف : در درمان عفونت‌های متوسط تا شدید بالغین ۲۵۰ mg ـ ۲ gr از راه عضلانی یا وریدی ، هر ۸ ساعت (حداکثر ۱۲ گرم در روز)

موارد عمدهٔ استعمال دارو : عفونت‌های خطرناک ریه ـ عفونت‌های خطرناک دستگاه ادراری و تناسلی ـ عفونت‌های خطرناک پوست ، بافت نرم ، استخوان‌ها و مفاصل .

عوارض جانبی مهم : اسهال ، بی‌اشتهایی ، تب ، کهیر و راش‌های پوستی .

سفوتاکسیم سدیم Cefotaxime Sodium

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک (از نسل سوم سفالوسپورین)

اشکال دارویی موجود در ایران : ویال تزریقی

مقدار و روش مصرف : ۲ـ ۱ گرم از راه وریدی یا عضلانی هر ۱۲ـ ۸ ساعت [تا ۲ گرم هر ۴ ساعت یک بار و حداکثر ۱۲ گرم در روز]

موارد عمدهٔ استعمال دارو : عفونت‌های خطرناک ریه ، پوست ، استخوان‌ها ، مفاصل ، مجاری ادراری تناسلی و دستگاه عصبی مرکزی (شامل مننژیت) .

عوارض جانبی مهم : تهوع ، استفراغ ، اسهال ، بی‌اشتهایی ، خارش ، تب ، سفتی و حساسیت محل تزریق .

سفتی زوکسیم سدیم Ceftizoxime Sodium

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک (از نسل سوم سفالوسپورین)

اشکال دارویی موجود در ایران : تزریقی

مقدار و روش مصرف : ۲ـ ۱ گرم از راه عضلانی یا وریدی هر ۱۲ـ ۸ ساعت یک بار [تا ۲ گرم هر ۴ ساعت یک بار]

موارد عمدهٔ استعمال دارو : عفونت‌های ریه ، پوست ، استخوان‌ها و مفاصل ، مجاری ادراری ، مننژیت و عفونت‌های داخل شکمی .

عوارض جانبی مهم : تهوع ، استفراغ ، اسهال ، راش پوستی و تب .

سفتریاکسون سدیم Cefteriaxone Sodium

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک (از نسل سوم سفالوسپورین)

اشکال دارویی موجود در ایران : تزریقی

مقدار و روش مصرف : جهت درمان عفونت‌های متوسط تا شدید : ۲ـ۱ گرم از راه وریدی یا عضلانی هر ۲۴ ـ ۱۲ ساعت (حداکثر ۴ گرم در روز)

موارد عمدهٔ استعمال دارو : عفونت‌های ریه ، پوست ، استخوان‌ها و مفاصل ، مجاری ادراری ، لگن و شکم .

عوارض جانبی مهم : اسهال ، درد شکم ، خارش نواحی تناسلی ، خارش و تب .

سفالکسین Cephalexin

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک گروه سفالوسپورین

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع و کپسول

زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۲ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت اثر دارو شروع می‌شود و ۱۲ـ
ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : حتی در صورت بهبود علایم بیماری ، مصرف آن را متوقف نکنید ـ د
صورت بروز علایم غیرطبیعی یا مصرف مقدار زیاد این دارو پزشک را باخبرکنید ـ مصرف آن د
رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر سابقهٔ حساسیت به پنی‌سیلین یا داروهای گرو
سفالوسپورین را دارید و اگر مشکل بلندمدت کبدی یا سابقهٔ بیماری‌های خونی دارید و نیز در صورتی
که از داروی دیگری هم استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف آن در رانندگی
کارهای حساس اشکالی ندارد ـ معمولاً این دارو به صورت بلندمدت مصرف نمی‌شود .

عوارض ناخواسته : اسهال (شایع‌ترین عارضه) ، تهوع و دل‌درد .

تداخل‌های دارویی : پروبنساید باعث افزایش سطح این دارو در بدن می‌شود ــ سفالکسین منجر به
کاهش اثر ضدبارداری‌های خوراکی می‌شود که در این صورت باید با پزشک مشورت کنید .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری مشکلی ایجاد نمی‌کند . در شیردهی مقادیر معمولی آن
مشکلی ایجاد نمی‌کند اما بهتر است با پزشک نیز مشورت کنید .

Cephalothin Sodium سفالوتین سدیم

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک (از نسل اول سفالوسپورین)

اشکال دارویی موجود در ایران : ویال تزریقی

مقدار و روش مصرف : جهت درمان عفونت‌های متوسط تا شدید : ۲۵۰ mg ـ ۲ gr هر ۶ـ ۴ ساعت از
راه عضلانی یا وریدی [تا ۲ گرم هر ۴ ساعت یک بار (حداکثر ۱۲ گرم در روز)]

موارد عمدهٔ استعمال دارو : عفونت‌های شدید ریه ، دستگاه تناسلی ـ ادراری و لولهٔ گوارش ـ
عفونت‌های پوست ـ مننژیت .

عوارض جانبی مهم : سرگیجه ، سردرد ، اختلال حس چشایی ، تهوع ، استفراغ ، بی‌اشتهایی و راش پوستی .

Charcoal Activated زغال فعال

گروه دارویی : ضداسهال ، ضدنفخ ، پادزهر

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص ، سوسپانسیون و بالک (Bulk)

مقدار و روش مصرف : **در مسمومیت حاد :** ۱۰۰ ـ ۳۰ گرم از راه خوراکی در حداقل ۲۴۰ـ ۱۸۰ میلی‌لیتر آب حل شود . **در اختلالات گوارشی :** ۹۷۵ ـ ۵۲۰ میلی‌گرم از راه خوراکی بعد از غذا . **جهت نفخ :** ۴ ـ ۱ گرم از راه خوراکی بعد از هر وعده غذا

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان اورژانسی در مسمومیت با اکثر داروها ـ جذب گاز روده در درمان سوءهاضمه و نفخ .

عوارض جانبی مهم : استفراغ ، یبوست و اسهال .

چیلدرن کلد (سرماخوردکی اطفال) Children Cold

گروه دارویی : ضداحتقان ، ضدحساسیت ، ضددرد

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص جویدنی

مقدار و روش مصرف : در کودکان زیر ۶ سال فقط با نظر پزشک و در کودکان ۱۲ـ ۶ ساله ۲ قرص هر ۶ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : برای تسکین موقت گرفتگی ، آبریزش بینی و سایر علائم سرماخوردگی در کودکان .

عوارض جانبی مهم : خواب آلودگی ، بی‌قراری ، تحریکات معده و گیجی .

کلرامفنیکل Chloramphenicol

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : کپسول ، قرص ، کرم ، تزریقی ، پماد چشمی ، قطرهٔ چشمی و گوشی

زمان و دفعات مصرف : شکل خوراکی و تزریقی آن هر ۶ ساعت یک بار ، فرآورده‌های چشمی هر ۶ـ۲ ساعت یک بار و قطرهٔ چشمی ۳ بار در روز .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر دارو ۳ـ۱ روز بعد از مصرف ظاهر می‌شود و ۸ـ۶ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : این دارو در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : حتی در صورت بهبود علایم بیماری ، بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن ر متوقف نکنید و دورهٔ درمان را کامل کنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی هستید یا از بیماری‌های خونی رنج می‌برید و اگر از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن خطر آسیب‌های چشمی و بیماری‌های خونی را افزایش می‌دهد .

عوارض ناخواسته : تاری دید ، راش پوستی ، تب ، گلودرد و خستگی غیرعادی .

تداخل‌های دارویی : کلرامفنیکل اثر داروهایی مانند : فنی‌توئین ، ضدانعقادهای خوراکی و ضددیابت‌های خوراکی را افزایش می‌دهد ـ فنوباربیتال و ریفامپین اثر این دارو را کاهش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : فرآورده‌های چشمی و گوشی آن مشکلی برای بارداری و شیردهی ایجاد نمی‌کنند اما در خصوص مصرف شکل خوراکی آن ، با پزشک مشورت کنید .

کلردیازپوکساید Chlordiazepoxide

گروه دارویی : ضداضطراب دستهٔ بنزودیازپین

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص و کپسول

زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : برخی آثار این دارو ظرف چند روز و برخی ظرف چند ماه بعد بروز می‌کنند . دارو ۲ـ۱ روز در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : در صورتی که بیش از دو هفته از آن استفاده کرده‌اید نمی‌توانید بدون نظر پزشک مصرف آن را متوقف کنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ تا از اثرات این دارو بر روی خود آگاه نیستید از مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس دوری کنید ، چون می‌تواند باعث کاهش دقت و هوشیاری و کندی عکس‌العمل شود ـ اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی هستید یا سابقهٔ مشکلات تنفسی دارید و اگر به داروی خاصی معتاد هستید یا مشکلاتی در ارتباط با الکل دارید و در صورتی که از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث کاهش اثرات آن روی بدن و اعتیاد شخص به دارو شود .

عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی ، سرگیجه و فراموشی که چند روز بعد از شروع درمان رفع می‌شوند .

تداخل‌های دارویی : عوارض داروهای ضدتشنج با مصرف این دارو افزایش می‌یابد ـ تمام داروهای آرام‌بخش ، اثر آرام‌بخشی این دارو را افزایش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن دارو در بارداری و شیردهی ثابت نشده است و در شیردهی می‌تواند روی شیرخوار تأثیر بگذارد . لازم است در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

کلروکین Chloroquine

گروه دارویی : ضدمالاریا ، ضدروماتیسم

نیاز به تجویز پزشک : برای جلوگیری از مالاریا نیازی به تجویز پزشک ندارد اما برای مصرف در موارد دیگر ، تجویز پزشک لازم است .

میزان خطر در مصرف اضافی : بالا **اشکال دارویی موجود :** تزریقی ، مایع و قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در هفته برای جلوگیری از مالاریا ، ۴ــ۱ بار در روز برای درمان مالاریا و یک بار در روز برای درمان آرتریت

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : در آرتریت روماتوئید اثر این دارو ظرف ۳ــ۲ روز شروع می‌شود اما اثرات کامل آن ظرف ۶ ماه آشکار می‌شود . این دارو تا یک هفته در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک ، دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض شدید ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ اگر در اثر مصرف مقدار زیاد آن مشکلات تنفسی ، تشنّج و یا کاهش هوشیاری ایجاد شد اقدامات فوری انجام دهید ـ تا از اثر آن بر روی خود مطلع نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ اگر مبتلا به مشکلات کبدی و کلیوی یا کمبود آنزیم G6PD یا مشکلات چشمی و بینایی و یا بیماری پوستی پسوریازیس هستید و نیز اگر سابقهٔ تشنّج دارید یا مبتلا به پورفیری هستید و همچنین اگر از داروی دیگری استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت این دارو می‌تواند باعث بیماری‌های خونی و آسیب‌های چشمی شود .

عوارض ناخواسته : تهوع ، اسهال ، دل‌درد ، سرگیجه ، راش پوستی و تغییرات بینایی .

تداخل‌های دارویی : این دارو اثر ضدتشنج‌ها را کاهش می‌دهد ـ سطح خونی سیکلوسپورین را در خون افزایش می‌دهد ـ غلظت دیگوکسین را در خون افزایش می‌دهد ـ در صورت مصرف هم‌زمان با آمیودارون باعث ریتم غیرعادی قلب می‌شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : مقادیر معمولی آن مشکلی برای بارداری و شیردهی ایجاد نمی‌کند . در هر دو مورد با پزشک نیز مشورت کنید .

کلرفنیرامین / کلرفنامین Chlorpheniramin/chlorphenamine

گروه دارویی : آنتی‌هیستامین

نیاز به تجویز پزشک : در شکل مایع و قرص نیاز به تجویز پزشک ندارد اما شکل تزریقی آن با تجویز پزشک مصرف می‌شود .

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط **اشکال دارویی موجود :** قرص ، مایع ، تزریقی

زمان و دفعات مصرف : قرص و مایع ۶ـ۴ بار در روز و شکل تزریقی به صورت تک دوز در مواقع نیاز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : شکل خوراکی ظرف ۶۰ دقیقه و شکل تزریقی ظرف ۲۰ دقیقه شروع به اثر می‌کند . این دارو ۶ ـ۴ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون هیچ خطری می‌توان مصرف آن را متوقف کرد ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث آشفتگی و خواب‌آلودگی شود که باید به پزشک اطلاع داده شود ـ تا از اثرات آن بر روی خود مطلع نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید ، چون این دارو می‌تواند باعث خواب‌آلودگی ، سرگیجه و تاری دید شود ـ اگر مبتلا به تشنّج صرعی ، گلوکوم و مشکلات ادراری هستید یا از مشکلات مزمن کبد رنج می‌برید و اگر داروی دیگری نیز مصرف می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند منجر به کاهش تأثیر آن روی بدن شود .

عوارض ناخواسته : شایع‌ترین عارضه ، خواب‌آلودگی است . عوارض دیگر : خشکی دهان ، تاری دید ، اختلال در دفع ادرار و دانه‌های پوستی . این دارو در کودکان باعث تحریک‌پذیری می‌شود .

تداخل‌های دارویی : اثر فنی‌توئین به وسیلهٔ این دارو تشدید می‌شود ـ تمام داروهای آرام‌بخش ، اثر آرام‌بخشی این دارو و تمام داروهای آنتی کولینرژیک ، اثر آنتی کولینرژیک آن را افزایش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : مصرف مقادیر معمولی آن مشکلی برای شیرخوار ایجاد نمی‌کند . در بارداری بی‌ضرر بودن آن ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

کلرپرومازین Chlorpromazine

گروه دارویی : ضداستفراغ و ضدجنون (گروه فنوتیازین)

یاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط

شکال دارویی موجود : قرص ، مایع ، تزریقی و شیاف

مان و دفعات مصرف : ۴ـ۱ بار در روز

مان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : شکل خوراکی ظرف ۶۰ ــ۳۰ دقیقه ، شکل تزریقی ظرف ۲۰ـ۱۵ دقیقه و شیاف ظرف ۳۰ دقیقه شروع به اثر می‌کند . شکل تزریقی و خوراکی ۱۲ـ ۸ ساعت و شیاف ۴ـ۳ ساعت در بدن فعال است .

حوهٔ نگهداری از دارو : دارو را دور از نور و دسترس کودکان ، در جای خشک و خنک و در ظرف دربسته نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : مصرف آن را بدون مشورت با پزشک متوقف نکنید ـ مصرف مقادیر زیاد ین دارو می‌تواند باعث خواب‌آلودگی غیرعادی ، غش کردن ، ریتم غیرطبیعی قلب ، سفتی عضلات و آشفتگی شود که باید با پزشک مشورت شود ـ تا از اثر آن بر روی خود آگاه نشده‌اید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید ، چون می‌تواند باعث کندی عکس‌العمل و خواب‌آلودگی شود ـ اگر مبتلا به تشنّج صرعی ، اختلالات قلبی ، مشکلات بلندمدت کلیوی و کبدی ، بیماری گلوکوم ، بیماری‌های تیروئید و بیماری پارکینسون هستید و اگر از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث بیماری‌های حرکتی شود .

عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی ، تاری دید ، سرگیجه و غش . بارزترین عارضهٔ جانبی این دارو پارکینسونیزم است .

تداخل‌های دارویی : اثر داروهای مؤثر بر پارکینسونیزم را کاهش می‌دهد ـ تمام داروهای آرام‌بخش ، اثر آرام‌بخشی این دارو را افزایش می‌دهند ـ اثر داروهای آنتی کولینرژیک می‌تواند اثر آنتی کولینرژیک این دارو را تشدید کند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود زیرا اگر در زمان نزدیک زایمان تجویز شود باعث خواب‌آلودگی نوزاد و طولانی شدن زایمان می‌شود . در شیردهی وارد شیر می‌شود و روی شیرخوار اثر می‌گذارد ، لذا با پزشک مشورت کنید .

Cholecalciferol (Vitamin D_3) ویتامین D_3

گروه دارویی : ویتامین

اشکال دارویی موجود در ایران : کپسول ، آمپول ، محلول خوراکی ، قطرهٔ خوراکی

مقدار و روش مصرف : به عنوان مکمل غذایی و جهت رفع کمبود ویتامین : روزانه ۱۰۰۰ ـ ۴۰۰ واحد از راه خوراکی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : پیشگیری یا درمان راشیتیسم و نرمی استخوان .

عوارض جانبی مهم : در مصرف با مقادیر بالا ممکن است باعث : ضعف ، تهوع ، درد عضله و استخوان ، ترس از نور ، بی‌اشتهایی و کاهش وزن .

Cholestiramine کلستیرامین

گروه دارویی : پایین‌آورندهٔ چربی خون ، کم‌کنندهٔ صفرا

اشکال دارویی موجود در ایران : پودر برای تهیهٔ سوسپانسیون خوراکی

مقدار و روش مصرف : دوز ابتدائی : ۴ گرم ، ۳ بار در روز (قبل از غذا) . **دوز نگهدارنده :** ۴ گرم ، ۴ ـ ۳ بار در روز (قبل از غذا و هنگام خواب)

موارد عمدهٔ استعمال دارو : برای تسکین خارش ناشی از انسداد مجاری صفراوی و کاهش غلظت کلسترول خون .

عوارض جانبی مهم : اسهال ، استفراغ ، نفخ ، یبوست ، التهاب پوست و زبان و مقعد ، کاهش جذب ویتامین A و D و کم‌خونی .

Cimetidine سایمتیدین

گروه دارویی : ضدزخم معده

نیاز به تجویز پزشک : ندارد

میزان خطر در مصرف اضافی : خیلی کم

اشکال دارویی موجود : تزریقی ، قرص ، مایع

زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : آثار این دارو ظرف ۹۰ دقیقه شروع می‌شود و ۶ ـ۲ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : این دارو را دور از نور و دسترس کودکان ، در جای خشک و خنک و در ظرف دربسته نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز دانه‌های پوستی مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو با پزشک خود

مشورت کنید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس مشکلی ایجاد نمی‌کند ـ در صورتی که مشکلات کلیوی یا کبدی دارید و یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ این دارو معمولاً نیازی به مصرف بیش از هشت هفته ندارد .

عوارض ناخواسته : خستگی ، سرگیجه ، اغتشاش ذهنی ، درد عضلانی ، ناتوانی جنسی و بزرگی پستان‌ها در مردان .

تداخل‌های دارویی : این دارو سطح خونی داروهای بنزودیازپین (مثل دیازپام) ، تئوفیلین ، آمینوفیلین ، ضدتشنج‌ها ، ضدآریتمی‌ها و داروهای ضدانعقاد خون را افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری بی‌ضرر بودن آن اثبات نشده است و مصرف مقادیر معمولی آن در شیردهی اشکالی ندارد اما در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

سیناریزین Cinarizine

گروه دارویی : آنتی‌هیستامین (اثر ضداستفراغ هم دارد)

نیاز به تجویز پزشک : ندارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص و کپسول

زمان و دفعات مصرف : ۲ تا ۳ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف نیم ساعت اثرات آن شروع می‌شود و تا ۸ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : در صورتی که برای بیماری‌های گوش داخلی یا مشکلات گردش خونی مصرف می‌کنید ، جز در صورت بروز دانه‌های پوستی مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید اما اگر برای تهوع و استفراغ ناشی از مسافرت با ماشین از آن استفاده می‌کنید ، هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ مصرف مقدار زیاد این دارو می‌تواند باعث خواب‌آلودگی و برافروختگی شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ چون این دارو می‌تواند باعث خواب‌آلودگی شود ، قبل از این که از اثر آن بر روی خودتان آگاه شوید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید ـ در صورت ابتلا به گلوکوم ، بزرگی پروستات ، فشارخون و نیز مصرف داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن مشکلی ایجاد نمی‌کند .

عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی ، کرختی ، خشکی دهان و تاری دید .

تداخل‌های دارویی : تمام داروهای آرام‌بخش ، اثر آرام‌بخشی این دارو را افزایش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن دارو در بارداری و شیردهی به اثبات نرسیده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

سیپروفلوکساسین Ciprofloxacin

گروه دارویی : ضدباکتری
نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط
اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع و تزریقی

زمان و دفعات مصرف : دو بار در روز همراه با مایعات فراوان

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : دارو ظرف چند ساعت اثر می‌کند و ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : مایعات به طور منظم و به مقدار فراوان مصرف شود .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض جانبی شدید ، دورهٔ درمان را کامل کنید ـ مصرف مقدار زیاد آن می‌تواند باعث اختلالات روانی و تشنّج شود که حتماً باید به پزشک اطلاع دهید ـ تا از اثر این دارو بر روی خود آگاه نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید زیرا می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ در صورتی که مبتلا به مشکلات کبدی یا کلیوی ، تشنّج صرعی و کمبود آنزیم G6PD هستید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید پزشک را آگاه سازید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : تهوع ، استفراغ ، اغتشاش ذهنی ، اختلال در خواب و دانه‌های پوستی در مناطقی از پوست که در معرض نور آفتاب هستند .

تداخل‌های دارویی : این دارو سطح خونی فنی‌توئین ، ضدانعقادها و ضددیابت‌های خوراکی را افزایش می‌دهد ـ سطح خونی تئوفیلین نیز می‌تواند در اثر مصرف این دارو افزایش یابد ـ مصرف هم‌زمان NSAIDها با این دارو ، باعث افزایش احتمال تشنّج صرعی می‌شود ـ ضداسیدها روی جذب روده‌ای این دارو اثر می‌گذارند .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده است و در شیردهی نیز ممکن است عوارض نامطلوبی روی شیرخوار داشته باشد . حتما با پزشک مشورت کنید .

Citalopram سیتالوپرام

گروه دارویی : ضدافسردگی **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط **اشکال دارویی موجود :** قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز هنگام صبح یا غروب

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : برخی آثار آن ظرف یک هفته ظاهر می‌شود ، ولی آثار کامل آن زودتر از ۴ـ۲ هفته ظاهر نمی‌شود . در مصرف بلندمدت آثار دارویی تا هفته‌ها باقی است .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض شدید مصرف این دارو را قطع نکنید ـ در صورت مصرف مقدار زیاد دارو پزشک را مطلع نمائید ـ قبل از آگاهی از تأثیرات این دارو بر روی خودتان از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث خواب‌آلودگی شود ـ اگر مبتلا به صرع ، مانیا ، مشکلات قلبی و مشکلات کبدی و کلیوی هستید یا از داروهای ضدافسردگی به ویژه MAOIs استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن مشکل خاصی ایجاد نمی‌کند .

عوارض ناخواسته : تعریق ، خشکی دهان ، اضطراب ، سوءهاضمه ، تهوع و اسهال .

تداخل‌های دارویی : مصرف هم‌زمان آن با داروهای گروه MAOIs باعث واکنش‌های شدید می‌شود . این دارو باعث کاهش اثر ضدتشنج‌ها می‌شود . عوارض دارو با سوماتریپتان و آگونیست‌های $5HT_1$ افزایش می‌یابد ، همچنین این دارو اثر داروهای ضدانعقادی را افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری به اثبات نرسیده است . در شیردهی ، می‌تواند وارد شیر شود و بر روی شیرخوار آثار نامطلوبی ایجاد کند .

Clemastine Fumarate کلماستین فومارات

گروه دارویی : آنتی‌هیستامین ، ضداختقان ، ضدآلرژی

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص ، تزریقی

مقدار و روش مصرف : ۱ میلی‌گرم ۲ بار در روز و حداکثر ۶ میلی‌گرم در روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین علامتی رینیت آلرژیک و علائم آلرژی خفیف پوست مثل کهیر .

عوارض جانبی مهم : خواب‌آلودگی ، خشکی دهان ، کهیر ، حساسیت به دارو ، گیجی ، اختلال دید و دوبینی .

Clidinium - C کلیدینیوم ـ سی

گروه دارویی : آرام‌بخش ، ضداسپاسم مجاری گوارشی

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص

مقدار و روش مصرف : ۲ـ ۱ قرص از راه خوراکی ، ۴ـ ۳ بار در روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان زخم معده ، سندرم رودهٔ تحریک‌پذیر .

عوارض جانبی مهم : طپش قلب ، تاری دید ، ترس از نور ، یبوست ، تهوع ، استفراغ ، کاهش تعریق ، احتباس ادرار و اغتشاش ذهنی .

کلیندامایسین Clindamycin HCL

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک

اشکال دارویی موجود در ایران : آمپول ، کپسول ، سوسپانسیون اطفال ، محلول موضعی

مقدار و روش مصرف : جهت درمان عفونت‌های متوسط تا شدید : ۴۵۰ ـ ۱۵۰ میلی‌گرم هر ۶ ساعت از راه خوراکی و یا ۹۰۰ ـ ۳۰۰ میلی‌گرم هر ۸ ـ ۶ ساعت از راه عضلانی یا وریدی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : جهت درمان عفونت‌های خطرناک ، هنگامی که دیگر داروها موثر واقع نشوند تجویز می‌شود ، نوع موضعی آن جهت مداوای آکنه به کار می‌رود .

عوارض جانبی مهم : اسهال ، استفراغ ، تهوع ، نفخ ، خشکی صورت ، درد عضلانی و درد و سفتی در ناحیه تزریق .

کلوبتازول Clobetasol

گروه دارویی : کورتیکواستروئید موضعی

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : پماد و کرم

زمان و دفعات مصرف : ۲ـ۱ بار در روز ـ برای بیماری‌های پوستی نباید بیش از ۵ روز مصرف شود .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۱۲ساعت اثرات آن شروع می‌شود ولی اثرات مفید کامل آن ظرف ۴۸ ساعت ظاهر می‌شود . دارو ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ مصرف اضافی آن معمولاً مشکلی ایجاد نمی‌کند اما در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی پزشک را باخبر کنید ـ می‌توان در هنگام رانندگی و کارهای حساس نیز از آن استفاده کرد ـ در صورتی که مبتلا به تبخال ، آبله مرغان ، آکنهٔ روزِ آسه و عفونت‌های دیگر هستید یا اگر از داروهای دیگری نیز

استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ نباید بیش از چهار هفته از آن استفاده شود و در صورت عدم بهبود ، موضوع را با پزشک در میان بگذارید .

عوارض ناخواسته : مصرف بسیار زیاد دارو می‌تواند باعث عوارضی چون : نازک شدن پوست ، از بین رفتن رنگدانه‌های پوستی ، تغییرات خلقی و افزایش فشارخون شود .

تداخل‌های دارویی : ندارد .

مصرف در شیردهی و بارداری : این دارو می‌تواند به داخل شیر ترشح شود و باعث تأثیراتی روی شیرخوار شود . در بارداری نیز بی‌ضرر بودن آن به اثبات نرسیده است و باید با پزشک مشورت کنید .

Clobutinol HCL کلوبوتینول

گروه دارویی : ضدسرفه

اشکال دارویی موجود در ایران : قطره ، آمپول و قرص

مقدار و روش مصرف : یک تا دو قرص یا ۴۰ ـ ۳۰ قطره از راه خوراکی هر ۸ ساعت یک بار و یا ۲۰ میلی‌گرم آمپول ، به صورت تزریق زیر جلدی ، عضلانی یا وریدی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان سرفه‌های تحریکی ـ تسکین سرفه‌های ناشی از عفونت‌ها و التهاب مجاری تنفسی .

عوارض جانبی مهم : خواب آلودگی ، سرگیجه ، تهوع و ناراحتی شکمی .

Clofibrate کلوفیبرات

گروه دارویی : پایین‌آورندهٔ چربی خون **اشکال دارویی موجود در ایران :** کپسول

مقدار و روش مصرف : روزانه ۲ گرم ، در ۲ یا ۴ نوبت

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان داروی کمکی در پایین آوردن چربی خون (تری گلیسرید و کلسترول)

عوارض جانبی مهم : خواب آلودگی ، سرگیجه ، نفخ ، تهوع ، اسهال ، استفراغ ، ناتوانی جنسی ، کهیر و دانه‌های پوستی .

Clomifene کلومیفن

گروه دارویی : ضد ناباروری **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم **اشکال دارویی موجود :** قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز به مدت ۵ روز و در هر دورهٔ ماهیانه فقط یک دورهٔ پنج روزه

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : گرچه با مصرف این دارو ممکن است ماهها اوولاسیون اتفاق نیفتد اما در صورت مثبت بودن نتیجه ، اوولاسیون ۴ تا ۱۰ روز بعد از مصرف آخرین دوز اتفاق می‌افتد .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف بسته ، دور از نور و دسترس کودکان و در جای خشک و خنک نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : در صورت عدم بروز عوارض جدی مصرف آن را ادامه دهید چون قطع مصرف دارو می‌تواند احتمال باروری را کاهش دهد ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار خیلی زیاد این دارو پزشک را مطلع سازید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورتی که مشکل بلندمدت کبدی داشته‌اید یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ معمولاً بیش از شش دوره مصرف نمی‌شود زیرا استفادهٔ بلندمدت از آن می‌تواند منجر به اختلالات بینایی شود یا احتمال سرطان تخمدان را افزایش دهد .

عوارض ناخواسته : گرگرفتگی ، تهوع ، استفراغ ، شروع خونریزی ، ناراحتی شکم ، سرگیجه ، بزرگی تخمدان‌ها و تشکیل کیست ، تشنّج ، تاری دید ، درد در سینه و دانه‌های پوستی .

تداخل‌های دارویی : تداخل دارویی خاصی ندارد .

مصرف در شیردهی و بارداری : به محض وقوع بارداری مصرف دارو باید متوقف شود و در شیردهی نیز تجویز نمی‌شود .

Clomipramine کلومیپرامین

گروه دارویی : ضدافسردگی سه حلقه‌ای **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : بالا

اشکال دارویی موجود : قرص ، تزریقی ، کپسول و مایع

زمان و دفعات مصرف : یک تا چهار بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : برخی آثار دارو ظرف چند روز ممکن است ظاهر شود اما آثار کامل آن زودتر از چهار هفته بعد از شروع مصرف ظاهر نمی‌شود . دارو تا ۲ هفته در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت کاهش هوشیاری و تپش قلب ناشی از مصرف اضافی آن ، اقدامات اورژانس را انجام دهید ـ تا از اثرات آن

بر روی خود آگاه نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون این دارو می‌تواند باعث خواب‌آلودگی و تاری دید شود ـ اگر مبتلا به مشکلات قلبی ، تشنّج صرعی ، مشکلات مزمن کبدی یا کلیوی ، بیماری‌های غدهٔ تیروئید ، گلوکوم و بیماری‌های پروستات هستید و یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : خواب آلودگی ، سرگیجه ، خشکی دهان ، یبوست و تاری دید .

تداخل‌های دارویی : داروهای آرام‌بخش ، آثار آرام‌بخشی این دارو را تشدید می‌کنند و اثر ضدتشنج‌ها را کاهش می‌دهند ـ مصرف هم‌زمان آن با **MAOIs** منجر به واکنش‌های شدید می‌شود و با کینیدین ، باعث اختلال در ریتم قلبی می‌شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری اثبات نشده و در شیردهی دارو به داخل شیر ترشح می‌شود و روی نوزاد اثراتی به جا می‌گذارد .

کلونازپام Clonazepam

گروه دارویی : ضدتشنج (گروه بنزودیازپین)
نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط
اشکال دارویی موجود : تزریقی و قرص

زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت اثر دارو آغاز می‌شود و حدود ۳۰ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مصرف اضافی آن می‌تواند باعث خواب‌آلودگی غیرعادی و اغتشاش ذهنی شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ به علت ایجاد خواب‌آلودگی باید از مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس دوری کنید ـ اگر مبتلا به مشکلات مزمن کبدی یا کلیوی و یا بیماری شدید تنفسی هستید و نیز اگر از داروی دیگری هم استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ هم آثار مفید و هم آثار مضرّ آن ، در اثر مصرف بلندمدت و افزایش تحمل بدن ، کاهش می‌یابد .

عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی ، سرگیجه ، فراموشی ، خستگی عضلات و گاهی افزایش بزاق دهان .

تداخل‌های دارویی : همهٔ داروهای دارای اثر آرام‌بخش ، اثر آرام‌بخشی این دارو را تشدید می‌کنند .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن دارو در بارداری ثابت نشده ، در زنان شیرده دارو وارد شیر می‌شود و روی شیرخوار اثر می‌گذارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

Clotrimazole کلوتریمازول

گروه دارویی : ضدقارچ **نیاز به تجویز پزشک :** ندارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : شیاف واژینال ، کرم ، اسپری و محلول موضعی

زمان و دفعات مصرف : کرم پوستی ، اسپری و محلول موضعی ۳ـ۲ بار در روز ، شیاف واژینال یک بار در روز (هنگام خواب) و کرم واژینال یک تا دو بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : دارو ظرف ۲ تا ۳ روز شروع به اثر می‌کند و ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز دانه‌های پوستی ، دورهٔ درمان را تکمیل کنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از دارو حتماً پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس مشکلی ایجاد نمی‌کند ـ اگر از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید .

عوارض ناخواسته : فرآورده‌های موضعی می‌توانند باعث احساس گزیدگی یا تحریک در موضع شوند .

تداخل‌های دارویی : ندارد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی خطری ایجاد نمی‌کند .

Cloxacillin Sodium monohydrate کلوگزاسیلین

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک

اشکال دارویی موجود در ایران : پودر برای تهیه شربت ، قرص ، کپسول و ویال تزریقی

مقدار و روش مصرف : جهت درمان عفونت‌های خفیف تا متوسط : ۵۰۰ ـ ۲۵۰ میلی‌گرم از راه خوراکی هر ۶ ساعت

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان عفونت‌های ناشی از استافیلوکوک‌های تولید کنندهٔ پنی‌سیلیناز و استافیلوکوک‌های مقاوم به پنی‌سیلین

عوارض جانبی مهم : تهوع ، استفراغ ، اسهال ، خارش ، کهیر ، حساسیت به دارو و تب دارویی .

Co - Amoxiclav کو ـ آموکسی کلاو

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار ، کپسول و سوسپانسیون خوراکی

مقدار و روش مصرف : ۵۰۰ ـ ۲۵۰ میلی‌گرم از راه خوراکی هر ۸ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : عفونت‌های مجاری تنفسی تحتانی (ریه) ، اوتیت میانی ، سینوزیت ، عفونت‌های پوستی و عفونت‌های مجاری ادراری .

عوارض جانبی مهم : تهوع ، اسهال ، استفراغ ، کهیر و واژینیت کاندیدایی .

Coaltar کل تار

گروه دارویی : کراتولیتیک ، ضدشورهٔ سر ، ضدپسوریازیس

اشکال دارویی موجود در ایران : لوسیون ، شامپو ، صابون و بالک (Bulk)

مقدار و روش مصرف : شامپو دو بار در هفته ـ لوسیون ۴ـ ۲ بار در روز به صورت موضعی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : جهت تسکین خارش پوست ، سوزش و سایر علائم ناشی از التهابات پوستی مزمن مثل : پسوریازیس ، اگزما و درماتیت سبوره .

عوارض جانبی مهم : تیره شدن موی روشن ، بثورات شبیه آکنه در پوست و حساسیت به نور .

Colchicine کلشیسین

گروه دارویی : ضدنقرس

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : بالا

اشکال دارویی موجود : قرص

زمان و دفعات مصرف : برای پیشگیری از حملهٔ نقرس ۳ــ۲ بار در شبانه‌روز و برای بهبود حملهٔ نقرس هر ۳ـ۲ ساعت یک بار

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : علایم حملهٔ نقرس ۲۴ـ۶ ساعت اما آثار کامل دارو در پیشگیری از حملهٔ نقرس ، چندین روز وقت لازم دارد . دارو ۲ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : برخی از غذاها با افزایش تولید اسید اوریک ، نقرس را بدتر می‌کنند در این مورد با پزشک مشورت کنید .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو دور از نور و دسترس کودکان ، در ظرف دربسته و در جای خشک و خنک نگهداری شود .
موارد منع مصرف و احتیاط : اگر از آن به طور مکرّر در حملهٔ حاد نقرس استفاده می‌کنید ، در صورت احساس دل‌درد یا ایجاد اسهال مصرف آن را متوقف کنید ـ اگر مصرف اضافهٔ آن باعث تهوع شدید ، اسهال خونی ، استفراغ ، شکم درد شدید و یا کاهش هوشیاری شد ، اقدامات پزشکی فوری انجام دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورتی که مبتلا به زخم معده ، بیماری‌های خونی ، مشکلات قلبی ، التهاب مزمن روده و مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی هستید و نیز اگر از داروهای دیگری استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید . مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث ریزش مو ، دانه‌های پوستی ، احساس سوزش در دست‌ها و پاها و ضعف عضلات یا درد آن‌ها شود .
عوارض ناخواسته : بی‌حسی و احساس گزش ، خونریزی غیرعادی یا کبودی ، دانه‌های پوستی ، شکم‌درد ، اسهال ، تهوع و استفراغ .
تداخل‌های دارویی : در صورت مصرف هم‌زمان با سیکلوسپورین می‌تواند آثار نامطلوبی روی کلیه‌ها بگذارد .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود زیرا ممکن است باعث نقایصی در جنین شود . در شیردهی به دلیل ترشح دارو به داخل شیر و ایجاد تأثیراتی بر روی شیرخوار با پزشک مشورت کنید .

کدئین Codeine

گروه دارویی : ضدسرفه ، ضداسهال ، ضددرد اوپیوئیدی
نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** بالا
اشکال دارویی موجود : تزریقی ، مایع و قرص
زمان و دفعات مصرف : برای درد : ۶ـ۴ ساعت یک بار ـ **برای سرفه :** ۴ـ۳ ساعت یک بار ـ **برای کنترل اسهال :** هر ۶ـ۴ ساعت یک بار
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : بعد از ۶۰ـ۳۰ دقیقه اثر دارو شروع می‌شود و دارو ۶ـ۴ ساعت بعد از مصرف در بدن فعال است .
نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .
موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ مصرف بیش از حد آن می‌تواند باعث کند شدن سرعت تنفس ، بی‌نظمی تنفس و کاهش هوشیاری یا خواب آلودگی

شدید شود که باید به پزشک اطلاع داده شود ـ قبل از آگاهی از اثر این دارو بر روی خودتان ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون ممکن است باعث خواب‌آلودگی و سرگیجه شود ـ اگر مبتلا به برونشیت ، آسم و یا مشکلات بلندمدت کبدی و کلیوی هستید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ در بلندمدت می‌تواند باعث اعتیاد شود .

عوارض ناخواسته : استفراغ ، تهوع ، سرگیجه و خواب‌آلودگی که در دوز پایین دارو ، چندان مشکل‌زا نیستند .

تداخل‌های دارویی : همهٔ داروهای آرام‌بخش مانند : ضدافسردگی‌ها ، ضدجنون‌ها ، آنتی هیستامین‌ها ، خواب‌آورها و الکل اثر آرام‌بخشی کدئین را افزایش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری مشکلی ایجاد نمی‌کند . در شیردهی نیز مصرف مقادیر معمولی آن ایرادی ندارد . این دارو ممکن است هنگام زایمان روی تنفس بچه اثر بگذارد .

کلستیرامین Colestyramine

گروه دارویی : پایین‌آورندهٔ چربی خون
نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم
اشکال دارویی موجود : پودر

زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۱ بار در شبانه‌روز (قبل از خواب و غذا)

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثرات مفید دارو بعد از چند هفته آشکار می‌شود و ۲۴ـ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : رژیم کم چربی و کم کالری توصیه می‌شود . از آن‌جا که دارو باعث افت جذب ویتامین‌ها می‌شود کمبود آن‌ها باید جبران شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علامت غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ در هنگام رانندگی و انجام کارهای حساس می‌توانید آن را مصرف کنید ـ اگر دچار زخم معده یا بواسیر هستید و یا اگر از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث کاهش جذب ویتامین‌های محلول در چربی از قبیل K ، D و A شده و منجر به کمبود آن‌ها شود .

عوارض ناخواسته : سوءهاضمه ، استفراغ ، یبوست ، ناراحتی شکم و اسهال .

تداخل‌های دارویی : دارو ، توانایی بدن را برای جذب داروهای دیگر کاهش می‌دهد لذا مصرف داروهای دیگر باید ۶۰ ـ ۳۰ دقیقه قبل یا ۶ـ۴ ساعت بعد از مصرف کلستیرامین صورت گیرد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن دارو در بارداری و شیردهی ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

کنتراسپتیو اچ ـ دی و ال دی Contraceptive HD and LD

گروه دارویی : ضدبارداری (غنی از پروژسترون)
اشکال دارویی موجود در ایران : قرص
مقدار و روش مصرف : روزی یک قرص به مدت ۲۱ روز ، از اولین روز شروع قاعدگی تا اتمام قرص‌ها
موارد عمدهٔ استعمال دارو : جلوگیری از بارداری
عوارض جانبی مهم : افزایش فشارخون ، خونریزی مغزی ، آمبولی ریه ، اختلالات صفراوی ، ترومبوز قلبی ، ترومبوز مغزی ، کلوآسما و ملاسما (لکه‌های رنگی در پوست) ، افزایش وزن ، تغییر در ترشحات رحم ، نفخ ، لکه‌بینی و خونریزی بی‌موقع از رحم .

کنتراسپتیو تریفازیک Contraceptive Triphasic

گروه دارویی : ضد بارداری (حاوی استروژن و پروژسترون)
اشکال دارویی موجود در ایران : قرص
مقدار و روش مصرف : روزانه یک قرص به صورت خوراکی . مصرف اولین قرص در روز اول قاعدگی یا روز هشتم پس از مصرف آخرین قرصِ دورهٔ قبلی شروع شده تا ۲۱ روز ادامه می‌یابد ابتدا قرص‌های قهوه‌ای رنگ ، سپس قرص‌های سفید رنگ و در مرحلهٔ آخر قرص‌های زرد رنگ مصرف می‌شوند .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : جلوگیری از بارداری .

استروژن کانژوگه Conjugated estrogens

گروه دارویی : هورمون جنسی زنانه و دارویی جهت درمان بیماری‌های استخوانی
نیاز به تجویز پزشک : دارد   **میزان خطر در مصرف اضافی :** کم
اشکال دارویی موجود : کرم و قرص
زمان و دفعات مصرف : قرص ۳ـ۱ بار در روز و کرم یک بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثرات دارو ظرف ۲۰ـ۵ روز شروع می‌شود و ۲ـ۱ روز در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : به علت احتمال عود علایم ، مصرف آن را بدون دستور پزشک متوقف نکنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقادیر اضافی دارو به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به فشارخون بالا ، نارسایی قلبی ، سابقهٔ ایجاد لختهٔ خون یا حملهٔ مغزی ، بیماری پستان ، فیبروئید در رحم ، تشنّج ، میگرن و یا مشکلات بلندمدت کبدی و کلیوی و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث افزایش خطر سرطان رحم ، احتمال ایجاد لختهٔ خون در افراد مستعد و خطر بیماری‌های کیسهٔ صفرا شود .

عوارض ناخواسته : تهوع ، استفراغ ، افزایش یا کاهش وزن و حساسیت یا تورّم پستان .

تداخل‌های دارویی : تنباکو عوارض قلبی و عروقی دارو را افزایش می‌دهد ـ این دارو ، اثر ضدانعقادهای خوراکی را کاهش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی تجویز نمی‌شود .

کوتریموکسازول Co - trimoxazole

گروه دارویی : ضدباکتری

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص ، تزریقی و مایع

زمان و دفعات مصرف : روزی دو بار همراه غذا

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۴ـ۱ ساعت اثر دارو شروع می‌شود و تا ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : مایعات فراوان مصرف شود . (به ویژه در هوای گرم)

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض جانبی شدید ، دورهٔ درمان را کامل کنید ـ مقدار زیاد این دارو می‌تواند باعث تهوع ، استفراغ ، سرگیجه و اغتشاش ذهنی شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر دچار کمبود آنزیم **G6PD** هستید یا به سولفانامیدها حساسیت دارید و نیز اگر دچار بیماری پورفیری ، بیماری‌های خونی و مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی هستید و یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند منجر به کمبود اسیدفولیک شود .

عوارض ناخواسته : تهوع ، اسهال و استفراغ .

تداخل‌های دارویی : این دارو اثر ضدانعقادی وارفارین را افزایش می‌دهد ـ دوام فنی‌توئین را بیشتر می‌کند ـ اثر ضددیابت‌های خوراکی را تشدید می‌کند ـ مصرف هم‌زمان فنی‌توئین و کوتریموکسازول باعث اختلال در کارکرد کلیه‌ها می‌شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود . در شیردهی گرچه به داخل شیر ترشح می‌شود اما مقادیر معمولی آن مشکلی برای شیرخوار ایجاد نمی‌کند . در این مورد با پزشک مشورت کنید .

Cromolyn Sodium کرومولین سدیم

گروه دارویی : پیشگیری کننده از آسم

اشکال دارویی موجود در ایران : اسپری بینی و کپسول استنشاقی

مقدار و روش مصرف : ۲۰ میلی‌گرم ، هر ۶ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان داروی همراه در درمان آسم حساسیتی به کار می‌رود ـ در پیشگیری و درمان رینیت آلرژیک نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد .

عوارض جانبی مهم : سرفه ، اسپاسم برونش‌ها (مجاری هوایی ریه) ، ورم حنجره ، گرفتگی بینی ، خس‌خس سینه .

Cyproheptadine HCL سیپروهپتادین

گروه دارویی : آنتی هیستامین ، ضدخارش

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص دارای شیار

مقدار و روش مصرف : ۴ میلی گرم از راه خوراکی ، هر ۸ ساعت یک بار ـ مقدار آن را تا حداکثر ۰/۵ میلی‌گرم برای هر کیلوگرم وزن بدن در یک شبانه‌روز ، می‌توان افزایش داد .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین علامتی حالت‌های مختلف ناشی از آلرژی مانند : التهاب ملتحمهٔ چشم ، کهیر ناشی از سرما ، تب یونجه و رینیت وازوموتور و تسکین سردردهای عروقی .

عوارض جانبی مهم : خواب‌آلودگی ، سرگیجه ، خستگی و اختلال هماهنگی ، خشکی بینی و گلو ، خشکی دهان ، تحریک اشتها ، افزایش وزن و اختلال در دفع ادرار .

Cyclizine HCL سیکلیزین

گروه دارویی : آنتی‌هیستامین **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص

مقدار و روش مصرف : ۵۰ میلی‌گرم هر ۶ـ ۴ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : برای درمان تهوع و استفراغ ناشی از مسافرت مصرف می‌شود .

عوارض جانبی مهم : خشکی دهان و حلق و بینی ، خواب‌آلودگی ، بی‌اشتهایی ، تاری دید ، احتباس ادرار ، تپش قلب و تکرر ادرار .

Cyproterone Acetate سیپروترون استات

گروه دارویی : ضدآندروژن (ضد هورمون جنسی مردانه)

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص دارای شیار

مقدار و روش مصرف : روزانه ۵۰ میلی‌گرم از راه خوراکی ، هر ۱۲ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان آکنه و پرمویی ، جهت کاستن از میل جنسی در جنس مذکر .

عوارض جانبی مهم : ناباروری ، کاهش تعداد اسپرم‌ها و حجم مایع منی ، بی‌اسپرمی ، ایجاد اسپرم‌های غیرطبیعی ، ژنیکوماستی (بزرگ شدن پستان) و کاهش رشد موهای بدن .

Cyproterone Compound سیپروترون کامپاند

گروه دارویی : ضدبارداری ، ضدآندروژن

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص (حاوی سیپروترون و اتینیل استرادیول)

مقدار و روش مصرف : روزانه یک قرص از راه خوراکی از روز پنجم قاعدگی به مدت ۲۱ روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان پرمویی خفیف تا متوسط در زنان ـ جلوگیری از بارداری در زنانی که دچار ناراحتی‌های پوستی ناشی از اندروژن‌ها (هورمون‌های جنسی مردانه) هستند ـ درمان آکنه در زنانی که مدت زیادی داروهای ضدباکتری مصرف کرده‌اند .

عوارض جانبی مهم : ناباروری ، کاهش تعداد اسپرم‌ها ، کاهش حجم مایع منی ، بی‌اسپرمی ، ایجاد اسپرم‌های غیرطبیعی ، ژنیکوماستی (بزرگ شدن پستان) و کاهش رشد موهای بدن .

دانازول Danazol

گروه دارویی : داروی مورد استفاده در بیماری‌های قاعدگی

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** کم

اشکال دارویی موجود : کپسول **زمان و دفعات مصرف :** ۴ـ۲ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : برخی آثار این دارو ظرف چند روز و برخی چند ماه بعد بروز می‌کنند . دارو ۲ـ۱ روز در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از آن ، پزشک را مطلع کنید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورتی که مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی و کلیوی ، بیماری‌های قلبی ، تشنّج صرعی ، میگرن و دیابت ملیتوس هستید یا داروی دیگری نیز مصرف می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث ضایعات کبدی شود .

عوارض ناخواسته : ورم پاشنهٔ پا ، کرامپ عضلانی ، آکنه ، تهوع ، افزایش وزن ، تغییرات صدا ، رشد غیرعادی موها ، کاهش اندازهٔ پستان و سردرد .

تداخل‌های دارویی : این دارو باعث کاهش اثر ضددیابت‌های خوراکی شده و اثر ضدتشنج‌ها را تغییر می‌دهد ـ دانازول ، آثار ضدانعقادهای خوراکی و مهارکننده‌های دستگاه ایمنی مثل : تاکرولیموس و سیکلوسپورین را افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود . در شیردهی باید با پزشک مشورت شود .

دفروکسامین مسیلات Deferoxamine Mesylate

گروه دارویی : داروی شلات کننده ، پادزهر آهن

اشکال دارویی موجود در ایران : ویال تزریقی

مقدار و روش مصرف : ۱ گرم از راه وریدی یا عضلانی و بعد از آن ۵۰۰ میلی‌گرم هر ۴ ساعت یک بار به مدت ۲ روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : در درمان مسمومیت حاد با آهن به کار می‌رود .

عوارض جانبی مهم : کاهش فشارخون ، تند شدن ضربان قلب ، کاهش شنوایی ، تاری دید ، شب‌کوری ، خارش عمومی بدن و درد و سفتی در محل تزریق .

دسموپرسین Desmopressin

گروه دارویی : دارو مورد استفاده در درمان دیابت بی‌مزه

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص ، تزریقی ، محلول داخل بینی و اسپری بینی

زمان و دفعات مصرف : قرص : ۳ بار در شبانه‌روز ـ **اسپری بینی و محلول داخل بینی :** ۲ـ۱ بار در شبانه‌روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر قرص ظرف ۹۰ـ۳۰ دقیقه ، اثر آمپول و محلول بینی ظرف چند دقیقه و اثر کامل آن در چند ساعت ظاهر می‌شود . قرص ۸ ساعت ، آمپول و محلول داخل بینی ۱۲ـ ۸ ساعت و اسپری بینی ۱۲ـ۱۰ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : ممکن است پزشک به شما توصیه کند که جذب روزانهٔ مایعات خود را کنترل کنید .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو باید در مقابل نور محافظت شود . قرص را در جای خشک و خنک نگهداری کنید و اسپری و محلول بینی را در یخچال نگهداری کنید اما مواظب باشید منجمد نشوند .

موارد منع مصرف و احتیاط : در صورت بروز اسهال یا استفراغ ، بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مقدار زیاد آن می‌تواند مانع دفع آب بدن توسط کلیه‌ها شود که باید با پزشک تماس بگیرید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مبتلا به مشکلات قلبی ، فشارخون بالا ، مشکلات کلیوی ، بیماری فیبروزکیستیک ، آسم ، رینیت آلرژیک یا صرع هستید و اگر از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن در دیابت بی‌مزه اشکالی ندارد اما در درمان شب ادراری ، بعد از سه ماه درمان ، حداقل یک هفته برای ارزیابی ضرورت ادامهٔ درمان مصرف آن را متوقف کنید .

عوارض ناخواسته : این دارو می‌تواند باعث احتباس آب در بدن و کاهش غلظت سدیم خون شده و منجر به تشنّج شود . سردرد ، تهوع ، استفراغ ، خونریزی و اسهال از عوارض دیگر این دارو هستند .

تداخل‌های دارویی : ضدافسردگی‌ها مانند آمی‌تریپتیلین و نیز داروهای کاربامازپین ، کلرپروپامید و داروی ضدالتهابی ایندومتاسین تأثیرات این دارو را افزایش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری باید با احتیاط مصرف شود و در شیردهی نیز مصرف مقادیر معمولی آن اشکالی ندارد .

Dexamethasone دگزامتازون

گروه دارویی : کورتیکواستروئید **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، آمپول ، قطرهٔ چشمی و قطرهٔ گوشی

زمان و دفعات مصرف : قرص خوراکی ۴ـ۲ بار در روز همراه با غذا و قطرهٔ چشمی : هر ۶ـ۱ ساعت یک بار

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : آثار آن ظرف ۴ـ۱ ساعت شروع می‌شود و چند روز در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو را در جای خشک و خنک ، در ظرف دربسته ، دور از نور و دسترس کودکان نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : مصرف دارو فقط با نظر پزشک و معمولاً به صورت تدریجی باید قطع شود ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورتی که مبتلا به زخم معده ، آب سیاه ، سل ، بیماری‌های روانی ، افسردگی و یا تب‌خال هستید و اگر از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث آب مروارید ، آب‌سیاه ، دیابت ، اختلال روانی ، تحلیل رفتن ماهیچه‌ها ، شکنندگی استخوان‌ها ، نازکی پوست و اختلال در رشد کودکان شود .

عوارض ناخواسته : افزایش وزن و سوءهاضمه از عوارض شایع هستند . آکنه ، نازکی پوست ، افزایش فشارخون ، ضعف عضلانی و تغییرات خلقی ممکن است در صورت مصرف بلندمدت ، ایجاد شوند .

تداخل‌های دارویی : این دارو با برخی واکسن‌ها تداخل دارد ـ ضداسیدها اثر این دارو را کم می‌کنند ـ این دارو اثر ضدانعقادهای خوراکی را افزایش می‌دهد ـ NSAID ها احتمال سوءهاضمه به وسیلهٔ این دارو را افزایش می‌دهند ـ باربیتورات‌ها ، فنی‌توئین ، ریفامپین و کاربامازپین اثر دگزامتازون را کاهش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده است و مصرف مقادیر معمولی آن در شیردهی ایرادی ندارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

Dexchlorpheniramine Maleate دکس کلرفنیرامین

گروه دارویی : آنتی‌هیستامین ، ضدخارش

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص ، قرص‌های کندآزادشونده (SR - tab) و شربت

مقدار و روش مصرف : ۲ میلی‌گرم از راه خوراکی هر ۶ ـ ۴ ساعت یا ۶ ـ ۴ میلی‌گرم از (SR - tab) هر ۱۲ ـ ۸ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : رینیت آلرژیک فصلی و دائمی ، تظاهرات دیگر آلرژی مثل کهیر خفیف و ورم ملتهمه ، تخفیف علائم سرماخوردگی و سینوزیت .

عوارض جانبی مهم : خواب‌آلودگی ، سرگیجه ، سرخوشی ، وزوز گوش ، تاری دید ، اشکال در دفع ادرار و قاعدگی زودرس .

Dextromethorphan HBr دکسترومتورفان

گروه دارویی : ضدسرفه

اشکال دارویی موجود در ایران : شربت ، قرص و قطره

مقدار و روش مصرف : ۲۰ـ ۱۰ میلی‌گرم هر ۴ ساعت یا ۳۰ میلی‌گرم هر ۸ـ ۶ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین موقت سرفه در سرفه‌های بدون خلط ناشی از سرماخوردگی ، سیاه سرفه و آنفلوانزا .

عوارض جانبی مهم : خواب‌آلودگی ، گیجی ، منگی ، ناراحتی گوارشی و مقدار زیاد آن می‌تواند باعث کاهش تنفس شود .

Dextromethorphan - P دکسترومتورفان ـ پی

گروه دارویی : ضدسرفه و ضداحتقان

اشکال دارویی موجود در ایران : شربت (حاوی سودوافدرین و دکسترو متورفان)

مقدار و روش مصرف : ۱۰ میلی‌لیتر هر ۶ ساعت از راه خوراکی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین سرفه‌های بدون خلط و احتقان ناشی از گلودرد ساده و سرماخوردگی .

عوارض جانبی مهم : خواب‌آلودگی ، گیجی و منگی .

Dextrose (D - Glucose) دکستروز

گروه دارویی : جانشین مایعات ، تأمین کنندهٔ کالری

اشکال دارویی موجود در ایران : محلول‌های قابل تزریق وریدی (به صورت سرم ۵ درصد و ۱۰ درصد ، سرم قندی نمکی و محلول ۲۰ درصد و ۵۰ درصد)

مقدار و روش مصرف : ۰/۵ گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن در هر ساعت
موارد عمدهٔ استعمال دارو : محلول ۵ درصد و ۱۰ درصد به عنوان جانشین مایع و تأمین کالری ـ محلول ۲۰ درصد جهت تأمین کالری در حداقل حجم آب ـ محلول ۵۰ درصد برای جبران هیپوگلیسمی (کاهش قندخون) ناشی از تزریق انسولین .
عوارض جانبی مهم : افزایش فشار اسمزی خون ، تشدید فشارخون و نارسایی قلب ، ادم ریه ، اغتشاش ذهنی و قند در ادرار .

Diazepam دیازپام

گروه دارویی : ضدتشنج ، ضداضطراب ، شل‌کنندهٔ عضلانی
نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط
اشکال دارویی موجود : قرص ، آمپول ، شیاف ، مایع و محلول مقعدی
زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۱ بار در شبانه‌روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : آمپول و محلول رکتال (مقعدی) ظرف ۱ تا ۵ دقیقه و سایر فرآورده‌های آن ظرف ۲ ساعت اثرشان ظاهر می‌شود . دارو ۲۴ ساعت در بدن فعال است .
موارد منع مصرف و احتیاط : در صورتی که بیش از دو هفته از این دارو استفاده کرده‌اید ، بدون مشورت با پزشک ، مصرف آن را متوقف نکنید ـ مقدار زیاد دارو می‌تواند خواب‌آلودگی غیرعادی ایجاد کند که باید به پزشک اطلاع دهید ـ تا از اثر آن بر روی خود آگاه نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث کاهش هوشیاری و کندی واکنش‌های رفتاری و حرکتی شود ـ اگر مبتلا به بیماری شدید تنفسی ، مشکلاتی در رابطهٔ با الکل و اعتیاد یا مشکلات مزمن کبدی و کلیوی هستید و اگر از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث اعتیاد به این دارو شود .
عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی در طول روز ، سرگیجه و عدم تعادل ، سردرد ، تاری دید ، فراموشی و اغتشاش ذهنی .
تداخل‌های دارویی : آرام‌بخش‌ها اثر آرام‌بخشی دیازپام را تشدید می‌کنند ـ این دارو با تأثیر روی فرآیند شکسته شدن سایمتیدین در کبد ، باعث افزایش عوارض جانبی این دارو می‌شود .
مصرف در شیردهی و بارداری : دارو می‌تواند به داخل شیر ترشح شود و در بارداری نیز بی‌ضرر بودن آن به اثبات نرسیده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

Diclofenac دیکلوفناک

گروه دارویی : ضدالتهاب غیراستروئیدی NSAIDs ، ضددرد ، ضدنقرس

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، کپسول ، آمپول ، شیاف و ژل

زمان و دفعات مصرف : ۳ـ۱ بار در روز همراه غذا

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر ضددرد آن ظرف یک ساعت و اثر ضدالتهاب کامل آن ظرف دو هفته شروع می‌شود . دارو ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : اگر برای تسکین درد و به مدت کوتاهی از آن استفاده کرده‌اید ، به راحتی می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید اما اگر برای درمان آرتریت ، به مدت طولانی از آن استفاده کرده‌اید ، بدون نظر پزشک مصرف آن را قطع نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مبتلا به بیماری خونریزی دهنده ، مشکلات بلندمدت کلیوی یا کبدی ، ازوفاژیت ، زخم معده ، سوءهاضمه و پورفیری هستید یا به آسپیرین حساسیت دارید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف طولانی مدت آن احتمال زخم معده یا روده را افزایش می‌دهد .

عوارض ناخواسته : سردرد ، سرگیجه ، ورم پا ، درد شکم ، خونریزی از معده و روده و عوارض گوارشی مثل : تهوع و سوءهاضمه .

تداخل‌های دارویی : دارو با NSAID ها ، ضدانعقادهای خوراکی و کورتون‌ها تداخل دارد و می‌تواند آثار مفید دیورتیک‌ها و داروهای ضدفشارخون را کاهش دهد . در صورت مصرف هم‌زمان با سیکلوسپورین ، ممکن است احتمال آسیب‌های کلیوی افزایش یابد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری به علت به تأخیر انداختن زایمان یا تأثیر بر روی قلب جنین تجویز نمی‌شود . اگرچه این دارو به داخل شیر ترشح می‌شود اما مقادیر معمولی آن مشکلی برای شیرخوار ایجاد نمی‌کند .

Dicyclomine دی‌سیکلومین

گروه دارویی : داروی مورد استفاده در سندرم رودهٔ تحریک‌پذیر

نیاز به تجویز پزشک : دوز mg ۱۰ یا کمتر نیاز به تجویز پزشک ندارد اما بالای mg ۱۰ نیاز به تجویز پزشک دارد .

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط **اشکال دارویی موجود :** قرص و مایع

زمان و دفعات مصرف : ۳ بار در روز قبل یا بعد از غذا

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر آن ظرف ۲ـ۱ ساعت شروع می‌شود و ۶ـ۴ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو را در جای خشک و خنک ، دور از نور و دسترس کودکان و در ظرف دربسته نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک قطع نکنید ـ مقدار زیاد آن می‌تواند باعث اختلال در بلع ، سرگیجه و خواب‌آلودگی شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ تا از اثر این دارو بر روی خود آگاه نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری‌کنید ـ اگر مبتلا به آب‌سیاه ، بیماری‌های ادراری و فتق هیاتوس هستید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی ، خشکی دهان ، یبوست ، تاری دید ، تپش قلب ، سردرد شدید و اشکال در دفع ادرار .

تداخل‌های دارویی : داروهای آرام‌بخش ، اثر آرام‌بخشی این دارو را تشدید می‌کنند . داروهای آنتی‌کولینرژیک عوارض این دارو را تشدید می‌کنند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری خطری ندارد و در شیردهی نیز مقادیر معمولی آن مشکلی ایجاد نمی‌کند .

Digestive دایجستیو

گروه دارویی : آنزیم گوارشی

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار روده‌ای

مقدار و روش مصرف : ۲ ـ ۱ قرص ، همراه هر وعده غذا

موارد عمدهٔ استعمال دارو : کمک در هضم مقادیر بیش از حد غذاهای چرب و در اختلال گوارشی ناشی از کمبود آنزیم‌های پانکراس که به صورت نفخ و دلپیچه بروز می‌کند

عوارض جانبی مهم : اسهال ، تهوع (جهت اطلاعات بیشتر به داروی پانکراتین مراجعه شود)

Dimenhydrinate دیمن هیدرینات

گروه دارویی : آنتی‌هیستامین ، ضداستفراغ ، ضدسرگیجه

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص شیاردار

مقدار و روش مصرف : ۱۰۰ ـ ۵۰ میلی‌گرم از راه خوراکی ، هر ۶ـ ۴ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : جهت پیشگیری و درمان تهوع ، استفراغ و سرگیجه ناشی از مسافرت

عوارض جانبی مهم : خواب‌آلودگی ، تاری دید ، کاهش فشارخون ، تپش قلب ، خشکی دهان و بینی و گلو ، بی‌اشتهایی و سوزش ادرار .

دایمتیکن Dimethicone

گروه دارویی : ضدنفخ **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص و قطره

مقدار و روش مصرف : قرص ۸۰ ـ ۴۰ میلی‌گرم از راه خوراکی هر ۶ ساعت یک بار ، قطره ۴۰ میلی‌گرم هر ۶ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : بلع هوا ، نفخ بعد از جراحی ، زخم معده ، سوء هاضمه ، اسپاسم و تحریک کولون (رودهٔ بزرگ) .

دیفن هیدرامین کامپاند Diphenhydramine Compound

گروه دارویی : ضدسرفه **اشکال دارویی موجود در ایران :** شربت

مقدار و روش مصرف : ۱۰ـ ۵ میلی‌لیتر ، هر ۱۲ـ ۸ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین سرفه‌های ناشی از سرماخوردگی و سرفه‌های ناشی از آلرژی .

دیفن هیدرامین Diphenhydramine HCL

گروه دارویی : ضداستفراغ ، ضدسرفه ، آرام‌بخش ، خواب‌آور ، آنتی‌هیستامین ، آنتی‌کولینرژیک ، ضدپارکینسونیزم

اشکال دارویی موجود در ایران : الگزیر ، قرص دارای شیار و آمپول

مقدار و روش مصرف : **جهت نشانه‌های آلرژی ، آرامش هنگام خواب ، بیماری حرکت و پارکینسونیزم :** ۲۵ـ ۲۰ میلی‌گرم از راه خوراکی هر ۸ـ ۶ ساعت یک بار . **در تسکین سرفهٔ بدون خلط :** ۲۵ میلی‌گرم ز راه خوراکی هر ۶ـ ۴ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان آلرژی‌های فصلی و بهاره ، ورم ملتحمه ناشی از حساسیت کنترل واکنش‌های آنافیلاکتیک به همراه اپی‌نفرین ، تسکین سرفه‌های ناشی از سرماخوردگی و پیشگیری و درمان استفراغ ناشی از مسافرت .
عوارض جانبی مهم : خواب‌آلودگی ، سرگیجه ، سنگینی و ضعف دست‌ها ، لرز ، اغتشاش ذهنی ، تپش قلب ، خشکی بینی و تاری دید .

دیفنوکسیلات Diphenoxylate

گروه دارویی : ضداسهال اوپیوئیدی

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص

زمان و دفعات مصرف : ۴ ـ۳ بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : دارو ظرف یک ساعت اثر می‌کند و ۲۴ ساعت در بدن فعال است .
رژیم غذایی مناسب : رژیم غذایی حاوی مایعات کافی باشد .
نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک ، دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .
موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث خشکی پوست و دهان ، خواب‌آلودگی و ناآرامی شود و حتی مقادیر خیلی بیشتر آن ممکن است منجر به کاهش هوشیاری شود که اقدامات اورژانس لازم است ـ قبل از آگاهی از اثر آن روی خودتان از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث خواب‌آلودگی و سرگیجه شود ـ اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی ، دل‌درد شدید ، اسهال خونی و کولیت هستید و اگر اخیراً از آنتی‌بیوتیک استفاده کرده‌اید یا از داروهای دیگری استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی ، ناآرامی ، سردرد ، سرگیجه ، تهوع ، استفراغ و اتساع شکم .
تداخل‌های دارویی : مصرف هم‌زمان آن با ضدافسردگی‌های گروه **MAOIs** ، باعث افزایش فشارخون می‌شود . همهٔ داروهای آرام‌بخش ، اثر آرام‌بخشی این دارو را افزایش می‌دهند .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری بی‌ضرر بودن آن ثابت نشده است . در شیردهی وارد شیر شده باعث خواب‌آلودگی کودک می‌شود ، پس با پزشک مشورت شود .

دی‌پیریدامول Dipyridamole

گروه دارویی : ضدپلاکت **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص ، کپسول ، مایع و تزریقی (جهت تست‌های تشخیصی)

زمان و دفعات مصرف : قرص و کپسول ۴ـ۳ بار در روز و یک ساعت قبل از غذا

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت اثر دارو شروع می‌شود و تا ۸ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض شدید ، مصرف آن را بدون دستور پزشک قطع نکنید ـ مصرف اضافی آن می‌تواند باعث سرگیجه و استفراغ شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر دچار فشارخون پایین ، میگرن یا آنژین صدری هستید و اگر اخیراً دچار حملهٔ مغزی شده‌اید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکال ندارد .

عوارض ناخواسته : سرگیجه ، غش ، تهوع ، استفراغ و دانه‌های پوستی (راش) .

تداخل‌های دارویی : ضداسیدها ، اثر این دارو را کاهش می‌دهند . این دارو اثر ضدانعقادها را افزایش داده و منجر به خونریزی‌های کنترل نشده می‌شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده و باید با پزشک مشورت شود . در شیردهی ، دارو به داخل شیر ترشح می‌شود اما مصرف مقادیر معمولی آن مشکلی در شیردهی ایجاد نمی‌کند .

دامپریدون Domperidon

گروه دارویی : ضداستفراغ **نیاز به تجویز پزشک :** ندارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط **اشکال دارویی موجود :** قرص ، مایع و شیاف

زمان و دفعات مصرف : برای تهوع و استفراغ هر ۸ـ۴ ساعت یک بار ـ برای سوءهاضمه ۳ بار در روز قبل از غذا و همراه با آب

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر دارو ظرف یک ساعت شروع می‌شود و تا ۶ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو را در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ مقدار زیاد آن می‌تواند باعث سرگیجه شود که باید به پزشک اطلاع داده شود ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی دارید یا دچار بیماری تیروئید هستید و نیز اگر از داروی دیگری هم استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ این دارو برای مصرف بلندمدت تجویز نمی‌شود .

عوارض ناخواسته : عوارض این دارو که چندان هم شایع نیستند عبارتند از : احساس گرفتگی عضله‌ها ، لرز ، دانه‌های پوستی ، کاهش قدرت جنسی و بزرگی پستان‌ها .

تداخل‌های دارویی : آنتی‌کولینرژیک‌ها و ضددردهای اوپیوئیدی ، آثار مثبت دامپریدون را کاهش می‌دهند ـ این دارو ، آثار بروموکریپتین و کابرگولین را در برخی افراد کاهش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در شیردهی مصرف دارو با مقدار معمولی ، اشکالی ایجاد نمی‌کند اما بی‌ضرر بودن آن در بارداری به اثبات نرسیده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

دانپزیل Donepezil

گروه دارویی : ضددمانس (زوال عقل) — **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط — **اشکال دارویی موجود :** قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در شبانه‌روز هنگام خواب

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر دارو ظرف یک ساعت شروع می‌شود اما اثر کامل آن سه ماه بعد ظاهر می‌گردد . دارو ۲ـ۱ روز در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرطبیعی یا مصرف مقدار زیاد این دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ اصولاً بیمار مبتلا به آلزایمر که از این دارو استفاده می‌کند توانایی پرداختن به کارهای حساس و رانندگی را ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکل تنفسی مثل آسم ، مشکلات قلبی و زخم معده یا استفاده از داروهای گروه NSAIDها یا دیگر داروها پزشک را در جریان قرار دهید ـ تا هر زمان این دارو برایتان مفید است می‌توانید آن را مصرف کنید .

عوارض ناخواسته: برافروختگی ، خستگی ، بی‌خوابی ، تهوع ، استفراغ ، اسهال ، کرامپ عضلانی و سردرد .
تداخل‌های دارویی: این دارو اثر برخی شل‌کننده‌های عضلانی را مهار کرده و اثر بعضی از آن‌ها را تشدید می کند ـ بعضی داروهای گروه ضدمالاریا و ضدآریتمی قلب اثر دانپزیل را مهار می‌کنند ـ آمینوگلیکوزیدها ، کلیندامایسین و کلیستین آثار این دارو را مهار می کنند .
مصرف در شیردهی و بارداری: برای زنان باردار و شیرده تجویز نمی‌شود .

داسولپین Dosulepin

گروه دارویی: ضدافسردگی سه حلقه‌ای
نیاز به تجویز پزشک: دارد
میزان خطر در مصرف اضافی: بالا
اشکال دارویی موجود: قرص و کپسول
زمان و دفعات مصرف: ۳ـ۲ بار در شبانه‌روز یا یک بار هنگام شب
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن: آثار ضدافسردگی دارو زودتر از ۴ــ۲ هفته ظاهر نمی‌شود و دارو چند روز در بدن فعال است .
موارد منع مصرف و احتیاط: جز در صورت بروز عوارض جانبی شدید ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ در صورت ایجاد تپش قلب یا کاهش هوشیاری در اثر مصرف مقادیر بالای این دارو اقدامات اورژانس انجام دهید ـ تا از تأثیر این دارو بر روی خودتان آگاه نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث کاهش هوشیاری ، سرگیجه ، تاری دید و خواب‌آلودگی شدید شود ـ در صورت ابتلا به تشنّج صرعی ، مشکلات پروستات ، آب سیاه ، مشکلات قلبی یا بیماری‌های مزمن کبدی یا کلیوی و نیز در صورت مصرف داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید .
عوارض ناخواسته: خواب‌آلودگی ، خشکی دهان ، تعریق و تاری دید که بیشتر در روزهای اول ظاهر می‌شود .
تداخل‌های دارویی: استعمال دخانیات ، اثر ضدافسردگی دارو را کاهش می‌دهد ـ این دارو اثر ضِدتشنجها را کم می‌کند ـ همهٔ داروهایی که اثر آرام‌بخش دارند اثر آرام‌بخشی این دارو را تشدید می‌کنند .
مصرف در شیردهی و بارداری: بی‌ضرر بودن دارو در بارداری ، به اثبات نرسیده است . در شیردهی به داخل شیر ترشح می‌شود . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

دگزازوسین Doxazosin

گروه دارویی: گشادکنندهٔ عروق ، ضدفشارخون
نیاز به تجویز پزشک: دارد
میزان خطر در مصرف اضافی: متوسط
اشکال دارویی موجود: قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در شبانه‌روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۲ ساعت اثر می‌کند و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .
موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید چون می‌تواند باعث بالا رفتن فشارخون شود ـ مقادیر زیاد این دارو می‌تواند باعث غش و سرگیجه شود که باید به پزشک اطلاع داده شود ـ تا از اثرات این دارو بر روی خود آگاه نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید ، چون می‌تواند باعث ایجاد خواب‌آلودگی و سرگیجه شود ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید .
عوارض ناخواسته : تهوع ، گرفتگی بینی ، سردرد ، خواب‌آلودگی ، ضعف ، سرگیجه و غش و ضعف .
تداخل‌های دارویی : داروهای ضدفشارخون ، اثر ضدفشارخون دارو را تشدید می‌کنند .
مصرف در شیردهی و بارداری: بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده است و نیز می‌تواند به داخل شیر ترشح شود . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

Dydrogestrone دیدروژسترون

گروه دارویی : هورمون جنسی زنانه
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : کم
اشکال دارویی موجود : قرص
زمان و دفعات مصرف : ۳ـ۱ بار در روز و در خیلی از موارد در ایام خاصی از دورهٔ ماهیانه
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : آثار مفید دارو چند ماه بعد از آغاز مصرف آن ظاهر می‌شود . دارو تا ۱۲ ساعت در بدن فعال است .
موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک ، مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، پزشک را باخبر کنید ـ تا از تأثیر این دارو روی خودتان آگاه نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ در صورتی که دچار دیابت ، پورفیری ، فشارخون بالا ، مشکلات قلبی و عروقی یا بیماری‌های بلندمدت کلیوی هستید و نیز اگر از داروهای دیگر استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : سیکل ماهیانه نامنظم و خونریزی بیشتر ، احتباس آب در بدن و در نتیجه ورم دست و پا ، افزایش وزن ، تهوع ، استفراغ ، حساسیت پستان‌ها ، سردرد و سرگیجه .

تداخل‌های دارویی : این دارو اثر سیکلوسپورین را تشدید می‌کند .

مصرف در شیردهی و بارداری : مصرف مقادیر معمولی آن در بارداری و شیردهی اشکالی ندارد . از این دارو برای جلوگیری از سقط جنین نیز استفاده می‌شود و مصرف مقدار زیاد آن می‌تواند تولید شیر را مهار کند .

داکسی سیکلین Doxycycline

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک گروه تتراسیکلین

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص و کپسول

زمان و دفعات مصرف : ۲ـ۱ بار در روز همراه با غذا یا بعد از آن

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ۱۲ـ۴ ساعت بعد از مصرف ، اثرات آن شروع می‌شود و ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : حتی در صورت بهبود علایم ، دورهٔ درمان را کامل کنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از دارو به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت داشتن سابقهٔ حساسیت به داروهای گروه تتراسیکلین ، ابتلا به پورفیری و مشکلات بلندمدت کبدی و نیز استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ جز در درمان بیماری آکنه ، به صورت بلندمدت تجویز نمی‌شود .

عوارض ناخواسته : تهوع ، استفراغ ، اسهال ، دانه‌های پوستی، خارش و حساسیت به نور آفتاب .

تداخل‌های دارویی : داکسی‌سیکلین ، اثر ضدانعقادی داروهای ضدانعقاد خون را افزایش می‌دهد ـ باربیتورات‌ها ، کاربامازپین و فنی‌توئین اثر این دارو را کاهش می‌دهند ـ اثر داروهای ضدبارداری خوراکی در مصرف هم‌زمان با این دارو کم می‌شود ـ ضداسیدها و ترکیبات محتوی آهن یا منیزیم یا کلسیم باعث اختلال در جذب دارو می‌شوند ، لذا بین مصرف داکسی‌سیکلین و این داروها باید ۳ـ۲ ساعت فاصله باشد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری می‌تواند در استخوان‌ها رسوب کرده ، باعث رنگی شدن استخوان‌های جنین در حال رشد شود و در شیردهی ، منجر به رنگی شدن دندان‌های شیرخوار می‌شود ؛ بنابراین از این دارو در شیردهی و بارداری نباید استفاده کرد .

امتین Emetine HCL

گروه دارویی : ضدآمیب

اشکال دارویی موجود در ایران : محلول تزریقی

مقدار و روش مصرف : **برای درمان عفونت آمیبی روده** : ۱ میلی‌گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن ، به مدت ۱۰ ـ ۳ روز از راه تزریق عضلانی یا زیر جلدی
موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان عفونت آمیبی روده و عفونت آمیبی خارج از روده (مثل آبسه‌های آمیبی و هپاتیت ناشی از آمیب) .
عوارض جانبی مهم : بی‌اشتهایی ، تهوع ، استفراغ ، اسهال ، یبوست ، ضعف عمومی ، بی‌حالی ، آسیب دیدن اعصاب محیطی و کهیر .

انالاپریل Enalapril

گروه دارویی : گشادکنندهٔ عروق از گروه مهارکننده‌های ACE

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی** : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص و ویفر **زمان و دفعات مصرف** : ۲ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت اثر دارو شروع می‌شود و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .
نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .
موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض جانبی شدید ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث غش و سرگیجه شود ـ قبل از آگاهی از اثرات این دارو بر روی خودتان ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ در صورت ابتلا به دیابت ، پرکاری تیروئید ، بیماری قلبی ، فشارخون بالا، گلوکوم (آب مروارید) ، مشکلات ادراری و نیز مشکلات بلندمدت کلیوی و یا در صورتی که از داروهای دیگر هم استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف آن در بلندمدت مشکلی ایجاد نمی‌کند .
عوارض ناخواسته : سرگیجه ، تهوع ، سردرد ، سرفهٔ مقاوم و خشک ، دانه‌های پوستی و خارش .
تداخل‌های دارویی : NSAIDها و ضدفشارخون‌ها ، اثر ضدفشارخون این دارو را تشدید می‌کنند ـ این دارو ، سطح لیتیم خون را بالا برده و عوارض آن را تشدید می‌کند ـ مصرف هم‌زمان سیکلوسپورین و انالاپریل ، سطح پتاسیم خون را افزایش می‌دهد ـ مصرف این دارو همراه با فرآورده‌های محتوی پتاسیم یا دیورتیک‌های افزایندهٔ پتاسیم ، باعث افزایش سطح پتاسیم خون می‌شود وNSAIDها باعث کاهش تأثیرات انالاپریل می‌شوند ـ مصرف هم‌زمان NSAIDها و انالاپریل می‌تواند باعث آسیب‌دیدگی کلیه‌ها شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : به علت ایجاد نقص در جنین در بارداری تجویز نمی‌شود . در شیردهی مصرف مقادیر معمولی دارو اشکالی ایجاد نمی‌کند .

Ephedrine افدرین

گروه دارویی : ضداحتقان ، گشادکنندهٔ برونش‌ها **نیاز به تجویز پزشک :** ندارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص ، شربت ، آمپول و قطرهٔ داخل بینی .

زمان و دفعات مصرف : اشکال خوراکی ۳ بار در روز و قطرهٔ داخل بینی ۴ـ۳ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۶۰ ـ۱۵ دقیقه اثر می‌کند و ۶ـ۳ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو را در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون هیچ نگرانی می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث تنگی نفس ، تب بالا ، تشنّج یا کاهش هوشیاری شود که باید فوراً با پزشک تماس بگیرید ـ مصرف قطرهٔ بینی مشکلی هنگام رانندگی و کارهای حساس ایجاد نمی‌کند اما در مصرف اَشکال دیگر افدرین ، بدون آگاهی از تأثیر آن روی بدن‌تان از چنین کارهایی دوری کنید ـ در صورت ابتلا به بیماری‌های قلبی ، فشارخون بالا ، دیابت ، پرکاری تیروئید ، گلوکوم ، مشکلات ادراری و بیماری‌های مزمن کبدی یا کلیوی و نیز در صورت مصرف داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن جز با دستور پزشک توصیه نمی‌شود .

عوارض ناخواسته : قطرهٔ بینی عوارضی ندارد . اشکال خوراکی عوارض زیر را ایجاد می‌کنند : بی‌خوابی ، اضطراب ، تپش قلب ، درد قفسهٔ سینه ، اغتشاش ذهنی ، لرز ، خشکی دهان و مشکلات ادراری .

تداخل‌های دارویی : با گروه MAOIs می‌تواند باعث افزایش خطرناک فشارخون شود ـ با اثر ضدفشارخون برخی داروهای کاهندهٔ فشارخون مقابله می‌کند ـ این دارو در اثر تداخل با بتابلوکرها نیز می‌تواند باعث افزایش خطرناک فشارخون شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری اثبات نشده است و در شیردهی دارو وارد شیر می‌شود اما در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

اپی‌نفرین (آدرنالین) Epinephrine

گروه دارویی : ضدگلوکوم ، مورد استفاده در احیاء قلبی و شوک آنافیلاکسی

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** بالا

اشکال دارویی موجود : آمپول و قطرهٔ چشمی

زمان و دفعات مصرف : بستگی به روش استعمال و مشکل اصلی بیمار دارد .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : قطرهٔ چشمی ظرف یک ساعت و آمپول ظرف ۵ دقیقه اثر می‌کند . آمپول تا ۴ ساعت و قطرهٔ چشمی تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو را در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ همهٔ موارد مصرف اضافی آن نیازمند توجه جدی است اما در صورت ایجاد تپش قلب ، مشکلات تنفسی و کاهش هوشیاری ، اقدامات اورژانس لازم است ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکلات قلبی ، دیابت ، پرکاری تیروئید ، مشکلات دستگاه عصبی و فشارخون بالا و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت قطرهٔ چشمی آدرنالین همراه با لنز تماسی نرم توصیه نمی‌شود .

عوارض ناخواسته : تپش قلب ، عصبی شدن و ناآرامی ، خشکی دهان ، سردرد و تاری دید . قطرهٔ چشمی می‌تواند باعث ورم یا سوختگی شود .

تداخل‌های دارویی : داروهای گروه MAOIs و ضدافسردگی‌های سه حلقه‌ای با این دارو تداخل کرده اثر آن را در افزایش فشارخون و ایجاد تپش قلب تشدید می‌کنند ـ اپی‌نفرین اثر داروهای ضددیابت خوراکی را کاهش می‌دهد ـ در اثر تداخل با بعضی بتابلوکرها مثل پروپرانولول ، احتمال افزایش خطرناک فشارخون را بیشتر می‌کند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در شیردهی اثر آن مشخص نیست . در بارداری ممکن است باعث نقایصی در جنین شود یا زایمان را به تأخیر اندازد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

ارگوتامین Ergotamine

گروه دارویی : ضدمیگرن **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص بلعیدنی یا زیر زبانی ، شیاف و استنشاقی

زمان و دفعات مصرف : ابتدا یک بار مصرف می‌شود . اگر نیاز شد قرص را ۳۰ دقیقه بعد و شکل استنشاقی را ۵ دقیقه بعد مصرف می‌کنیم .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر دارو ۳۰ـ۱۵ دقیقه بعد از مصرف بروز می‌کند و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : مصرف برخی غذاها باعث تحریک پروسهٔ میگرن (در برخی از مردم) می‌شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ مقادیر اضافی آن می‌تواند باعث سرگیجه ، استفراغ ، تشنّج یا کما شود که در این صورت باید به پزشک اطلاع دهید ـ قبل از آگاهی از اثر این دارو روی خودتان از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید ، چون می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ در صورتی که دچار مشکلات قلبی ، ضعف گردش خون ، فشارخون بالا و پرکاری تیروئید هستید و نیز در صورتی که جدیداً دچار حملهٔ مغزی شده‌اید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ آن را به صورت بلندمدت و با دوز بالا مصرف نکنید ، چون می‌تواند جریان خون را در پاها و دست‌ها کاهش دهد .

عوارض ناخواسته : اختلال گوارشی ، تهوع ، سفتی عضلانی و درد ، اسهال ، سرگیجه ، سردی و بی‌حسی انگشتان دست و پا .

تداخل‌های دارویی : مصرف اریترومایسین با این دارو ، عوارض احتمالی را افزایش می‌دهد ـ مصرف در زنانی که این دارو را همراه با ضدبارداری‌های خوراکی **OCP** مصرف می‌کنند ، احتمال لخته شدن غیرطبیعی خون را افزایش می‌دهد ـ بتابلوکرها و سوماتریپتان همراه با این دارو باعث افزایش مشکل گردش خونی می‌شوند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در هر دو مورد تجویز نمی‌شود زیرا در بارداری باعث انقباض رحم می‌شود و در شیردهی وارد شیر شده روی شیرخوار اثر می‌گذارد و باعث کاهش ترشح شیر می‌شود .

اریترومایسین Erythromycin

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، کپسول ، آمپول ، مایع و محلول موضعی

زمان و دفعات مصرف : هر ۱۲ـ ۶ ساعت ، قبل از غذا یا همراه آن

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ۴ـ۱ ساعت بعد از مصرف اثر دارو شروع می‌شود و ۱۲ـ ۶ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : اگر دورهٔ درمان کامل نشود ممکن است عفونت دوباره عود کند ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیاد دارو به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، بیماری پورفیری و نیز داشتن سابقهٔ حساسیت به اریترومایسین و یا استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بیش از دو هفتهٔ آن احتمال آسیب‌ها و ضایعات کبدی را افزایش می‌دهد .

عوارض ناخواسته : تهوع و استفراغ شایع‌ترین عوارض مصرف خوراکی دارو هستند ـ در افرادی که کارکرد کلیه‌شان مشکل دارد مصرف مقادیر زیاد دارو می‌تواند باعث کری شود .

تداخل‌های دارویی : این دارو سطح خونی کاربامازپین و دیگوکسین را افزایش می‌دهد ـ مصرف هم‌زمان وارفارین و این دارو می‌تواند باعث خونریزی شود ـ این دارو عوارض ارگوتامین ، تئوفیلین و آمینوفیلین را تشدید می‌کند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری مشکلی ندارد و مصرف مقادیر معمولی آن در شیردهی اشکالی ندارد اما در این مورد با پزشک نیز مشورت کنید .

استرادیول Estradiol

گروه دارویی : هورمون جنسی زنانه **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، ژل پوستی ، کاشتنی ، پچ (چسب) و شیاف واژینال

زمان و دفعات مصرف : قرص و ژل پوستی یک بار در شبانه‌روز ، پچ‌های پوستی هر ۷ـ۱ روز یک بار ـ شکل کاشتنی هر ۸ـ۴ ماه ـ شیاف و واژینال هر ۷ـ۱ روز یک بار ـ حلقهٔ واژینال هر ۳ ماه یک بار

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۲۰ـ۱۰ دقیقه اثر می‌کند و ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از آن به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکلات قلب و گردش خون ، مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، پورفیری ، سابقهٔ حملهٔ مغزی یا لخته شدن خون ، صرع و میگرن و نیز در صورت

استعمال دخانیات یا مصرف داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بیش از پنج ماه ممکن است منجر به افزایش احتمال سرطان پستان شود .

عوارض ناخواسته : تهوع ، استفراغ ، ورم پستان و حساسیت آن ، افزایش وزن ، سردرد و بروز علایم افسردگی .

تداخل‌های دارویی : استعمال دود تنباکو ممکن است عوارض این دارو را روی قلب افزایش دهد ـ ریفامپین ، کاربامازپین ، فنی‌توئین و فنوباربیتال اثر این دارو را کاهش می‌دهند ـ این دارو اثر ضدانعقادها را کم می‌کند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی تجویز نمی‌شود زیرا می‌تواند باعث مهار تولید شیر در پستان شود . در صورتی که ضرورتی برای مصرف این دارو در شیردهی پیش آید باید با پزشک مشورت کنید .

اتینیل استرادیول Ethinyl Estradiol

گروه دارویی : هورمون جنسی زنانه ، ضدبارداری خوراکی

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** کم

اشکال دارویی موجود : قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز و در دورهٔ زمانی خاصی از سیکل ماهیانه

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۲۰ـ۱۰ روز دارو اثر می‌کند . اثر ضدبارداری دارو بیشتر از ۷ روز طول می‌کشد و ۲ـ۱ روز در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف این دارو را نباید قطع کنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر دچار نارسایی قلبی ، فشارخون بالا یا مشکلات بلندمدت کبدی و کلیوی هستید و اگر سابقهٔ لخته شدن غیرطبیعی خون در خود یا خویشاوندانتان دارید (البته بستگان نزدیک) و نیز در صورتی که دخانیات استعمال می‌کنید یا به دیابت ، صرع و میگرن دچار هستید یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف آن به مدت بیش از پنج‌ماه می‌تواند احتمال سرطان رحم بعد از یائسگی را افزایش دهد .

عوارض ناخواسته : تهوع ، استفراغ ، افزایش وزن ، حساسیت و ورم پستان‌ها ، بروز علایم افسردگی و سردرد .

تداخل‌های دارویی : دود تنباکو عوارض قلبی و عروقی این دارو را افزایش می‌دهد ـ ضدتشنج‌ها و ریفامپین ، اثر ضدبارداری این دارو را کم می‌کنند ـ این دارو اثر ضدفشارخون‌ها و دیورتیک‌ها را کم می‌کند ـ آنتی‌بیوتیک‌ها می‌توانند اثر این دارو و سایر ضدبارداری‌های خوراکی را کم کنند .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود و در شیردهی می‌تواند تولید شیر را مهار کند لذا در این مورد با پزشک مشورت کنید .

اِتیدرونات Etidronate

گروه دارویی : دارو مورد استفاده در درمان بیماری‌های استخوانی
نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط
اشکال دارویی موجود : قرص
زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز با معدهٔ خالی (دو ساعت بعد یا قبل از غذا)
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : در بیماری پاژه و استئوپروز ، تأثیر مفید دارو نیاز به چند ماه زمان دارد . برخی آثار دارو ، ماه‌ها و هفته‌ها در بدن باقی می‌ماند .
رژیم غذایی مناسب : جذب دارو توسط مواد غذایی ، به ویژه غذاهای محتوی کلسیم کاهش می‌یابد . لذا هنگام مصرف دارو معده باید خالی باشد ، همچنین مقدار کافی ویتامین D و کلسیم از راه مواد غذایی یا تجویز دارویی باید وارد بدن شود .
نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو باید در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .
موارد منع مصرف و احتیاط : بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مصرف مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث گرفتگی عضلات شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به کولیت ، حساسیت قبلی به این دارو و مشکلات بلندمدت کلیوی و نیز مصرف داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث افزایش احتمال شکستگی استخوان شود .
عوارض ناخواسته : شایع‌ترین عارضهٔ آن ، اسهال است . عوارض دیگر عبارتند از تهوع ، یبوست ، شکم‌درد ، خارش یا دانه‌های پوستی و درد استخوان در ابتدای درمان در برخی بیماران مبتلا به بیماری پاژه .
تداخل‌های دارویی : ضداسیدها یا آهن باید حداقل دو ساعت قبل یا بعد از مصرف این دارو مصرف شوند تا از اثر آن‌ها بر روی جذب این دارو جلوگیری شود یا به حداقل برسد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی تجویز نمی‌شود . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

اتوسوکسیماید Ethosuximide

گروه دارویی : ضدتشنج **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط **اشکال دارویی موجود :** کپسول و مایع

زمان و دفعات مصرف : ۲ـ۱ بار در شبانه‌روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت اثر آن بروز می‌کند و ۲ روز در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : مصرف آن را بدون مشورت با پزشک متوقف نکنید ـ مصرف مقادیر بالای آن می‌تواند باعث خواب‌آلودگی شود که باید با پزشک مشورت کنید ـ ابتلا به بیماری اصلی که مصرف اتوسوکسیماید را ضروری ساخته ، ممکن است انجام کارهای حساس یا رانندگی را منتفی سازد ـ در صورت ابتلا به ناراحتی کبدی یا کلیوی بلندمدت یا بیماری پورفیری و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن خطر بیماری‌های خونی را افزایش می‌دهد .

عوارض ناخواسته : عوارضی که معمولاً در صورت مصرف دارو با دوز بالا ایجاد می‌شوند عبارتند از : تهوع ، استفراغ ، سردرد و خواب‌آلودگی .

تداخل‌های دارویی : داروهای دارای اثر آرام‌بخش ، اثر آرام‌بخشی دارو را افزایش می‌دهند ـ کاربامازپین ، سطح اتوسوکسیماید را در خون کاهش می‌دهد ـ فنی‌توئین و والپروات سدیم ممکن است غلظت این دارو را در خون تغییر دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری به اثبات نرسیده است و در شیردهی نیز می‌تواند به داخل شیر ترشح شده و باعث عوارضی مانند : کاهش قدرت مکیدن پستان در شیرخوار شود . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

اوکالیپتوس Eucalyptus

گروه دارویی : بُخور **اشکال دارویی موجود در ایران :** اینهالر

مقدار و روش مصرف : روزانه چند بار ، هر بار یک قاشق سوپ‌خوری از محلول را در یک ظرف آب داغ (در حال جوشیدن نباشد) ریخته ، به مدت ۱۰ـ ۵ دقیقه ، در حالی که چشم‌ها بسته هستند بخور می‌دهند .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : جهت تسکین علائم سرماخوردگی مثل گرفتگی بینی و سرفه ، سردرد گریپ ، زکام ، آنفلوآنزا ، برونشیت و سینوزیت .

Expectorant اکسپکتورانت

گروه دارویی : خلط‌آور ، ضدسرفه ، ضداحتقان بینی **اشکال دارویی موجود در ایران :** شربت

مقدار و روش مصرف : ۲ـ ۱ قاشق مرباخوری هر ۶ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین سرفه و تسکین علامتی علائم آلرژی .

عوارض جانبی مهم : حساسیت به نور ، خشکی دهان و گلو و بینی ، کاهش فشارخون ، رخوت ، منگی ، سرگیجه ، خستگی ، سرخوشی ، تاری دید ، دوبینی ، بی‌اشتهایی ، اشکال در دفع ادرار ، گرفتگی بینی .

Famotidine فامو تیدین

گروه دارویی : ضدزخم معده و روده ، مهار کنندهٔ ترشح اسید معده

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار و آمپول

مقدار و روش مصرف : **جهت درمان زخم دوازدهه :** ۴۰ میلی‌گرم از راه خوراکی قبل از خواب یا ۲۰ میلی‌گرم دو بار در روز ؛ یا ۲۰ میلی‌گرم از راه وریدی هر ۱۲ ساعت یک بار . **جهت درمان نگهدارندهٔ زخم معده و دوازدهه :** ۲۰ میلی‌گرم از راه خوراکی ، قبل از خواب .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان کوتاه مدت زخم فعال اثنی‌عشر (دوازدهه) ــ درمان نگهدارنده برای زخم اثنی‌عشر ـ درمان زخم معدهٔ خوش‌خیم ـ درمان ترشح زیادی اسید معده .

عوارض جانبی مهم : خواب‌آلودگی ، افسردگی ، تاری دید ، سرگیجه ، اضطراب ، اسهال ، خشکی دهان ، ناتوانی جنسی و دندان قروچه در خواب .

Fenfluramine HCL فن فلورامین

گروه دارویی : کم‌کنندهٔ اشتها **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص پوشش‌دار

مقدار و روش مصرف : ۲۰ میلی‌گرم (یک قرص) ، قبل از هر وعده غذا

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان کوتاه مدت چاقی همراه با رژیم غذایی کم کالری .

عوارض جانبی مهم : بی‌نظمی قلبی ، تنگی نفس ، افزایش ضربان قلب ، افسردگی ، کسالت ، سردرد ، خواب آلودگی ، سرخوشی و گیجی .

فروس فومارات (فومارات آهن) Ferrous Fumarate

گروه دارویی : فراوردهٔ آهن **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص

مقدار و روش مصرف : درمان کم‌خونی : ۲۰۰ میلی‌گرم از راه خوراکی ، ۴ـ ۳ بار در روز . **پیشگیری از کم‌خونی :** ۲۰۰ میلی‌گرم از راه خوراکی ، یک بار در روز .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : پیشگیری و درمان کم‌خونی ناشی از کمبود آهن ، رژیم غذایی نامناسب ، سوء جذب ، بارداری و از دست دادن خون .

عوارض جانبی مهم : تحریک دستگاه گوارش و ایجاد تهوع و اسهال ، تیره شدن مدفوع ، تیره شدن دندان در کودکان .

فروسولفات (سولفات آهن) Ferrous Sulfate

گروه دارویی : داروی خون‌ساز ، ترکیب آهن خوراکی

اشکال دارویی موجود در ایران : شربت ، قطره و قرص

مقدار و روش مصرف : درمان کم‌خونی ناشی از کمبود آهن : ۱۵۰۰ ـ ۷۵۰ میلی‌گرم روزانه از راه خوراکی در ۱ تا ۳ نوبت . **به عنوان مکمل آهن در زنان باردار :** روزانه ۶۰۰ـ ۳۰۰ میلی‌گرم ، در چند نوبت

موارد عمدهٔ استعمال دارو : پیشگیری و درمان کم‌خونی ناشی از کمبود آهن .

عوارض جانبی مهم : تحریک دستگاه گوارش و ایجاد تهوع و اسهال ، تیره شدن مدفوع و تیره شدن دندان در کودکان .

فیناستراید Finasteride

گروه دارویی : داروی مورد استفاده در بیماری‌های دستگاه ادراری

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** کم

اشکال دارویی موجود : قرص **زمان و دفعات مصرف :** یک بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بـدن : ظرف یک ساعت اثر آن شروع می‌شود امـا چنـد ماه طول می‌کشد تا آثار مفید آن کاملاً ظاهر شود و به مدت ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنـک و دور از نـور و دسـترس کودکـان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیـاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنیـد ـ در صـورت بـروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در راننـدگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهیـد ـ بعد از ۶ ماه مصرف ، باید ارزیابی کرد که آیا مصرف آن مفید بوده است یا نه .

عوارض ناخواسته : کاهش میل جنسی ، ناتوانی جنسی ، کـاهش حجـم منـی ، ورم پـا و حـساسیت پستان که به ندرت اتفاق می‌افتد .

تداخل‌های دارویی : ندارد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود و در شیردهی معمولاً ضرورت تجـویز آن پیش نمی‌آید .

Fluocinolone Acetonide فلوئوسینولون

گروه دارویی : کورتیکو استروئید (کورتون) موضعی **اشکال دارویی موجود در ایران :** پماد و کرم

مقدار و روش مصرف : یک لایهٔ نازک روی پوست تمیز هر ۱۲ـ ۶ ساعت یک بار مالیده می‌شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین التهابات پوستی قابل درمان با کورتون‌ها

عوارض جانبی مهم : پرموئی ، کمرنگ شدن یا شیاردار شدن پوست ، تحریک یـا خـشکی پوسـت ، تحلیل رفتن پوست ، عفونت ثانویه ، خارش پوست .

Fluconazole فلوکونازول

گروه دارویی : ضدقارچ

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : کپسول ، مایع و تزریقی

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بـدن : دارو ظرف چند ساعت اثر می کند امـا ظهـور اثـر کامل آن چند روز طول می‌کشد و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک ، دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : دورهٔ درمان باید کامل شود ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرطبیعی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر به مشکلات کبدی یا کلیوی مبتلا هستید یا سابقهٔ حساسیت به داروهای ضدقارچ دارید و نیز اگر از داروهای دیگر استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ گرچه دورهٔ مصرف آن معمولاً کوتاه است اما ممکن است برای جلوگیری از عود مننژیت مننگوکوکی در بیماران مبتلا به نقص ایمنی به صورت نامحدود مصرف شود .

عوارض ناخواسته : ناراحتی شکم ، تهوع ، استفراغ و اسهال .

تداخل‌های دارویی : این دارو ، اثر ضدانعقادهای خوراکی مثل وارفارین را افزایش می‌دهد ـ این دارو خطر کاهش قندخون در اثر ضددیابت‌های خوراکی مثل گلی بن کلامید را افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در شیردهی تجویز نمی‌شود و در بارداری بی‌ضرر بودن آن ثابت نشده است .

Fluphenazine فلوفنازین

گروه دارویی : ضدسایکوز (جنون)

اشکال دارویی موجود در ایران : آمپول و قرص پوشش‌دار

مقدار و روش مصرف : **خوراکی :** ۱۰ـ ۰/۵ میلی‌گرم در هر روز در ۴ـ ۱ نوبت . **تزریقی :** ۲۵ـ ۱۲/۵ میلی‌گرم ، از راه عضلانی یا زیر جلدی هر ۴ـ ۱ هفته یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان علائم اختلالات ناشی از جنون .

عوارض جانبی مهم : خواب‌آلودگی ، حرکات ناهنجار ، سرگیجه ، احتباس ادرار ، خشکی دهان ، تاری دید ، احتقان بینی و نشانه‌های خارج هرمی (مشابه بیماری پارکینسون) .

Fluoxetine فلوکستین

گروه دارویی : ضدافسردگی

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : کپسول و مایع

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز هنگام صبح

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : برخی آثار مفید دارو ظرف دو هفته ظاهر می‌شود اما آثار مفید و کامل آن ظرف ۴ هفته نمایان می‌شود . دارو تا ۶ هفته در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز راش‌های پوستی ، مصرف آن را بدون هماهنگی با پزشک متوقف نکنید ـ مقدار زیاد آن می‌تواند عوارض نامطلوبی ایجاد کند که باید به پزشک اطلاع داده شود ـ تا از اثر آن روی خودتان آگاه نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس بپرهیزید ، چون می‌تواند باعث خواب‌آلودگی شود ـ اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، بیماری‌های قلبی ، دیابت یا تشنّج صرعی هستید و نیز به این دارو یا مصرف داروهای دیگر حساسیت دارید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن مشکلی ایجاد نمی‌کند .

عوارض ناخواسته : بی‌خوابی ، ناآرامی ، سردرد ، بی‌نظمی‌های روده مانند تهوع و استفراغ ، کاهش وزن ، خواب‌آلودگی و اختلالات جنسی .

تداخل‌های دارویی : تمام آرام‌بخش‌ها اثر آرام‌بخشی این دارو را افزایش می‌دهند ـ مصرف هم‌زمان آن با تریپتوفان می‌تواند منجر به برافروختگی ، ناآرامی و زخم معده شود ـ این دارو می‌تواند با افزایش سطح خونی لیتیم سمّیت آن را افزایش دهد ـ درمان با فلوکستین نباید زودتر از دو هفته بعد از توقف مصرف داروهای MAOIs شروع شود و مصرف داروهای گروه MAOIs نباید زودتر از پنج هفته بعد از توقف مصرف فلوکستین شروع شود ؛ چون این کار می‌تواند باعث عوارض شدید شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری بی‌ضرر بودن آن به اثبات نرسیده و در شیردهی به داخل شیر ترشح می‌شود پس با پزشک مشورت کنید .

فلوپنتیکسل Flupentixol

گروه دارویی : ضدجنون (سایکوز) — **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم — **اشکال دارویی موجود :** تزریقی و قرص

زمان و دفعات مصرف : قرص ۲ـ۱ بار در روز و شکل تزریقی هر ۴ـ۲ هفته یک بار

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر دارو ظرف ۱۰ روز ظاهر می‌شود . شکل خوراکی تا ۱۲ ساعت و شکلی تزریقی ۴ـ۲ هفته در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو را در دمای اتاق ، دور از نور و دسترس کودکان نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض شدید مصرف آن را به طور ناگهانی متوقف نکنید ـ مقدار زیاد آن می‌تواند باعث خواب‌آلودگی ، تشنّج ، کاهش فشارخون و نیز افزایش یا کاهش دمای بدن یا شوک شود که باید به اطلاع پزشک رسانده شود ـ تا از اثر این دارو روی خودتان آگاه نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید ، چون می‌تواند باعث خواب‌آلودگی شود ـ اگر مبتلا به بیماری‌های قلبی ، پورفیری ، تشنّج صرعی ، بیماری‌های تیروئید ، گلوکوم و پارکینسون هستید و یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث بیماری‌های خونی ، یرقان و سایر اختلالات کبدی شود .

عوارض ناخواسته : تاری دید ، خشکی دهان ، اختلال ادراری ، خواب‌آلودگی ، تهوع ، افزایش وزن ، لرز ، پارکینسونیزم و تند شدن ضربان قلب .

تداخل‌های دارویی : این دارو باعث کاهش اثر داروهای ضدتشنّج می‌شود ـ در صورت مصرف هم‌زمان با داروهای ضدآریتمی ، خطر آریتمی را افزایش می‌دهد ـ اثر داروهای آنتی کولینرژیک را نیز افزایش می‌دهد . این دارو همراه با داروهای آرام‌بخش اثر آرام‌بخشی این دارو را تشدید می‌کند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در شیردهی وارد شیر می‌شود و باید در خصوص مصرف آن با پزشک مشورت شود . در بارداری باعث کرِختی در جنین می‌شود لذا تجویز نمی‌شود .

فلورازپام Flurazepam HCL

گروه دارویی : خواب‌آور **اشکال دارویی موجود در ایران :** کپسول

مقدار و روش مصرف : ۳۰ میلی‌گرم قبل از خواب و برای برخی افراد ۱۵ میلی‌گرم

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان انواع بی‌خوابی مثل : اشکال در به خواب رفتن ، بی‌خوابی ناشی از تکرر ادرار و بیداری بی‌موقع .

عوارض جانبی مهم : گیجی ، خواب‌آلودگی ، منگی ، تلوتلو خوردن ، چرت زدن ، عدم جهت‌یابی ، پرحرفی ، تحریک‌پذیری ، طپش قلب .

فلوتیکازون Fluticasone

گروه دارویی : کورتیکواستروئید **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : پماد ، کرم ، اسپری نازال (اسپری داخل بینی) و استنشاقی

زمان و دفعات مصرف : برای درمان آسم ۲ بار و برای درمان رینیت آلرژیک روزی ۲ـ۱ بار
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر دارو در درمان آسم ظرف ۷ـ۴ روز و در درمان رینیت آلرژیک ظرف ۴ـ۳ روز ظاهر می‌شود . آثار دارو می‌تواند چندین روز بعد از توقف مصرف در بدن باقی بماند .
موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مصرف مقدار زیاد آن در یک دورهٔ طولانی ممکن است باعث بروز عوارض ناخواسته شود ـ در رانندگی و کارهای حساس مصرف آن اشکال ندارد ـ در صورت ابتلا به سینوزیت مزمن یا داشتن سابقهٔ جراحی بینی یا زخم بینی ، سابقهٔ سل یا عفونت‌های تنفسی دیگر و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ در صورتی که به صورت طولانی مدت برای درمان رینیت آلرژیک از آن استفاده می‌کنید مشکلی ایجاد نمی‌کند .
عوارض ناخواسته : تحریک سطح داخلی بینی و خون آمدن از بینی در مصرف اسپری بینی ، زخم گلو یا دهان و گرفتگی صدا ناشی از عفونت قارچی کاندیدایی در دهان ، تغییرات پوستی (در مصرف پماد و کرم) و اختلال در حس بویایی و چشایی .
تداخل‌های دارویی : ندارد .
مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری و شیردهی ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

Folic Acid (Vitamine B_9) اسید فولیک

گروه دارویی : ویتامین گروه B **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص و آمپول
مقدار و روش مصرف : ۱ میلی‌گرم در روز . **درمان کم‌خونی مگالوبلاستیک ناشی از کمبود اسید فولیک :** ۲۰ ـ ۵ میلی‌گرم در روز
موارد عمدهٔ استعمال دارو : آنمی ماکروستیک ناشی از سوء تغذیه ـ آنمی مگالوبلاستیک ناشی از بارداری ، شیرخوارگی و طفولیت ـ درمان آنمی مگالوبلاستیک و ماکروسیتیک ناشی از کمبود اسید فولیک .
عوارض جانبی مهم : واکنش‌های حساسیتی که به صورت قرمزی ، دانه‌های پوستی ، خارش و اشکال در تنفس بروز می‌کنند .

Fosinopril فوزینوپریل

گروه دارویی : گشادکنندهٔ رگ‌ها (از گروه مهارکننده‌های آنزیم تبدیل‌کنندهٔ آنژیوتانسین ACE)

نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط
اشکال دارویی موجود : قرص
زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : دارو ظرف یک ساعت اثر می‌کند و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .
موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض جانبی شدید مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد این دارو می‌تواند باعث سرگیجه ، غش و اُفت فشارخون شود که باید بی‌درنگ به پزشک اطلاع دهید ـ تا از اثر آن بر روی خودتان آگاه نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ در صورت ابتلا به آلرژی شدید ، مشکلات بلندمدت کلیوی ، بیماری عروق کرونر قلب و بیماری عروق محیطی و نیز اگر رژیم کم سدیم دارید یا به سایر داروهای این گروه حساسیت دارید و نیز در صورتی که از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت این دارو ندرتاً در بعضی افراد منجر به تغییراتی در شمارهٔ سلول‌های خونی و نیز کارکرد طبیعی کلیه می‌شود .
عوارض ناخواسته : سرگیجه ، تهوع ، سردرد ، سرفهٔ خشک و مقاوم ، راش (دانه‌های پوستی) و خارش پوست .
تداخل‌های دارویی : آنتی‌اسیدها ، باعث اختلال در جذب فوزینوپریل می‌شوند ـ ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی (NSAIDs) باعث کاهش آثار این دارو می‌شود ـ مصرف همزمان NSAIDها با این دارو خطر آسیب‌های کلیوی را افزایش می‌دهد ـ این دارو سطح لیتیم خون را افزایش می‌دهد ـ گشادکننده‌های عروقی ، دیورتیک‌ها و سایر کاهنده‌های فشارخون می‌توانند اثرات این دارو را افزایش دهند ـ مصرف همزمان این دارو با دیورتیک‌های نگهدارندهٔ پتاسیم می‌تواند خطر بالا رفتن پتاسیم خون را افزایش دهد .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود زیرا باعث نقایصی در جنین می‌شود . مصرف مقادیر معمولی آن در شیردهی اشکالی ندارد اما در این مورد با پزشک مشورت کنید .

فورزماید Furesemide

گروه دارویی : دیورتیک (ضدفشارخون ادرارآور)
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : کم
اشکال دارویی موجود : تزریقی ، قرص و مایع
زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز هنگام صبح ـ در صورت درمان با دوز بالا ۶ـ۴ بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : شکل تزریقی در ۵ دقیقه و شکل خوراکی در یک ساعت اثر می‌کند و به مدت ۶ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : این دارو ممکن است ذخایر پتاسیم بدن را کاهش دهد . در رژیم غذایی باید از مواد غذایی غنی از پتاسیم مانند سبزیجات و میوه‌های تازه استفاده کرد .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در جای خشک و خنک ، در ظرف دربسته و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض شدید ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیاد این دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکل بلندمدت کبدی ، نقرس ، دیابت و مشکلات پروستات و نیز در صورت داشتن سابقهٔ حساسیت به این دارو یا استفاده از مسهل‌ها و داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن مشکلی ایجاد نمی‌کند اما ممکن است باعث کاهش سطح املاح بدن مثل کلسیم ، سدیم و پتاسیم شود .

عوارض ناخواسته : سرگیجه ، تهوع ، کرختی ، گرفتگی عضلات ، سردرد و صدای زنگ در گوش‌ها که ممکن است در اثر تزریق زیاد این دارو ایجاد شود .

تداخل‌های دارویی : بعضی از ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی (NSAIDs) می‌توانند اثر این دارو را کاهش دهند . فورزماید ، غلظت لیتیم را در خون بالا برده و احتمال عوارض جانبی را تشدید می‌کند . این دارو با کاهش غلظت پتاسیم خون اثر سمی دیگوکسین را تشدید می‌کند . مصرف هم‌زمان این دارو با آمینوگلیکوزیدها اثر سمی آن‌ها را روی دستگاه شنوایی و کلیه‌ها تشدید می‌کند . مصرف هم‌زمان دارو با مهارکنندهٔ آنزیم مبدل آنژیوتانسین (ACE) ، باعث کاهش بیشتر فشارخون می‌شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : زیان‌آور بودن آن در شیردهی مشخص نیست و بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده است پس باید با پزشک مشورت شود .

Furazolidone فورازولیدون

گروه دارویی : ضدباکتری ، ضدتک‌یاخته

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص و سوسپانسیون

مقدار و روش مصرف : در درمان اسهال میکروبی یا تک‌یاخته‌ای و عفونت روده‌ای : ۱۰۰ میلی‌گرم دو بار در روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : اسهال میکروبی و تک‌یاخته‌ای ــ عفونت روده در اثر میکروب‌های حساس به این دارو .

عوارض جانبی مهم : اسهال ، استفراغ ، تهوع ، بی‌اشتهایی ، دانه‌های پوستی ، تب و درد مفاصل .

جم فیبروزیل Gemfibrozil

گروه دارویی : کاهش‌دهندهٔ چربی خون **اشکال دارویی موجود در ایران :** کپسول

مقدار و روش مصرف : در درمان هایپر تری گلیسریدمی (سطح بالای تری گلیسرید در خون) : ۶۰۰ میلی‌گرم از راه خوراکی هر ۱۲ ساعت یک بار ؛ نیم ساعت قبل از غذا

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان بیمارانی که سطح تری گلیسرید خون در آن‌ها بالا است .

عوارض جانبی مهم : سردرد ، سرگیجه ، درد شکم ، نفخ ، اسهال ، استفراغ ، تهوع ، کم‌خونی ، درد عضلانی ، درد مفاصل ، خارش ، کهیر و خستگی .

جنتامایسین Gentamicin

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک گروه آمینوگلیکوزید **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : پماد ، کرم ، تزریقی ، پماد چشمی و قطرهٔ چشمی و گوشی

زمان و دفعات مصرف : شکل تزریقی ۳ بار در روز و سایر اشکال دارویی دیگر ۴ـ۳ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : دارو ظرف ۲ـ۱ساعت در بدن اثر می‌کند و ۱۲ـ۸ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : دورهٔ درمان باید کامل شود ـ مصرف اضافی شکل تزریقی این دارو خطرناک است اما اشکال دیگر آن (مثل پماد و قطره) اشکالی ندارد ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به بیماری‌های دستگاه شنوایی ، بیماری میاستنی‌گراو ، بیماری پارکینسون و مشکلات بلندمدت کلیوی و نیز در صورت حساسیت به آمینوگلیکوزیدها و مصرف داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : سرگیجه ، اختلال در تعادل ، شنیدن صدای زنگ در گوش ، اختلال شنوایی ، تهوع ، استفراغ ، خارش و راش پوستی و نیز اختلال دید و تحریک چشم که ممکن است در اثر مصرف فرآورده‌های پوستی ایجاد شود .

تداخل‌های دارویی : داروهایی مانند فوروزماید ، وانکومایسین و سفالوسپورین‌ها می‌توانند عوارض جانبی جنتامایسین را روی دستگاه شنوایی و کلیه‌ها تشدید کنند .

مصرف در شیردهی و بارداری : فرآورده‌های موضعی آن مشکل خاصی در بارداری ایجاد نمی‌کند اما شکل تزریقی آن می‌تواند باعث کاهش شنوایی درجنین شود . در شیردهی نیز فرآورده‌های موضعی آن مشکلی ندارد اما در خصوص مصرف شکل تزریقی دارو با پزشک مشورت کنید .

گلی بن کلامید Glibenclamid

گروه دارویی : ضددیابت خوراکی
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : بالا
اشکال دارویی موجود : قرص
زمان و دفعات مصرف : بسته به وضعیت بیمار ، قبل از وعدهٔ غذایی
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : دارو ظرف ۳ ساعت اثر می‌کند و ۱۵ـ۱۰ ساعت در بدن فعال است .
رژیم غذایی مناسب : رژیم غذایی کم‌چربی و کم کربوهیدرات (قند) مصرف شود .
نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .
موارد منع مصرف و احتیاط : بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مصرف زیادی آن در هر شرایطی اقدامات فوری می‌طلبد اما در صورت ایجاد علایم کاهش قندخون مثل تعریق ، سردرد و غش ، فوراً غذای محتوی قند یا یک نوشیدنی شیرین مصرف کنید و در صورت تشنّج یا کاهش هوشیاری ، اقدامات اورژانس انجام دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ولی در صورت مشاهدهٔ علایم کاهش قندخون ، از چنین کارهایی دوری کنید ـ در صورت داشتن سابقهٔ مشکلات بلندمدت کلیوی یا کبدی ، بیماری‌های تیروئید ، مشکلات غدهٔ آدرنال (فوق‌کلیه) و نیز سابقهٔ حساسیت به سولفانامیدها و مصرف داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : غش و ضعف ، اغتشاش ذهنی ، ضعف یا لرز ، تعریق ، تهوع ، استفراغ و تغییرات وزن .
تداخل‌های دارویی : کورتون‌ها ، استروژن ، دیورتیک‌ها و ریفامپین ، اثر این دارو را کاهش داده و قندخون را افزایش می‌دهند ـ مصرف هم‌زمان این دارو با بتابلوکرها ، داروهای **ACE Inhibitors** ، وارفارین ، سولفانامیدها ، ضدباکتری‌ها و آسپیرین ، خطر کاهش قندخون را تشدید می‌کند .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری به جای این قرص ، انسولین تزریق می‌شود زیرا دیابت را بهتر کنترل می‌کند . در شیردهی می‌تواند به داخل شیر ترشح شود اما مقادیر معمولی آن مشکلی ایجاد نمی‌کند اما بهتر است در این مورد با پزشک مشورت کنید .

گلیکلازید Gliclazide

گروه دارویی : ضددیابت خوراکی
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : بالا
اشکال دارویی موجود : قرص
زمان و دفعات مصرف : دو بار در روز صبح و عصر همراه غذا
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت اثر می‌کند و ۲۴ـ۱۲ ساعت در بدن فعال است .
رژیم غذایی مناسب : رژیم غذایی کم چربی و کم کربوهیدرات (قند) برای ایجاد حداکثر اثر دارو لازم است . در این مورد با پزشک نیز مشورت کنید .
موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک ، مصرف آن را متوقف نکنید ـ مصرف اضافی آن در همهٔ موارد نیازمند اقدام فوری است اما در صورت بروز علایم هشداردهندهٔ کاهش قندخون مثل غش ، سردرد ، تعریق و اغتشاش ذهنی ، فوراً غذا یا نوشیدنی شیرینی مصرف کنید و در صورت بروز تشنّج یا کاهش هوشیاری ، اقدامات اورژانس را انجام دهید ـ تا از اثرات این دارو بر روی خود آگاهی ندارید ، از رانندگی و کارهای حساس بپرهیزید ، چون می‌تواند باعث سرگیجه و خواب‌آلودگی شود ـ اگر اخیراً دچار تروما شده‌اید یا مبتلا به عفونت بوده‌اید ، اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کلیوی یا کبدی و بیماری‌های تیروئید و یا آدیسون هستید و نیز در صورت حساسیت به داروهای سولفونیل اوره یا داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : غش ، اغتشاش ذهنی ، ضعف یا لرز و تعریق که می‌تواند در اثر مصرف کم غذا یا مصرف زیاد این دارو ایجاد شود .
تداخل‌های دارویی : باربیتورات‌ها ، کورتون‌ها ، آسپیرین و وارفارین ، در صورت مصرف هم‌زمان با این دارو می‌توانند باعث افزایش قندخون شوند .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود ؛ زیرا باعث کاهش قندخون جنین می‌شود . در بارداری به جای این قرص از انسولین استفاده می‌شود . در شیردهی می‌تواند وارد شیر شود و باعث کاهش قندخون شیرخوار شود . پس در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

گلیسریل تری‌نیترات Glyceril Trinitrate

گروه دارویی : ضدآنژین
نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : تزریقی ، پماد ، قرص‌های زیرزبانی ، چسب‌های پوستی (پچ‌های پوستی) ، اسپری ، قرص‌های کندآزادشونده (SR-tablets) و قرص‌های خوراکی

زمان و دفعات مصرف : جهت جلوگیری از آنژین : قرص‌های خوراکی و قرص‌های کندآزادشونده ۳ بار در روز ، پچ‌ها یک بار در روز و پماد هر ۴ـ۳ ساعت یک بار ــ **جهت بهبود حملهٔ آنژینی :** قرص خوراکی یا قرص زیرزبانی یا اسپری ، در آغاز یا هنگام وقوع حملات آنژینی

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر قرص‌های خوراکی ، قرص‌های زیرزبانی و اسپری در چند ساعت و اثر پچ‌های پوستی ، پماد و قرص‌های کندآزادشونده ظرف ۳ـ۱ ساعت شروع می‌شود .

رژیم غذایی مناسب : قرص‌های دهانی و زیرزبانی باید در ظرف شیشه‌ای کاملاً دربسته و در جای خشک و خنک ، دور از نور و دسترس اطفال نگهداری شوند . در صورت باز شدن ظرف محتوی قرص ، این قرص‌ها ظرف ۸ هفته خراب می‌شوند . در مورد فرآورده‌های دیگر به برچسب دارو نگاه کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : مصرف آن را بدون مشورت با پزشک متوقف نکنید ـ مقدار زیاد آن می‌تواند باعث سرگیجه ، استفراغ ، سردرد شدید ، تشنّج وکاهش هوشیاری شود که باید سریع به پزشک اطلاع داده شود ـ تا از اثر این بر روی خودتان آگاه نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید ، چون می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ در صورتی که مبتلا به بیماری‌های قلبی ، بیماری‌های ریوی ، بیماری‌های خونی ، مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی و بیماری‌های تیروئید هستید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند اثرات آن را کاهش دهد .

عوارض ناخواسته : کاهش فشارخون ، سرگیجه ، سردرد و گرگرفتگی .

تداخل‌های دارویی : در صورت مصرف هم‌زمان با داروهای ضدفشارخون ، می‌تواند باعث اُفت فشارخون و غش شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده است و ترشح آن به داخل شیر نیز مشخص نیست . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

گلد سدیم (ملح طلا) Gold Sodium Thiomalate

گروه دارویی : ضدروماتیسم
اشکال دارویی موجود در ایران : محلول تزریقی

مقدار و روش مصرف : درمان روماتیسم مفصلی : در هفتهٔ اول ۱۰ میلی‌گرم از راه عضلانی ، در هفته دوم ۲۵ میلی‌گرم از راه عضلانی و سپس ۵۰ـ ۲۵ میلی‌گرم هر هفته تجویز می‌شود تا مجموعه داروی مصرفی به یک گرم برسد .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان داروی همراه در درمان آرتریت روماتوئید فعال در بزرگسالان و اطفال به کار می‌رود .

عوارض جانبی مهم : سرگیجه ، برافروختگی ، کندی ضربان قلب ، تهوع ، استفراغ ، یرقان ، خون در ادرار ، پروتئین در ادرار ، خارش گذرا ، افتادن ناخن‌ها ، رسوب طلا در بافت‌های زنده .

Gripe Mixture گریپ میکچر

گروه دارویی : ضداسپاسم ، ضدنفخ **اشکال دارویی موجود در ایران :** شربت

مقدار و روش مصرف : **در کودکان بزرگتر از ۲ سال :** ۳ـ ۲ قاشق مرباخوری از راه خوراکی ـ **در کودکان ۶ ماه تا دو سال :** ۲ قاشق مرباخوری از راه خوراکی ـ در کودکان ۶ - ۱ ماهه یک قاشق مرباخوری ـ در نوزادان یک قاشق چایخوری

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان نفخ ، تهوع ، درد معده و قولنج ، مقوی معده و بادشکن .

عوارض جانبی مهم : عوارض جانبی چندان شایع نیستند . برخی از این عوارض عبارتند از : سردرد شدید ، بی‌خوابی ، خستگی ، سوزش سر دل ، کاهش قدرت چشایی ، بی‌اشتهایی ، کهیر و حساسیت به نور .

Griseofulvin گریزوفولوین

گروه دارویی : ضدقارچ

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص دارای شیار

مقدار و روش مصرف : روزانه ۱ـ ۰/۵ گرم ، در چند نوبت (جذب آن همراه با غذاهای چرب بهتر صورت می‌گیرد)

موارد عمدهٔ استعمال دارو : بیماری قارچی پوست ، مو و ناخن‌ها ؛ که به درمان‌های موضعی عادی جواب نمی‌دهد .

عوارض جانبی مهم : اسهال ، گیجی ، بی‌خوابی ، کهیر و بثورات جلدی .

Guaifenesin گایافنزین

گروه دارویی : خلط آور **اشکال دارویی موجود در ایران :** شربت

مقدار و روش مصرف : ۲۰۰ ـ ۱۰۰ میلی‌گرم هر ۴ ـ ۳ ساعت یک بار از راه خوراکی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان خلط‌آور در سرفه‌های خشک
عوارض جانبی مهم : تهوع ، استفراغ ، ناراحتی گوارشی و خواب‌آلودگی .

هالوپریدول Haloperidol

گروه دارویی : ضدجنون (دستهٔ بوتیروفنون) **نیاز به تجویز پزشک :** دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط
اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع ، تزریقی ، کپسول و دپوت اینجکشن (Depot injection)
زمان و دفعات مصرف : ۴ ـ ۲ بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : شکل خوراکی دارو ۳ـ۲ ساعت و شکل تزریقی ظرف ۳۰ـ۲۰ دقیقه اثر می‌کند . مدت فعالیت شکل خوراکی در بدن ۲۴ـ۶ ساعت و شکل تزریقی ۴ ـ۲ ساعت می‌باشد .
موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض جانبی شدید مصرف آن را بدون مشورت با پزشک متوقف نکنید ـ مصرف مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث خواب آلودگی ، ضعف یا سفتی ماهیچه و غش شود که باید سریع به پزشک اطلاع داده شود ـ تا از اثرات آن بر روی خود مطلع نیستید از رانندگی و کارهای حساس بپرهیزید چون این دارو می‌تواند باعث سرگیجه و کندی عکس‌العمل شود ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، بیماری‌های قلب و دستگاه گردن خون ، سابقهٔ تشنّج صرعی ، پرکاری تیروئید ، پارکینسون ، گلوکوم ، آسم ، برونشیت و سایر بیماری‌های ریه و نیز بیماری فئوکروموسیتوم و یا مصرف داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث نوعی اختلال حرکتی به نام « تاردیودیسکنزی » شود که علایمی چون حرکات غیرارادی چشم ، صورت و زبان را ایجاد می‌کند .
عوارض ناخواسته : خشکی دهان ، تاری دید ، اختلال در دفع ادرار ، کاهش اشتها ، خواب آلودگی ، کرختی ، سرگیجه و غش . بارزترین عارضهٔ جانبی دارو پارکینسونیزم است .
تداخل‌های دارویی : ریفامپین و داروهای ضدتشنج اثر این دارو را کاهش می‌دهند ـ آرام‌بخش‌ها اثر آرام‌بخشی دارو را افزایش می‌دهند ـ این دارو اثر داروهای آنتی کولینرژیک مثل هیوسین را افزایش داده و سبب تشدید عوارض جانبی آن‌ها می‌شود ـ لیتیم می‌تواند باعث افزایش احتمال پارکینسونیزم توسط این دارو شود ـ متیل دوپا خطر پارکینسونیزم و کاهش فشارخون به وسیلهٔ این دارو را افزایش می‌دهد .
مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری به اثبات نرسیده است و در شیردهی نیز وارد شیر می‌شود لذا در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

Hematinic هماتینیک

گروه دارویی : خون‌ساز

اشکال دارویی موجود در ایران : کپسول (حاوی : ویتامین C ، فومارات آهن ، فاکتور داخلی ، ویتامین B_{12} و اسید فولیک)

مقدار و روش مصرف : روزی یک کپسول همراه غذا یا بعد از غذا

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان کم‌خونی‌های معمولی شامل کم‌خونی ناشی از کمبود آهن و سوء تغذیه ، کم‌خونی مگالوبلاستیک و کم‌خونی دوران بارداری .

عوارض جانبی مهم : واکنش‌های حساسیتی و ندرتاً عوارض گوارشی مثل : اسهال یا یبوست .

Heparin lmwh (Low molecular weight heparins) هپارین

گروه دارویی : ضدانعقاد

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : بالا

اشکال دارویی موجود : تزریقی

زمان و دفعات مصرف : هپارین‌های با مولکول سبک (**LMWH**) یک بار در روز و انفوزیون مداوم داخل وریدی هر ۱۲ـ۸ ساعت

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۱۵ دقیقه اثر می‌کند و ۱۲ـ۴ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ اثر مصرف زیادی این دارو را می‌توان با مصرف دارویی به نام پروتامین خنثی کرد که این کار باید توسط پزشک صورت گیرد ـ اگر مصرف زیادی آن باعث سردرد ، خونریزی شدید و یا کاهش هوشیاری شد اقدامات فوری انجام دهید ـ اگر در حین رانندگی یا انجام کارهای حساس زخمی در بدن شما ایجاد شود ، مصرف این دارو می‌تواند باعث خونریزی شدید شود که باید به این موضوع توجه داشته باشید ـ در صورتی که مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، فشارخون بالا ، زخم معده و آلرژی هستید و نیز اگر به راحتی دچار خونریزی می‌شوید یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت می‌تواند اثر دارو را کاهش دهد و باعث پوکی استخوان و ریزش مو شود .

عوارض ناخواسته : مهم‌ترین عارضهٔ آن خونریزی است .

تداخل‌های دارویی : دی‌پیریدامول و آسپیرین اثر ضدانعقادی هپارین را افزایش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در شیردهی اشکالی ایجاد نمی‌کند . در بارداری ، در زمان نزدیک زایمان می‌تواند باعث تشدید خونریزی در مادر شود ، لذا در این موقعیت باید مصرف آن به دقت کنترل شود .

Homatropine HBr هُم آتروپین

گروه دارویی : گشادکنندهٔ مردمک چشم

اشکال دارویی موجود در ایران : قطرهٔ استریل چشمی

مقدار و روش مصرف : جهت گشاد شدن مردمک برای معاینات چشمی ـ درمان حالت التهابی عنبیه و جسم مژگانی و مشیمیه ـ به عنوان گشادکنندهٔ طولانی‌اثر مردمک .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : جهت التهاب عنبیه ، جسم مژگانی و مشیمیه : ۲ـ ۱ قطره ، ۳ـ ۲ بار در روز .

جهت گشاد کردن مردمک جهت معاینات : یک قطره هر ۱۵ـ ۱۰ دقیقه در ۵ نوبت .

عوارض جانبی مهم : تحریکات موضعی در مصرف بلندمدت ، افزایش فشار داخل چشمی ، خشکی دهان ، ترس از نور ، سردرد و خواب‌آلودگی .

Hydrocortisone هیدروکورتیزون

گروه دارویی : کورتیکواستروئید (کورتون)

نیاز به تجویز پزشک : جز برخی فرآورده‌های موضعی دارو ، بقیه اشکال دارویی نیاز به تجویز پزشک دارد .

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، تزریقی ، کرم ، پماد ، پماد چشمی ، قطرهٔ چشمی و قرص مکیدنی

زمان و دفعات مصرف : بستگی به شرایط بیمار دارد .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۴ ساعت تا چند روز بعد از مصرف اثر می‌کند و تا ۱۲ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : هنگام مصرف دارو به شکل خوراکی ممکن است نیاز به محدود کردن مصرف نمک باشد ؛ همچنین نیاز به مصرف جبرانی پتاسیم دارید .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرطبیعی یا مصرف مقدار زیادی از دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و

کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورتی که مبتلا به مشکلات کبدی یا کلیوی ، زخم معده ، گلوکوم ، سل ، دیابت و بیماری‌های قلبی هستید و نیز در صورتی که سابقهٔ تشنّج دارید یا از داروهای دیگر استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث دیابت ، گلوکوم ، شکنندگی استخوان ، نازکی پوست و کندی رشد در بچه‌ها شود .

عوارض ناخواسته : سوءهاضمه ، افزایش وزن ، آکنه ، احتباس آب در بدن و افزایش فشارخون ـ مقدار زیاد دارو می‌تواند باعث ضعف عضلات و تغییر در خلق می‌شود .

تداخل‌های دارویی : این دارو اثر ضددیابت‌ها و ضدفشارخون‌ها را کاهش می‌دهد ـ ضدتشنج‌ها ، باربیتورات‌ها و ریفامپین باعث کاهش اثر این دارو می‌شوند ـ مصرف این دارو با برخی واکسن‌ها باعث واکنش‌های شدید می‌شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : فرآورده‌های موضعی ضرری در بارداری ندارند اما مصرف خوراکی آن می‌تواند آثار نامطلوبی روی جنین بگذارد و در شیردهی می‌تواند به داخل شیر ترشح شود و آثار نامطلوبی روی شیرخوار بگذارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

هیوسین Hyocine

گروه دارویی : مورد استفاده در تهوع و استفراغ و سندرم رودهٔ تحریک‌پذیر و مؤثر بر مردمک چشم

نیاز به تجویز پزشک : ندارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط

اشکال دارویی موجود : تزریقی ، قرص ، قطرهٔ چشمی و پچ (چسب) پوستی

زمان و دفعات مصرف : پچ‌های پوستی هر ۳ روز یک بار ـ جهت سندرم رودهٔ تحریک‌پذیر شکل خوراکی دارو ۴ بار در روز ـ جهت تهوع و استفراغ ۳ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت اثر می‌کند . پچ پوستی تا ۷۲ ساعت و شکل خوراکی تا ۶ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ مصرف زیاد آن می‌تواند باعث آشفتگی و خواب‌آلودگی شود ـ تا زمانی که از اثر آن بر روی خودتان آگاه نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون هیوسین می‌تواند باعث خواب‌آلودگی و تاری دید شود ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، بیماری‌های قلبی ، احتباس ادرار یا مشکلات پروستات و مگاکولون یا انسداد روده و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ معمولاً مصرف بلندمدت آن ضرورت ندارد .

عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی ، خشکی دهان ، تاری دید ، یبوست ، اختلال در دفع ادرار و تپش‌قلب .
تداخل‌های دارویی : داروهای دارای اثر آرام‌بخش ، اثر آرام‌بخشی این دارو را افزایش می‌دهند ـ داروهای آنتی کولینرژیک در صورت مصرف هم‌زمان با این دارو ، آثار جانبی آن مثل خشکی دهان ، تاری دید و یبوست را تشدید می‌کنند .
مصرف در شیردهی و بارداری : در شیردهی اشکالی ندارد . در بارداری چون بی‌ضرر بودن آن به اثبات نرسیده باید با پزشک مشورت کنید .

پروکسید هیدروژن (آب اکسیژنه) Hydrogen Peroxide

گروه دارویی : ضدعفونی کنندهٔ موضعی
اشکال دارویی موجود در ایران : بالک (Bulk)
مقدار و روش مصرف : به مقدار مورد نیاز از محلول ۳ درصد استفاده می‌شود (محلول غلیظ آن ۳۵ درصد است)
موارد عمدهٔ استعمال دارو : ضدعفونی کننده و از بین برندهٔ بوی نامطبوع ، تمیز کنندهٔ زخم‌ها ، قطرهٔ گوشی برای خروج سرومن ، دهان‌شویه در استوماتیت حاد
عوارض جانبی مهم : محلول غلیظ آن می‌تواند در روی پوست باعث سوزش و تحریک شود .

هیدروکینون Hydroquinone

گروه دارویی : بی‌رنگ کنندهٔ پوست
اشکال دارویی موجود در ایران : کرم موضعی و لوسیون
مقدار و روش مصرف : لایه نازکی از دارو ، هر ۱۲ ساعت یک بار (صبح و شب) ، روی لکه‌های رنگی مالیده می‌شود .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : **در اختلالات رنگدانه‌ای پوست مثل :** کک و مک ، کلوآسما ، ملاسما و لنتیگوی منتشر دوران پیری ـ جهت سفید کردن تدریجی و از بین بردن لکه‌ها .
عوارض جانبی مهم : خشکی نواحی اطراف بینی و زیر حدقهٔ چشم ، قرمزی ، احساس سوزن‌سوزن شدن ناحیه ، تحریک پوست ، احساس گزش و سوزش در پوست .

هیدروکسی کلروکین Hydroxychloroquine Sulfate

گروه دارویی : ضدمالاریا ، ضدالتهاب
اشکال دارویی موجود در ایران : قرص

مقدار و روش مصرف : جهت درمان روماتیسم : ۶۰۰ ـ ۴۰۰ میلی‌گرم در روز . **به عنوان دوز نگهدارنده در روماتیسم مفصلی :** ۴۰۰ ـ ۲۰۰ میلی‌گرم در روز . **جهت درمان لوپوس :** ۴۰۰ میلی‌گرم ، ۲ـ ۱ بار در روز .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : پیشگیری و درمان حملات حاد مالاریا ، درمان آرتریت روماتوئید (روماتیسم مفصلی) ، درمان لوپوس ارتیماتوز .

عوارض جانبی مهم : تشنج ، سردرد ، فلج عضلات خارجی چشم ، اختلالات دید ، دید مه‌آلود ، اشکال در خواندن و نوشتن ، وزوز گوش ، پایین آمدن فشارخون ، بی‌رنگ شدن مو و رنگی شدن پوست و مخاط .

Hydroxyzine HCL هیدروکسی‌زین

گروه دارویی : ضدخارش ، ضداستفراغ ، ضداضطراب ، آنتی‌هیستامین

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار ، شربت و آمپول

مقدار و روش مصرف : در درمان اضطراب : ۱۰۰ ـ ۲۵ میلی‌گرم از راه خوراکی ۴ ـ ۳ بار در روز یا ۲۵ ـ ۱۰۰ میلی‌گرم از راه عضلانی ، هر ۶ ـ ۴ ساعت یک بار . **در درمان خارش :** ۲۵ میلی‌گرم از راه خوراکی ۴ ـ ۳ بار در روز یا ۲۵ میلی‌گرم از راه عضلانی هر ۶ ـ ۴ ساعت یک بار .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین اضطراب ، کنترل تهوع و استفراغ و درمان خارش ناشی از آلرژی .

عوارض جانبی مهم : سرگیجه ، خشکی دهان ، کاهش فشار ، سردرد ، لرز ، کهیر و خس‌خس سینه .

Ibuprofen ایبوپروفن

گروه دارویی : ضددرد و ضدالتهاب غیراستروئیدی (**NSAIDs**)

نیاز به تجویز پزشک : ندارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، کپسول ، مایع ، کرم ، ژل و قرص کندآزادشونده (**SR - tab**)

زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۳ بار در روز همراه با غذا برای درمان آرتریت ـ قرص‌های کندآزادشونده ۲ ـ ۱ بار در روز برای تسکین درد

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر ضددرد ظرف ۲ـ۱ ساعت ظاهر می‌شود و اثر ضدالتهاب آن به دو هفته وقت نیاز دارد . دارو ۱۰ـ ۵ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : در صورتی که از آن برای تسکین درد استفاده می‌کنید هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید اما در صورتی که برای درمان آرتریت از آن استفاده می‌کنید ، جز

در صورت بروز دانه‌های پوستی ، خس‌خس سینه و اشکالات تنفسی ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ استفاده از آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، فشارخون بالا ، ازوفاژیت یا زخم معده و نیز در صورت حساسیت به آسپیرین یا استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ اثر مصرف بلندمدت این دارو در ایجاد خونریزی معده و روده ، کم اما حتمی و جدی است .

عوارض ناخواسته : شایع‌ترین عوارض جانبی دارو اختلالات گوارشی مانند : سوزش سردل ، تهوع و استفراغ هستند . اگر مدفوع‌تان سیاه رنگ بود ، بی‌درنگ پزشک را مطلع سازید .

تداخل‌های دارویی : مصرف هم‌زمان این دارو با داروهایی مثل آسپیرین و ضدانعقادهای خوراکی می‌تواند خطر خونریزی در معده و روده را افزایش دهد ـ این دارو می‌تواند اثر مفید داروهای دیورتیک و ضدفشارخون را کاهش دهد ـ سیپروفلوکساسین و آنتی‌بیوتیک‌های مشابه همراه با این دارو خطر تشنّج را افزایش می‌دهند ـ این دارو می‌تواند سطح لیتیم و متوترکسات را در خون افزایش دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود ؛ زیرا روی جنین اثر گذاشته و باعث طولانی شدن زایمان می‌شود اما مصرف مقادیر کم دارو در شیردهی اشکالی ندارد .

ایمیپرامین Imipramine

گروه دارویی : ضدافسردگی سه حلقه‌ای که برای برخی بیماری‌های دستگاه ادراری مثل شب ادراری تجویز می‌شود .

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : بالا

اشکال دارویی موجود : قرص و مایع

زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : برخی آثار آن ظرف چند ساعت ظاهر می‌شود اما آثار کامل آن زودتر از ۶ـ۲ هفته بعد از شروع مصرف بروز نمی‌کند . آثار بلندمدت دارو تا ۶ هفته بعد از قطع مصرف دارو باقی می‌ماند اما عوارض جانبی آن ظرف چند روز بعد از توقف مصرف دارو عمدتاً ناپدید می‌شوند .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ گرچه در همهٔ موارد مصرف اضافی این دارو اقدامات جدی لازم است اما در صورت کاهش هوشیاری حتماً باید اقدامات پزشکی اورژانس انجام گیرد ـ تا از اثر این دارو بر روی خودتان مطلع نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون این دارو می‌تواند باعث تاری دید و کاهش

دقت و هوشیاری شود ـ در صورتی که مبتلا به مشکلات قلبی ، مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، تشنّج صرعی ، گلوکوم ، بیماری‌های پروستات و مانیا هستید و اگر از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف آن به صورت بلندمدت اشکالی ندارد اما در درمان شب ادراری در کودکان نباید بیش از سه ماه تجویز شود .

عوارض ناخواسته : تعریق ، گرگرفتگی ، خشکی دهان ، یبوست ، اختلال در دفع ادرار ، صرع در ابتدای درمان ، تاری دید ، سرگیجه و خواب‌آلودگی .

تداخل‌های دارویی : امکان تداخل شدید بین مهارکننده‌های منوآمینواکسیداز **MOAIs** با این دارو وجود دارد ـ مصرف هم‌زمان آن با سوتالول و آمیودارون باعث افزایش خطر بی‌نظمی در ریتم قلب می‌شود ـ دارو ممکن است اثر آرام‌بخش‌ها را افزایش و اثر ضدفشارخون‌ها را کاهش دهد ـ این دارو ، می‌تواند سطح خونی فنی‌توئین را افزایش دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن دارو در بارداری ، به اثبات نرسیده است و مصرف مقادیر معمولی آن در شیردهی اشکالی ندارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

Indomethacine ایندومتاسین

گروه دارویی : ضدالتهاب غیراستروئیدی ، ضدتب ، ضددرد غیر مخدر

اشکال دارویی موجود در ایران : شیاف ، کپسول و قرص

مقدار و روش مصرف : برای تسکین درد : یک شیاف ۱۰۰ میلی‌گرم هنگام خواب . **درمان روماتیسم مفصلی :** ۲۵ میلی‌گرم هر ۱۲ـ ۸ ساعت یک بار . **درمان التهاب حاد مفصلی همراه با نقرس :** ۵۰ میلی‌گرم هر ۸ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان روماتیسم مفصلی حاد و مزمن ، درمان آرتروز ، التهاب حاد مفصلی ناشی از نقرس .

عوارض جانبی مهم : تهوع ، سوء هاضمه ، ترش کردن ، اسهال ، بی‌اشتهایی ، زخم معده و روده ، خونریزی از راست روده ، تشنج ، اختلال شنوایی و طپش قلب .

Indoramin ایندورامین

گروه دارویی : ضدفشارخون و مورد استفاده در درمان احتباس ادرار

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص

زمان و دفعات مصرف : برای درمان فشارخون ۳ـ۲ بار در روز و برای درمان احتباس ادرار ۲ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : دارو ظرف یک ساعت اثر می‌کند و ۱۲ـ ۶ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون موافقت پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مقدار زیاد این دارو می‌تواند باعث تشنّج شود که باید سریع پزشک را در جریان قرار دهید ـ تا از اثر آن بر روی خودتان مطلع نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث خواب‌آلودگی و سرگیجه شود ـ اگر مشکل کبدی یا کلیوی دارید ، اگر به بیماری پارکینسون مبتلا هستید ، اگر مبتلا به صرع و نارسایی قلبی هستید یا سابقهٔ افسردگی دارید و نیز در صورت استفاده از داروهای گروه **MAOIs** (مهارکننده‌های آنزیم مونوآمینواُکسیداز) یا داروهای دیگر ، پزشک را مطلع نمائید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : خستگی ، احتقان بینی ، خشکی دهان ، سردرد و خواب آلودگی .

تداخل‌های دارویی : ضدافسردگی‌ها ، بتابلوکرها و بلوک‌کننده‌های کانال کلسیم ، دیورتیک‌ها و تیموکسامین اثر ضدفشارخون این دارو را کاهش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن دارو در شیردهی و بارداری ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

انسولین Insulin

گروه دارویی : ضددیابت

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : بالا

اشکال دارویی موجود : تزریقی و پمپ انفوریون

زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۱ بار در روز . انسولین کوتاه اثر معمولاً ۳۰ـ۱۵ دقیقه قبل از غذا تزریق می‌شود . زمان مناسب برای تزریق فرآورده‌های بلند اثر انسولین ، براساس نیاز شخص تنظیم می‌شود .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : فرآورده‌های کوتاه اثر ظرف ۶۰ ـ۳۰ دقیقه و فرآورده‌های بلنداثر و میان اثر ظرف ۲ـ۱ ساعت شروع به فعالیت می‌کنند که فرآورده‌های کوتاه اثر ۸ـ۶ ساعت ، فرآورده‌های میان اثر ۲۶ـ۱۸ ساعت و فرآورده‌های بلند اثر ۳۶ـ۲۸ ساعت در بدن فعال هستند .

رژیم غذایی مناسب : رژیم غذایی با قند و کربوهیدرات کم توصیه می‌شود .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در یخچال نگهداری شود . از یخ‌زدگی محافظت شود و به دستورات درج شده روی برچسب دارو توجه شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون موافقت پزشک مصرف آن را متوقف نکنید چون ممکن است باعث اغما یا اغتشاش ذهنی شود ـ مصرف اضافی آن در هر شرایطی نیازمند توجه جدی است اما در صورت بروز علایم کاهش قندخون مثل : غش ، گرسنگی ، تعریق و لرز ، خوردنی یا نوشیدنی شیرینی بخورید که البته بهترین ماده ، عسل است و نیز در صورت بروز تشنّج یا کاهش هوشیاری اقدامات اورژانس انجام دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد اما در صورت بروز علایم کاهش قندخون ، از چنین کارهایی دوری کنید ـ در صورت داشتن سابقهٔ حساسیت به انسولین یا استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید .

عوارض ناخواسته : تعریق ، ضعف ، سرگیجه و اغتشاش ذهنی .

تداخل‌های دارویی : آنتی‌بیوتیک‌ها ، داروهای گروه **MAOIs** و ضددیابت‌های خوراکی ، خطر کاهش قندخون را افزایش می‌دهند ـ کورتون‌ها و دیورتیک‌ها با اثر ضد قند انسولین مقابله می‌کنند ـ بتابلوکرها ، برخی علایم قندخون را کاهش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی مشکلی ایجاد نمی‌کند اما در هر دو مورد دقت و کنترل بیشتری لازم است .

IodochlorhydroxyQuin یدوکلرهیدروکسی کین

گروه دارویی : ضدقارچ ، ضدآمیب

اشکال دارویی موجود در ایران : کرم موضعی و قرص

مقدار و روش مصرف : موضعی : ۴ ـ ۲ بار در روز روی موضع مالیده می‌شود . **خوراکی در درمان عفونت آمیبی روده :** ۲۵۰ میلی‌گرم ۶ ـ ۳ بار در روز به مدت ۱۰ روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : عفونت‌های قارچی پوست ـ عفونت آمیبی روده

عوارض جانبی مهم : ناراحتی شکم ، اسهال ، سبز شدن رنگ زبان و ادرار و مدفوع ، از دست دادن بینایی .

Iodoquinol یدوکینول

گروه دارویی : ضدآمیب ، ضدتک‌یاخته

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص

مقدار و روش مصرف : درمان عفونت آمیبی روده : ۶۴۰ـ ۶۳۰ میلی‌گرم از راه خوراکی ، هر ۸ ساعت به مدت ۲۰ روز که پس از ۳ـ ۲ هفته دورهٔ درمان مجدداً تکرار می‌شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان عفونت آمیبی روده ، درمان ناقلان بدون علامت کیست‌های آمیبی و درمان اسهال مسافران .
عوارض جانبی مهم : سردرد ، سرگیجه ، آسیب‌دیدگی اعصاب محیطی ، درد عضلات ، تاری دید ، از بین رفتن بینایی ، التهاب عصب بینایی و تغییر رنگ مو و ناخن‌ها .

کمپلکس آیرن دکستران Iron Dextran Complex

گروه دارویی : ضد کم‌خونی **اشکال دارویی موجود در ایران :** آمپول
موارد عمدهٔ استعمال دارو : در مواردی که کم‌خونی مشخص شده و درمان‌های خوراکی موثر یا کافی نیست از این ترکیب استفاده می‌شود .
عوارض جانبی مهم : سردرد ، سرگیجه ، کما ، برافروختگی عروق محیطی ، بی‌نظمی‌های قلبی کشنده ، احساس طعم فلزی ، اسهال ، درد شکمی ، درد عضلانی ، درد مفصلی ، هموسیدروز ، درد در محل تزریق عضلانی و آسیب کبدی .

ایزونیازید Isoniazid

گروه دارویی : ضدسل **نیاز به تجویز پزشک :** دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : بالا **اشکال دارویی موجود :** قرص، مایع و تزریقی
زمان و دفعات مصرف : معمولاً یک بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : بعد از ۳ـ۲ ساعت اثر دارو شروع می‌شود و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .
رژیم غذایی مناسب : این دارو ممکن است باعث کاهش سطح پیریدوکسین (ویتامین B_6) در بدن شود ؛ لذا نیاز به مصرف جبرانی ویتامین B_6 می‌باشد .
موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض شدید ، دورهٔ درمان را کامل کنید ـ در صورت بروز اختلال تنفسی ، تشنّج وکاهش هوشیاری ناشی از مصرف مقدار زیاد این دارو ، اقدامات اورژانس انجام دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مشکل بلندمدت کبدی یا کلیوی و سابقهٔ ضایعهٔ کبدی ناشی از مصرف ایزونیازید در گذشته دارید و اگر با داروی خاصی مشکل دارید یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید یا به الکل عادت دارید ، پزشک را در

جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند ضایعات کبدی را افزایش دهد یا با ایجاد کمبود ویتامین B_6 باعث ضایعات عصبی شود .

عوارض ناخواسته : احتمال ضایعات کبدی و عصبی ، استفراغ ، تهوع ، خستگی و راش پوستی .

تداخل‌های دارویی : این دارو اثر داروهای ضدتشنج را تشدید می‌کند ـ ضداسیدها جذب این دارو را کم می‌کنند ـ مصرف هم‌زمان ریفامپین یا الکل همراه این دارو ، احتمال ضایعات کبدی را افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده است . در شیردهی می‌تواند به داخل شیر ترشح شود و تأثیراتی روی شیرخوار داشته باشد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

ایزوسورباید دی‌نیترات / مونونیترات
Isosorbide dinitrate / mononitrate

گروه دارویی : ضدآنژین و گشادکنندهٔ عروق از دستهٔ نیترات‌ها

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص‌های بلعیدنی ، جویدنی و زیرزبانی‌دی‌نیترات ، تزریقی ، اسپری ، قرص کندآزادشونده و کپسول کندآزادشوندهٔ دی‌نیترات . ترکیب مونونیترات نیز به صورت قرص کندآزادشونده و کپسول کندآزادشونده عرضه می‌شود .

زمان و دفعات مصرف : برای تسکین حملهٔ آنژین ، قرص‌های جویدنی یا زیرزبانی یا اسپری ، متناسب با نیاز مصرف می‌شوند ـ برای جلوگیری از آنژین ۴ـ۲ بار در روز از این دارو استفاده می‌شود و نباید دارو را دیرتر از ساعت ۶ بعد از ظهر به مریض داد .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : در صورت جویده شدن یا زیر زبان گذاشتن قرص یا استفاده از اسپری اثر دارو ظرف ۳ـ۲ دقیقه و در صورت بلعیدن قرص یا کپسول ظرف ۳۰ دقیقه اثر دارو ظاهر می‌شود .

رژیم غذایی مناسب : دارو در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک ، دور از دسترس اطفال و دور از نور نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مقدار زیاد آن می‌تواند باعث سردرد یا سرگیجه شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ تا از اثر این دارو بر روی خود مطلع نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ در صورت

ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، آنمی یا دیگر بیماری‌های خونی ، گلوکوم ، فشارخون پایین ، کم‌کاری تیروئید ، داشتن سابقهٔ حملهٔ قلبی و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ اثرات آن در مصرف بلندمدت کاهش می‌یابد .

عوارض ناخواسته : گرگرفتگی و سردرد شایع است . جدی‌ترین عارضهٔ آن کاهش فشارخون است که می‌تواند باعث سرگیجه ، ضعف و غش شود که باید در این موارد به پزشک اطلاع دهید .

تداخل‌های دارویی : مصرف این دارو همراه با سایر داروهای ضدفشارخون می‌تواند باعث تشدید اثر ضدفشارخون این داروها شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در شیردهی و بارداری ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

ایزوترتینوئین Isotretinoin

گروه دارویی : ضدآکنه

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : ژل و کپسول

زمان و دفعات مصرف : ۲ـ۱ بار در روز ـ کپسول‌ها همراه شیر یا غذا میل شوند .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۴ـ۲ هفته اثر دارو شروع می‌شود . آثار دارو چند هفته بعد از قطع مصرف آن در بدن باقی می‌مانند .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو را در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک ، دور از نور و دور از دسترس کودکان نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ مقادیر زیاد این دارو می‌تواند باعث سردرد ، دل‌درد ، استفراغ ، ناهماهنگی ، سرگیجه و قرمزی پوست شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ تا از اثر آن بر روی خودتان مطلع نیستید از رانندگی و کارهای حساس بپرهیزید چون این دارو می‌تواند در تاریکی یا نور ضعیف ، باعث اختلال در بینایی شود ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، آرتریت ، دیابت ، نقرس و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ معمولاً مصرف بیش از ۱۶ هفته تجویز نمی‌شود اما مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث افزایش چربی خون و در نتیجه عوارض نامطلوب روی قلب و عروق شود .

عوارض ناخواسته : خشکی دهان و بینی و چشم ، تورّم لب‌ها و فلسی شدن پوست ، تغییرات خلقی ، درد عضله‌ها و ماهیچه‌ها و ریزش یا رویش بیشتر موها .

تداخل‌های دارویی : مصرف هم‌زمان تتراسیکلین و ترتینوئین باعث تغییر در فشار مایع مغزی نخاعی شده و موجب سردرد می‌شود ـ مصرف هم‌زمان ترتینوئین و فرآورده‌های خشک کننده پوست مانند : صابون‌ها و ضدآکنه‌ها می‌تواند باعث خشکی و تحریک پوست شود ـ ویتامین A می‌تواند اثر جانبی ترتینوئین را افزایش دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود . در شیردهی به داخل شیر ترشح می‌شود . در این مورد با پزشک مشورت کنید .

کتوکونازول Ketoconazole

گروه دارویی : ضدقارچ **نیاز به تجویز پزشک** : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع ، کرم و شامپو

زمان و دفعات مصرف : **خوراکی** : یک بار در روز (همراه غذا) ـ **کرم** : ۲ ـ ۱ بار در روز ـ **شامپو** : ۲ ـ ۱ بار در هفته

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثرات آن چند ساعت بعد از مصرف شروع می‌شود اما اثر کامل آن ممکن است بعد از چند روز ظاهر گردد . این دارو ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : دورهٔ درمان را کامل کنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت داشتن مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، ابتلا به پورفیری ، سابقهٔ حساسیت به داروهای ضدقارچ یا استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ در صورت مصرف بیش از ۱۴ هفته ، خطر آسیب‌های کبدی افزایش می‌یابد .

عوارض ناخواسته : تهوع ، استفراغ ، دل‌درد و سردرد . ضایعهٔ کبدی نیز به ندرت ممکن است ایجاد شده و منجر به یرقان گردد .

تداخل‌های دارویی : اگر ضداسیدها ، سایمتیدین ، رانی‌تیدین و فنی‌توئین ظرف دو ساعت قبل یا بعد از این دارو مصرف شوند ، اثر آن را کاهش می‌دهند ـ این دارو ، اثر آرام‌بخش‌ها و وارفارین را افزایش می‌دهد ـ مصرف آن همراه با سیمواستاتین ، خطر آسیب‌دیدگی عضلانی را افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود چون باعث ایجاد نقایصی در جنین می‌شود . این دارو می‌تواند وارد شیر شده و روی شیرخوار اثر گذارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

Lactolose لاکتولوز

گروه دارویی : مسهل
نیاز به تجویز پزشک : ندارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم
اشکال دارویی موجود : مایع و پودر

زمان و دفعات مصرف : در نارسایی کبد ۴ـ۳ بار در روز ـ در یبوست ۲ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۴۸ـ۲۴ ساعت اثر آن شروع می‌شود و ۱۸ـ۶ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : بیمار روزی ۸ لیوان آب همراه با مصرف این دارو بنوشد .

موارد منع مصرف و احتیاط : در درمان یبوست هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از دارو به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به عدم تحمل لاکتولوز و شکم‌درد شدید و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : عوارضی مانند نفخ شکم ، اتّساع شکم ، تهوع و کرامپ معده به ندرت ایجاد می‌شوند . اگر دچار اسهال شدید نشانهٔ بالا بودن دوز دارو است .

تداخل‌های دارویی : دارو با مسالازین تداخل ایجاد می‌کند و باعث کاهش آزاد شدن آن در موضع فعالیتش می‌شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی اشکالی ایجاد نمی‌کند .

Lamotrigine لاموتریژین

گروه دارویی : ضدتشنج
نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص و قرص‌های قابل پخش‌شدن (**Dispersible tablets**)

زمان و دفعات مصرف : ۲ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : با دوز ثابت آثار آن تا ۵ روز ظاهر می‌شود و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : مصرف آن را بدون مشورت با پزشک متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث تهوع ، از بین رفتن هماهنگی عضلات ، دوبینی و استفراغ شود که باید با پزشک خود

مشورت کنید ـ عوارض جانبی این دارو همراه با بیماری اصلی شما (تشنّج) ، امکان انجام کارهای حساس و رانندگی را منتفی می‌سازد ـ در صورتی که مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، تالاسمی و بیماری‌های قلبی هستید و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : دانه‌های پوستی (راش) ، تهوع ، سردرد ، خستگی ، بی‌خوابی ، تاری دید ، دوبینی ، آشفتگی ، اغتشاش ذهنی و ضعف ماهیچه‌ها .

تداخل‌های دارویی : والپروات سدیم اثر این دارو را طولانی‌تر می‌کند ـ این دارو اثر کاربامازپین را افزایش می‌دهد ـ فنی‌توئین و فنوباربیتال سطح خونی این دارو را کاهش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری و شیردهی ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

لانزوپرازول Lansoprazole

گروه دارویی : ضدزخم معده **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : کپسول و سوسپانسیون خوراکی

زمان و دفعات مصرف : ۲ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر دارو ظرف ۲ـ۱ ساعت بروز می‌کند و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : رژیم غذایی خاصی توصیه نمی‌شود اما الکل و غذاهای پرادویه باعث بدتر شدن بیماری اصلی می‌شوند .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز دانه‌های پوستی ، خارش ، خس‌خس سینه و اشکال در تنفس ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرطبیعی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به بیماری کبدی یا مصرف داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : سردرد ، خستگی ، سرگیجه ، سوءهاضمه ، نفخ‌شکم ، شکم‌درد ، اسهال و یبوست .

تداخل‌های دارویی : این دارو ، اثر فنی‌توئین ، ضدبارداری‌های خوراکی ، وارفارین و تئوفیلین را کاهش می‌دهد . سوکرالفات و آنتی‌اسیدها می‌توانند جذب این دارو را کاهش دهند ، لذا نباید هم‌زمان با آن مصرف کنید .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن دارو در بارداری و شیردهی ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

Levamisole لوامیزول

گروه دارویی : محرک دستگاه ایمنی بدن ، ضدکرم

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار و شربت

مقدار و روش مصرف : درمان آلودگی به آسکاریس : ۱۵۰ ـ ۱۲۰ میلی‌گرم از راه خوراکی به صورت تک دوز . **درمان آلودگی به کرم‌های قلاب‌دار :** روزانه ۵ ـ ۲/۵ میلی‌گرم به ازای هر کیلو وزن بدن از راه خوراکی به مدت ۳ ـ ۲ روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان کرم‌های قلاب‌دار و آسکاریس ، به عنوان محرک دستگاه ایمنی در موارد اختلال پاسخ دستگاه ایمنی .

عوارض جانبی مهم : بی‌اشتهایی ، اسهال ، خستگی ، تب ، قرمزی و پوسته پوسته شدن پوست ، آسیب‌دیدگی اعصاب محیطی ، کم‌خونی متوسط تا شدید ، استفراغ و دانه‌های پوستی .

Levodopa لودوپا

گروه دارویی : ضدپارکینسون

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص و کپسول

زمان و دفعات مصرف : ۶ـ۳ بار در روز همراه با غذا یا شیر

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت دارو اثر می‌کند و ۱۲ـ۲ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو را در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت وقوع تپش قلب بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مصرف زیاد این دارو می‌تواند باعث استفراغ و خواب آلودگی شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ ابتلا به پارکینسون و عوارض دارو اجازهٔ رانندگی و کارهای حساس را به شخص نمی‌دهد ـ در صورت ابتلا به مشکلات قلبی ، مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، بیماری‌های ریوی مثل آسم و برونشیت ، پرکاری

تیروئید ، دیابت ، زخم معده ، گلوکوم ، بیماری‌های روانی جدی ، ملانوم بدخیم و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ در صورت مصرف بلندمدت ، اثرات آن کاهش می‌یابد .

عوارض ناخواسته : اختلالات گوارشی ، حرکات غیرعادی ، آشفتگی و حالت عصبی ، سرگیجه ، غش ، اغتشاش ذهنی و خواب‌های آشفته .

تداخل‌های دارویی : ضدجنون‌ها و مصرف زیاد پیریدوکسین ، اثر این دارو را کاهش می‌دهند . این دارو با داروهای ضدافسردگی گروه مهارکننده‌های مونوآمینواکسیداز **MAOIs** تداخل کرده و منجر به افزایش خطر فشارخون می‌شود . آهن می‌تواند جذب لودوپا را کاهش دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : کمتر ممکن است چنین ضرورتی پیش بیاید .

لوفلوکساسین Levofloxacin

گروه دارویی : ضدباکتری

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : تزریقی و قرص

زمان و دفعات مصرف : قرص‌ها بسته به نوع عفونت ۲ـ۱ بار در روز و به مدت ۱۴ـ۷ روز تجویز می‌شوند .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت اثر دارو شروع می‌شود و ۲۴ـ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : دورهٔ درمان را کامل کنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث اختلالات روانی یا تشنّج شود ـ تا زمانی که از اثر آن بر روی خودتان مطلع نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث سرگیجه ، خواب‌آلودگی ، اختلالات بینایی و توهّم شود ـ در صورت ابتلا به بیماری‌های کلیوی ، صرع ، کمبود آنزیم گلوکز فسفاتاز دهیدروژناز (**G6PD**) و نیز استفاده از آسپیرین یا مصرف داروی دیگری از گروه **NSAID** ها ، سابقهٔ حساسیت به گروه دارویی کینولون‌ها ، سابقهٔ التهاب تاندون‌ها در اثر مصرف کینولون‌ها و استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ این دارو معمولاً به صورت بلندمدت تجویز نمی‌شود .

عوارض ناخواسته : تهوع ، استفراغ ، شکم‌درد ، اسهال ، سرگیجه ، سردرد ، ناآرامی ، خواب‌آلودگی و راش‌های پوستی .

تداخل‌های دارویی : اگر تئوفیلین یا ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی **NSAIDs** همراه با این دارو مصرف شوند احتمال تشنّج را افزایش می‌دهند . این دارو اثر ضدانعقادها را افزایش می‌دهد .

آنتی‌اسیدها ، سوکرالفات ، آهن و روی جذب این دارو را کاهش می‌دهند . در مصرف هم‌زمان دارو با سیکلوسپورین ، خطر آسیب‌های کلیوی افزایش می‌یابد .
مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن این دارو در شیردهی و بارداری ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

لوُنورژسترل Levonorgestrel

گروه دارویی : هورمون جنسی زنانه و ضدبارداری خوراکی
نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط
اشکال دارویی موجود : قرص **زمان و دفعات مصرف :** یک بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر دارو ظرف ۴ ساعت شروع می‌شود . اثر ضدبارداری دارو ۲ هفته طول می‌کشد . دارو ۲۴ ساعت در بدن فعال است .
موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید اما در صورت مصرف آن برای درمان علایم یائسگی ، بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکل کبدی ، نارسایی قلبی ، فشارخون بالا ، دیابت ، خونریزی غیرعادی و نامشخص از رحم ، سابقهٔ حملهٔ مغزی ، لخته شدن خون و سابقهٔ میگرن و سردرد شدید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : بی‌نظمی در قاعدگی به صورت لکه‌بینی بین دوره‌های قاعدگی ، احتباس مایع در بدن که خود را به صورت ورم پا ، مچ پا و افزایش وزن نشان می‌دهد ، استفراغ و حساسیت پستان‌ها .
تداخل‌های دارویی : ضدتشنج‌ها ، ضدسل‌ها و آنتی‌بیوتیک‌ها می‌توانند اثر ضدبارداری این دارو را تضعیف کنند . آثار مفید داروهایی مانند بروموکریپتین ، ضدانعقادهای خوراکی ، ضدتشنج‌ها ، ضددیابت‌ها و ضدفشارخون‌ها می‌توانند تحت تأثیر این دارو قرار گیرند .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود . در شیردهی مصرف با مقادیر معمولی اشکالی ندارد ، در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

لوُتیروکسین (Levothyroxine Na (T_4

گروه دارویی : هورمون تیروئید (T4) **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص

مقدار و روش مصرف : دوز مقدماتی ۰/۱ میلی‌گرم یک بار در روز تجویز می‌شود و به تدریج بر مقدار آن (هر ۳ـ ۱ هفته ۰/۱ـ ۰/۰۵ میلی‌گرم) افزوده می‌شود تا مقدار دلخواه به دست آید .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان جانشین هورمون تیروئید در موارد کمبود این هورمون تجویز می‌شود .
عوارض جانبی مهم : تحریک‌پذیری ، عصبی شدن ، بی‌خوابی ، لرز ، طپش و بی‌نظمی قلب ، آنژین صدری ، افزایش فشارخون ، تهوع ، تغییر در اشتها ، بی‌نظمی قاعدگی ، کاهش وزن ، تب و ریزش موقت مو در کودکان .

لیدوکائین (با نام تجارتی کزیلوکائین) Lidocaine

گروه دارویی : بی‌حس کنندهٔ موضعی ـ مخاطی
اشکال دارویی موجود در ایران : پماد موضعی ، اسپری موضعی ، ژل ، محلول موضعی
مقدار و روش مصرف : دوز مصرفی برای بی‌حسی موضعی به عوامل مختلفی مثل سن و سطح بدن بستگی دارد اما حداکثر دوز مصرفی در بالغین با وزن متوسط ۷۵ کیلوگرم ، نباید از ۲۰۰ میلی‌گرم بیشتر باشد .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : برای تسکین خارش‌های خیلی سخت ، به منظور ایجاد بی‌حسی در غشاء مخاطی (حلق ، مری ، حنجره ، نای) ، قبل از سوندگذاری .

لیدوکائین Lidocaine HCL

گروه دارویی : ضدآریتمی ، بی‌حس کنندهٔ موضعی **اشکال دارویی موجود در ایران :** تزریقی
مقدار و روش مصرف : در آریتمی‌های قلبی (بی‌نظمی‌های قلبی) : ۱۰۰ـ ۵۰ میلی‌گرم از راه وریدی با سرعت ۵۰ ـ ۲۰ میلی‌گرم در هر دقیقه تجویز می‌شود و این دوز هر ۵ دقیقه تکرار می‌شود .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : کنترل آریتمی‌های بطنی که در خلال سکتهٔ قلبی ، جراحی قلب و کاتتریزاسیون قلبی روی می‌دهند ـ بی‌حس کنندهٔ سطحی .
عوارض جانبی مهم : خواب‌آلودگی ، سرگیجه ، سرخوشی ، بی‌حسی لب‌ها یا زبان ، اشکال در تنفس یا بلع ، کاهش ضربان قلب ، ایست قلبی ، وزوز گوش ، دوبینی ، بی‌اشتهایی و حساسیت مفرط به این دارو .

لیندان Lindane (Gamma Benzene Hexachloride)

گروه دارویی : ضد جرب ، ضد شپش **اشکال دارویی موجود در ایران :** لوسیون و شامپو

مقدار و روش مصرف : لایهٔ نازکی از لوسیون را به تمامی نواحی بدن به جز صورت بمالید و سپس لوسیون ر ۱۲ـ ۸ ساعت بعد از روی پوست بشوئید . شامپو پس از ۵ دقیقه به طور کامل از روی مناطق شسته شود .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : جهت درمان آلودگی به شپش و جرب و از بین بردن تخم‌های آن‌ها تجویز می‌شود .
عوارض جانبی مهم : آنمی‌آپلاستیک و سایر مشکلات خونی ، سرگیجه ، تهوع ، استفراغ و بثورات اگزمایی .

Lisinopril لیزینوپریل

گروه دارویی : گشادکنندهٔ عروق (از دستهٔ مهارکننده‌های آنزیم تبدیل‌کنندهٔ آنژیوتانسین (ACE))
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط
اشکال دارویی موجود : قرص
زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : بعد از ۲ـ۱ساعت آثار دارو شروع می‌شود و ۲۴ـ۱۲ ساعت در بدن فعال است .
موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض شدید مصرف آن را متوقف نکنید ـ مصرف اضافی آن می‌تواند باعث سرگیجه و غش شود ـ قبل از آگاهی از اثر این دارو بر روی خودتان از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث غش و سرگیجه شود ـ در صورت ابتلا به آلرژی شدید ، مشکلات بلندمدت کلیوی ، بیماری عروق کرونر و بیماری عروق محیطی و نیز در صورت داشتن رژیم غذایی کم نمک و استفاده از داروهای دیگر یا داشتن حساسیت به گروه دارویی ACE inhibitors ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت لینرینوپریل ، به ندرت ممکن است باعث تغییر در سلول‌های خونی یا آسیب‌های کلیوی شود .
عوارض ناخواسته : سرگیجه ، تهوع ، سردرد و سرفهٔ خشک و مقاوم .
تداخل‌های دارویی : مصرف دارو همراه با دیورتیک‌های نگهدارندهٔ پتاسیم ، سیکلوسپورین و داروهای حاوی پتاسیم می‌تواند باعث بالا رفتن سطح پتاسیم خون شود . این دارو اثر انسولین و داروهای ضددیابت و سطح خونی لیتیم را افزایش می‌دهد ـ داروهای کاهندهٔ فشارخون ، اثر لیزینوپریل را تشدید می‌کنند ـ ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی اثر این دارو را افزایش می‌دهند ـ برخی ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی (NSAIDs) در صورت مصرف هم‌زمان با این دارو اثر آن را کاهش داده و خطر آسیب‌های کلیوی را افزایش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود . در شیردهی با مقادیر معمولی آن مشکلی ایجاد نمی‌گردد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

لوفپرامین Lofepramine

گروه دارویی : ضدافسردگی سه حلقه‌ای
نیاز به تجویز پزشک : متوسط
میزان خطر در مصرف اضافی : دارد
اشکال دارویی موجود : قرص
زمان و دفعات مصرف : ۳ـ۲ بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر دارو ظرف چند ساعت بعد از مصرف شروع می‌شود اما اثر کامل ضدافسردگی آن نیاز به چند هفته زمان دارد . آثار ضدافسردگی دارو تا چند هفته باقی می‌ماند .
موارد منع مصرف و احتیاط : جز با نظر پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ؛ پزشکان ابتدا مقدار داروی تجویزی را کاهش داده و سپس اجازهٔ توقف مصرف آن را می‌دهند ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقادیر زیاد این دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ قبل از آگاهی از اثرات این دارو بر روی خودتان از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌توانند باعث کاهش دقت و هوشیاری و نیز دوبینی شود ـ در صورت ابتلا به مشکلات قلبی ، مشکلات بلندمدت کبدی و کلیوی ، گلوکوم ، پرکاری تیروئید ، بیماری‌های پروستات ، داشتن سابقهٔ تشنّج صرعی و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : تعریق ، گرگرفتگی ، خواب‌آلودگی ، خشکی دهان و تاری دید .
تداخل‌های دارویی : سیگار اثر دارو را کم می‌کند ـ این دارو باعث کاهش اثر داروهای ضدفشارخون شده و مصرف هم‌زمان آن با داروهای گروه **MAOIs** باعث واکنش‌های شدید می‌شود ـ در صورت مصرف هم‌زمان با داروهای ضدآریتمی و سوتالول باعث افزایش خطر ریتم غیرطبیعی قلب می‌شود ـ همهٔ داروهای دارندهٔ اثر آرام‌بخش می‌توانند اثر آرام‌بخشی این دارو را تشدید کنند .
مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن دارو در بارداری ثابت نشده و در شیردهی نیز می‌تواند به داخل شیر ترشح شود . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

لوپرامید Lopramide

گروه دارویی : ضداسهال
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط
اشکال دارویی موجود : مایع و کپسول

زمان و دفعات مصرف : برای اسهال مزمن ۲ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۲ـ۱ ساعت اثر دارو ظاهر می‌شود و ۱۸ـ۶ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : در طی بیماری اسهال سعی شود از قند و نمک به حد کافی استفاده گردد و مایعات به مقدار زیادی مصرف شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث استفراغ ، یبوست و خواب‌آلودگی شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، عفونت روده ، کولیت اولسراتیو ، کولیت با غشای کاذب و نیز در صورت داشتن سابقهٔ جراحی اخیر روی شکم یا استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ گرچه به صورت بلندمدت تجویز نمی‌شود اما استفادهٔ طولانی از آن مشکلی ایجاد نمی‌کند .

عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی ، سرگیجه ، خشکی دهان و یبوست .

تداخل‌های دارویی : ندارد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن دارو در بارداری ثابت نشده اما در شیردهی می‌تواند وارد شیر شود اما در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

لوراتادین Loratadine

گروه دارویی : آنتی هیستامین

نیاز به تجویز پزشک : ندارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص و مایع

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت اثر می‌کند و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ در صورت بروز علایم غیرطبیعی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در بارداری و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورتی که از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : عوارض دارو که چندان هم شایع نیستند عبارتند از خستگی ، تهوع و سردرد .

تداخل‌های دارویی : سایمتیدین اثر این دارو را افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن دارو در بارداری و شیردهی ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

Lorazepam لورازپام

گروه دارویی : ضداضطراب ، آرام‌بخش ، خواب‌آور

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص دارای شیار

مقدار و روش مصرف : جهت درمان اضطراب : روزانه ۶ ـ ۲ میلی‌گرم از راه خوراکی ، در چند نوبت تجویز می‌شود . **جهت درمان بی‌خوابی :** ۴ ـ ۲ میلی‌گرم از راه خوراکی قبل از خواب مصرف می‌شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان اضطراب ، درمان صرع امادگی پیش از بی‌هوشی .

عوارض جانبی مهم : فراموشی ، خواب‌آلودگی ، سرگیجه ، اختلال خواب ، اغتشاش ذهنی ، تهوع ، بی‌اشتهایی ، تاری دید و تضعیف شنوایی .

Lovastatine لُواستاتین

گروه دارویی : پایین‌آورندهٔ چربی خون **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص

مقدار و روش مصرف : ۴۰ـ ۲۰ میلی‌گرم از راه خوراکی ، ۲ـ ۱ بار در روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : پایین آوردن کلسترول خون هنگامی که رژیم غذایی و سایر تدابیر درمانی موثر واقع نشوند .

عوارض جانبی مهم : سرگیجه ، خستگی ، تاری دید ، سوء هاضمه ، اختلال در حس چشایی ، نفخ ، دانه‌های پوستی و خارش .

Mafenide Acetate مافنید استات

گروه دارویی : ضدعفونت ، ضدسوختگی **اشکال دارویی موجود در ایران :** کرم موضعی

مقدار و روش مصرف : هر روز ۲ ـ ۱ بار لایه‌ای به ضخامت ۱/۵ میلی‌متر از این پماد ، روی سطح سوخته مالیده شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : پیشگیری از سپسیس ـ درمان کمکی در سوختگی‌های درجهٔ ۲ و ۳ .

عوارض جانبی مهم : خارش ، کهیر ، تاول ، درد شدید ، احساس سوزن‌سوزن شدن در محل استعمال دارو و افزایش از دست رفتن آب از بدن .

هیدروکسید منیزیم Magnesium Hydroxide

گروه دارویی : ضداسید ، مسهل
نیاز به تجویز پزشک : ندارد
میزان خطر در مصرف اضافی : کم
اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع و پودر
زمان و دفعات مصرف : ۴ بار در روز همراه با آب و ترجیحاً یک ساعت بعد از غذا
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر ضداسیدی دارو ظرف ۱۵ دقیقه و اثر مسهل آن ظرف ۸ ـ۲ ساعت ظاهر می‌شود و دارو ۴ـ۲ ساعت در بدن فعال است .
موارد منع مصرف و احتیاط : در صورتی که به عنوان ضداسید استفاده می‌شود ، هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید اما اگر برای درمان زخم معده از آن استفاده می‌کنید ، در خصوص توقف مصرف آن با پزشک مشورت کنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرطبیعی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کلیوی و بیماری روده و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ نباید بدون اجازهٔ پزشک به صورت بلندمدت از آن استفاده کنید ـ افراد مبتلا به آسیب‌های کلیوی ، به علت تجمّع زیاد منیزیم در بدن ممکن است دچار خواب آلودگی ، سرگیجه و ضعف شوند .
عوارض ناخواسته : شایع‌ترین عارضه اسهال است ـ در افراد دارای اختلال کلیوی ، مصرف دوز بالای آن به صورت بلندمدت ، باعث سرگیجه و ضعف عضلانی می‌شود .
تداخل‌های دارویی : منیزیم می‌تواند جذب گوارشی طیف وسیعی از داروها مانند آنتی‌بیوتیک‌ها ، آهن ، فنی‌توئین و پنی‌سیلامین را تحت تأثیر قرار دهد ـ این دارو می‌تواند باعث از بین رفتن پوشش قرص‌های پوشش‌دار روده‌ای در معده شده و منجر به تحریک آن شود .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی مشکلی ایجاد نمی‌کند .

سولفات منیزیم Magnesium Sulfate

گروه دارویی : ضدتشنج ، الکترولیت تزریقی
اشکال دارویی موجود در ایران : تزریقی

مقدار و روش مصرف : در درمان مسمومیت بارداری : ابتدا ۴ گرم از راه عضلانی یا به صورت رقیق شده در محلول دکستروز ۵ درصد تزریق می‌شود ، سپس ۵ ـ ۴ گرم از راه عضلانی هر ۴ ساعت تزریق می‌شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : کنترل فوری تشنجات خطرناک ناشی از مسمومیت بارداری ، مهار زایمان زودرس ، پیشگیری و درمان هیپومنیزیمی (کاهش منیزیم خون) .

عوارض جانبی مهم : گرگرفتگی ، تشنگی شدید ، افت فشار ، آرامش ، اغتشاش ذهنی ، کاهش کلسیم خون و ضعف عضلانی .

Malathion مالاتیون

گروه دارویی : ضدانگل پوستی **نیاز به تجویز پزشک :** ندارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم (در صورت بلعیده شدن خطر آن متوسط است) .

اشکال دارویی موجود : لوسیون و شامپو

زمان و دفعات مصرف : در بیماری جرب یک بار از لوسیون مالاتیون استفاده می‌شود . در آلودگی به شپش شامپو ۳ بار ، هر سه روز یک بار و لوسیون دو بار ، هر هفت روز یک بار استفاده شود .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : تا زمانی که شسته شود در بدن فعال است ـ لوسیون برای درمان شپش بعد از ۱۲ ساعت و برای درمان جرب ، بعد از ۲۴ ساعت از روی بدن شسته شود و شامپو ۵ دقیقه بعد شسته شود و مجدداً تکرار شود و سپس شانهٔ دانه‌ریز برای شانه کردن موی سر استفاده شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : این دارو به صورت تک دوز یا کوتاه مدت تجویز می‌شود ـ کاربرد مقدار زیاد آن مشکلی ایجاد نمی‌کند ولی در صورتی که خورده شود ، اقدامات اورژانس لازم است ـ استفاده از آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به آسم پزشک را در جریان قرار دهید ـ این دارو صرفاً برای مصارف محدود تجویز می‌شود و لوسیون آن نباید بیش از یک بار در هفته و سه هفتهٔ متوالی مورد استفاده قرار گیرد .

عوارض ناخواسته : در صورت مصرف صحیح جز اندکی تحریکات پوستی مشکلی ایجاد نمی‌کند اما الکل به کار رفته در برخی لوسیون‌های مالاتیون در بیماران مبتلا به آسم می‌تواند باعث خس‌خس سینه شود .

تداخل‌های دارویی : ندارد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی مشکلی ایجاد نمی‌کند .

Mebendazole مبندازول

گروه دارویی : ضدکرم **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص جویدنی

مقدار و روش مصرف : هر روز ۲ ـ ۱ قرص به مدت ۳ ـ ۱ روز ـ می‌توان بعد از سه هفته درمان را تکرار کرد .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان کرم شلاقی (تریکوریس تریکیورا) ، درمان کرم سنجاقی (اکسیور یا کرمک) ، درمان آسکاریس ، درمان کرم قلاب‌دار ، درمان کرم قلاب‌دار آمریکایی

عوارض جانبی مهم : اسهال ، دل‌درد گذرا ، سرگیجه .

Medroxy progesterone مدروکسی پروژسترون

گروه دارویی : هورمون جنسی زنانه **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص و دپوت اینجکشن (**depot injection**)

زمان و دفعات مصرف : دپو هر ۳ ماه یک بار و قرص‌های خوراکی ۳ـ۱ بار در روز (همراه با غذا یا آب فراوان)

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۲ـ۱ ماه در درمان سرطان و ظرف ۲ـ۱ هفته برای درمان موارد دیگر اثر می‌کند . شکل خوراکی ۲ـ۱ روز و شکل تزریقی تا ۲ ماه در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز خارش ، آکنه و دانه‌های پوستی ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ در صورت بروز علایم غیرطبیعی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس مشکلی ایجاد نمی‌کند ـ در صورت ابتلا به دیابت ، فشارخون بالا ، مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی و نیز داشتن سابقهٔ لخته شدن خون در رگ‌ها ، حملهٔ مغزی و همچنین استفاده از داروهای دیگر پزشک را مطلع سازید ـ در صورت استفادهٔ بلندمدت از این دارو ، احتمال ایجاد لختهٔ خون در سیاهرگ‌ها افزایش می‌یابد و ممکن است در ایام بین دو دورهٔ قاعدگی لکه‌های خون دیده شود .

عوارض ناخواسته : احتباس مایعات در بدن ، افزایش وزن ، ورم پاها و مچ پاها ، تورّم و حساسیت پستان‌ها ، تهوع ، خستگی ، افسردگی و قاعدگی نامنظم .

تداخل‌های دارویی : ضدباکتری‌ها و ضدویروس‌ها مثل نویراپین اثر این دارو را کاهش می‌دهند . این دارو سطح خونی سیکلوسپورین را افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود . در شیردهی با مصرف مقادیر معمولی اشکالی ایجاد نمی‌کند .

مدروکسی پروژسترون استات Medroxyprogesterone Acetate

گروه دارویی : ضدبارداری ، تنظیم قاعدگی

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص ، قرص دارای شیار و تزریقی

مقدار و روش مصرف : از راه خوراکی : ۱۰ـ ۵ میلی‌گرم در روز به مدت ۱۰ـ ۵ روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : جلوگیری از بارداری ، خونریزی غیرطبیعی از رحم ، توقف ثانویهٔ عادت ماهیانه ، شکل تزریقی در درمان کمکی سرطان اندومتر یا کلیه

عوارض جانبی مهم : سردرد ، افزایش فشارخون ، آمبولی ریه ، یرقان ، تهوع ، استفراغ ، خونریزی بین قاعدگی ، کاندیدیاز واژن ، قطع قاعدگی ، تغییر در جریان خون قاعدگی ، حساسیت پستان و تغییرات وزن .

مفنامیک اسید Mefenamic Acid

گروه دارویی : ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی (NSAIDs)

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص ، کپسول و مایع **زمان و دفعات مصرف :** ۳ بار در روز همراه غذا

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۲ـ۱ ساعت اثر دارو شروع می‌شود و تا ۶ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ مقدار زیاد این دارو می‌تواند منجر به تضعیف هماهنگی بدن یا تشنّج یا حرکت ماهیچه‌ها شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ تا از اثرات این دارو بر روی خودتان مطلع نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث خواب‌آلودگی و سرگیجه شود ـ در صورت ابتلا به مشکلات کبدی یا کلیوی ، زخم معده یا ازوفاژیت ، آسم ، فشارخون بالا ، پورفیری و نیز استفاده از داروهای دیگر یا داشتن سابقهٔ بیماری‌های التهابی روده یا آلرژی نسبت به آسپیرین ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت این دارو می‌تواند احتمال خونریزی از زخم معده و روده را افزایش دهد و به ندرت ممکن است روی خون و کبد نیز اثر بگذارد .

عوارض ناخواسته : اختلالات گوارشی مثل تهوع و سوءهاضمه شایع هستند . خواب‌آلودگی و سرگیجه نیز ممکن است اتفاق بیفتد .

تداخل‌های دارویی : استفاده از داروهای ضدانعقادی خوراکی ، کورتون‌ها و داروهای ضدالتهابی غیراستروئیدی هم‌زمان با این دارو احتمال زخم معده و خونریزی از معده را افزایش می‌دهد ـ این دارو آثار

مفید دیورتیک‌ها و داروهای ضدفشارخون را کاهش می‌دهد - این دارو می‌تواند اثر ضددیابت‌های خوراکی و نیز سطح خونی لیتیم را افزایش دهد.

مصرف در شیردهی و بارداری: در بارداری تجویز نمی‌شود. در شیردهی می‌تواند به داخل شیر ترشح شود اما مصرف مقادیر معمولی دارو اشکالی ایجاد نمی‌کند. در این خصوص با پزشک مشورت کنید.

مفلوکین Mefloquin

گروه دارویی: ضدمالاریا
نیاز به تجویز پزشک: دارد
میزان خطر در مصرف اضافی: بالا
اشکال دارویی موجود: قرص

زمان و دفعات مصرف: جهت پیشگیری از بیماری: یک بار در هفته - جهت درمان ۳ بار در روز و هر ۸ ساعت یک بار

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن: ظرف ۳ـ۲ روز اثر دارو شروع می‌شود و بیش از یک هفته در بدن فعال است.

رژیم غذایی مناسب: جز در صورت بروز عوارض شدید، مصرف این دارو را بدون مشورت با پزشک متوقف نکنید.

موارد منع مصرف و احتیاط: در صورت بروز سرگیجه، کلاپس و کاهش هوشیاری ناشی از مصرف مقدار زیاد این دارو اقدامات فوری لازم است - طی مدتی که از مفلوکین برای پیشگیری از مالاریا استفاده می‌کنید، تا از اثرات آن بر روی خود آگاه نشده‌اید، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث سرگیجه و اختلال در حفظ تعادل شود - در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی، تشنّج ناشی از صرع، افسردگی یا سایر اختلالات روانی و مشکلات قلبی و نیز در صورت داشتن سابقهٔ حساسیت به این دارو و استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید - این دارو ممکن است تا یک سال برای پیشگیری از مالاریا مصرف شود.

عوارض ناخواسته: سرگیجه و اختلال در تعادل، تهوع، دل‌درد و سردرد. همچنین عوارضی مانند اضطراب، حملهٔ پانیک، افسردگی، توهّم و اختلال پارانوئید نیز به ندرت ممکن است روی دهند.

تداخل‌های دارویی: مفلوکین، اثر ضدتشنج‌ها، عوارض جانبی مالاریا اثر داروهای دیجیتال، بتابلوکرها و مسدود کننده‌های کانال کلسیم روی قلب را افزایش می‌دهد.

مصرف در شیردهی و بارداری: در بارداری و شیردهی تجویز نمی‌شود و تا سه ماه بعد از مصرف مفلوکین باید از بارداری جلوگیری شود.

ملوکسی کام Meloxicam

گروه دارویی : ضدالتهاب غیراستروئیدی (NSAIDs)

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص و شیاف **زمان و دفعات مصرف :** یک بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت اثر آن شروع می‌شود و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : اگر به صورت کوتاه مدت از آن استفاده می‌کنید هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید اما در صورت مصرف بلندمدت آن ، جز در صورت بروز عوارض شدید ، بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مصرف زیاد آن می‌تواند باعث آسیب‌دیدگی و درد معده و روده شود که باید در این مورد با پزشک مشورت کنید ـ تا از اثرات آن بر روی خود مطلع نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌توانند باعث اختلال در تعادل و خواب‌آلودگی شود ـ در صورت ابتلا به آسم ، آلرژی نسبت به آسپیرین یا دیگر ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی NSAIDs ، مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، بیماری‌های خونریزی دهنده یا بواسیر و نیز داشتن سابقهٔ زخم معده یا ازوفاژیت یا استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : دل‌درد ، اختلال در هضم غذا ، اسهال ، یبوست ، سردرد ، احساس سبکی سر ، خواب‌آلودگی ، راش پوستی و خارش .

تداخل‌های دارویی : مصرف این دارو با اوکس‌پنتی‌فیلین ، داروهای ضدانعقادی و سایر ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی باعث افزایش احتمال خونریزی از دستگاه گوارش می‌شود ـ مصرف همزمان این دارو با سیکلوسپورین احتمال آسیب‌های کلیوی را افزایش می‌دهد خطر تشنّج در اثر مصرف کینولون افزایش می‌یابد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری و شیردهی به اثبات نرسیده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

منوتروپین Menotropins (HMG)

گروه دارویی : گنادوتروپین انسانی **اشکال دارویی موجود در ایران :** تزریقی

مقدار و روش مصرف : جهت تحریک تخمک‌گذاری : در هر روز یک آمپول به مدت ۱۲ــ ۹ روز از راه تزریق عضلانی سپس ۱۰/۰۰۰ واحد HCG یک روز بعد از آخرین تزریق HMG

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به منظور القاء تخمک‌گذاری در زنان نازا ، همراه با HCG برای درمان ناباروری در مردان .

عوارض جانبی مهم : بزرگ شدن تخمدان ، درد و اتساع شکم ، اسهال ، تهوع ، استفراغ ، بزرگ شدن پستان در مردان ، تخمک‌گذاری متعدد .

منتول سالیسیلات Menthol Salicylate

گروه دارویی : ضددرد موضعی **اشکال دارویی موجود در ایران :** پماد موضعی

مقدار و روش مصرف : هر ۶ ساعت یک بار روی موضع دردناک مالیده می‌شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین علامتی دردهای عضلانی ، دردهای روماتیسمی ، کمردرد ، رگ به رگ شدن ، کشیدگی و کوفتگی دردناک عضلات .

مسالازین Mesalazin

گروه دارویی : ضدالتهاب روده **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، شیاف و شکلی از دارو که از راه تنقیه تجویز می‌شود (انما) .

زمان و دفعات مصرف : قرص‌ها ۳ بار در روز ـ شیاف ۳ بار در روز ـ شکل تنقیهی یک بار در شبانه‌روز هنگام خواب

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف چند روز عوارض دارو ظاهر می‌شود و تا ۲۰ ساعت در بدن فعال است اما آثار کامل آن به چند هفته وقت نیاز دارد .

رژیم غذایی مناسب : پزشک معالج ممکن است توصیه‌هایی در خصوص غذاهای مؤثر روی بیماری شما داشته باشد .

نحوهٔ نگهداری از دارو : در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک ، دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود . شکل آئروسل آن نباید در معرض نور مستقیم آفتاب قرار گیرد .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای

ساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی و نیز داشتن آلرژی نسبت به سپیرین یا استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد.

وارض ناخواسته : عوارض شایع این دارو عبارتند از تهوع ، دل‌درد ، اسهال ، خونریزی امشخص ، خس‌خس ریه ، تب ، گلودرد ، کبودی بدن و بی‌حالی که در صورت وقوع باید به زشک گزارش داده شود.

داخل‌های دارویی : اثر این دارو به وسیلهٔ لاکتولوز کاهش می‌یابد.

صرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری و شیردهی ثابت نشده است . در هر دو ورد با پزشک مشورت کنید.

متفورمین Metformin

روه دارویی : ضددیابت خوراکی

نیاز به تجویز پزشک : دارد

یزان خطر در مصرف اضافی : بالا

اشکال دارویی موجود : قرص

مان و دفعات مصرف : ۳ـ۲ بار در روز همراه غذا

مان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۲ ساعت اثر می‌کند و ۱۲ـ ۸ ساعت در ن فعال است.

ژیم غذایی مناسب : رژیم کم‌چربی و کم‌قند مورد نیاز است ، با پزشک مشورت کنید.

وارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مصرف اضافی آن در ر شرایطی نیازمند اقدامات جدی است اما در صورت وقوع تشنّج یا کاهش هوشیاری ، اقدامات اورژانس زم است ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد اما در صورت بروز علایم اهش قندخون ، از چنین فعالیت‌هایی دوری کنید ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا لیوی ، نارسایی قلبی ، پرنوشی یا استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ صرف بلندمدت این دارو می‌تواند باعث کاهش ذخایر ویتامین B_{12} در بدن و در نتیجه کم‌خونی شود.

وارض ناخواسته : عوارض جزئی مثل : تهوع ، استفراغ و کاهش اشتها در صورت مصرف دارو مراه غذا بهبود می‌یابند . اغتشاش ذهنی ، سرگیجه ، ضعف ، تعریق و راش پوستی ، از عوارض یگر این دارو هستند.

داخل‌های دارویی : این دارو اثر وارفارین را افزایش می‌دهد ـ کورتون‌ها ، استروژن‌ها و دیورتیک‌ها ر این دارو را کاهش می‌دهند ـ برخی داروها مانند ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی (NSAIDs) و ابلوکرها اثر این دارو را افزایش می‌دهند.

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری مصرف نمی‌شود و به جای آن انسولین مصرف می‌شود
بی‌ضرر بودن آن در شیردهی ثابت نشده و باید با پزشک مشورت کنید .

متادون Methadone

گروه دارویی : ضددرد اوپیوئیدی **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : بالا **اشکال دارویی موجود :** تزریقی ، مایع و قرص

زمان و دفعات مصرف : جهت تسکین درد ۴ـ۳ بار در روز و برای تسکین بلندمدت درد ۲ بار در روز
برای تسکین سرفه ۶ـ۴ بار در روز در ابتدای درمان و دو بار در روز در صورت مصرف بلندمدت ـ در افرا
معتاد به عنوان ترکیب جایگزین یک بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : آثار دارو ظرف ۶۰ ـ ۱۵ دقیقه بروز می‌کند
۴۸ـ۳۶ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکا
نگهداری شود . شکل تزریقی و مایع آن باید در مقابل نور محافظت شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت نیازی به مصرف آن ندارید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید
گرچه بهتر است با پزشک نیز مشورت کنید ـ همهٔ موارد مصرف اضافی متادون نیازمند توجه جدی است
اما در صورت آهسته شدن سرعت تنفس یا بی‌نظمی در آن ، خواب‌آلودگی شدید و کاهش هوشیاری
اقدامات اورژانس لازم است ـ در خصوص مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس با پزشک مشورت
کنید ـ در صورت ابتلا به مشکلات قلبی یا عروقی ، مشکلات کبدی یا کلیوی ، آسم یا برونشیت
بیماری‌های غدهٔ تیروئید و نیز در صورت اعتیاد به الکل ، داشتن سابقهٔ تشنّج صرعی و استفاده از داروهای
دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن باید تحت نظارت پزشک صورت گیرد .

عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی ، تهوع ، یبوست ، سرگیجه و اغتشاش ذهنی .

تداخل‌های دارویی : در اثر مصرف هم‌زمان دارو با ضدافسردگی‌های گروه **MAOIs** ممکن است
فشارخون بالا یا پایین برود ـ اثر آرام‌بخشی تمام داروهای آرام‌بخش به وسیلهٔ این دارو افزایش می‌یابد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در اواخر بارداری بهتر است تجویز نشود زیرا باعث اختلال تنفس د
طی نوزادی می‌شود و در شیرخوار نیز می‌تواند وارد شیر شده اثر نامطلوبی روی شیرخوار بگذارد . د
هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

متی‌مازول Methimazole

روه دارویی : ضدتیروئید **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص

قدار و روش مصرف : در ابتدا : ۲۰ ـ ۵ میلی‌گرم هر ۸ ساعت . **سپس جهت درمان نگهدارنده : ۱۵ ـ**
، میلی‌گرم در روز

وارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان پرکاری تیروئید

وارض جانبی مهم : تهوع ، استفراغ ، بثورات جلدی ، درد مفاصل ، از دست دادن حس چشایی ، درد ضلات ، سردرد و اختلالات دید .

متوکاربامول Methocarbamol

روه دارویی : شل کنندهٔ عضلانی

شکال دارویی موجود در ایران : قرص و محلول تزریقی

قدار و روش مصرف : خوراکی : ۱/۵ گرم هر ۶ ساعت یک بار به مدت ۳ ـ ۲ روز . **دوز نگهدارنده :** ۴/، ـ ۴ گرم در روز . **تزریق عضلانی :** ۱ گرم هر ۱۲ ـ ۸ ساعت یک بار ، به مدت سه روز . **تزریق ریدی :** ۱ گرم هر ۱۲ـ ۸ ساعت به مدت سه روز

وارد عمدهٔ استعمال دارو : برای رفع ناراحتی حاصل از حالات دردناک عضلانی ، همراه سایر دامات در درمان کزاز .

وارض جانبی مهم : کهیر ، خارش ، احتقان بینی ، تاری دید ، احساس طعم فلزی ، گرگرفتگی ، اهش فشارخون ، کاهش ضربان قلب و سنکوپ .

متوترکسات Methotrexate

روه دارویی : داروی ضدسرطان ، ضدروماتیسم ، ضدپسوریازیس

یاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط

شکال دارویی موجود : تزریقی و قرص

مان و دفعات مصرف : هر روز یا هر دو روز یک بار به اندازهٔ ۵ـ۴ دوز و تکرار آن بعد از یک هفته (جهت یمی‌درمانی و به صورت کوتاه‌مدت) ـ برای موارد دیگر مثل روماتیسم مفصلی یک بار در هفته

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر دارو ظرف ۶۰ ـ ۳۰ دقیقه شروع می‌شود و ۱۵ـ۱۰ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت ایجاد گلودرد ، تب و دانه‌های پوستی ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ مقدار زیاد این دارو می‌تواند باعث آسیب‌دیدگی مغز استخوان ، تهوع و دل‌درد شود که باید به اطلاع پزشک رسانده شود ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکلات کبدی یا کلیوی ، پورفیری ، زخم معده یا قسمت‌های دیگر لولهٔ گوارش ، اعتیاد به الکل یا استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ گرچه در بیماری آرتریت ممکن است مصرف طولانی این دارو مورد نیاز باشد اما بعد از تحت کنترل قرار گرفتن این بیماری ، دوز آن باید به کمترین میزان مؤثر کاهش یابد .

عوارض ناخواسته : تهوع ، استفراغ ، اغتشاش ذهنی ، اسهال ، زخم دهان ، زردی ، تغییرات خلقی درد قفسهٔ سینه و سرفهٔ خشک .

تداخل‌های دارویی : داروهای ضدالتهابی غیراستروئیدی (NSAIDs) ، دیورتیک‌ها ، سیکلوسپورین فنی‌توئین و پروبنساید ، سطح خونی و سمّی بودن متوترکسات را افزایش می‌دهند ـ داروهایی مانند تریمتوپریم ، نیتروس اُکساید و کوتویموکسازول آثار جانبی دارو را تشدید می‌کنند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در شیردهی تجویز نمی‌شود زیرا می‌تواند باعث نقایصی در جنین شود در شیردهی ممکن است آثار نامطلوبی روی شیرخوار داشته باشد .

متوکسالن (سیستمیک) Methoxsalen

گروه دارویی : ضدپسوریازیس ، محرک رنگدانه‌سازی ، پسورالن

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص

مقدار و روش مصرف : **تحریک رنگدانه‌سازی** : ۳۰ـ ۲۰ میلی‌گرم از راه خوراکی ۴ـ ۲ ساعت قبل از قرار گرفتن در معرض اشعهٔ ماوراء بنفش ۳ـ ۲ بار در هفته . **درمان پسوریازیس** : ۲ـ ۱/۵ ساعت قبل از قرار گرفتن در معرض اشعهٔ ماوراء بنفش ۳ ـ ۲ بار در هفته

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به همراه قرار گرفتن در معرض اشعهٔ ماوراءبنفش (UVA) به صورت کنترل شده برای تولید رنگدانه مصرف می‌شود ، برای درمان علامتی پسوریازیس شدید و مقاوم به سایر اشکال درمان تجویز می‌شود .

وارض جانبی مهم : سرگیجه ، سردرد ، آسیب چشمی ، آب مروارید ، تهوع ، ورم و قرمزی شدید ، لتهاب پوست و تب دارویی .

متوکسالن (موضعی)   Methoxsalen

روه دارویی : محرک رنگدانه‌سازی ، ضدپسوریازیس

شکال دارویی موجود در ایران : محلول برای استعمال موضعی

قدار و روش مصرف : لوسیون را ۲ ـ ۱ ساعت قبل از قرار گرفتن در مقابل اشعهٔ ماوراء بنفش (UVA) ک بار در هفته روی ضایعات بمالید .

وارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان پسوریازیس شدید ، درمان طاسی ناحیه‌ای ، اگزما ، تحریک نگدانه‌سازی در ویتیلیگو (لک و پیس) .

وارض جانبی مهم : التهاب پوست ، ورم و قرمزی شدید .

متیل سلولز   Methylcellulose

روه دارویی : ملین حجیم‌کنندهٔ مدفوع

اشکال دارویی موجود در ایران : گرانول

قدار و روش مصرف : یک قاشق سوپ‌خوری در ۲۴۰ میلی‌لیتر آب ۳ـ ۱ بار در روز

وارد عمدهٔ استعمال دارو : از راه خوراکی به عنوان داروی کمکی در درمان یبوست مزمن ، به سورت فرآورده‌های چشمی برای تسکین خشکی چشم و نیز به صورت لوبریکانت چشمی برای چشم‌های مصنوعی و لنزهای تماسی .

وارض جانبی مهم : در شکل خوراکی : اسهال ، تهوع ، استفراغ و انسداد مری .

متیل دوپا   Methyldopa

روه دارویی : ضدفشارخون

نیاز به تجویز پزشک : دارد

یزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : تزریقی و قرص

مان و دفعات مصرف : ۴ـ۲ بار در روز

مان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر دارو ظرف ۶ ـ۳ ساعت شروع می‌شود ولی اثر امل آن ۳ـ۲ روز طول می‌کشد . این دارو ۱۲ـ۶ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز زردی یا راش پوستی بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث خواب آلودگی یا تپش قلب شود که باید با پزشک مشورت کنید ـ تا از اثرات آن بر روی خود مطلع نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند ایجاد خواب‌آلودگی کند ـ در صورت ابتلا به کم‌خونی ، آنژین و افسردگی و نیز استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن به ندرت ممکن است باعث مشکلات خونی یا کبدی شود .

عوارض ناخواسته : خواب آلودگی ، سرگیجه ، تب ، افسردگی و احتباس آب در بدن .

تداخل‌های دارویی : این دارو باعث افزایش سطح لیتیم و افزایش سمّیت دارو می‌شود ـ ضدافسردگی‌های سه حلقه‌ای اثر این دارو را کاهش می‌دهند ـ لودوپا اثر متیل دوپا را افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری اشکالی ندارد و مقادیر معمولی آن مشکلی برای شیرخوار ایجاد نمی‌کند اما با پزشک نیز مشورت کنید .

متیل فنیدات Methylphenidate HCL

گروه دارویی : محرک تنفسی و مغزی **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص

مقدار و روش مصرف : **در درمان نارکولپسی :** ۱۰ میلی‌گرم از راه خوراکی ۳ـ ۲ بار در روز ، ۴۵ـ ۳۰ دقیقه پس از غذا

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان کمکی در سندرم‌های ازدیاد فعالیت حرکتی که با اختلالات کاهش توجه ، نارکولپسی و افسردگی خفیف مشخص می‌شود .

عوارض جانبی مهم : عصبی شدن ، بی‌نظمی قلبی ، طپش قلب ، خواب‌آلودگی ، خشکی گلو ، تاری دید ، بی‌اشتهایی ، سمیت کبدی و حساسیت مفرط به دارو .

متیل پردنیزولون استات Methylprednisolone Acetate

گروه دارویی : ضدالتهاب ، گلیکوکورتیکوئید (کورتون)

اشکال دارویی موجود در ایران : سوسپانسیون تزریقی

مقدار و روش مصرف : **در درمان آسم و رینیت آلرژیک :** ۱۲۰ـ ۸۰ میلی‌گرم هر هفته از راه تزریق عضلانی ـ **در درمان روماتیسم مفصلی :** ۱۲۰ ـ ۴۰ میلی‌گرم از راه عضلانی یک بار در هفته ـ **درمان ضایعات پوستی :** ۱۲۰ ـ ۴۰ میلی‌گرم از راه عضلانی یک بار در هفته به مدت ۴ ـ ۱ هفته

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان روماتیسم مفصلی ، درمان ضایعات حساسیتی پوست ، درمان آسم (تنگی نفس) .

عوارض جانبی مهم : کاهش شدید پتاسیم خون ، نارسایی مزمن قلب ، سرخوشی ، تأخیر در التیام زخم ، پوکی استخوان .

Methyl Salicylate متیل سالیسیلات

گروه دارویی : ضددرد موضعی **اشکال دارویی موجود در ایران :** پماد موضعی

مقدار و روش مصرف : چندین بار روی موضع مالیده شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین درد مفاصل و عضلات ، تسکین التهاب موضعی .

عوارض جانبی مهم : احساس سوزش در ناحیه ، قرمزی و دانه‌های پوستی .

Methyltestosterone متیل تستوسترون

گروه دارویی : آندروژن (هورمون جنسی مردانه) **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص

مقدار و روش مصرف : **جهت درمان جایگزینی هورمون جنسی مردانه :** روزانه ۱۰ ـ ۵ میلی‌گرم از راه خوراکی ، در چند دوز منقسم . **جهت درمان بیضه نزول نکرده :** ۳۰ میلی‌گرم روزانه از راه خوراکی .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان بلوغ دیررس در مردان ، درمان پایین نیامدن بیضه‌ها بعد از بلوغ ، جایگزینی هورمون جنسی مردانه ، تسکین سرطان پستان در زنان .

عوارض جانبی مهم : سنگ کلیه ، تحریک مخاط دهان ، آکنه ، بزرگ شدن پستان در مردان ، بی‌نظمی قاعدگی در زنان ، کاهش تعداد اسپرم‌ها در مردان .

Metoclopramid متوکلوپرامید

گروه دارویی : ضداستفراغ و تنظیم کنندهٔ حرکات دستگاه گوارش

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص ، تزریقی ، مایع ، کپسول و قرص‌های کندآزادشونده

زمان و دفعات مصرف : دارو ۳ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : فرآورده‌های کندآزادشونده (قرص و کپسول) ۲ـ۱ بار در روز . آثار دارو ظرف یک ساعت بروز می‌کند و ۸ ـ۶ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث گرفتگی ماهیچه‌ها و خواب‌آلودگی شود که باید به اطلاع پزشک رسانده شود ـ تا زمانی که از اثرات آن بر روی خودتان مطلع نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی یا پورفیری حاد هستید و نیز در صورتی که از داروی دیگری استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ این دارو به صورت بلندمدت تجویز نمی‌شود مگر برای درمان بعضی بیماری‌های دستگاه گوارش که آن هم زیر نظر پزشک صورت می‌گیرد .

عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی ، ناآرامی و اسپاسم غیر قابل کنترل عضلات .

تداخل‌های دارویی : تمام داروهای دارای اثر آرام‌بخش ، اثر آرام‌بخشی دارو را افزایش می‌دهند ـ داروهای گروه فنوتیازین آثار جانبی این دارو را افزایش می‌دهند ـ این دارو آثار جانبی لیتیم بر دستگاه عصبی مرکزی را نیز افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده و مصرف مقادیر معمولی آن در شیردهی مشکلی ایجاد نمی‌کند . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

مترونیدازول Metronidazol

گروه دارویی : ضدباکتری و ضدتک‌یاخته **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع ، تزریقی ، شیاف و ژل

زمان و دفعات مصرف : بسته به شرایط درمانی ۳ بار در روز به مدت ۱۰ـ۵ روز (بعد از غذا و با آب فراوان)

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : دارو ظرف یک ساعت اثر می‌کند اما اثر مفید آن ظرف ۲ـ۱ روز ظاهر می‌شود و ۱۲ـ۶ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : دورهٔ درمان باید کامل شود ـ اگر در اثر مصرف مقدار زیاد این دارو دچار علایمی چون بی‌حسی و احساس گزیدگی شدید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ تا زمانی که از اثرات آن بر روی خود آگاه نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون این دارو می‌تواند باعث خواب‌آلودگی و سرگیجه شود ـ اگر دچار مشکلات بلندمدت کبدی ، بیماری‌های خونی و بیماری‌های دستگاه عصبی مرکزی مثل صرع هستید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث از بین رفتن موقّت حس دست‌ها و پاها شود یا سلول‌های سفید خون را کاهش دهد .

عوارض ناخواسته : خشکی دهان ، تهوع ، کاهش اشتها ، طعم فلز در دهان ، تیره شدن رنگ ادرار سرگیجه و سردرد .

تداخل‌های دارویی : این دارو اثر داروهای ضدانعقادی و فنی‌توئین را افزایش می‌دهد و نیز باعث افزایش اثر نامطلوب لیتیم روی کلیه‌ها می‌شود ـ سایمتیدین سطح خونی مترونیدازول را بالا می‌برد ـ فنوباربیتال آثار این دارو را کاهش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده است و در شیردهی مقادیر معمولی آن مشکلی ایجاد نمی‌کند .

میکونازول Miconazole

گروه دارویی : ضدقارچ

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : کرم واژینال ، کپسول واژینال ، کرم ، پماد ، ژل و شیاف واژینال

زمان و دفعات مصرف : ژل خوراکی ۴ بار در روز بعد از غذا ـ فرآورده‌های واژینال و پوستی ۲ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۳ـ۲ روز اثر می‌کند و تا ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت ایجاد دانه‌های پوستی و خس‌خس سینه ، دورهٔ درمان را کامل کنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به پورفیری و نیز استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : در اثر مصرف خوراکی تهوع و استفراغ و در صورت استفاده از شکل موضعی تحریکات پوستی

تداخل‌های دارویی : ژل خوراکی این دارو سمّیت سیکلوسپورین ، ضدانعقادهای خوراکی ، فنی‌توئین و ضددیابت‌ها را افزایش می‌دهد .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی بی‌ضرر بودن آن ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

Mineral Oil مینرال اویل

گروه دارویی : نرم‌کنندهٔ مدفوع ، ملین
اشکال دارویی موجود در ایران : امولسیون
مقدار و روش مصرف : مقدار مصرف در یبوست و آمادگی برای رادیوگرافی یا عمل جراحی : ۳۰ ـ ۱۵ میلی‌لیتر از راه خوراکی یا ۱۲۰ ـ ۹۰ میلی‌لیتر از راه مقعد
موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین موقت یبوست ، بهبودتراکم و سختی مدفوع ، به عنوان حلال و ناقل دارو .
عوارض جانبی مهم : خارش مقعد ، بی‌اشتهایی ، تهوع و استفراغ ، در صورت آسپیراسیون به داخل ریه : پنومونی چربی . همچنین ممکن است اختلال در جذب ویتامین‌های محلول در چربی در بلندمدت ایجاد شود .

Minocycline مینوسیکلین

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک گروه تتراسیکلین
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : کم
اشکال دارویی موجود : قرص ، کپسول و ژل
زمان و دفعات مصرف : ۲ـ۱ بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۱۲ـ۴ ساعت اثر می‌کند و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .
رژیم غذایی مناسب : فرآورده‌های لبنی ممکن است باعث اختلال در جذب دارو شوند لذا یک ساعت قبل و دو ساعت بعد از مصرف این دارو از مصرف این فرآورده‌ها پرهیز کنید .
موارد منع مصرف و احتیاط : دورهٔ درمان را کامل کنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ تا از اثرات آن بر روی خود مطلع نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید ، چون می‌تواند باعث خواب‌آلودگی و سرگیجه شود ـ در صورت ابتلا به مشکلات کبدی یا کلیوی ، داشتن سابقهٔ حساسیت به آنتی‌بیوتیک تتراسیکلین و

نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث تیرگی پوست و تغییر رنگ دندان‌ها شود .

عوارض ناخواسته : تهوع ، استفراغ ، اسهال ، افزایش حساسیت پوست به نور آفتاب و راش پوستی .

تداخل‌های دارویی : این دارو ، اثر ضدانعقادهای خوراکی را افزایش می‌دهد ـ در فعالیت ضدباکتری پنی‌سیلین مداخله می‌کند ـ این دارو اثر ضدبارداری‌های خوراکی را کاهش می‌دهد ـ آهن و آنتی‌اسید در جذب گوارشی این دارو اختلال ایجاد می‌کنند و اثر آن را کم می‌کنند لذا بین مصرف این دارو و مصرف شیر یا آنتی‌اسیدها باید ۲ـ۱ ساعت فاصله باشد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود ، زیرا می‌تواند به استخوان‌ها و دندان‌های جنین در حال رشد آسیب برساند . در این خصوص با پزشک مشورت کنید . در شیردهی می‌تواند وارد شیر شده باعث تغییر رنگ دندان‌های کودک شیرخوار شود .

مینوکسیدیل Minoxidil

گروه دارویی : ضدفشارخون ، ضدریزش مو

نیاز به تجویز پزشک : دارد (به جز لوسیون جهت پوست سر که به تجویز پزشک نیاز ندارد)

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط **اشکال دارویی موجود :** قرص و لوسیون موضعی

زمان و دفعات مصرف : ۲ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر ضدفشارخون دارو ظرف یک ساعت ظاهر می‌شود و اثر آن در تحریک رویش مو ممکن است ظرف یک سال ظاهر شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت ایجاد تپش قلب ، بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث تهوع ، استفراغ ، تپش قلب و سرگیجه شود که باید به اطلاع پزشک رسانده شود ـ قبل از آگاهی از اثرات آن بر روی خودتان از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث سرگیجه و احساس سبکی سر شود ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، بیماری قلبی ، احتباس مایعات در بدن و نیز استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث ورم ناحیهٔ مچ پا و تحریک رشد مو شود .

عوارض ناخواسته : در شکل لوسیون عوارض چندانی ندارد اما در شکل خوراکی باعث افزایش وزن ، فزایش رویش مو ، تهوع ، سرگیجه ، حساسیت پستان‌ها ، سبکی سر و دانه‌های پوستی می‌شود .

تداخل‌های دارویی : کاهش قدرت جنسی ناشی از مینوکسیدیل به وسیلهٔ ضدافسردگی‌ها تشدید می‌شود . استروژن‌ها و پروژسترون‌ها آثار مینوکسیدیل را کاهش می‌دهند .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری بی‌ضرر بودن دارو به اثبات نرسیده و در شیردهی مقادیر معمولی آن اشکالی ندارد . در هر دو صورت با پزشک مشورت کنید .

میزوپروستول Misoprostol

گروه دارویی : ضدزخم معده
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : کم
اشکال دارویی موجود : قرص
زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۲ بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۲۴ ساعت اثر می‌کند و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .
موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز دانه‌های پوستی ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از آن به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت احتمال بارداری ، سابقهٔ حملهٔ مغزی ، مشکلات قلبی و عروقی ، فشارخون بالا ، مشکلات روده و نیز استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : تهوع ، استفراغ ، اسهال ، شکم‌درد و خونریزی بین دو سیکل ماهیانه .
تداخل‌های دارویی : ضداسید محتوی منیزیم ، اسهال ایجاد شده در اثر مصرف میزوپروستول را تشدید می‌کند .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری مصرف نشود زیرا می‌تواند باعث انقباض رحم شود . در شیردهی بی‌ضرر بودن آن به اثبات نرسیده و باید با پزشک مشورت کنید .

مومتازون Mometasone

گروه دارویی : کورتون
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : کم
اشکال دارویی موجود : کرم ، پماد ، لوسیون سر و اسپری بینی

زمان و دفعات مصرف : اسپری بینی ، دوپاف در هر بار استفاده از این دارو و فرآورده‌های موضعی طبق دستور مصرف شود .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۱۲ ساعت اثر درمانی آن شروع می‌شود و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به تبخال ، سرخک ، آبله مرغان ، عفونت بینی یا پوست و آکنه ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت فرآورده‌های موضعی این دارو می‌تواند باعث تغییرات ماندگار در پوست شود .

عوارض ناخواسته : تحریک بینی ، خونریزی از بینی ، درماتیت و آکنه در اطراف دهان ، افزایش وزن ، زخم گلو ، تغییرات خلقی و درماتیت ، افزایش اندازهٔ مویرگ‌ها و نازک شدن و تغییر رنگ پوست

تداخل‌های دارویی : ندارد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری به اثبات نرسیده است اما مصرف آن در شیردهی اشکالی ندارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

مونتلوکاست Montelukast

گروه دارویی : ضدآلرژی **نیاز به تجویز پزشک** : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص و قرص‌های جویدنی

زمان و دفعات مصرف : یک بار در شبانه‌روز هنگام خواب

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : آثار دارو ظرف دو ساعت شروع می‌شود و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف این دارو را متوقف نکنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو به پزشک اطلاع دهید ـ قبل از آگاهی از اثر این دارو بر روی خودتان از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ در صورت ابتلا به « فنیل‌کتونوری » یا استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : در صورت مصرف این دارو احتمال شیوع عفونت‌های قفسهٔ سینه بیشتر می‌شود .
تداخل‌های دارویی : ندارد .
مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری و شیردهی ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

مورفین ـ دیامورفین Morphine/Diamorphine

گروه دارویی : ضددرد اوپیوئیدی **نیاز به تجویز پزشک :** دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : بالا
آشکال دارویی موجود : قرص ، کپسول ، مایع ، تزریقی ، شیاف ، قرص کندآزادشونده ، کپسول کندآزادشونده و گرانول‌های کندآزادشونده
زمان و دفعات مصرف : هر ۴ ساعت یک بار ولی فرآورده‌های کندآزادشونده هر ۲۴ـ۱۲ ساعت یک بار
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : مدت اثر دارو یک ساعت می‌باشد و تا ۴ ساعت در بدن فعال است .
موارد منع مصرف و احتیاط : اگر نیازی به مصرف این دارو ندارید می‌توانید با اطلاع پزشک مصرف آن را متوقف کنید ـ در همهٔ موارد مصرف اضافی این دارو باید به اقدامات فوری پزشکی توجه داشت اما اگر در اثر مصرف اضافی این دارو دچار خواب آلودگی ، کاهش هوشیاری یا کندی و بی‌نظمی تنفس شدید حتماً اقدامات اورژانس انجام دهید ـ صلاح نیست کسی که مورفین مصرف می‌کند اقدام به انجام کارهای حساس یا رانندگی نماید ـ اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، بیماری‌های قلب و دستگاه گردش خون ، بیماری‌های ریه مثل آسم و برونشیت ، بیماری‌های تیروئید هستید و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر یا داشتن سابقهٔ صرع ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت باعث اعتیاد و کاهش اثرات آن می‌شود .
عوارض ناخواسته : تهوع ، استفراغ ، یبوست ، خواب‌آلودگی ، سرگیجه و اغتشاش ذهنی .
تداخل‌های دارویی : این دارو اگر با داروهای ضدافسردگی گروه MAOIs مصرف شود باعث افزایش شدید فشارخون می‌شود . همچنین این دارو اثر آرام‌بخشی داروهای ضدسایکوز ، ضدافسردگی و خواب‌آورها را تشدید می‌کند .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری به علت احتمال ایجاد مشکلات تنفسی در جنین تجویز نمی‌شود . در شیردهی مصرف مقادیر کم آن اشکالی ندارد .

Naphazolin HCL or Nitrate نفازولین

گروه دارویی : ضداحتقان ، تنگ‌کنندهٔ رگ‌ها
اشکال دارویی موجود در ایران : محلول داخل بینی و قطرهٔ استریل چشمی
مقدار و روش مصرف : دو قطره از محلول ۰/۰۵ درصد در هر یک از سوراخ‌های بینی هر ۶ ـ ۳ ساعت به مدت ۵ ـ ۳ روز جهت احتقان بینی و ۳ ـ ۱ قطره از محلول یک دهم درصد هر ۴ ـ ۳ ساعت جهت احتقان چشم
موارد عمدهٔ استعمال دارو : ضداحتقان بینی و منقبض کنندهٔ رگ‌های چشم .
عوارض جانبی مهم : خشکی مخاط بینی ، حساسیت زیاد به دارو ، گزش یا سوزش گذرا در بینی ، سردرد ، افزایش فشارخون ، ضعف ، تهوع ، خواب‌آلودگی و کاهش ضربان قلب .

Naphazolin - Antazoline نفازولین ـ آنتازولین

گروه دارویی : ضداحتقان و آنتی‌هیستامین
اشکال دارویی موجود در ایران : قطره چشمی
مقدار و روش مصرف : ۲ـ ۱ قطره بر روی ملتحمه چکانده شود و در صورت نیاز هر ۴ ـ ۳ ساعت یک بار تکرار شود .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : کاهش تحریک یا احتقان چشم ، آلرژی و التهاب یا عفونت چشمی .

Nalidixic Acid نالیدیکسیک اسید

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک ، ضدعفونت‌های مجاری ادراری
اشکال دارویی موجود در ایران : قرص و سوسپانسیون خوراکی
مقدار و روش مصرف : در ابتدای درمان عفونت‌های مجاری ادراری یک گرم از راه خوراکی ، هر ۶ ساعت یک بار به مدت ۱۴ ـ ۷ روز
موارد عمدهٔ استعمال دارو : عفونت‌های مجاری ادراری ناشی از میکروب‌های گرم منفی .
عوارض جانبی مهم : تهوع ، استفراغ ، اسهال ، سردرد و کسالت ، کهیر ، ضعف عضلانی و اختلال دید .

Naloxone HCL نالوکسان

گروه دارویی : آنتاگونیست داروهای مخدر
اشکال دارویی موجود در ایران : آمپول

مقدار و روش مصرف : ۲ـ ۰/۴ میلی‌گرم از راه وریدی و در صورت نیاز می‌توان هر ۳ـ ۲ دقیقه یک بار آن را تکرار کرد .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان مصرف بیش از حد نارکوتیک‌ها (ترکیبات تریاک)
عوارض جانبی مهم : افزایش فشارخون ، لرز ، خواب آلودگی ، احساس درد ، تهوع ، افزایش ضربان قلب و استفراغ .

Nandrolone ناندرولون

گروه دارویی : هورمون آنابولیک
اشکال دارویی موجود در ایران : آمپول (این دارو در ایران به صورت دو نوع ترکیب ناندرولون دکانوات و ناندرولون فن پروپیونات عرضه می‌شود)
مقدار و روش مصرف : ناندرولون دکانوات : ۲۰۰ ـ ۱۰۰ میلی‌گرم از راه عضلانی هر هفته یک بار در مردان و ۱۰۰ ـ ۵۰ میلی‌گرم از راه عضلانی هر هفته یک بار در زنان . **ناندرولون فن پروپیونات :** ۱۰۰ ـ ۵۰ میلی‌گرم هر هفته یک بار از راه عضلانی .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : ناندرولون دکانوات : درمان کم‌خونی ناشی از بی‌کفایتی کلیه ، درمان پوکی استخوان ، تحلیل بافت‌ها ، سوختگی و زخم بستر . **ناندرولون فن پروپیونات :** بعضی کم‌خونی‌ها ، قبل و بعد از عمل جراحی ، سوختگی ، پوکی استخوان و سرطان متاستاتیک پستان .
عوارض جانبی مهم : تهوع ، استفراغ ، اسهال ، بی‌اشتهایی ، احساس پری شکم ، یرقان ، آکنه ، القاء صفات ثانویهٔ جنسی نر و احتباس نمک و آب و پتاسیم .

Naproxen ناپروکسن

گروه دارویی : ضدنقرس ، ضدالتهاب غیراستروئیدی (NSAIDs)
نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط
اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع ، گرانول و شیاف
زمان و دفعات مصرف : هر ۸ ـ ۶ ساعت یک بار برای تسکین درد ۲ـ۱ بار در روز جهت درمان آرتریت و درد عضلانی ـ هر ۸ ساعت یک بار برای درمان نقرس . این دارو باید همراه غذا مصرف شود .
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر ضددرد آن ظرف یک ساعت و اثر کامل ضدالتهابی آن ظرف دو هفته ظاهر می‌شود و تا ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : در صورت مصرف کوتاه مدت هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را قطع کنید اما در صورت مصرف بلندمدت ، جز در صورت بروز عوارض شدید ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ تا زمانی که از اثرات آن بر روی خود مطلع نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث کاهش تمرکز شود ـ اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، بیماری‌های قلبی ، بیماری‌های خونریزی دهنده ، فشارخون بالا ، آلرژی نسبت به آسپیرین ، ازوفاژیت ، زخم معده ، آسم ، مشکلات گوارشی مرتبط با ترشح اسید هستید و نیز در صورتی که از داروهای دیگری استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید . مصرف بلندمدت آن خطر خونریزی از زخم‌های معده و روده را افزایش می‌دهد .

عوارض ناخواسته : تحریک معده که باعث دل‌درد و سوءهاضمه می‌شود ، سردرد ، عدم تمرکز ، صدای زنگ در گوش و ورم پاها ، راش پوستی (دانه‌های پوستی) ، خس‌خس سینه یا تنگی نفس و مشاهدهٔ مدفوع تیره یا خونی رنگ .

تداخل‌های دارویی : با طیف وسیعی از داروها ، این دارو تداخل می‌کند و احتمال زخم معده و نیز خونریزی دستگاه گوارش را بیشتر می‌کند ـ این دارو سطح خونی عنصر لیتیم را تغییر می‌دهد ـ آثار مفید ضدفشارخون‌ها و دیورتیک‌ها را کاهش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود . در ۳ ماه پایانی بارداری باعث عوارض نامطلوب روی قلب جنین می‌شود و زایمان را طولانی می‌کند و در شیردهی مصرف کم آن اشکالی ندارد اما در هر دو مورد با پزشک نیز مشورت کنید .

نیکلوزامید Niclosamide

گروه دارویی : ضدکرم

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص جویدنی

مقدار و روش مصرف : در بزرگسالان و اطفال بیش از ۸ سال ؛ دو گرم در یک یا دو دوز به فاصلهٔ یک ساعت

موارد عمدهٔ استعمال دارو : عفونت‌های کرم‌های نواری روده مثل : کرم کدوی گاوی ، کرم پهن ماهی و کرم کدوی سگ یا گربه .

عوارض جانبی مهم : خواب‌آلودگی ، سرگیجه ، تحریک‌پذیری ، تهوع ، استفراغ ، ناراحتی شکم ، احساس طعم تلخ ، خونریزی از مقعد ، تپش قلب و خارش مقعد .

نیکوراندیل Nicorandil

گروه دارویی : ضدآنژین
نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط
اشکال دارویی موجود : قرص

زمان و دفعات مصرف : دو بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت اثر می‌کند و ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت وقوع تپش قلب ، مصرف این دارو را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث سرگیجهٔ غیرعادی و کاهش خطرناک فشارخون شود ـ قبل از اطلاع از اثرات آن روی خود از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ در صورت استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : سرگیجه ، تهوع ، سردرد و گرگرفتگی .

تداخل‌های دارویی : این دارو ، اثر ضدفشارخون‌ها را افزایش می‌دهد ـ ضدافسردگی‌های سه‌حلقه‌ای اثر ضدفشارخون این دارو را افزایش داده و منجر به سرگیجه می‌شوند .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن دارو در بارداری و شیردهی به اثبات نرسیده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

نیکوتین Nicotine

گروه دارویی : داروی مورد استفاده در ترک سیگار

نیاز به تجویز پزشک : ندارد
میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : پچ پوستی (چسب پوستی) ، اسپری بینی و آدامس جویدنی

زمان و دفعات مصرف : پچ پوستی هر ۲۴ ساعت یک بار تجویز می‌شود . هرگاه احساس نیاز به سیگار داشتید از آدامس جویدنی استفاده کنید . لازم به ذکر است پچ پوستی ۱۶ ساعت بعد از چسباندن روی پوست باید برداشته شود .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر اسپری و آدامس در چند دقیقه و اثر پچ پوستی در چند ساعت شروع می‌شود .

رژیم غذایی مناسب : پچ پوستی ۲۴ ساعت و اسپری و آدامس ۳۰ دقیقه در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : قطع مصرف این دارو به صورت تدریجی صورت می‌گیرد ـ مصرف مقدار زیاد این دارو که معمولاً در صورت استفاده از چند چسب پوستی به طور هم‌زمان ، اتفاق می‌افتد نیازمند اقدامات پزشکی است اما مصرف تعداد بیشتری آدامس یا استفادهٔ زیاد از اسپری مشکل چندانی ایجاد نمی‌کند ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، دیابت ملیتوس ، بیماری‌های غدهٔ تیروئید ، بیماری‌های قلبی و دستگاه گردش خون ، فئوکروموسیتوم ، زخم معده ، نوعی بیماری پوستی و نیز استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ نباید بیش از سه ماه از این دارو استفاده شود .

عوارض ناخواسته : تحریک پوست در مصرف چسب‌های پوستی ، تحریک موضعی گلو یا بینی و افزایش ترشح بزاق در مصرف آدامس و اسپری ، سرگیجه ، تهوع ، علایم شبیه به آنفلوآنزا ، سوء هاضمه و بی‌خوابی .

تداخل‌های دارویی : این دارو نباید همراه با سیگار مصرف شود . توقف مصرف سیگار باعث افزایش سطح خونی داروهایی مانند : وارفارین و تئوفیلین می‌شود ، لذا با پزشک مشورت کنید .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی مصرف نمی‌شود .

اسید نیکوتینیک (نیاسین) (Nicotinic Acid (Niacin

گروه دارویی : ویتامین B_3 ، پایین‌آورندهٔ چربی خون ، گشادکنندهٔ رگ‌های محیطی

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص معمولی و قرص پوشش‌دار

مقدار و روش مصرف : درمان کمبود نیاسین (ویتامین B_3) : روزانه ۲۰ ـ ۱۰ میلی‌گرم از راه خوراکی .

درمان هیپرلیپیدمی (چربی بالای خون) : روزانه ۳ ـ ۱/۵ گرم از راه خوراکی چند نوبت در روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : پیشگیری و درمان بیماری پلاگر و درمان کمکی هایپرلیپیدمی (چربی بالای خون) .

عوارض جانبی مهم : فعال شدن زخم معده و روده ، یرقان ، آلرژی ، بثورات جلدی ، خارش ، تهوع ، ترش کردن و کاهش تحمل گلوکز .

نیفدیپین Nifedipine

گروه دارویی : ضدآنژین ، ضدفشارخون **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص ، کپسول ، کپسول‌های کندآزادشونده و قرص‌های کندآزادشونده

زمان و دفعات مصرف : ۳ بار در روز اما فرآورده‌های کندآزادشونده ۲ ـ ۱ بار در روز . در حملهٔ آنژین ممکن است یک کپسول شکسته شده و محتویات آن در دهان نگه داشته یا بلعیده شود .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۶۰ ـ ۳۰ دقیقه اثر دارو شروع می‌شود و ۲۴ ـ ۶ ساعت در بدن فعال است . در صورت شکستن کپسول و نگه داشتن مایع موجود در کپسول در دهان ، اثرات آن ظرف چند ثانیه شروع می‌شود .

رژیم غذایی مناسب : این دارو را همراه با عصارهٔ گریپ‌فروت مصرف نکنید .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو را در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بدتر شدن آنژین ، مصرف آن را بدون مشورت با پزشک متوقف نکنید ـ مقدار زیاد این دارو می‌تواند باعث سرگیجه شود که باید به پزشک اطلاع داده شود ـ تا زمانی که از اثرات آن بر روی خود مطلع نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید ، چون می‌تواند باعث سرگیجه ناشی از اُفت فشارخون شود ـ در صورت ابتلا به مشکلات کبدی یا کلیوی ، نارسایی قلبی ، دیابت ، تنگی آئورت و در صورتی که اخیراً دچار حملهٔ قلبی شده‌اید و یا از داروی دیگری استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : سردرد ، گرگرفتگی ، ورم مچ پا ، تکرر ادرار ، سرگیجه و سبکی سر .

تداخل‌های دارویی : این دارو اثر داروهای ضدآنژین ، ضدفشارخون ، فنی‌توئین و دیگوکسین را افزایش می‌دهد ـ ریفامپیسین اثر این دارو را کاهش می‌دهد ـ عصارهٔ میوهٔ گریپ‌فروت می‌تواند اثر این دارو را افزایش دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود ، زیرا می‌تواند باعث اختلالاتی در تکامل جنین شود یا زایمان را به تأخیر اندازد . در شیردهی وارد شیر شده و باعث تأثیراتی روی شیرخوار می‌شود . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

Nitrofurantoin نیتروفورانتوئین

گروه دارویی : ضدعفونت مجاری ادراری

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار و سوسپانسیون خوراکی

مقدار و روش مصرف : درمان پیلونفریت (عفونت کلیه و لگنچه) : ۱۰۰ ـ ۵۰ میلی‌گرم از راه خوراکی ، چهار بار در روز . **درمان بلندمدت عفونت مجاری ادراری UTI :** ۱۰۰ ـ ۵۰ میلی‌گرم از راه خوراکی قبل از خواب

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان طولانی مدت عفونت مجاری ادراری ، عفونت مثانه ، عفونت لگنچه ، عفونت بافت کلیه (پیلونفریت) .

عوارض جانبی مهم : آسیب‌دیدگی اعصاب محیطی ، خواب آلودگی ، بی‌اشتهایی ، تهوع ، اسهال ، شکم درد ، رنگی شدن دندان‌ها در اطفال ، زرد تیره یا قهوه‌ای شدن رنگ ادرار و حساسیت ریوی .

Nitrofurazone نیتروفورازون

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک موضعی

اشکال دارویی موجود در ایران : کرم

مقدار و روش مصرف : به طور مستقیم روی ضایعات یا پانسمان‌ها مالیده می‌شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان کمکی در سوختگی‌های درجهٔ ۲ و ۳ در مواردی که نسبت به سایر داروها مقاومت میکروبی وجود دارد .

عوارض جانبی مهم : عفونت‌های اضافی ، حساس شدن پوست و تحریک پوست .

Nitroglycerin نیتروگلیسیرین

گروه دارویی : ضدآنژین صدری ، گشادکنندهٔ رگ‌ها

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص جویدنی ، قرص زیرزبانی ، کپسول رتارد ، قرص رتارد ، قرص کندآزادشونده ، پماد ، تزریقی و چسب

مقدار و روش مصرف : جهت درمان آنژین : قرص زیرزبانی هر ۵ ـ ۳ دقیقه یک بار ، حداکثر تا ۳ قرص در مدت ۱۵ دقیقه ـ خوراکی ۹ ـ ۱/۳ میلی‌گرم هر ۱۲ـ ۸ ساعت ـ وریدی ۵ میکروگرم در دقیقه به صورت انفوزیون داخل وریدی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : پیشگیری ، کنترل و درمان آنژین صدری ـ پماد در درمان کمکی رینود ـ نیتروگلیسرین وریدی برای کنترل فشارخون حین عمل جراحی .

عوارض جانبی مهم : سردرد ، تاری دید ، سرگیجه ، غش ، کاهش فشارخون وضعیتی ، تهوع ، تپش قلب و تشدید آنژین .

Nonoxy nol - 9 نانوکسی نول ـ ۹

گروه دارویی : اسپرم‌کش ، ضد بارداری

اشکال دارویی موجود در ایران : کرم واژینال

مقدار و روش مصرف : به طور موضعی ۶۰ ـ ۳۰ دقیقه قبل از مقاربت بوسیلهٔ اپلیکاتور استعمال می‌شود و اثر اسپرم‌کش آن حداکثر یک ساعت باقی می‌ماند .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان ضد بارداری به تنهایی یا همراه دیافراگم یا کاندوم
عوارض جانبی مهم : کاندیدیاز ، تحریک واژن یا آلت تناسلی مرد ، خشکی واژن ، افزایش عفونت‌های واژن .

نوراپی‌نفرین Norepinephrine Bitartarate

گروه دارویی : تنگ کنندهٔ عروق ، آگونیست آلفا و بتا ـ آدرنرژیک

اشکال دارویی موجود در ایران : آمپول (به صورت محلول یک در هزار)

مقدار و روش مصرف : جهت درمان افت ناگهانی فشار در شرایطی مثل شوک : ۱۲ـ ۸ میکروگرم در هر دقیقه ازطریق انفوزیون وریدی و سپس دوز نگهدارنده بین ۴ـ ۲ میکروگرم در دقیقه .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : برای نگهداری فشارخون در حالات خاص کاهش فشار مثل شوک ، سکته قلبی ، واکنش‌های دارویی و سپتی‌سمی تجویز می‌شود . به عنوان داروی کمکی در درمان ایست قلبی نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد .
عوارض جانبی مهم : افزایش فشارخون ، طپش قلب ، سردرد ، بی‌نظمی‌های کشندهٔ قلب ، بی‌قراری ، اضطراب ، لرز ، بی‌خوابی ، خونریزی مغزی ، تشنج و تاری دید .

نورتریپتیلین Nortriptyline HCL

گروه دارویی : ضدافسردگی سه حلقه‌ای

اشکال دارویی موجود در ایران : کپسول و قرص شیاردار

مقدار و روش مصرف : جهت درمان افسردگی : ۲۵ میلی‌گرم از راه خوراکی ۴ـ ۳ بار در روز و تا ۱۵۰ـ ۱۰۰ میلی‌گرم در روز نیز می‌تواند افزایش یابد .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان افسردگی درون‌زا

عوارض جانبی مهم : احتباس ادرار ، افت فشار وضعیتی ، خواب‌آلودگی ، اغتشاش ذهنی ، خشکی دهان ، تاری دید و حساسیت به نور .

نیستاتین Nystatin

گروه دارویی : ضدقارچ‌ها **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع ، کرم ، پماد ، ژل ، شیاف واژینال و پاستیل

زمان و دفعات مصرف : برای عفونت گلو و دهان ۴ بار در روز ـ شکل مایع دارو قبل از بلعیدن باید چند دقیقه در دهان نگه داشته شود . برای عفونت‌های روده‌ای ۴ بار در روز ـ برای عفونت‌های پوستی ۴ ـ ۲ بار در روز ـ برای عفونت‌های مجرای تناسلی زنانه یک بار در روز به مدت دو هفته .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : آثار دارو زودتر از ۱۴ ـ ۷ روز بعد از شروع مصرف آن ظاهر نمی‌شود . دارو تا ۶ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس اطفال نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : حتی در صورت بهبود علایم بیماری ، دورهٔ درمان را کامل کنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرطبیعی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید . پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد اما این دارو در چارچوب دورهٔ زمانی مشخص جهت عفونت‌های قارچی تجویز می‌شود .

عوارض ناخواسته : عوارض دارو مانند تهوع و استفراغ ، ناشایع ، خفیف و گذرا هستند .

تداخل‌های دارویی : ندارد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در شیردهی و بارداری اشکالی ایجاد نمی‌کند .

اُفلوکساسین Ofloxacin

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک از دستهٔ کینولون‌ها

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار دارای شیار

مقدار و روش مصرف : جهت درمان عفونت مجاری ادراری : ۲۰۰ میلی‌گرم از راه خوراکی هر ۱۲ ساعت یک بار . **جهت درمان عفونت مجاری تنفسی داخل ریه و پوست :** ۴۰۰ میلی‌گرم از راه خوراکی هر ۱۲ ساعت ، به مدت ۱۰ روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان عفونت‌های مجاری ادراری ، پوست ، بیماری‌های منتقل شونده ، از طریق تماس جنسی و مجاری تنفسی داخل ریه .
عوارض جانبی مهم : تهوع ، استفراغ ، اسهال ، سردرد ، بی‌خوابی و ناراحتی شکمی .

تری گلیسرید امگا ـ ۳ مارین Omega - 3 Marine Triglyceride

گروه دارویی : چربی اشباع نشده
اشکال دارویی موجود در ایران : مایع و کپسول
مقدار و روش مصرف : جهت پیشگیری از خطر بیماری عروق کرونر قلب : ۲ـ ۱ کپسول از راه خوراکی ، ۳ بار در روز به همراه غذا
عوارض جانبی مهم : اسهال .

امپرازول Omeprazol

گروه دارویی : ضدزخم معده
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : کم
اشکال دارویی موجود : کپسول
زمان و دفعات مصرف : ۲ـ۱ بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۵ـ۲ ساعت آثار دارو شروع می‌شود و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .
رژیم غذایی مناسب : رژیم خاصی نیاز ندارد . اگرچه غذاهای پرادویه و الکل‌دار می‌توانند باعث بدتر شدن بیماری اصلی شوند .
نحوهٔ نگهداری از دارو : این دارو در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود . دارو نسبت به رطوبت حساس است و نباید به ظرف دیگری منتقل شود و بعد از باز شدن در ظرف حاوی کپسول‌ها ، بیش از سه ماه نمی‌توان از این کپسول‌ها استفاده کرد .
موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت ایجاد دانه‌های پوستی ، قطع مصرف این دارو نباید بدون اجازهٔ پزشک صورت گیرد ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرطبیعی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مشکل کبدی دارید یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : سردرد ، اسهال خفیف ، راش پوستی ، تهوع و یبوست .

تداخل‌های دارویی : این دارو ، اثر وارفارین را افزایش می‌دهد . سطح خونی سیکلوسپورین را بالا می‌برد . باعث افزایش اثر فنی‌توئین می‌شود .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی ، بی‌ضرر بودن آن ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

اوندانسترون Ondansetron

گروه دارویی : ضداستفراغ
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : کم
اشکال دارویی موجود : تزریقی و قرص
زمان و دفعات مصرف : دو بار در روز تجویز می‌شود اما دفعات مصرف دارو متناسب با بیماری می‌تواند تغییر کند .
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : آثار دارو ظرف یک ساعت شروع می‌شود و تا ۱۲ ساعت در بدن فعال است .
نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .
موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مشکل کبدی دارید یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ معمولاً این دارو به صورت بلندمدت تجویز نمی‌شود .
عوارض ناخواسته : دارو عوارض خاصی ندارد اما گاه عوارضی مانند : یبوست و احساس گرمی در سر و معده به وجود می‌آید .
تداخل‌های دارویی : ندارد .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود و در شیردهی به داخل شیر ترشح شده و روی شیرخوار اثر می‌گذارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

اورلیستات Orlistat

گروه دارویی : درمان چاقی
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : کم
اشکال دارویی موجود : کپسول

زمان و دفعات مصرف : روزی ۳ بار (قبل از غذا ، در طی غذا خوردن یا یک ساعت بعد از غذا) مصرف می‌شود . اگر یک وعدهٔ غذایی حذف شده باشد و یا حاوی چربی نباشد لازم نیست از دارو استفاده شود .
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۳۰ دقیقه اثر می‌کند و ۴۸ ـ ۲۴ ساعت در بدن فعال است .
نحوهٔ نگهداری از دارو : رژیم غذایی متعادل حاوی کربوهیدرات ، پروتئین و چربی مصرف شود و از سبزی و میوه فراوان استفاده شود . کربوهیدرات ، پروتئین و چربی به طور متعادل در سه وعدهٔ غذا توزیع شود .
نحوهٔ نگهداری از دارو : این دارو باید در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از دسترس اطفال نگهداری شود .
موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکال ندارد ـ در صورت ابتلا به دیابت ، سندرم سوء جذب مزمن ، مشکلات کبدی و صفراوی ، استفاده از داروهای پایین‌آورندهٔ خون یا داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ در صورتی که بعد از ۱۲ هفته از آغاز درمان با این دارو به اندازهٔ ۵٪ از وزن بدن شما کم نشود مصرف آن را باید متوقف کنید .
عوارض ناخواسته : مدفوع آبکی و چرب ، تکرّر دفع مدفوع ، درد مقعد و شکم ، سردرد ، تهوع ، نفخ ، بی‌نظمی در قاعدگی ، اضطراب و خستگی .
تداخل‌های دارویی : اکاربوس ، متفورمین و فیبرات‌ها اثر این دارو را افزایش می‌دهند .
مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن دارو در بارداری و شیردهی ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

اُ ـ آر ـ اس (سرم خوراکی) ORS

گروه دارویی : الکترولیت خوراکی
اشکال دارویی موجود در ایران : پودر برای تهیه یک لیتر محلول خوراکی
مقدار و روش مصرف : به مقدار مورد نیاز بیمار ، مصرف می‌شود .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : جبران آب و الکترولیت‌های از دست رفته در اسهال حاد ، جانشین کردن الکترولیت‌ها و مایعات در افرادی که باید از غذا و مایعات پرهیز کنند .

اگزازپام Oxazepam

گروه دارویی : ضداضطراب ، خواب‌آور ، آرام‌بخش **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص

مقدار و روش مصرف : در درمان اضطراب : ۳۰ ـ ۱۰ میلی‌گرم از راه خوراکی ۴ ـ ۳ بار در روز
موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان اضطراب و تنش ، کنترل نشانه‌های حاد قطع مصرف الکل در الکلیسم مزمن .
عوارض جانبی مهم : خواب‌آلودگی ، سرگیجه ، سردرد ، لرز ، صحبت کردن مبهم ، تغییر قدرت جنسی ، تهوع ، خشکی دهان و کاهش فشارخون .

اکسی‌بوتینین Oxybutynin

گروه دارویی : مورد استفاده در بیماری‌های ادراری **نیاز به تجویز پزشک :** دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط **اشکال دارویی موجود :** مایع و قرص
زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۲ بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت اثر می‌کند و تا ۱۰ ساعت در بدن فعال است .
نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در جای خشک و خنک ، دور از نور و دسترس کودکان و در ظرف دربسته نگهداری شود .
موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد این دارو می‌تواند باعث ناآرامی ، رفتارهای جنون‌آمیز ، اُفت فشارخون ، اختلالات تنفسی ، فلج و یا کما شود که باید بی‌درنگ به پزشک اطلاع دهید ـ قبل از آگاهی از اثر این دارو روی خودتان از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث خواب‌آلودگی ، اختلال دید ، عدم تمرکز و کاهش هوشیاری شود ـ در صورتی که مبتلا به مشکلات کبدی یا کلیوی ، پرکاری تیروئید ، بیماری‌های قلبی ، بزرگی پروستات ، فتق هیاتوس ، کولیت اولسراتیو ، پورفیری ، گلوکوم و میاستنی‌گراو هستید یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : این دارو باعث تسهیل گلوکوم می‌شود . عوارض آن عبارتند از خشکی دهان ، یبوست ، تهوع ، قرمزی پوست و خشکی آن و اختلال در دفع ادرار .
تداخل‌های دارویی : مصرف این دارو همراه با داروهای آنتی کولینرژیک ، عوارض جانبی ناشی از آثار آنتی‌کولینرژیک آن را افزایش می‌دهد .
مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری و شیردهی به اثبات نرسیده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

اکسی بوتینین کلراید Oxybutynin Chloride

گروه دارویی : ضداسپاسم ، آنتی‌کولینرژیک

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص دارای شیار

مقدار و روش مصرف : ۵ میلی‌گرم از راه خوراکی ، دو یا سه بار در روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین نشانه‌های همراه با تخلیهٔ ادرار در بیماران مبتلا به مثانهٔ نوروژنیک ، تسکین درد اسپاسم مثانه به دنبال اقدامات جراحی از طریق میزراه .

عوارض جانبی مهم : خواب‌آلودگی ، سرگیجه ، طپش قلب ، تاری دید ، خشکی دهان ، یبوست ، احتباس ادراری و ناتوانی جنسی .

اکسی تتراسیکلین Oxytetracycline

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک گروه تتراسیکلین

اشکال دارویی موجود در ایران : کپسول و تزریقی

مقدار و روش مصرف : درمان عفونت : ۵۰۰ ـ ۲۵۰ میلی‌گرم از راه خوراکی هر ۱۲ ـ ۶ ساعت ، ۱۰۰ میلی‌گرم از راه تزریق عضلانی هر ۱۲ ـ ۸ ساعت ، ۵۰۰ ـ ۲۵۰ میلی‌گرم از راه وریدی هر ۱۲ ساعت

موارد عمدهٔ استعمال دارو : موارد مصرف آن شبیه تتراسیکلین است .

عوارض جانبی مهم : تهوع ، استفراغ ، اسهال ، سمیت کلیه و دانه‌های پوستی .

اکسی توسین Oxytocin

گروه دارویی : مورد استفاده در زایمان

اشکال دارویی موجود در ایران : تزریقی

مقدار و روش مصرف : جهت القاء و تحریک زایمان : در ابتدا ۲ ـ ۱ میلی یونیت در دقیقه از راه انفوزیون وریدی سپس به تدریج به مقدار آن افزوده می‌شود تا نتیجهٔ مطلوب به دست آید .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تحریک رفلکس خروج شیر در مادران شیرده ، تسریع سقط اجتناب‌ناپذیر یا ناقص یا فراموش شده ، تحریک انقباضات رحمی در مرحلهٔ سوم زایمان ، کنترل خونریزی پس از زایمان و تسریع کوچک شدن رحم پس از زایمان .

عوارض جانبی مهم : در جنین : برادی کاردی و سایر بی‌نظمی‌های قلبی ، خونریزی داخل جمجمه ، یرقان و ترومای (آسیب) ناشی از خروج سریع از لگن . **در مادر :** پارگی رحم ، بی‌نظمی‌های قلبی ، تهوع ، استفراغ ، افزایش جریان خون ، خونریزی پس از زایمان و حساسیت شدید به دارو .

پانکراتین Pancreatin

گروه دارویی : آنزیم پانکراس ، هضم کننده

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار روده‌ای

مقدار و روش مصرف : در بی‌کفایتی پانکراس : ۳ـ ۱ قرص از راه خوراکی قبل از هر وعده غذا یا همراه وعده‌های غذایی و خوراک مختصر

موارد عمدهٔ استعمال دارو : کمک به هضم غذا در وضعیت‌های همراه با کمبود آنزیم‌های پانکراس نظیر برداشتن پانکراس یا معده و نیز پانکراتیت مزمن .

عوارض جانبی مهم : بی‌اشتهایی ، تهوع ، استفراغ ، اسهال ، حساسیت شدید به دارو و زخم دهانی و مقعدی .

پاراآمینوبنزوئیک اسید Para Amino Benzoic Acid (PABA)

گروه دارویی : ضدآفتاب

اشکال دارویی موجود در ایران : لوسیون و بالک (Bulk)

مقدار و روش مصرف : هر ۲ ساعت یک بار مقداری از لوسیون روی نواحی پوستی در معرض آفتاب مالیده شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : جلوگیری از آفتاب سوختگی ، کاهش احتمال پیری زودرس و کاهش احتمال سرطان پوست .

عوارض جانبی مهم : درماتیت تماسی (التهاب پوست ناشی از تماس) آلرژیک .

پاراستامول (استامینوفن) Paracetamol

گروه دارویی : ضددرد غیراوپیوئیدی

نیاز به تجویز پزشک : ندارد

میزان خطر در مصرف اضافی : بالا

اشکال دارویی موجود : قرص ، کپسول ، مایع و شیاف

زمان و دفعات مصرف : هر ۶ ـ۴ ساعت یک بار ـ برای بچه‌ها کمتر از چهار بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر دارو ظرف ۶۰ ـ ۱۵ دقیقه شروع می‌شود و تا ۶ ساعت در بدن فعّال است .
موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ گرچه همهٔ کسانی که مقدار زیادی استامینوفن خورده‌اند نیاز به توجه جدی دارند اما در صورت مشاهدهٔ تهوع ، استفراغ و درد معده اقدامات اورژانس لازم است ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی دارید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن مشکلی ایجاد نمی‌کند اما بدون اجازهٔ پزشک بیش از ۴۸ ساعت از این دارو استفاده نکنید .
عوارض ناخواسته : اگر طبق دستور پزشک مصرف شود به ندرت ممکن است دچار عوارض شوید ، گرچه ممکن است مصرف این دارو باعث تهوع شود .
تداخل‌های دارویی : کلستیرامین می‌تواند باعث کاهش جذب گوارشی و آثار دارویی استامینوفن شود ـ اگر دارو به طور منظم و با دوز بالا مصرف شود باید دوز وارفارین تصحیح شود .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی خطری ندارد .

Paromomycin Sulfate پارمومایسین

گروه دارویی : ضدآمیب ، آنتی‌بیوتیک آمینوگلیکوزیدی
اشکال دارویی موجود در ایران : کپسول و شربت
مقدار و روش مصرف : **در درمان عفونت آمیبی حاد و مزمن روده :** روزانه ۳۵ ـ ۲۵ میلی‌گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن از راه خوراکی بعد از غذا هر ۸ ساعت یک بار و به مدت ۱۰ـ ۵ روز
موارد عمدهٔ استعمال دارو : عفونت آمیبی حاد و مزمن روده ، آلودگی با کرم‌های پهنِ (ماهی ، گاو ، سگ و خوک) ، سرکوب میکروب‌های روده و قبل از عمل جراحی .
عوارض جانبی مهم : سردرد ، اسهال ، درد شکم ، تهوع ، استفراغ ، خارش ، سمیت گوش و کلیه و سوزش سردل .

Paroxetine پاروکستین

گروه دارویی : ضدافسردگی **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط **اشکال دارویی موجود :** قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز (هنگام صبح)

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : آثار درمانی آن ظرف ۱۴ـ۷ روز ظاهر می‌شود اما آثار کامل ضدافسردگی دارو ۳ تا ۴ هفته طول می‌کشد . دارو تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز دانه‌های پوستی یا درد مفاصل ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث خواب آلودگی شود که باید بی‌درنگ به پزشک اطلاع دهید ـ تا زمانی که از اثرات آن بر روی خودتان مطلع نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث خواب‌آلودگی شود ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، ناراحتی قلبی و داشتن سابقهٔ خانوادگی یا شخصی تشنّج و نیز استفاده از داروهای دیگر پزشک را در جریان قرار دهید .

عوارض ناخواسته : تهوع ، خواب آلودگی ، تعریق ، لرز ، ضعف ، اختلالات جنسی ، اضطراب ، آشفتگی ، کاهش وزن ، اختلال در اشتها و عصبی شدن .

تداخل‌های دارویی : این دارو باعث افزایش اثر داروهای ضدانعقادی ، سمّیت ضدافسردگی‌ها و اثر آرام‌بخشی آرام‌بخش‌ها می‌شود ـ در مصرف هم‌زمان با (MAOIs) احتمال وقوع واکنش‌های خطرناک وجود دارد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده است و در شیردهی نیز می‌تواند وارد شیر شود . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

پدیاتریک گریپ Pediatric Gripe

گروه دارویی : ضدسرماخوردگی کودکان **اشکال دارویی موجود در ایران :** شربت

مقدار و روش مصرف : برای کودکان ۱۲ ـ ۶ سال : ۸ میلی‌لیتر ۴ـ ۳ بار در روز . **برای کودکان ۶ ـ ۱ سال :** ۴ میلی‌لیتر ۴ـ ۳ بار در روز . **برای کودکان ۱۲ـ ۶ ماه :** ۲ میلی‌لیتر ۴ـ ۳ بار در روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : رفع احتقان بینی و شیپور استاش در سرماخوردگی‌ها ، سینوزیت ـ عفونت‌های حاد مجاری تنفسی فوقانی و رفع علائم رینیت .

عوارض جانبی مهم : سرگیجه ، تپش قلب ، تهوع ، رخوت ، رنگ‌پریدگی ، بی‌قراری ، بی‌نظمی قلبی ، خواب آلودگی ، خشکی دهان ، تاری دید و بی‌اشتهایی .

پنی سیلامین Penicilamine

گروه دارویی : شلات کننده ، ضدروماتیسم

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار دارای شیار

مقدار و روش مصرف : درمان روماتیسم مفصلی : ۲۵۰ـ ۱۲۵ میلی‌گرم در روز . **در درمان مسمومیت با فلزات سنگین :** ۱۵۰۰ ـ ۵۰۰ میلی‌گرم در روز به مدت یک ماه

موارد عمدهٔ استعمال دارو : بیماری ویلسون ، جهت کاهش دفع سیستئین به داخل ادرار در بیماری سیستینوری و درمان مرحلهٔ حاد روماتیسم مفصلی .

عوارض جانبی مهم : خستگی ، بی‌قراری ، علائم خارج هرمی ، کاهش فشارخون ، اسهال ، یبوست ، ناتوانی جنسی و عدم آگاهی نسبت به زمان و مکان .

پنی‌سیلین ۳ـ۳ـ۶ Penicillin 6.3.3

گروه دارویی : پنی‌سیلین طبیعی ، آنتی‌بیوتیک **اشکال دارویی موجود در ایران :** ویال تزریقی

مقدار و روش مصرف : عفونت‌های شدید و حاد : یک ویال پنی‌سیلین ۳ـ۳ـ۶ از راه تزریق عضلانی عمیق . **عفونت‌های مزمن عارضه‌دار :** یک ویال پنی‌سیلین ۳ـ۳ـ۶ از راه تزریق عمیق عضلانی هر ۵ـ ۴ روز یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : عفونت‌های ناشی از باکتری‌های حساس به پنی‌سیلین مخصوصاً استرپتوکوک گروه A و پنوموکوک .

عوارض جانبی مهم : حساسیت شدید به این دارو ، بی‌نظمی و ایست قلبی ، تب ، کهیر ، عفونت‌های اضافی به ویژه عفونت کاندیدایی ، درد و التهاب و آبسه در محل تزریق ، سرفه و احساس ناخوشی .

پنی‌سیلین جی Penicillin G

گروه دارویی : پنی‌سیلین طبیعی ، آنتی‌بیوتیک بتالاکتام

اشکال دارویی موجود در ایران : ویال تزریقی (به صورت ملح یک میلیون واحد و ۵ میلیون واحد پتاسیم و ملح ۵ میلیون واحد سدیم)

مقدار و روش مصرف : در درمان عفونت‌های شدید تا متوسط : ۵ میلیون واحد در روز از راه تزریق عضلانی یا وریدی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : عفونت‌های متوسط تا شدید ناشی از باکتری‌های حساس به پنی‌سیلین ـ به عنوان درمان پیشگیری در مبتلایان به روماتیسم قلبی .

عوارض جانبی مهم : افزایش سطح پتاسیم خون ، حساسیت شدید به این دارو ، بی‌نظمی و ایست قلبی ، تب ، کهیر ، عفونت‌های اضافی به ویژه عفونت کاندیدایی ، درد و التهاب و آبسه در محل تزریق ، سرفه و احساس ناخوشی .

پنی‌سیلین جی بنزاتین (پنی‌سیلین بلند اثر)
Penicillin G Benzathin (Penicillin L . A)

گروه دارویی : پنی‌سیلین طبیعی ، آنتی‌بیوتیک بتالاکتام

اشکال دارویی موجود در ایران : ویال تزریقی

مقدار و روش مصرف : **در درمان عفونت‌های خفیف تا متوسط :** یک عدد ویال ۱/۲۰۰/۰۰۰ واحدی به صورت دوز واحد . **جهت پیشگیری از تب روماتیسمی :** یک عدد ویال ۱/۲۰۰/۰۰۰ واحدی هر ماه یک بار به صورت عضلانی .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : **عفونت‌های بسیار حساس به پنی‌سیلین G نظیر :** عفونت‌های استافیلوکوکی ، پنوموکوکی و اسپرپتوکوکی ـ بیماری‌های آمیزشی مثل سیفلیس و سوزاک ـ درمان پیشگیری برای تب روماتیسمی .

عوارض جانبی مهم : درد موضعی ، عفونت‌های اضافی ، حساسیت بیش از حد به این دارو ، لرز ، تب ، حساسیت و تب همراه با تزریق عضلانی .

Penicillin G Procaine پنی‌سیلین جی پروکائین

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک بتالاکتام ، پنی‌سیلین طبیعی

اشکال دارویی موجود در ایران : ویال تزریقی (به صورت ویال ۴۰۰/۰۰۰ و ۸۰۰/۰۰۰ واحد)

مقدار و روش مصرف : در درمان عفونت‌های متوسط تا شدید ۱۲۰۰۰۰۰ـ ۶۰۰۰۰۰ واحد (U) از راه عضلانی یک بار در روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : عفونت‌های متوسط تا شدید ناشی از باکتری‌های حساس به پنی‌سیلین جی که به غلظت سرمی پائین اما درازمدت پنی‌سیلین حساس هستند .

عوارض جانبی مهم : آشفتگی‌های روانی ، ترس از مرگ قریب الوقوع ، ضعف ، وزوز گوش ، طعم‌های غیرعادی ، طپش قلب و حساسیت بیش از حد به این دارو .

Penicillin V Potassium پنی‌سیلین وی

گروه دارویی : پنی‌سیلین طبیعی ، آنتی‌بیوتیک بتالاکتام

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار و سوسپانسیون خوراکی

مقدار و روش مصرف : درمان عفونت‌های خفیف تا متوسط ۵۰۰ـ ۱۲۵ میلی‌گرم از راه خوراکی هر ۶ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : جهت درمان عفونت‌های خفیف تا متوسط ناشی از استرپتوکوک‌ها و پنوموکوک‌ها و استافیلوکوک‌های حساس و پیشگیری از تب روماتیسمی .

عوارض جانبی مهم : حساسیت بیش از حد به این دارو ، ناراحتی سردل ، تهوع ، اسهال ، استفراغ ، بثورات جلدی و عفونت‌های اضافی .

Permethrin پرمترین

گروه دارویی : ضدانگل پوستی **نیاز به تجویز پزشک :** ندارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : کرم و شکل مایع با کاربرد موضعی

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز و دوز بعدی آن ، یک هفته بعد تکرار شود . از تماس دارو با چشم و پوست عفونی یا آسیب‌دیده جلوگیری شود .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : شکل مایع برای درمان شپش بعد از ۱۰ دقیقه شسته شود . کرم برای درمان جرب باید ۱۲ـ ۸ ساعت بعد شسته شود و تا زمان شسته شدن دارو در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : در صورت بلعیده شدن مقداری از این دارو ، اقدامات اورژانس لازم است ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ این دارو معمولاً برای مدت محدودی تجویز می‌شود و نباید به صورت بلندمدت از آن استفاده کرد .

عوارض ناخواسته : تحریک پوستی ، قرمزی ، احساس گزش در پوست و دانه‌های پوستی .
تداخل‌های دارویی : ندارد .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی بی‌ضرر بودن آن به اثبات نرسیده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

Perphenazine پرفنازین

گروه دارویی : ضداستفراغ ، ضدجنون
اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار و آمپول
مقدار و روش مصرف : **در اختلالات سایکوتیک (ناشی از جنون) :** ۱۶ـ ۴ میلی‌گرم از راه خوراکی ۴ ـ ۲ بار در روز . در روش عضلانی ۵ میلی‌گرم هر ۶ ساعت . **جهت تهوع :** ۱۶ـ ۸ میلی‌گرم از راه خوراکی ۴ ـ ۲ بار در روز
موارد عمدهٔ استعمال دارو : کنترل علامتی اسهال و استفراغ شدید ، سکسکهٔ بهبود نیافتنی و اختلالات سایکوتیک .
عوارض جانبی مهم : علائم خارج هرمی ، کاهش فشارخون وضعیتی ، تاری دید ، یبوست ، خشکی دهان ، افزایش اشتها و درد در محل تزریق .

Phenazopyridine HCL فنازوپیریدین

گروه دارویی : ضددرد مجاری ادراری
اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار
مقدار و روش مصرف : ۲۰۰ ـ ۱۰۰ میلی‌گرم از راه خوراکی ۳ بار در روز
موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین درد ، سوزش ، تکرر و اضطرار در هنگام ادرار کردن در اثر عفونت ، تحریک مجاری ادرار ، ضربه و جراحی .
عوارض جانبی مهم : سردرد ، اختلالات خفیف گوارشی ، ایجاد سنگ‌های کلیوی و تغییر رنگ ادرار .

Phenobrbital فنوباربیتال

گروه دارویی : ضدتشنج دستهٔ باربیتورات
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : بالا
اشکال دارویی موجود : مایع ، تزریقی و قرص

زمان و دفعات مصرف : ۳ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : شکل خوراکی ظرف ۶۰ ـ۳۰ دقیقه شروع به اثر می‌کند و ۴۸ـ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو باید در جای خشک و خنک ، در ظرف دربسته و دور از دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت ایجاد راش یا تورّم ، بدون هماهنگی با پزشک مصرف این دارو را متوقف نکنید ـ همهٔ موارد مصرف اضافی این دارو نیازمند توجه جدی است اما در صورت ایجاد ضعف شدید ، بی‌ثباتی ، اغتشاش ذهنی و کاهش هوشیاری ، اقدامات اورژانس لازم است ـ کاهش دقت و هوشیاری ناشی از مصرف اضافی آن ، منعی برای مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس است ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، بیماری‌های قلبی ، ضعف گردش خون ، پورفیری و مشکلات تنفسی ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ بعد از شروع مصرف این دارو ممکن است شخص دچار خواب آلودگی و کرختی بیش از حد شوید که مصرف بلندمدت می‌تواند باعث افزایش تطابق بدن با این دارو و کاهش اثرات آن شود .

عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی ، ناپایداری ، سرگیجه ، غش و اغتشاش ذهنی .

تداخل‌های دارویی : این دارو باعث کاهش اثر کورتون‌ها ، ضدانعقادها و ضدبارداری‌های خوراکی می‌شود ـ ضدجنون‌ها و ضدافسردگی‌ها اثر ضدتشنج این دارو را کاهش می‌دهند ـ همهٔ آرام‌بخش‌ها اثر آرام‌بخشی این دارو را افزایش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری ممکن است با اثر روی جنین تمایل به خونریزی را در نوزاد گسترش دهد . در این خصوص باید با پزشک مشورت کنید . در شیردهی می‌تواند وارد شیر شده باعث خواب‌آلودگی شیرخوار شود .

فنیل افرین کامپاند Phenylephrine Compound

گروه دارویی : ضداحتقان

اشکال دارویی موجود در ایران : قطره چشمی

مقدار و روش مصرف : چکاندن ۲ـ۱ قطره ۳ بار در روز به داخل ملتحمهٔ چشم

موارد عمدهٔ استعمال دارو : التهاب خفیف ملتحمهٔ چشم ، تحریک چشم و آلرژی‌ها .

فنیل افرین (مخصوص بینی) Phenylephrine HCL

گروه دارویی : آگونیست آلفا ـ آدرنرژیک ، ضداحتقان

اشکال دارویی موجود در ایران : قطره بینی

مقدار و روش مصرف : جهت رفع احتقان بینی ۳ ـ ۲ قطره از محلول ۰/۵ ـ ۰/۲۵ ٪ داخل هر سوراخ بینی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : برطرف ساختن احتقان بینی ، رینیت ناشی از سرماخوردگی یا آلرژی و احتقان سینوس‌ها یا شیپوراستاش .

عوارض جانبی مهم : درد ابرو ، اشک ریزش ، تاری دید ، سوزش ، گزگز ، طپش قلب ، لرز ، تعریق ، رنگ پریدگی ، احساس پری در سر ، اضطراب و سوزن‌سوزن شدن انتهاها .

فنیل افرین (چشمی) Phenyephrine HCL

گروه دارویی : آگونیست آلفا ـ آدرنرژیک ، گشادکنندهٔ مردمک‌ها ، ضداحتقان ، تنگ‌کنندهٔ رگ‌ها

اشکال دارویی موجود در ایران : قطرهٔ استریل چشمی

مقدار و روش مصرف : چکاندن یک قطره از محلول قبل از انجام معاینه به داخل چشم

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان گشادکنندهٔ مردمک در معاینات افتالموسکوپیک یا جراحی و برای تسکین التهاب عنبیه (یووئیت) .

عوارض جانبی مهم : اشک ریزش ، درد ابرو ، تاری دید ، آلرژی ملتحمهٔ چشم ، عطسه ، طپش قلب ، افزایش فشارخون ، لرز ، رنگ پریدگی ، اضطراب و سوزن‌سوزن شدن انتهاها .

فنیل پروپانول آمین Phenylpropanolamine

گروه دارویی : ضداحتقان

نیاز به تجویز پزشک : ندارد

میزان خطر در مصرف اضافی : بالا

اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع ، کپسول و قرص کندآزادشونده

زمان و دفعات مصرف : ۴ ـ ۳ بار در روز ـ قرص‌های کندآزادشونده دو بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : دارو ظرف ۳۰ دقیقه اثر می‌کند و ۶ ـ ۴ ساعت در بدن فعال است . کپسول‌های کندآزادشونده ۱۲ ساعت در بدن فعالند .

موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت خواستید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ همهٔ موارد مصرف اضافی این دارو نیازمند توجه جدی است اما در صورت وقوع تشنّج یا کاهش هوشیاری و هذیان ، اقدامات اورژانس لازم است ـ تا از اثرات آن بر روی خودتان مطلع نیستید از رانندگی و

کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث سرگیجه شود . در صورت ابتلا به فشارخون بالا . بیماری‌های قلبی ، گلوکوم ، پرکاری تیروئید ، دیابت ، ناراحتی‌های ادراری و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن تجویز نمی‌شود چون ممکن است باعث افزایش فشارخون و بزرگ شدن قلب شود .

عوارض ناخواسته : دوز بالای این دارو می‌تواند باعث اضطراب ، سرگیجه ، تهوع و به ندرت افزایش فشارخون ، تپش قلب ، سردرد و اِشکال در تنفس شود .

تداخل‌های دارویی : مصرف آن همراه با سمپاتومیمتیک‌ها ، باعث افزایش آثار جانبی این دارو می‌شود ـ مصرف هم‌زمان با بتابلوکرها باعث افزایش فشارخون می‌شود ـ مصرف هم‌زمان ضدافسردگی‌های سه حلقه‌ای با این دارو ، احتمال ایجاد ریتم غیرطبیعی قلب و افزایش فشارخون را افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری به اثبات نرسیده و در شیردهی وارد شیر می‌شود . در هر مورد با پزشک مشورت کنید .

فنی‌توئین Phenytoin

گروه دارویی : ضدتشنج **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : مایع ، تزریقی ، قرص و کپسول

زمان و دفعات مصرف : ۳ـ۱ بار در روز همراه با غذا یا مقداری آب

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر کامل ضدتشنّج آن ظرف ۱۰ـ۷ روز نمایان می‌شود و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : در صورت ادامهٔ درمان با این دارو ممکن است کمبود ویتامین D و اسید فولیک ایجاد شود لذا رژیم متعادل شامل سبزیجات تازه رعایت شود .

نحوهٔ نگهداری از دارو : این دارو را در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از دسترس اطفال نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مصرف اضافی آن ممکن است باعث خواب‌آلودگی غیرعادی ، اغتشاش ذهنی و بریده‌بریده شدن تکلّم شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ بیماری اصلی شما در کنار عوارض فنی‌توئین امکان انجام کارهای حساس و رانندگی را منتفی می‌سازد که باید به پزشک اطلاع دهید ـ در صورت ابتلا به پورفیری و مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی و

نیز استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث ناهنجاری‌های خونی و عوارض نامطلوب روی پوست ، لثه‌ها و استخوان‌ها شود .

عوارض ناخواسته : سرگیجه ، سردرد ، اغتشاش ذهنی ، تهوع ، بی‌خوابی ، افزایش رویش مو در بدن ، رشد بیش از حد لثه‌ها و دانه‌های پوستی از عوارض مصرف بلندمدت این دارو هستند .

تداخل‌های دارویی : بسیاری از داروها با این دارو تداخل کرده سطح خونی آن را کاهش یا افزایش می‌دهند . قدرت اثر وارفارین به وسیلهٔ این دارو تغییر می‌کند ـ این دارو سطح خونی سیکلوسپورین را کاهش می‌دهد ـ ضدافسردگی‌ها و ضدجنون‌ها اثر فنی‌توئین را کاهش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری باعث اختلالاتی در جنین می‌شود و تمایل به خونریزی را در نوزاد افزایش می‌دهد . در شیردهی نیز می‌تواند وارد شیر شود که باید در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

پیلوکارپین Pilocarpine

گروه دارویی : میوتیک‌ها (مورد استفاده در درمان گلوکوم (آب سیاه))

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، قطرهٔ چشمی و اکوسرت **Ocusert** (**SR - Inserts**)

زمان و دفعات مصرف : قطرهٔ چشمی ۶ ـ ۳ بار در روز برای گلوکوم مزمن ـ در گلوکوم حاد هر پنج دقیقه تکرار می‌شود تا بیماری تحت کنترل قرار گیرد ـ اکوسرت (**Ocuserts**) هر هفت روز یک بار هنگام خواب ـ قرص ۳ بار در روز بعد از غذا همراه مقدار زیادی آب .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۳۰ـ۱۵ دقیقه اثر دارو شروع می‌شود . قرص ۸ـ۴ هفته ، قطرهٔ چشمی ۸ـ۳ ساعت و آکوسرت ۷ روز در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : قطرهٔ چشمی یک ماه بعد از باز شدن خراب می‌شود . قطره و قرص را در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مقدار زیاد آن می‌تواند باعث قرمزی ، افزایش ترشح بزاق و افزایش ترشح عرق شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ تا زمانی که از اثر این دارو بر روی خود مطلع نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث کوتاه شدن دید و ضعف در دید شبانه شود ـ در صورت ابتلا به آسم ، ورم چشم‌ها ،

ناراحتی‌های قلبی یا گوارشی یا کبدی و در صورت استفاده از داروهای دیگر یا استفاده از لنزهای تماسی ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ اثرات جانبی آن در اثر مصرف بلندمدت کاهش می‌یابند .
عوارض ناخواسته : تاری دید ، ضعف دید در شب ، چشم درد ، درد در ناحیهٔ ابرو ، حرکت پلک‌ها ، قرمزی و آب‌ریزش چشم .
تداخل‌های دارویی : بتابلوکرها ، اثر این دارو را کاهش می‌دهند ـ طیف وسیعی از داروها مثل آنتی‌بیوتیک‌های آمینوگلیکوزیدی ، کلیندامایسین ، کلیستین ، کلروکین ، کینین و پروکائین آمید می‌توانند آثار این دارو را بلوکه کنند ـ مسدود کننده‌های کانال کلسیم ، اثرات سیستمیک پیلوکارپین را افزایش می‌دهند .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری جهت درمان گلوکوم اشکالی ندارد . در شیردهی مقادیر معمولی دارو اشکالی ایجاد نمی‌کند .

Piperazine Hexahydrate پیپرازین

گروه دارویی : ضدکرم **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص و شربت
مقدار و روش مصرف : درمان کرم گرد : روزانه ۳/۵ گرم از راه خوراکی به مدت ۲ روز . **درمان کرم‌های سنجاقی :** ۶۵ میلی‌گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن به مدت ۸ـ ۷ روز
موارد عمدهٔ استعمال دارو : آلودگی با کرم سنجاقی (اکسیور یا کرمک) و آلودگی با کرم گرد یا آسکاریازیس (آسکاریس لومبریکوئیدس) .
عوارض جانبی مهم : در صورت مصرف زیاد می‌توانند باعث عوارضی مثل ضعف عضلانی ، لرز ، آب مروارید ، آبریزش بینی ، تهوع ، استفراغ ، کهیر و حساسیت به نور شود .

Piracetam پیراستام

گروه دارویی : محرک مغزی
اشکال دارویی موجود در ایران : مایع و قرص پوشش‌دار
مقدار و روش مصرف : ۸۰۰ میلی‌گرم از قرص یا ۱ گرم از شربت از راه خوراکی سه بار در روز قبل از غذا
موارد عمدهٔ استعمال دارو : شوک بعد از ضربهٔ مغزی ، سرگیجهٔ حقیقی با منشأ مرکزی ، صدمات عروقی مغز و اختلال در دقت و توجه و یادآوری در افراد مسن .
عوارض جانبی مهم : تشنج ، سردرد ، بی‌قراری ، تهوع ، استفراغ و بی‌اشتهایی .

پیروکسیکام Piroxicam

گروه دارویی : ضدالتهاب غیراستروئیدی ، داروی ضدنقرس

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص ، کپسول ، تزریقی ، ژل و شیاف

زمان و دفعات مصرف : ۳ـ۱ بار در روز همراه غذا یا مقدار فراوان آب

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر ضددرد ظرف ۴ـ۳ ساعت ، اثر کامل ضدالتهاب در آرتریت ظرف ۴ـ۲ هفته و اثر ضدنقرس ظرف ۵ـ۴ روز ظاهر می‌شود . دارو ۲ روز در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : در صورت مصرف کوتاه مدت ، هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را قطع کنید اما در صورت مصرف بلندمدت برای درمان آرتریت ، بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث تهوع و استفراغ شود که باید با پزشک مشورت کنید ـ تا زمانی که از اثر آن بر روی خود مطلع نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ در صورت ابتلا به مشکلات کبدی یا کلیوی ، مشکلات قلبی ، فشارخون بالا ، پورفیری ، آسم ، حساسیت به آسپیرین و نیز اگر سابقهٔ ازوفاژیت یا زخم معده دارید یا از داروی دیگری استفاده می‌کنید پزشک را در جریان قرار دهید ـ در صورت مصرف بلندمدت آن ، خطر خونریزی از زخم معده و روده افزایش می‌یابد .

عوارض ناخواسته : سرگیجه ، سردرد ، درد و ورم پا ، مشکلات گوارشی و شکم‌درد .

تداخل‌های دارویی : مصرف هم‌زمان این دارو با داروهایی مانند افلوکساسین ، نورفلوکساسین و سیپروفلوکساسین خطر تشنّج را افزایش می‌دهد ـ این دارو با داروهای ضدالتهاب غیراستروئیدی ، کورتون‌ها و ضدانعقادهای خوراکی تداخل کرده باعث افزایش احتمال خونریزی گوارشی و زخم معده می‌شود ـ این دارو باعث افزایش سطح خونی لیتیم می‌شود ـ این دارو توانایی کاهش آثار مفید دیورتیک‌ها و ضدفشارخون‌ها را دارد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود اما با پزشک مشورت شود و در شیردهی گرچه می‌تواند وارد شیر شود اما مصرف معمولی آن اشکالی ندارد .

پیزوتیفن Pizotifen

گروه دارویی : ضدمیگرن **نیاز به تجویز پزشک :** ندارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط **اشکال دارویی موجود :** مایع و قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار هنگام شب یا ۳ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : آثار مفید دارو چندین روز بعد از شروع مصرف ظاهر می‌شود و دارو چندین هفته در بدن فعال باقی می‌ماند .

رژیم غذایی مناسب : از مصرف غذاهایی که باعث شروع میگرن می‌شوند پرهیز کنید .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو را در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مقدار زیاد آن می‌تواند باعث خواب‌آلودگی ، تهوع ، تپش قلب و تشنّج شود که باید با پزشک در میان بگذارید ـ تا از اثرات آن بر روی خود مطلع نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث خواب‌آلودگی شود ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کلیوی ، بیماری‌های پروستات ، گلوکوم و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث افزایش وزن شود .

عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی ، افزایش اشتها ، افزایش وزن ، تاری دید ، خشکی دهان ، تهوع ، سرگیجه و درد عضلانی .

تداخل‌های دارویی : اثر دارو با ضدافسردگی‌های سه حلقه‌ای و سایر داروهای آرام‌بخش ، افزایش می‌یابد ـ مصرف هم‌زمان با ضدافسردگی‌های مهارکننده مونوآمینو اکسیداز (**MAOIs**) باعث بالا رفتن خطرناک فشارخون می‌شود ـ همهٔ داروهای دارندهٔ اثر آرام‌بخش ، اثر آرام‌بخشی این دارو را افزایش می‌دهند ـ اثر آنتی‌کولینرژیک این دارو توسط دیگر داروهای ضدکولینرژیک تشدید می‌شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده و مصرف مقادیر معمولی آن در شیردهی اشکالی ندارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

پودوفیلین Podophyllin

گروه دارویی : داروی پوستی ، کراتولیتیک **اشکال دارویی موجود در ایران :** بالک (Bulk)

مقدار و روش مصرف : درمان زگیل مقاربتی : محلول ۱۰ درصد ۲ـ ۱ بار در هفته و حداکثر تا ۴ بار .

درمان زگیل معمولی : محلول ۵ درصد ۵ ـ ۱ بار در روز به طور موضعی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : توده‌های دارای رشد خوش‌خیم مثل : زگیل‌های ناحیهٔ تناسلی خارجی ، زگیل‌های اطراف مقعد ، پاپیلوم‌ها و فیبروئیدها .

عوارض جانبی مهم : مسمومیت شدید و حتی کشنده ، سرکوب مغز استخوان ، اغتشاش ذهنی ، پریشانی ، خواب‌آلودگی پیشرونده ، اغما ، توهمات بینایی و شنوایی ، تهوع ، استفراغ ، اسهال ، درد شکمی و احتباس ادراری .

Polymyxin B Sulfate پلی‌میکسین

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک

اشکال دارویی موجود در ایران : پودر جهت تهیه محلول تزریقی وریدی و پودر جهت تهیه محلول موضعی چشمی

مقدار و روش مصرف : قطره چشمی : چکاندن ۳ـ ۱ قطره از محلول ۲۵ ـ ۱۰ هزار واحد در هر میلی‌لیتر ، هر ساعت یک بار تا حصول نتیجهٔ مناسب در داخل چشم . **شکل تزریقی :** روزانه ۲۵ ـ ۱۵ هزار واحد به ازای هر کیلوگرم وزن بدن ، به صورت وریدی ، هر ۱۲ ساعت یک بار یا روزانه ۲۵ ـ ۳۰ هزار واحد به ازای هر کیلوگرم وزن بدن ، هر ۶ ـ ۴ ساعت یک بار به صورت عضلانی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : در درمان عفونت‌های حاد مجاری ادراری ، جریان خون و مننژ (پرده‌های مغز) تجویز می‌شود ـ شکل موضعی آن در درمان عفونت‌های چشم مصرف می‌شود .

عوارض جانبی مهم : تحریک‌پذیری ، برافروختگی صورت ، خواب آلودگی ، سرگیجه ، بی‌حسی اطراف دهان ، تاری دید ، صحبت کردن مبهم ، تشنج ، تضعیف تنفس ، سردرد ، خارش ، کهیر ، اختلالات الکترولیتی و اختلالات گوارشی .

Povidone Iodine پوویدون آیودین (بتادین)

گروه دارویی : ضدعفونی کنندهٔ موضعی

اشکال دارویی موجود در ایران : دهان‌شویه ، شامپو ، پماد موضعی ، محلول موضعی ، ژل واژینال و دوش واژینال

مقدار و روش مصرف : پیشگیری و درمان عفونت‌های سطحی : مقدار کافی از دارو به طور موضعی استعمال شود . **درمان التهاب واژن یا شستشوی آن قبل از جراحی :** دوش و ژل واژینال به مدت ۴ ـ ۲ هفته حتی در خلال عادت ماهیانه

موارد عمدهٔ استعمال دارو : پیشگیری و درمان عفونت‌های سطحی ـ ضدعفونی کردن موضعی سوختگی‌ها ، خراشیدگی‌ها ، بریدگی‌ها و جراحات کوچک ـ درمان واژینت (عفونت و التهاب مجرای تناسلی زنانه) .

عوارض جانبی مهم : در سوختگی‌های وسیع می‌تواند جذب بدن شده باعث اسیدوز متابولیک و اختلال فعالیت کلیه شود .

پراواستاتین Pravastatine

گروه دارویی : پایین‌آورندهٔ چربی خون **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط **اشکال دارویی موجود :** قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در شبانه‌روز (هنگام شب)

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف دو هفته دارو اثر می‌کند و ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : رژیم غذایی کم چربی توصیه می‌شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک ، مصرف آن را متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث مشکلات کبدی شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مشکلات کبدی دارید یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند روی کارکرد کبد اثر کند .

عوارض ناخواسته : تهوع ، سردرد و خستگی ، عوارض شایع اما خفیف هستند .

تداخل‌های دارویی : این دارو می‌تواند اثر ضدانعقادها را افزایش دهد ـ مصرف هم‌زمان دارو با ضدقارچ‌ها مانند کتوکونازول و ایتراکونازول و دیگر داروهای ضدچربی مانند فیبرات‌ها و مهارکننده‌های ایمنی ، خطر آسیب‌دیدگی عضلانی را افزایش می‌دهند ـ اورلیستات می‌تواند باعث افزایش سطح خونی و در نتیجه سمیت پراواستاتین شود .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن دارو در بارداری و شیردهی به اثبات نرسیده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

پرازوسین Prazosin

گروه دارویی : ضدفشارخون ، آنتاگونیست آلفا ـ آدرنرژیک ، گشادکنندهٔ عروق

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص و قرص دارای شیار

مقدار و روش مصرف : جهت درمان فشارخون : ابتدا ۱ میلی‌گرم از راه خوراکی قبل از خواب و سپس ۱ میلی‌گرم هر ۱۲ـ ۸ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان فشارخون ، درمان پدیدهٔ رینود و درمان بزرگی خوش‌خیم پروستات (BPH) .

عوارض جانبی مهم : سرگیجه ، سردرد ، خواب آلودگی ، طپش قلب ، تهوع ، خشکی دهان ، اسهال ، استفراغ ، تاری دید ، احتقان و خونریزی بینی .

پردنیزولون Prednisolone

گروه دارویی : کورتون **نیاز به تجویز پزشک** : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، تزریقی ، شیاف ، قطرهٔ چشمی و گوش ، شکل مورد استفاده از راه تنقیه و کف

زمان و دفعات مصرف : شکل خوراکی ۲ـ۱ بار در روز همرا غذا و قطرهٔ چشم یا گوش : ۴ـ۲ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : دارو ظرف ۴ـ۲ روز اثر می‌کند و ۷۲ـ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : در مصرف بلندمدت دارو رژیم غذایی کم سدیم و پرپتاسیم توصیه می‌شود .

نحوهٔ نگهداری از دارو : این دارو باید در جای خشک و خنک ، در ظرف دربسته و دور از نور و دسترس اطفال نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرطبیعی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به زخم معده ، گلوکوم ، بیماری سل ، افسردگی ، انواع عفونت‌ها ، پوکی استخوان و نیز استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث دیابت ، گلوکوم ، آب مروارید ، اختلال رشد در بچه‌ها و پوکی استخوان شود .

عوارض ناخواسته : اختلال در هضم غذا ، آکنه ، افزایش وزن ، ضعف عضلانی ، تغییرات خلقی و افسردگی .

تداخل‌های دارویی : این دارو روی اثر ضدانعقادها تأثیر دارد ـ اثر دیورتیک‌ها را افزایش می‌دهد ـ در صورت تجویز هم‌زمان با واکسن‌ها احتمال واکنش‌های خطرناک و جدی وجود دارد ـ اثر انسولین ، ضدفشارخون‌ها و ضددیابت‌های خوراکی را کاهش می‌دهد ـ ضدتشنج‌های کاربامازپین ، فنوباربیتال و فنی‌توئین اثر این دارو را کاهش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در شیردهی و بارداری ، مصرف قطره ، تزریق موضعی یا استفاده از دوز پایین دارو اشکالی ندارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

پروکائین آمید Procainamide HCL

گروه دارویی : ضدآریتمی‌های بطنی و فوق بطنی (ضدبی‌نظمی‌های قلبی)

اشکال دارویی موجود در ایران : کپسول ، قرص رتارد ، محلول تزریقی

مقدار و روش مصرف : در درمان تاکیکاردی بطنی : دوز مقدماتی ۱ گرم و دوز نگهدارنده ۶ میلی‌گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن هر ۳ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان فیبریلاسیون دهلیزی ، تاکیکاردی حمله‌ای دهلیزی و تاکیکاردی بطنی .

عوارض جانبی مهم : سرگیجه ، افسردگی ، جنون ، توهم ، افت شدید فشارخون ، برافروختگی ، تاکیکاردی ، تهوع ، درد عضلات ، درد مفاصل و تب .

پروکلرپرازین Prochlorperazine

گروه دارویی : ضدجنون (سایکوز) ، ضداستفراغ

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص ، کپسول ، مایع ، پودر، تزریقی ، شیاف و کپسول‌های کندآزادشونده

زمان و دفعات مصرف : شکل تزریقی ، شیاف و قرص ۳ـ۲ بار در روز و کپسول‌های کندآزادشونده (SR - Cap) ۲ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : خوراکی و شیاف در ۶۰ دقیقه و شکل تزریقی ظرف ۲۰ ـ ۱۰ دقیقه در بدن تأثیر می‌کنند . دارو ۶ ـ ۳ ساعت در بدن فعال است و فرآورده‌های کندآزادشوندهٔ آن تا ۱۲ ساعت در بدن فعال هستند .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس اطفال نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : در صورتی که برای کنترل استفراغ از آن استفاده می‌کنید ، هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ولی در صورتی که برای درمان بیماری‌های روانی از این دارو استفاده می‌کنید ، بدون مشورت با پزشک مصرف آن را قطع نکنید ـ تا زمانی که از اثرات آن بر روی خود مطلع نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث کاهش دقت ،

تمرکز و هوشیاری شود ـ در صورتی که مبتلا بـه مـشکلات قلبـی ، مـشکلات کبـدی یـا کلیـوی ، بیماری پارکینسون ، کم‌کاری تیروئید ، بیماری‌های پروستات و گلوکوم هستید یـا اگـر سـابقهٔ تـشنّج صرعی دارید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنیـد ، پزشـک را در جریـان قـرار دهیـد ـ مـصرف بلندمدت آن (بیش از چند ماه) می‌تواند باعث اختلال حرکتی « تاردیودیسکنزی » شود .

عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی ، کرختی ، خشکی دهـان و سـرگیجه . بـارزترین عارضـهٔ جـانبی آن پارکینسونیزم است که در مصرف دوز بالای دارو ایجاد می‌شود .

تداخل‌های دارویی : آثار مفید داروهای ضدپارکینسون را مهار می‌کند ـ اثر داروهای آنتی کولینرژیک را تشدید می‌کند ـ اثر آرام‌بخشی داروهای دارای آرام‌بخش را افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بـارداری بـه اثبـات نرسـیده و در شـیردهی نیـز نمی‌تواند وارد شیر شود . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

Progesterone پروژسترون

گروه دارویی : پروژستین (هورمون جنسی زنانه) **اشکال دارویی موجود در ایران :** آمپول

مقدار و روش مصرف : درمان توقف عادت ماهیانه : ۱۰ـ ۵ میلی‌گرم از راه تزریق عضلانی ، به مدت ۸ـ ۶ روز متوالی . **درمان خونریزی رحمی :** روزانه ۱۰ـ ۵ میلی‌گرم از راه عضلانی ، به مدت ۶ روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : توقف ثانویه عادت ماهیانه ، خونریزی فونکـسیونل رحـم ، انـدومتریوز ، سندرم پیش از قاعدگی ، کنترل بارداری (به همراه استروژن‌ها) .

عوارض جانبی مهم : سردرد میگرنی ، سرگیجه ، خواب آلودگی ، دوبینی ، یرقـان ، تهـوع ، دردهـای کرامپی شکم ، توقف خونریزی ، عادت ماهیانهٔ دردناک ، آکنه ، ریزش مو و تغییرات وزن .

Promazine پرومازین

گروه دارویی : ضداضطراب **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط **اشکال دارویی موجود :** مایع ، قرص و تزریقی

زمان و دفعات مصرف : ۴ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۳۰ دقیقـه تـا یـک سـاعت اثـر آن شـروع می‌شود و ۶ ـ ۴ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : این دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس اطفال نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث خواب‌آلودگی ، سرگیجه ، ناپایداری ، تشنّج و کما شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ تا از اثرات آن بر روی خود مطلع نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید ، چون می‌تواند باعث خواب‌آلودگی و کاهش تمرکز و هوشیاری شود ـ اگر مبتلا به بیماری‌های قلبی ، مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، میاستنی گراو ، فئوکروموسیتوم ، بیماری‌های تنفسی ، بیماری‌های پروستات ، گلوکوم ، پارکینسونیزم و دیابت هستید یا سابقهٔ تشنّج صرعی دارید یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن (بیش از چند ماه) ممکن است منجر به یرقان و حرکات غیرعادی شود .

عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی ، خشکی دهان ، یبوست و تاری دید . بارزترین عارضه در مصرف زیاد این دارو پارکینسونیزم می‌باشد .

تداخل‌های دارویی : پرومازین اثر ضدتشنج‌ها و ضدپارکینسون‌ها را کاهش می‌دهد ـ تمام داروهای آرام‌بخش ، اثر آرام‌بخشی این دارو را افزایش می‌دهند ـ در صورت مصرف هم‌زمان با ضداستفراغ‌ها مانند متوکلوپرامید ، خطر پارکینسونیزم افزایش می‌یابد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده ، ولی مقادیر کم آن در شیردهی مشکلی ایجاد نمی‌کند . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

پرومتازین promethazine

گروه دارویی : ضداستفراغ و آنتی هیستامین
نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط
اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع و تزریقی

زمان و دفعات مصرف : برای درمان تهوع و استفراغ هر ۶ ـ ۴ ساعت ـ برای درمان علایم آلرژی هر روز ۳ـ۱ بار و یا یک بار هنگام شب ـ برای بیماری مسافرت ، شب قبل از سفر و صبح فردا و نیز در صورت نیاز هر ۸ ـ۶ ساعت یک بار

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت اثر می‌کند و ۱۶ـ ۸ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط: هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث خواب‌آلودگی ، تشنّج ، آشفتگی ، ناپایداری و اغما شود که باید با پزشک مشورت کنید ـ تا زمانی که از اثرات این دارو بر روی خود مطلع نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث خواب‌آلودگی شود ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، بیماری قلبی ، گلوکوم ، آسم ، اختلالات ادراری ، بیماری پارکینسون و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر یا داشتن سابقهٔ تشنّج صرعی ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت این دارو می‌تواند باعث پارکینسونیزم شود .

عوارض ناخواسته: خواب‌آلودگی ، کرختی ، خشکی دهان و تاری دید .

تداخل‌های دارویی: تمام داروهای دارندهٔ اثر آرام‌بخش ، اثر آرام‌بخشی این دارو را افزایش می‌دهند . مصرف هم‌زمان ضدافسردگی‌های گروه MAOIs و پرومتازین می‌تواند به واکنش‌های شدیدی منجر شود .

مصرف در شیردهی و بارداری: بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده و در شیردهی مصرف مقادیر معمولی آن اشکالی ندارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

پراپرونولول Propranolol

گروه دارویی: ضداضطراب ، بتابلوکر **نیاز به تجویز پزشک:** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی: بالا

اشکال دارویی موجود: قرص ، مایع ، تزریقی و کپسول کندآزادشونده (SR - Cap)

زمان و دفعات مصرف: ۴ـ۲ بار در روز ـ کپسول‌های کندآزادشونده یک بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن: قرص‌ها ۲ـ۱ساعت بعد از استفاده اثر می‌کنند و ۱۲ـ۶ ساعت در بدن فعال هستند . کپسول‌ها ۳۰ـ۲۴ ساعت در بدن فعال هستند .

موارد منع مصرف و احتیاط: بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ تمامی موارد مصرف اضافی آن نیاز به توجه دارد اما در صورت ایجاد مشکلات تنفسی ، کلاپس یا کاهش هوشیاری ، اقدامات اورژانس لازم است ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، بیماری‌های تنفسی نظیر برونشیت یا آسم یا آمفیزم ، دیابت ، بیماری‌های قلبی ، اختلال در گردش خون پاها و نیز استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته: سردی دست‌ها ، سردی پاها ، خشکی چشم‌ها ، درد عضله‌ها ، خواب‌های پریشان ، خستگی و تهوع .

تـداخل‌هـای دارویـی : سـایمتیدین و هیـدرالازین اثـر ایـن دارو را افـزایش مـی‌دهنـد ـ ایـن دارو ، اثـر ضدفشارخون داروهای ضدفشارخون را تشدید می‌کند ـ مصرف همزمان دارو با دیلتیازم یا وراپامیل باعـث ایجاد عوارض نامطلوب روی قلب می‌شود ـ NSAIDها اثر ضدفشارخون این دارو را کم می‌کنند .

مصرف در شیردهی و بارداری : این دارو ممکن است روی جنین اثر بگذارد اما مصرف مقادیر معمـولی آن در شیردهی اشکالی ندارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

پروپیل تیوراسیل Propylthiouracil

گروه دارویی : ضدتیروئید

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص

زمان و دفعات مصرف : ۳ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بـدن : ظـرف ۲۰ــ۱۰ روز اثـر دارو شـروع مـی‌شـود و ۳۶ـ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : از غذاهای حاوی ید کم‌تر استفاده شود .

موارد منع مصرف و احتیـاط : مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث تهوع ، استفراغ و سردرد شود که باید با پزشک در میـان بگذاریـد ـ مـصرف آن در راننـدگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی هـستید یـا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمـدت آن مـی‌توانـد باعـث کاهش گلبول‌های سفید خون شود .

عوارض ناخواسته : راش پوستی ، خارش ، تهوع ، استفراغ ، سردرد ، درد مفاصل .

تداخل‌های دارویـی : این دارو اثر داروهای ضدانعقادی را افزایش می‌دهد که در این صورت نیـاز بـه تصحیح دوز دارو است .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری بااحتیاط مصرف شود ، زیرا مقدار زیاد آن می‌توانـد باعـث کم‌کاری تیروئید در جنین شود . در شیردهی وارد شیر شده روی شیرخوار اثر مـی‌گـذارد . در هـر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

سودوافدرین Pseudoephedrine HCL

گروه دارویی : آگونیست آلفا و بتا آدرنرژیک ، ضداحتقان

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص و مایع

مقدار و روش مصرف : ۶۰ میلی‌گرم از راه خوراکی هر ۶ ـ ۴ ساعت

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین علامتی احتقان بینی همراه با رینیت ، زکام و سینوزیت ـ تسکین احتقان لولهٔ استاش .

عوارض جانبی مهم : لرز ، اختلال در ادرار کردن ، طپش قلب ، عصبی شدن ، بی‌خوابی ، بی‌حسی انتهاها ، بی‌اشتهایی و خشکی دهان .

Psyllium پسیلیوم

گروه دارویی : ملین حجیم‌کنندهٔ مدفوع

اشکال دارویی موجود در ایران : پودر (در بسته‌های ۳/۵ گرمی)

مقدار و روش مصرف : ۲ـ ۱ قاشق چایخوری و در صورت نیاز ۳ـ ۱ بار در روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : یبوست مزمن ، یبوست همراه با اختلالات رکتوم (راست روده) ، سندرم کولون تحریک‌پذیر .

عوارض جانبی مهم : تهوع ، استفراغ ، اسهال ، دردهای کرامپی شکم ، انسداد مجرای گوارشی هنگامی که دارو به صورت خشک مصرف شود .

Pyrantel Pamoate پیرانتل پاموات

گروه دارویی : ضدکرم

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص و سوسپانسیون خوراکی

مقدار و روش مصرف : جهت درمان اکسیور و کرم‌های گرد ۱۱ میلی‌گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن از راه خوراکی به صورت دوز واحد

موارد عمدهٔ استعمال دارو : آلودگی‌های کرم سنجاقی (اکسیور یا کرمک) و کرم گرد (آسکاریس) .

عوارض جانبی مهم : سرگیجه ، خواب‌آلودگی ، بی‌اشتهایی ، تهوع ، استفراغ ، اتساع شکم و دانه‌های پوستی .

Pyrithione Zinc زینک پیریتیون

گروه دارویی : ضدسبوره

اشکال دارویی موجود در ایران : شامپو کرم و شامپو لوسیون

مقدار و روش مصرف : ۱ یا ۲ بار در هفته روی پوست سر مالیده شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : برای کنترل شوره سر و درماتیت سبوره‌ای پوست سر

پیروینیوم پاموات Pyrvinium Pamoate

گروه دارویی : ضدکرم

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار و سوسپانسیون خوراکی

مقدار و روش مصرف : ۵ میلی‌گرم برای هر کیلوگرم وزن بدن به صورت دوز واحد

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان آلودگی به کرمک (اکسیور)

عوارض جانبی مهم : تهوع ، استفراغ ، اسهال ، تغییر رنگ مدفوع و استفراغ به قرمز روشن .

کینین Quinine

گروه دارویی : ضدمالاریا و شل‌کنندهٔ عضلات

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : بالا

اشکال دارویی موجود : تزریقی و قرص

زمان و دفعات مصرف : برای درمان مالاریا ، هر ۸ ساعت یک بار و برای کرامپ عضلانی یک بار در روز (هنگام خواب)

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر ضدمالاریای آن ۲ـ۱ روز بعد و اثر شل‌کنندهٔ عضلانی آن ۳ـ۲ ساعت بعد از مصرف دارو ظاهر می‌شود .

نحوهٔ نگهداری از دارو : در جای خشک و خنک ، دور از نور و دسترس کودکان و در ظرف دربسته نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : در صورت استفاده از آن برای بیماری مالاریا ، بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورتی که مصرف مقادیر زیاد این دارو ، باعث اشکالات تنفسی ، تشنّج و کاهش هوشیاری شود ، اقدامات اورژانس لازم است ـ تا از اثرات آن بر روی خود مطلع نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید ـ اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کلیوی ، نوریت اپتیک ، میاستنی گراو ، G6PD ، بیماری‌های قلبی و تینیتوس (شنیده شدن صدای زنگ در گوش‌ها) هستید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن برای گرفتگی شبانهٔ پا و با دوز پایین مشکلی ایجاد نمی‌کند .

عوارض ناخواسته : سردرد ، تاری دید ، سرگیجه ، صدای زنگ در گوش ، کری موقت ، تهوع و اسهال .
تداخل‌های دارویی : این دارو سطح خونی دیگوکسین را افزایش می‌دهد ـ سایمتیدین سطح خونی این دارو را افزایش می‌دهد .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود . در شیردهی مصرف معمولی و کم دارو اشکالی ندارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

Raloxifene رالوکسیفن

گروه دارویی : مورد استفاده در بیماری‌های استخوانی
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : کم
اشکال دارویی موجود : قرص
زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۴ـ۱ ساعت اثر دارو شروع می‌شود و ۴۸ــ۲۴ ساعت در بدن فعال است .
رژیم غذایی مناسب : بهتر است از فرآورده‌های حاوی کلسیم استفاده شود .
موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مبتلا به خونریزی رحم و مشکلات کبدی یا کلیوی هستید یا سابقهٔ لخته شدن خون در یکی از سیاهرگ‌های بدن را دارید و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ این دارو معمولاً به صورت بلندمدت مصرف می‌شود و مشکلی نیز ایجاد نمی‌کند .
عوارض ناخواسته : گرگرفتگی ، گرفتگی پا و ورم پا . درد ، حساسیت و ورم در پاها می‌تواند نشانهٔ ترومبوز در سیاهرگ‌های عمقی پا باشد که به اقدامات اورژانس نیاز دارد .
تداخل‌های دارویی : این دارو ، اثر وارفارین و آسنوکومارل را کاهش می‌دهد ـ کلستیرامین جذب این دارو را به وسیلهٔ بدن کاهش می‌دهد .
مصرف در شیردهی و بارداری : برای زنانی‌که هنوز یائسه نشده‌اند تجویز نمی‌شود .

Ranitidine رانیتیدین

گروه دارویی : ضدزخم معده
نیاز به تجویز پزشک : فقط شکل تزریقی نیاز به تجویز پزشک دارد .

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، کپسول ، مایع خوراکی و تزریقی

زمان و دفعات مصرف : یک بار در شبانه‌روز هنگام خواب و یا ۳ـ۲ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف یک ساعت اثر می‌کند و تا ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از آن ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی و نیز استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : عبارتند از : سرگیجه ، تهوع ، استفراغ ، یبوست و اسهال که چندان نیز شایع نیستند .

تداخل‌های دارویی : این دارو جذب کتوکونازول را کاهش می‌دهد لذا باید بین مصرف این دو حداقل دو ساعت فاصله باشد ـ سوکرالفات (با دوز بالا) جذب این دارو را کاهش می‌دهد ، به همین دلیل باید بین مصرف این دو ، دو ساعت فاصله باشد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری مشخص نیست و در شیردهی نیز به داخل شیر ترشح می‌شود ؛ لذا در هر دو مورد با پزشک مشورت شود .

ریفامپیسین Rifampicin

گروه دارویی : ضدسل　　**نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : تزریقی ، مایع ، قرص و کپسول

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز نیم ساعت قبل از صبحانه برای سل و جذام یا یک بار در ماه برای جذام ـ دو بار در روز برای پیشگیری از مننژیت مننگوکوکی ـ ۴ـ۲ بار در روز ۳۰ دقیقه قبل یا دو ساعت بعد از غذا ، برای درمان عفونت‌های جدی دیگر

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف چند روز اثر می‌کند و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو را در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید و دورهٔ درمانی آن را کامل کنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث تهوع ، استفراغ ، کرختی و آسیب‌دیدگی کبد شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی ، استفاده از لنزهای تماسی و نیز استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث آسیب‌های کبدی شود .

عوارض ناخواسته : تغییر رنگ بدون ضرر قرمز ـ نارنجی در مایعات بدن ، تهوع ، استفراغ ، اسهال ، گرفتگی و درد عضلات و یرقان .

تداخل‌های دارویی : این دارو می‌تواند اثر طیف وسیعی از داروها را کاهش دهد که برخی از آن‌ها عبارتند از فنی‌توئین ، ضدبارداری‌های خوراکی ، کورتون‌ها ، ضددیابت‌های خوراکی ، دیزوپیرامید و ضدانعقادهای خوراکی .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن بودن آن در بارداری ثابت نشده است و در شیردهی مصرف مقادیر معمولی آن اشکالی ندارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

Ringers رینگر

گروه دارویی : جانشین مایعات و الکترولیت‌ها

اشکال دارویی موجود در ایران : محلول قابل انفوزیون نیم و یک لیتری

مقدار و روش مصرف : گرچه مقدار مصرفی برحسب وزن و وضعیت بالینی بیمار فرق می‌کند اما دوز معمول ۳ـ ۱/۵ لیتر است که در مدت ۲۴ـ ۱۸ ساعت از راه وریدی انفوزیون می‌شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به صورت انفوزیون وریدی برای مداوای از دست رفتن شدید آب و نمک در مواردی که پتاسیم بین سلولی کاهش یافته است .

عوارض جانبی مهم : افزایش بار مایعات ، افزایش سدیم ، پتاسیم ، کلسیم و کلر خون .

Ringer Lactated رینگر لاکتات

گروه دارویی : جانشین مایعات و الکترولیت‌ها

اشکال دارویی موجود در ایران : محلول قابل انفوزیون نیم و یک لیتری

مقدار و روش مصرف : براساس وزن بیمار و شرایط بالینی فرق می‌کند اما دوز معمول آن ۳ـ ۱/۵ لیتر (۶ـ ۲ درصد وزن بدن) است که از راه وریدی طی ۲۴ـ ۱۸ ساعت انفوزیون می‌شود .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : برقرار کردن تعادل آب و الکترولیت بدن مخصوصاً قبل و بعد از جراحی .
عوارض جانبی مهم : افزایش بار مایعات ، افزایش سدیم ، پتاسیم ، کلسیم و کلر در خون .

Rivastigmine ریواستیگمین

گروه دارویی : ضددمانس (زوال عقل) **نیاز به تجویز پزشک** : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط **اشکال دارویی موجود** : کپسول
زمان و دفعات مصرف : دو بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۶۰ ـ ۳۰ دقیقه آثار دارو شروع می‌شود و ۱۲ ـ ۹ ساعت در بدن فعال است .
موارد منع مصرف و احتیاط : بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث تهوع ، استفراغ و اسهال شود که باید با پزشک در میان گذاشته شود ـ بیماری اصلی شما (دمانس) ممکن است امکان انجام کارهای حساس و رانندگی را منتفی سازد ـ اگر مبتلا به مشکلات قلبی ، مشکلات کلیوی یا کبدی ، آسم یا دیگر مشکلات تنفسی هستید یا قبلاً دچار زخم معده بوده‌اید و نیز در صورتی که به طور مرتب از ضدالتهاب‌های غیراستروئیدی (NSAIDs) استفاده می‌کنید یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : آشفتگی ، اغتشاش ذهنی ، افسردگی ، خواب‌آلودگی ، سرگیجه ، ضعف ، تعریق ، سردرد و مشکلات گوارشی مثل کاهش اشتها .
تداخل‌های دارویی : دارو اثر برخی شل‌کننده‌های عضلانی را افزایش می‌دهد ـ آمینو گلیکوزیدها ، کلیندامایسین ، کلیستین ، برخی داروهای ضدمالاریا و نیز برخی داروهای ضدآریتمی ، اثر این دارو را افزایش می‌دهند .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی تجویز نمی‌شود ، چون بی‌ضرر بودن آن ثابت نشده است .

Saccharin Sodium ساخارین سدیم

گروه دارویی : شیرین‌کنندهٔ مصنوعی **اشکال دارویی موجود در ایران** : پِلت

مقدار و روش مصرف : روزانه ۲/۵ میلی‌گرم برای هر کیلوگرم وزن بدن به طور موقت
موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان جانشین ساکارز (قند معمولی) در بیماران چاق و دیابتی یا سایر مواردی که مصرف ساکارز مطلوب نمی‌باشد به کار می‌رود . ساخارین سدیم فقط یک شیرین کننده است و هیچگونه ارزش غذایی ندارد .

سالبوتامول Salbutamol

گروه دارویی : گشادکننده‌های مجاری هوایی ریه (برونکودیلاتورها)
نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** کم
اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع ، تزریقی ، استنشاقی ، پودر استنشاقی و قرص‌های کندآزادشونده
زمان و دفعات مصرف : مایع ، قرص و شکل استنشاقی ۴-۳ بار در روز و قرص‌های کندآزادشونده ۲ بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : شکل استنشاقی ظرف ۱۵ــ۵ دقیقه و شکل خوراکی ظرف ۶۰ ــ۳۰ دقیقه اثر می‌کند . شکل استنشاقی تا ۶ ساعت و اشکال خوراکی تا ۸ ساعت در بدن فعال است .
نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک ، دور از نور و دور از دسترس کودکان نگهداری شود . از سوراخ کردن یا سوزاندن دستگاه اینهالر (**Inhaler**) پرهیز شود .
موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از آن ، به پزشک اطلاع دهید ـ تا از اثرات آن بر روی خودتان اطلاع ندارید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث لرز شود ـ اگر مبتلا به بیماری قلبی ، فشارخون بالا ، دیابت و پرکاری تیروئید هستید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : لرز ماهیچه‌ها ، اضطراب ، ناآرامی ، کرامپ عضلانی و سردرد .
تداخل‌های دارویی : در صورت مصرف هم‌زمان با پتاسیم ، خطر کاهش پتاسیم خون وجود دارد ـ مهارکننده‌های مونوآمینواکسیداز ممکن است با این دارو تداخل کرده ، باعث افزایش فشارخون شوند ــ داروهای سمپاتومیمتیک ، آثار این دارو را افزایش می‌دهند ـ بتابلوکرها با فعالیت دارو مقابله می‌کنند لذا نباید بتابلوکرها را با سالبوتامول مصرف کرد .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری اشکالی ندارد . در شیردهی نیز مقادیر معمولی آن مشکلی ایجاد نمی‌کند . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

Salmeterol سالمترول

گروه دارویی : گشادکننده‌های مجاری هوایی ریه (برونکودیلاتورها)

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** کم

اشکال دارویی موجود : استنشاقی و پودر استنشاقی

زمان و دفعات مصرف : دو بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۲۰ـ۱۰ دقیقه اثر دارو شروع می‌شود و تا ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت ایجاد اختلال تنفسی و خس‌خس سینه ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، پزشک را آگاه سازید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مبتلا به بیماری قلبی ، فشارخون بالا ، پرکاری تیروئید و دیابت هستید یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن ممکن است باعث کاهش سطح پتاسیم خون شود .

عوارض ناخواسته : لرز شایع‌ترین عارضه است . سردرد و تپش قلب نیز از عوارض دیگر دارو هستند .

تداخل‌های دارویی : مصرف زیاد با کورتون‌ها ، تئوفیلین و دیورتیک‌ها ، خطر کاهش پتاسیم خون را افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : مصرف آن در بارداری جهت درمان آسم اشکالی ندارد اما با پزشک مشورت شود . مصرف آن در شیردهی اشکالی ندارد .

Selenium Sulfide سلنیم سولفاید

گروه دارویی : ضدعفونت ، آنتی‌بیوتیک ، ضدقارچ

اشکال دارویی موجود در ایران : شامپو و لوسیون

مقدار و روش مصرف : جهت کنترل شورهٔ سر و درمان درماتیت سبوره‌ای : ۱۰ـ ۵ میلی‌لیتر از محلول ۲/۵ ـ ۱ ٪ را به پوست مرطوب مالیده ماساژ دهید و بعد از ۳ـ ۲ دقیقه آن را بشوئید ؛ یک بار دیگر شامپو را روی سرتان بمالید و سپس کاملاً آن را بشوئید ؛ در ابتدا شامپو را دو بار در هفته برای دو هفته استفاده کنید آنگاه می‌توانید مصرف آن را به یک بار در هر ۴ـ ۱ هفته کاهش دهید . **جهت**

درمان تینئاورسیکالر : محلول ۲/۵ درصد را به همراه کمی آب به ناحیه مبتلا بمالید و بعد از ۱۰ دقیقه آن را بشوئید این کار باید مدت ۷ روز تکرار شود .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : خارش و پوسته‌ریزی سر همراه با شوره ، درماتیت سبوره‌ای پوست و کچلی قرمز رنگ (تینئاورسیکالر) .
عوارض جانبی مهم : تحریک پوستی ، تغییر رنگ مو و ریزش برگشت‌پذیر مو .

سیلدنافیل Sildenafil

گروه دارویی : مورد استفاده در کاهش قدرت جنسی
نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط
اشکال دارویی موجود : قرص
زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز و قبل از شروع فعالیت جنسی
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۳۰ دقیقه اثر می‌کند و ۴ ساعت در بدن فعال است .
رژیم غذایی مناسب : رژیم خاصی نیاز ندارد اما دارو (در صورت مصرف هنگام غذا) به همراه غذاهای چرب کندتر اثر می‌کند ، لذا بهترین حالت مصرف با معدهٔ خالی است .
موارد منع مصرف و احتیاط : هر وقت بخواهید می‌توانید مصرف آن را متوقف کنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث سردرد ، سرگیجه ، گرگرفتگی ، تغییر در دید چشم و احتقان بینی شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ تا زمانی که از اثرات این دارو بر روی خود آگاهی ندارید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ اگر دچار مشکلات قلبی ، کم‌خونی « سلول داسی شکل » ، مالتیپل میلوما ، لوسمی ، مشکلات کبدی یا کلیوی ، مشکلات ارثی چشم ، ناهنجاری‌های آلت تناسلی مردانه ، سابقهٔ حملهٔ قلبی و مغزی هستید و نیز در صورتی که از یک ترکیب دارویی نیتراتی استفاده می‌کنید یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : سردرد ، گرگرفتگی ، سرگیجه ، گرفتگی بینی ، دیدن رنگ آبی و سفت شدن طولانی و دردناک آلت تناسلی مردانه .
تداخل‌های دارویی : این دارو اثر نیترات‌ها را افزایش می‌دهد ـ سایمتیدین ، اریترومایسین و کتوکونازول خوراکی غلظت خونی و سمّیت این دارو را افزایش می‌دهند ـ این دارو ، اثر ضدفشارخون‌ها را تشدید می‌کند ـ مصرف داروهای دیگر ضدناتوانی جنسی همراه این دارو جایز نیست .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی تجویز نمی‌شود .

سولفادیازین نقره Silver Sulfadiazine

گروه دارویی : ضدعفونت ، سولفانامید **اشکال دارویی موجود در ایران :** کرم موضعی

مقدار و روش مصرف : پس از برداشتن بافت‌های زاید و مرده ، لایه‌ای از کرم به ضخامت ۱/۵ میلی‌متر ۲ـ ۱ بار در روز روی زخم مالیده می‌شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : پیشگیری و درمان سپسیس در سوختگی‌های درجهٔ دو و سه .

عوارض جانبی مهم : درد ، سوزش ، خارش ، دانه‌های پوستی ، احتمال مسمومیت در صورتی که روی سطح وسیعی از بدن مالیده شود .

سیم فیبرات Simfibrate

گروه دارویی : پایین‌آورندهٔ کلسترول سرم **اشکال دارویی موجود در ایران :** کپسول

مقدار و روش مصرف : ۵۰۰ ـ ۲۵۰ میلی‌گرم از راه خوراکی ۳ بار در روز همراه با غذا یا بعد از آن

موارد عمدهٔ استعمال دارو : **درمان زیادی چربی خون همراه با** آرتریواسکلروز ، آرتریواسکلروز مغزی ، آرتریواسکلروز کرونر ، زیادی فشارخون و دیابت .

عوارض جانبی مهم : سردرد ، سرگیجه ، طپش قلب ، تهوع ، استفراغ ، بی‌اشتهایی ، یرقان ، کاهش میل جنسی ، درد عضلانی ، طاسی و دانه‌های پوستی .

پماد سادهٔ چشمی Simple Eye Ointment

گروه دارویی : نرم‌کنندهٔ چشم **اشکال دارویی موجود در ایران :** پماد چشمی

مقدار و روش مصرف : ۲ـ ۱ بار در روز ، روی چشم مالیده شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان محافظت کننده یا نرم‌کننده برای جلوگیری از تحریک بیشتر یا برطرف نمودن خشکی چشم .

سیمواستاتین Simvastatin

گروه دارویی : پایین‌آورنده چربی خون **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط **اشکال دارویی موجود :** قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در شبانه‌روز (هنگام شب)

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۲ هفته دارو اثر می‌کند و ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : رژیم غذایی کم چربی توصیه می‌شود .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز دانه‌های پوستی ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ مصرف زیاد آن می‌تواند باعث مشکلات کبدی شود که باید پزشک را مطلع سازید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مبتلا به مشکلات کبدی یا کلیوی ، مشکلات چشمی یا بینایی ، ضعف ماهیچه‌ها ، بیماری‌های غدهٔ تیروئید ، پورفیری ، آنژین و فشارخون بالا هستید و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر یا سابقهٔ اعتیاد به الکل ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن ممکن است اثرات خطرناکی روی کارکرد کبد بگذارد .

عوارض ناخواسته : نفخ و دل‌درد ، یبوست ، اسهال ، سردرد ، راش و مشکلات تنفسی مثل ضعف و درد .

تداخل‌های دارویی : مصرف هم‌زمان دارو با کتوکونازول ، ایتراکونازول ، اریترومایسین ، دیگر پایین‌آورنده‌های چربی خون و داروهای مهار کنندهٔ ایمنی بدن باعث افزایش مسمومیت عضلانی می‌شود . مصرف هم‌زمان دارو با داروهای ضدانعقاد خون ، اثر این داروها را افزایش می‌دهد .

صرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود و در شیردهی نیز بی‌ضرر بودن آن ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

کلرید سدیم (نرمال سالین) Sodium Chloride

گروه دارویی : جانشین سدیم و کلر

اشکال دارویی موجود در ایران : محلول جهت انفوزیون وریدی به صورت محلول ۰/۹ درصدِ نیم و یک لیتری ـ محلول ۰/۴۵ درصدِ نیم و یک لیتری ـ محلول ۵ درصدِ ۵۰ و ۵۰۰ میلی‌لیتری

مقدار و روش مصرف : **محلول ۰/۹ درصد :** ۶ـ ۲ درصد وزن بدن متناسب با میزان کمبود الکترولیت‌ها یا ۳ـ ۱/۵ لیتر هر ۲۴ـ ۱۸ ساعت انفوزیون می‌شود . **محلول ۵ درصد :** حداکثر ۱۰۰ میلی‌لیتر ظرف یک ساعت تزریق می‌شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان جانشین در موارد از دست دادن آب و یون سدیم و کلر از بدن ، جهت شستشوی بافت‌ها و حفرات بدن ، محلول غلیظ کلرید سدیم (۵ درصد) جهت درمان کاهش غلظت سدیم و کلر ناشی از ازدست دادن الکترولیت‌ها و رقیق شدن شدید آب بدن به علت مصرف زیاد آب .
عوارض جانبی مهم : مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث اختلال الکترولیت‌ها ، احتباس آب ، خیز (اِدِم) ، از دست دادن پتاسیم و تشدید اسیدوز موجود شود .

Sodium Cromoglicate سدیم کروموگلیکات

گروه دارویی : ضدآلرژی
نیاز به تجویز پزشک : برخی فرآورده‌های آن نیاز به تجویز پزشک ندارد .
میزان خطر در مصرف اضافی : کم
اشکال دارویی موجود : کپسول ، پماد چشمی ، استنشاقی ، قطرهٔ چشم و بینی و اسپری بینی .
زمان و دفعات مصرف : کپسول‌ها (در آب حل شود یا به طور کامل بلعیده شود) ۴ بار در روز ـ استنشاقی و قطرهٔ بینی ۶ ـ۴ بار در روز ، قطرهٔ چشم ۴ بار در روز ـ پماد چشمی ۴ـ۳ بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : زمان آغاز تأثیر آن براساس شکل دارویی ، دوز مصرفی و نوع بیماری متفاوت است . در بیماری‌های چشم و رینیت آلرژیک ممکن است بعد از چند روز اثرات آن ظاهر شود . در صورتی که از قطره برای درمان رینیت آلرژیک مزمن و آسم استفاده می‌کنید ، اثرات آن ممکن است ۶ ـ۲ هفته بعد ظاهر شود . ۶ ـ۴ ساعت در بدن فعال است و بعضی اثرات آن ممکن است چند روز بعد از توقف مصرف باقی بماند .
رژیم غذایی مناسب : ممکن است توصیه شود از مصرف برخی داروها اجتناب کنید .
نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو را در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس اطفال نگهداری کنید .
موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک ، مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .
عوارض ناخواسته : استفاده از شکل استنشاقی باعث بروز سرگیجه ، سرفه و گرفتگی صدا می‌شود . اسپری بینی باعث عطسه می‌شود .

تداخل‌های دارویی : ندارد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی مشکلی ایجاد نمی‌کند .

Sodium Fluoride سدیم فلوراید

گروه دارویی : مادهٔ معدنی پیشگیری کننده از فساد دندان‌ها

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص و دهان‌شویه

مقدار و روش مصرف : جهت پیشگیری از پوسیدگی دندان در کودکان ۱۲ـ ۶ ساله روزانه ۵ میلی‌لیتر از محلول ۰/۲ درصد دهان‌شویه به صورت موضعی ـ در کودکان بالای ۱۲ سال ۱۰ میلی‌لیتر از محلول ۰/۲ درصد به صورت موضعی .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان کمکی استئوپوروز ـ تثبیت پیشرفت فقدان شنوایی در تعدادی از بیماران دچار اتواسکلروز ـ پیشگیری از پوسیدگی دندان ـ پایین بودن غلظت یون فلوراید در آب آشامیدنی ـ کنترل پوسیدگی دندان .

عوارض جانبی مهم : التهاب غیرطبیعی پوست ، آلرژی گوارشی و تنفسی ، طعم نمکی یا صابونی ، ضعف عضلات ، تشنگی ، ازدیاد بزاق ، لرز ، لکه‌های سفید مینای دندان و دانه‌های پوستی .

Sodium valproate والپروات سدیم

گروه دارویی : ضدتشنج **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع ، کپسول و تزریقی

زمان و دفعات مصرف : ۲ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۶۰ دقیقه دارو اثر می‌کند و تا ۱۲ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک ، مصرف آن را متوقف نکنید ـ مقادیر زیاد آن می‌تواند باعث اغما شود که لازم است به پزشک اطلاع دهید ـ بیماری اصلی شما (تشنّج) ممکن است امکان انجام کارهای حساس و رانندگی را منتفی سازد ـ اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی هستید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن ممکن است باعث آسیب‌دیدگی کبد شود .

عوارض ناخواسته : تهوع ، سوءهاضمه ، افزایش وزن و ریزش مو . نارسایی کبدی و اختلالات پلاکتی و خونی نیز به ندرت ممکن است روی دهند .

تداخل‌های دارویی : ضدتشنج‌های دیگر سطح خونی این دارو را کاهش می‌دهند ـ ضدافسردگی‌ها و ضدجنون‌ها تأثیر این دارو را کاهش می‌دهند ـ آسپیرین اثر دارو را افزایش می‌دهد ـ کلستیرامین می‌تواند جذب گوارشی والپروات سدیم خوراکی را کاهش دهد ـ سایمتیدین می‌تواند آثار این دارو را افزایش دهد ـ کلروکین و مفلوکین آثار این دارو را کاهش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود . در شیردهی مقادیر معمولی آن مشکلی ایجاد نمی‌کند . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

سوماتروپین Somatropin

گروه دارویی : هورمون ، محرک رشد **اشکال دارویی موجود در ایران :** ویال تزریقی

مقدار و روش مصرف : جهت درمان کمبود هورمون رشد در کودکان : ۲ واحد (۰/۱ ـ ۰/۰۵ واحد به ازای هر کیلوگرم وزن بدن) سه بار در هفته به فواصل حداقل ۴۸ ساعت به صورت عضلانی تزریق شده و هر بار محل تزریق تغییر داده شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : نارسایی رشد ناشی از کمبود هورمون رشد ـ به عنوان درمان جایگزین پیش از بسته شدن اپی‌فیزها در بیمارانی که دچار کمبود هورمون رشد با علل نامشخص هستند ـ کمبود هورمون رشد ناشی از تومور هیپوفیز یا کم‌کاری هیپوفیز .

عوارض جانبی مهم : درد و تورم در محل تزریق ، درد عضلانی ، بالا رفتن غلظت کلسیم در ادرار ، بالا رفتن غلظت چربی خون و رشد سریع تومور داخل جمجمه .

سوربیتول Sorbitol

گروه دارویی : شیرین‌کننده ، ملین **اشکال دارویی موجود در ایران :** پودر

مقدار و روش مصرف : ملین از راه خوراکی : ۵۰ ـ ۳۰ گرم . **ملین از راه تنقیه :** ۱۲۰ میلی‌لیتر از محلول ۳۰ ـ ۲۵ درصد . **شیرین‌کننده (در دیابتی‌ها) :** روزانه تا ۳۰ گرم

موارد عمدهٔ استعمال دارو : جانشین قند در بیماران دیابتی و به عنوان مسهل .

عوارض جانبی مهم : مقادیر زیاد آن ممکن است باعث نفخ ، اتساع شکم و اسهال شود .

اسپکتینومایسین Spectinomycin HCL

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک **اشکال دارویی موجود در ایران :** ویال تزریقی

مقدار و روش مصرف : در درمان سوزاک بدون عارضه : ۲ گرم به صورت دوز واحد به صورت تزریق عضلانی . **جهت درمان سوزاک منتشر :** ۲ گرم هر ۱۲ ساعت یک بار به صورت تزریق عضلانی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان سوزاک بدون عارضه در بیمارانی که به پنی‌سیلین مقاوم هستند یا به آن حساسیت دارند ، درمان سوزاک منتشر توسط نایسریاگنوره .

عوارض جانبی مهم : درد و زخم در محل تزریق ، کهیر ، خارش ، تهوع ، استفراغ ، عصبی شدن و به ندرت کاهش برون‌ده ادراری .

استرپتوکیناز Streptokinase

گروه دارویی : مورد استفاده در درمان لخته شدن خون در رگ‌ها

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط

اشکال دارویی موجود : پودر و تزریقی

زمان و دفعات مصرف : پودر : ۲ـ۱ بار در روز ـ **تزریقی :** به صورت یک دوز واحد یا تزریق مداوم در یک دورهٔ ۷۲ـ۲۴ ساعته

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف چند دقیقه اثر می‌کند و بعد از توقف مصرف دارو چند دقیقه بعد ، اثر دارو ناپدید می‌شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : این دارو معمولاً تا سه روز تجویز می‌شود ـ از آن‌جا که تحت کنترل‌های دقیق پزشکی مصرف می‌شود ، احتمال مصرف مقدار زیاد آن کم است ـ در هنگام رانندگی یا کارهای حساس این دارو در دسترس شخص نیست ـ استرپتوکیناز هرگز به صورت بلندمدت مورد استفاده قرار نمی‌گیرد .

عوارض ناخواسته : خونریزی بیش ازحد (مهم‌ترین عارضه) ، تهوع ، استفراغ ، دانه‌های پوستی ، خارش ، تب ، خس‌خس ریه و ریتم غیرطبیعی قلب .

تداخل‌های دارویی : اگر دارو با ضدانعقادها و ضدپلاکت‌ها مصرف شود ، خطر خونریزی را افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود زیرا در ۱۸ هفتهٔ اول بارداری باعث کنده شدن جفت از دیوارهٔ رحم می‌شود . مصرف آن در شیردهی اشکالی ندارد .

استرپتومایسین Streptomycin Sulfate

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک ، ضدسل

اشکال دارویی موجود در ایران : پودر جهت تهیه محلول تزریقی

مقدار و روش مصرف : **جهت درمان سل :** یک گرم در روز به صورت دوز واحد ـ **درمان عفونت‌های شدید :** روزانه ۴ ـ ۲ گرم هر ۱۲ ـ ۶ ساعت یک بار ـ **درمان عفونت‌های خفیف :** روزانه ۲ ـ ۱ گرم

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان سل همراه با داروهای دیگر ، درمان اندوکاردیت میکروبی ، درمان عفونت‌های مجاری تنفسی و درمان بروسلوز (تب مالت) .

عوارض جانبی مهم : راش ، خارش ، بزرگی غدد لنفاوی ، شوک آنافیلاکتیک ، سمّیت کبدی ، سمّیت کلیوی ، آسیب دستگاه شنوایی ، ضعف عضلانی و ایست قلبی .

سوکرالفات Sucralfate

گروه دارویی : ضدزخم معده

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : مایع و قرص

زمان و دفعات مصرف : ۴ـ۲ بار در روز (یک ساعت قبل از غذا و هنگام خواب)

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر دارو یک یا دو روز بعد مشاهده می‌شود ، ولی اثر کامل آن چند هفته زمان می‌برد و تا ۵ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : به رژیم غذایی که پزشک توصیه می‌کند عمل کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت مصرف مقدار زیادی از این دارو یا مشاهدهٔ علایم غیرعادی ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اغلب بی‌اشکال است اما این دارو در برخی افراد می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کلیوی یا استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث کمبود ویتامین‌های A ، D ، E و K شود .

عوارض ناخواسته : یبوست (مهم‌ترین عارضه) ، تهوع ، اسهال ، خشکی دهان ، سرگیجه و راش پوستی .

تداخل‌های دارویی : آنتی‌اسیدها اثر این دارو را کاهش می‌دهند لذا نیم ساعت بعد یا قبل از این دارو مصرف شوند ـ در صورت مصرف هم‌زمان این دارو با فنی‌توئین ، آنتی‌بیوتیک‌های تتراسیکلین ، سیپروفلوکساسین ، نورفلوکساسین ، اوفلوکساسین ، تیروکسین ، دیگوکسین و وارفارین اثر این داروها کاهش می‌یابد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در شیردهی خطری ندارد و در بارداری بی‌ضرر بودن این دارو مشخص نیست ، با پزشک مشورت کنید .

Sulfacetamide Sodium سولفاستامید

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک چشمی

اشکال دارویی موجود در ایران : قطرهٔ استریل چشمی

مقدار و روش مصرف : درمان التهاب ملتحمه : چکاندن ۳ ـ ۱ قطره از محلول ۱۰ درصد هر ۳ ـ ۲ ساعت به داخل کیسهٔ ملتحمه

موارد عمدهٔ استعمال دارو : برای درمان ورم ملتحمه ، زخم‌های قرینه و سایر عفونت‌های سطحی چشم به کار می‌رود .

عوارض جانبی مهم : احساس سوزش یا گزش گذرا ، واکنش‌های حساسیت شدید ، عفونت اضافی با باکتری‌های غیر حساس به این آنتی‌بیوتیک .

Sulfasalazine سولفاسالازین

گروه دارویی : مورد استفاده در بیماری‌های التهابی روده ، ضدروماتیسم

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع ، شیاف و شکل دارویی مورد استفاده از راه تنقیه

زمان و دفعات مصرف : شیاف ۲ بار در روز ، قرص ۴ـ۲ بار در روز (بعد از غذا همراه با آب) و شکل مورد استفاده از راه تنقیه یک بار در روز هنگام خواب

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : آثار دارو ظرف ۳ـ۱ روز ظاهر می‌شود و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : هنگام مصرف دارو روزانه ۱/۵ لیتر آب مصرف شود ـ این دارو اسید فولیک بدن را کاهش می‌دهد ، لذا مقدار فراوانی سبزیجات مصرف شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از آن ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، کمبود آنزیم **G6PD** ، بیماری‌های خونی ،

پورفیری و حساسیت به سولفانامیدها یا آسپیرین هستید و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر ، پزشک ر در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن ممکن است باعث بیماری‌های خونی شود .
عوارض ناخواسته : سردرد ، کاهش اشتها ، درد مفاصل و صدای زنگ در گوش شایع هستند که با کاهش دوز دارو از بین می‌روند . تهوع و استفراغ در صورت مصرف دارو با غذا ، کمتر می‌شود .
تداخل‌های دارویی : این دارو اثر ضدانعقادهای خوراکی ، ضددیابت‌های خوراکی ، ضدتشنج‌ها و متوترکسات را افزایش می‌دهد . این دارو باعث کاهش جذب گوارشی و آثار داروهایی مانند آهن ، اسیدفولیک و دیگوکسین می‌شود .
مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری اشکالی ندارد و در شیردهی وارد شیر می‌شود که باید با پزشک خود مشورت کنید .

Sulfur سولفور

گروه دارویی : ضدآکنه ، ضدسبوره ، ضد گال (جرب)
اشکال دارویی موجود در ایران : صابون ، لوسیون ، بالک (Bulk)
مقدار و روش مصرف : صابون : به عنوان کراتولیتیک یا ضدآکنه بر روی پوست استفاده می‌شود .
لوسیون : برای رفع خارش و شورهٔ سر ، لوسیون ۵ ـ ۲ درصد را روی سر بمالید تا موها خیس شود ، سپس با فشار پوست را ماساژ دهید ، بعد از آن موها را آب کشیده مجدداً لوسیون بزنید و آن را ماساژ داده بشویید . لوسیون معمولاً دو بار در هفته مورد استفاده قرار می‌گیرد .
موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان آکنه ، درماتیت سبوره‌ای و گال (جرب)

Sumatriptan سوماتریپتان

گروه دارویی : ضدمیگرن
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط
اشکال دارویی موجود : اسپری بینی ، قرص و تزریقی
زمان و دفعات مصرف : تا آن‌جا که ممکن است دارو بعد از شروع حملهٔ میگرنی تجویز شود و قرص‌ها همراه مقداری آب مصرف شود . برای یک حملهٔ میگرنی نباید دو بار از این دارو استفاده کنید .
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : قرص ظرف ۳۰ دقیقه و شکل تزریقی ظرف ۱۵ـ۱۰ دقیقه اثر می‌کند . حداکثر اثر قرص‌ها بعد از ۴ـ۲ ساعت و حداکثر اثر شکل تزریقی بعد از ۲ـ۱/۵ ساعت ظاهر می‌شود .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو را در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : این دارو فقط در درمان حملهٔ میگرن تجویز می‌شود ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از آن به پزشک اطلاع دهید ـ در هنگام وقوع حملهٔ میگرنی امکان انجام کارهای حساس یا رانندگی وجود ندارد ـ اگر مبتلا به مشکلات کبدی یا کلیوی ، بیماری‌های قلبی ، فشارخون بالا و حساسیت به بعضی داروها هستید و نیز اگر سابقهٔ حملهٔ قلبی یا آنژین دارید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ این دارو به صورت مستمر و بلندمدت جهت پیشگیری از حملهٔ میگرنی تجویز نمی‌شود و فقط هنگام وقوع حملهٔ میگرنی مورد استفاده قرار می‌گیرد .

عوارض ناخواسته : درد در محل تزریق ، گرگرفتگی ، سرگیجه و احساس سنگینی ، ضعف ، خستگی و خواب‌آلودگی (عوارض بعد از یک ساعت ناپدید می‌شوند) .

تداخل‌های دارویی : مهارکننده‌های مونوآمینواکسیداز **MAOIs** و برخی ضدافسردگی‌ها ، خطر عوارض جانبی دارو را تشدید می‌کنند ـ اگر از لیتیم استفاده می‌کنید ، هرگز این دارو را مصرف نکنید چون با ارگوتامین تداخل دارویی دارد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری و شیردهی ثابت نشده است : در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

تمپازپام Tempazepam

گروه دارویی : خواب‌آور گروه بنزودیازپین

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : مایع و قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز نیم ساعت قبل از خواب

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۴۰ـ۱۵ دقیقه اثر می‌کند و ۸ـ۶ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : در صورت استفادهٔ بیش از دو هفته ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ مصرف مقدار زیاد آن می‌تواند باعث خواب‌آلودگی غیرعادی شود که باید به پزشک اطلاع دهید ـ تا زمانی که از اثرات آن بر روی خودتان آگاه نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید ، چون می‌تواند باعث کندی واکنش‌ها و کاهش تمرکز و هوشیاری شود ـ اگر مبتلا به

مشکلات کبدی یا کلیوی ، مشکلات شدید تنفسی ، پورفیری ، افسردگی و میاستنی‌گراو هستید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن باعث تطابق بدن با دارو و در نتیجه کاهش اثرات آن می‌شود .

عوارض ناخواسته : سرگیجه ، خواب‌آلودگی هنگام روز ، سردرد ، اغتشاش ذهنی ، خواب‌های آشفته و بی‌ثباتی .

تداخل‌های دارویی : ضداضطراب‌ها ، خواب‌آورها ، مسکن‌های اوپیوئیدی ، ضدجنون‌ها ، آنتی هیستامین‌ها و ضدافسردگی‌ها اثر آرام‌بخشی این دارو را افزایش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری اثبات نشده اما مصرف مقادیر معمولی آن مشکلی در شیردهی ایجاد نمی‌کند . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

تربوتالین Terbutaline

گروه دارویی : گشادکننده‌های مجاری هوایی **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : استنشاقی ، مایع ، قرص و تزریقی

زمان و دفعات مصرف : استنشاقی در مواقع نیاز و قرص ۳ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : قرص ظرف ۲ـ۱ ساعت و استنشاقی ظرف چند دقیقه اثر می‌کند . قرص ۶ـ۴ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : این دارو را در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس اطفال نگهداری کنید . همچنین از پاره کردن یا سوراخ کردن ظرف محتوی داروی استنشاقی بپرهیزید .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرطبیعی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکلات قلبی ، فشارخون بالا ، پرکاری تیروئید ، دیابت و نیز استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث افزایش تحمل بدن در مقابل این دارو و در نتیجه کاهش اثرات آن شود .

عوارض ناخواسته : گرگرفتگی عضله‌ها ، تهوع ، استفراغ ، ناآرامی ، اضطراب ، سردرد و تپش قلب .

تداخل‌های دارویی : این دارو می‌تواند با ضدافسردگی‌های گروه **MAOIs** تداخل کرده و باعث افزایش خطرناک فشارخون شود ـ داروهای سمپاتومیمتیک اثر این دارو را افزایش می‌دهند و عوارض آن را بیشتر می‌کنند .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده است اما شکل استنشاقی مشکلی ایجاد نمی‌کند . در شیردهی نیز شکل استنشاقی اشکالی ایجاد نمی‌کند .

Terfenadine ترفنادین

گروه دارویی : آنتی‌هیستامین **اشکال دارویی موجود در ایران :** قرص شیاردار

مقدار و روش مصرف : جهت درمان رینیت آلرژیک : ۶۰ میلی‌گرم از راه خوراکی هر ۱۲ ساعت یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین نشانه‌های همراه با رینیت آلرژیک فصلی و دائمی مثل : عطسه ، آبریزش بینی ، وزوز گوش و اشک ریزش .

عوارض جانبی مهم : آرامش ، سردرد ، ضعف ، بی‌نظمی قلبی ، تهوع ، استفراغ ، خشکی دهان و بینی و گلو ، یبوست ، راش پوستی .

Testosterone تستوسترون

گروه دارویی : هورمون جنسی مردانه **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : پچ (چسب) ، کپسول ، تزریقی و پلت‌های کاشتنی

زمان و دفعات مصرف : کپسول ۲ بار در روز ـ تزریقی یک بار در ۳ هفته تا دو بار در هفته ـ پلت‌های کاشتنی هر ۶ ماه یک بار ـ پچ روزی یک بار

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : دارو ظرف ۳ـ۲ روز اثر می‌کند . کپسول و پچ ۲ـ۱ روز ، تزریقی ۳ـ۱ هفته و کاشتنی حدود ۶ ماه در بدن فعال هستند .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ در صورت ابتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، بیماری قلبی ، مشکلات پروستات ، فشارخون بالا ، صرع ، میگرن ، دیابت و نیز استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث کاهش رشد در افراد جوان شود .

عوارض ناخواسته : اختلال در دفع ادرار ، راست شدن غیرعادی آلت تناسلی ، احتباس مایعات در بدن و ورم پا . در خانم‌ها ریزش غیرعادی موها ، تغییرات صدا و بزرگی کلیتوریس ممکن است رخ دهد .

تداخل‌های دارویی : در مصرف هم‌زمان با این دارو ، باید دوز داروهای ضددیابت کاهش یابد . این دارو اثر داروهای ضدانعقادی را افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی تجویز نمی‌شود .

تتراسیکلین Tetracycline

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک گروه تتراسیکلین **نیاز به تجویز پزشک :** دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : کم

اشکال دارویی موجود : قرص ، کپسول ، پماد ، پماد چشمی و گوشی

زمان و دفعات مصرف : شکل خوراکی ۴ بار در روز و برای درمان آکنه یک بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : دارو ظرف ۱۲ـ۴ ساعت اثر می‌کند و تا ۶ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : فرآورده‌های شیر را نباید یک ساعت قبل یا بعد از این دارو مصرف کرد ؛ زیرا باعث کاهش جذب آن می‌شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : دورهٔ درمان را کامل کنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مشکل بلندمدت کبدی یا کلیوی دارید و نیز در صورت سابقهٔ حساسیت به تتراسیکلین و استفادهٔ داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : در مصرف شکل خوراکی تهوع ، استفراغ و اسهال می‌توانند عارض شوند . فرآورده‌های پوستی عوارض خاصی ندارند .

تداخل‌های دارویی : آهن اثر این دارو را کاهش می‌دهد ـ ضدانعقادهای خوراکی و رتینوئید اثر این دارو را افزایش می‌دهند ـ شیر و ضداسیدها (هیدروکسید آلومینیم) اثر این دارو را کاهش می‌دهند ، برای جلوگیری از این تداخل ۲ـ۱ ساعت بین مصرف آن‌ها فاصله باشد ـ این دارو اثر ضدبارداری‌های خوراکی را کاهش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نشود زیرا باعث تغییر رنگ دندان‌ها و آسیب‌های استخوانی در جنین می‌شود ، در شیردهی هم وارد شیر شده و باعث تغییر رنگ دندان‌های شیرخوار می‌شود .

تئوفیلین / آمینوفیلین Theophylline / Aminophylline

گروه دارویی : گشادکننده مجاری هوایی ریه **نیاز به تجویز پزشک :** ندارد

میزان خطر در مصرف اضافی : بالا

اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع ، تزریقی ، قرص کندآزادشونده و کپسول کندآزادشونده

زمان و دفعات مصرف : قرص و مایع ۴ـ۳ بار در روز ـ قرص کندآزادشونده و کپسول کندآزادشونده هر ۱۲ یا ۲۴ ساعت

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : شکل خوراکی ظرف ۳۰ دقیقه اثر می‌کند و تا ۸ ساعت در بدن فعال است . کپسول‌ها و قرص‌های کندآزادشونده ظرف ۹۰ دقیقه اثر می‌کنند و ۲۴ـ۱۲ ساعت در بدن فعال هستند .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت وقوع تپش قلب ، بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در تمام موارد مصرف آن اقدامات فوری لازم است اما در صورت ایجاد درد قفسهٔ سینه ، اغتشاش ذهنی و یا کاهش هوشیاری ، اقدامات اورژانس لازم است ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ مصرف بلندمدت آن بلامانع است ـ اگر مشکل مزمن کبدی دارید یا مبتلا به آنژین ، بی‌نظمی در ضربان قلب ، صرع و زخم معده هستید و نیز اگر سیگار می‌کشید یا از داروی دیگری استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید .

عوارض ناخواسته : سردرد ، آشفتگی ، بی‌خوابی ، تهوع ، استفراغ ، اسهال و تپش قلب .

تداخل‌های دارویی : بسیاری از داروها مانند : اریترومایسین و سایمتیدین آثار این دارو را افزایش می‌دهند و برخی دیگر از داروها مانند : فنی‌توئین ، کاربامازپین و ریفامپین آثار این دارو را کاهش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : دارو می‌تواند وارد شیر مادر شود ، بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده است . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

تیابندازول Thiabendazole

گروه دارویی : ضدکرم

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص جویدنی

مقدار و روش مصرف : درمان آلودگی به آسکاریس ، کرمک و کرم قلاب‌دار : ۲۵ میلی‌گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن ، دو بار در روز به مدت دو روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : آلودگی به کرمک ، آلودگی به آسکاریس ، آلودگی به کرم قلاب‌دار و کرم نخی شکل .

عوارض جانبی مهم : خستگی ، سرگیجه ، خواب‌آلودگی ، کاهش فشارخون ، بی‌اشتهایی ، تهوع ، یرقان ، بوی بد ادرار ، افزایش غلظت قندخون و خارش .

تیامین (ویتامین B_1) Thiamine HCL

گروه دارویی : ویتامین گروه B

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص و قرص پوشش‌دار

مقدار و روش مصرف : مکمل غذایی : روزانه ۳ ـ ۱ میلی‌گرم از راه خوراکی ـ **درمان کمبود ویتامین B_1 :** روزانه ۳۰ ـ ۵ میلی‌گرم از راه خوراکی در یک یا سه دوز به مدت یک ماه

موارد عمدهٔ استعمال دارو : پیشگیری و درمان بیماری بری‌بری ـ تصحیح بی‌اشتهایی ناشی از کمبود ویتامین .

عوارض جانبی مهم : احساس گرما ، ضعف ، تهوع ، تعریق ، خونریزی گوارشی و آنافیلاکسی .

تیروکسین Thyroxine

گروه دارویی : هورمون غدهٔ تیروئید

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۴۸ ساعت اثر دارو شروع می‌شود و ۳ــ۱ هفته در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقادیر زیاد آن ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مبتلا به فشارخون بالا ، بیماری قلبی و دیابت هستید یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : اضطراب ، آشفتگی ، اسهال ، کاهش وزن ، تعریق ، گرگرفتگی و کرامپ‌های عضلانی . کاهش زیاد دوز این دارو می‌تواند باعث ایجاد علایم کم‌کاری تیروئید شود .

تداخل‌های دارویی : این دارو باعث افزایش اثر داروهای ضدانعقادی خوراکی می‌شود ـ کلستیرامین و سوکرالفات باعث کاهش جذب این دارو می‌شوند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری اشکالی ندارد . در شیردهی نیز مصرف مقادیر معمولی دارو اشکالی ندارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

تیبولن Tibolone

گروه دارویی : هورمون جنسی زنانه
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : کم
اشکال دارویی موجود : قرص

زمان و دفعات مصرف : هر روز یک بار قرص‌ها بلعیده شوند و سعی شود مصرف دارو در زمان ثابتی از روز باشد .

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : علایم بهبودی در چند هفته بروز می‌کند و دارو چند روز در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو را در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون مشورت با پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورتی که تعداد زیادی از این قرص‌ها با هم بلعیده شوند ممکن است باعث ناراحتی معده شوند ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکال ندارد ـ اگر دچار مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، صرع ، میگرن ، دیابت ، تومور ، خونریزی از رحم و سطح بالای کلسترول خون هستید یا سابقهٔ بیماری‌های قلبی ـ عروقی و مغزی ـ عروقی دارید و یا اگر از داروی دیگری هم استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ در صورت مصرف بلندمدت ، بررسی و معاینهٔ دوره‌ای توسط پزشک ضرورت دارد .

عوارض ناخواسته : افزایش وزن ، ورم مچ پا ، سرگیجه ، آکنه ، سردرد ، ناراحتی معده و رشد مو .

تداخل‌های دارویی : فنی‌توئین ، فنوباربیتال ، پریمیدون ، کاربامازپین و ریفامپیسین ، سوخت و ساز این دارو را بالا برده و آثار دارویی آن را کاهش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی تجویز نمی‌شود .

تیمولول Timolol

گروه دارویی : بتابلوکر (مورد استفاده در درمان بیماری گلوکوم (آب سیاه))
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : بالا
اشکال دارویی موجود : قرص و قطرهٔ چشمی
زمان و دفعات مصرف : ۳ـ۱ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : شکل خوراکی ظرف ۳۰ دقیقه اثر می‌کند و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

موارد منع مصرف و احتیاط : مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ همهٔ موارد مصرف زیادی این دارو نیازمند توجه جدی است اما در صورت وقوع اختلالات تنفسی ، تپش قلب یا کاهش هوشیاری اقدامات اورژانس لازم است ـ تا زمانی که از اثرات این دارو بر روی خودتان با اطلاع نیستید از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون شکل خوراکی آن می‌تواند باعث خواب‌آلودگی و قطرهٔ چشمی آن نیز می‌تواند باعث تاری دید شود ـ اگر مبتلا به بیماری‌های ریه نظیر آسم ، برونشیت و آمفیزم و نیز مبتلا به آلرژی هستید و یا از داروهای دیگر استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : کرختی ، خستگی ، سردرد ، خواب‌های پریشان ، سردی دست و پا ، بدتر شدن آسم و مشکلات قلبی . قطرهٔ چشم عوارض‌ندارد اما ممکن است باعث تحریک چشم ، سردرد و تاری دید شود .

تداخل‌های دارویی : سمپاتومیمتیک‌ها باعث افزایش خطرناک فشارخون در مصرف هم‌زمان با این دارو می‌شوند ـ سالبوتامول و سالمترول و دیگر آگونیست‌های بتا که دارای اثر مقابل بتابلوکرها می‌باشند ، اثر این دارو را کاهش می‌دهند .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن آن در بارداری ثابت نشده و در شیردهی وارد شیر می‌شود که مقادیر معمولی آن اشکالی ندارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

Tranexamic Acid ترانگزامیک اسید

گروه دارویی : بندآورندهٔ خون

اشکال دارویی موجود در ایران : کپسول ، قرص دارای شیار و تزریقی

مقدار و روش مصرف : درمان خونریزی از بینی : محلول تزریقی را می‌توان به صورت موضعی در مخاط بینی تزریق کرد یا ۱ گرم از راه خوراکی هر ۸ ساعت ، به مدت یک هفته مصرف کرد .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان کوتاه مدت خونریزی یا خطر خونریزی در مواقع افزایش تجزیهٔ رشته‌های فیبرین (فیبرینولیز) ، درمان خونریزی از بینی و خونریزی زیاد قاعدگی .

عوارض جانبی مهم : خونریزی در حفره‌های بدن و اختلال ترومبوآمبولیک .

Trazodone ترازودون

گروه دارویی : ضدافسردگی

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : مایع ، قرص و کپسول

زمان و دفعات مصرف : ۳ـ۱ بار در روز همراه غذا

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : آثار مفید دارو ظرف چند روز و آثار کامل آن ظرف چند هفته بعد از مصرف ظاهر می‌شود . آثار جانبی ۲۴ ساعت بعد از توقف مصرف و در مصرف بلندمدت اثرات ضدافسردگی آن تا ۶ هفته بعد از قطع مصرف دارو باقی می‌ماند .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس کودکان نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز دانه‌های پوستی ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو به پزشک اطلاع دهید ـ تا زمانی که از اثرات این دارو بر روی خودتان مطلع نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث خواب آلودگی شود ـ اگر مبتلا به تشنّج صرعی ، مشکلات بلندمدت کلیوی یا کبدی و بیماری‌های قلبی هستید یا به تازگی یک حملهٔ قلبی را پشت سر گذاشته‌اید و نیز در صورتی که از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد .

عوارض ناخواسته : خواب‌آلودگی (شایع‌ترین عارضه) ، یبوست ، اسهال ، خشکی دهان ، سردرد ، سرگیجه و غش . راست شدن طولانی و دردناک آلت تناسلی در مردان به ندرت اتفاق می‌افتد .

تداخل‌های دارویی : این دارو ، اثر داروهای ضدتشنج را کاهش می‌دهد ـ مصرف همزمان ترازودون با داروهای مهارکنندهٔ مونوآمینو اکسیداز (**MAOIs**) می‌تواند باعث عوارض ناخواستهٔ جدی شود ـ همهٔ داروهای آرام‌بخش ، اثر آرام‌بخشی این دارو را تشدید می‌کنند .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن دارو در بارداری به اثبات نرسیده است . در شیردهی وارد شیر می‌شود اما مقادیر معمولی آن اشکالی ندارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

ترتینوئین Tretinoin

گروه دارویی : ضدآکنه ، ضدپسوریازیس

اشکال دارویی موجود در ایران : کرم موضعی و لوسیون

مقدار و روش مصرف : یک بار در روز قبل از خواب روی ضایعات مالیده شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان موضعی آکنه ولگاریس ، به عنوان داروی کمکی در درمان زگیل‌های صاف .

عوارض جانبی مهم : التهاب موضعی ، احساس گزش یا گرما در موضع ، قرمزی و پوسته‌ریزی در موضع ، تاول زدن و کم‌رنگ شدن موقت پوست .

تریامسینولون استوناید (سیستمیک) Triamcinolone Acetonide

گروه دارویی : هورمون ، ضدالتهاب ، کورتون

اشکال دارویی موجود در ایران : سوسپانسیون تزریقی

مقدار و روش مصرف : ۸۰ ـ ۴۰ میلی‌گرم از راه عضلانی هر ۴ هفته یک بار ـ ۱۵ ـ ۲/۵ میلی‌گرم به صورت داخل مفصلی ـ در صورت نیاز حداکثر ۱ میلی‌گرم به صورت تزریق داخل ضایعه

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان ضدالتهاب یا سرکوب‌کنندهٔ دستگاه ایمنی .

عوارض جانبی مهم : ضعف عضلانی ، سوزش و خارش ، کمرنگ شدن پوست .

تریامسینولون استونایـد (موضعی) Triamcinolone Acetonide

گروه دارویی : ضدالتهاب ، آدرنوکورتیکوئید موضعی

اشکال دارویی موجود در ایران : کرم و پماد موضعی

مقدار و روش مصرف : درمان التهاب

موارد عمدهٔ استعمال دارو : مقدار کافی از پماد یا کرم ، تا چهار بار در روز

عوارض جانبی مهم : بی‌رنگ شدن پوست ؛ نازک شدن پوست و سوزش و خارش در محل استعمال دارو .

تریامسینولون ان . ان . جی Triamcinolone N . N . G

گروه دارویی : ضدقارچ ، ضدباکتری موضعی ، آدرنوکورتیکوئید (کورتون)

اشکال دارویی موجود در ایران : پماد موضعی

مقدار و روش مصرف : ۳ـ ۲ بار در روز روی موضع مالیده می‌شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان کاندیدیاز پوستی ، التهاب پوستی همراه با عفونت کاندیدایی و التهاب پوستی همراه با عفونت باکتریایی .

عوارض جانبی مهم : بی‌رنگ شدن پوست ، نازک شدن پوست و سوزش و خارش در محل استعمال دارو .

Trifluoperazine Dihydrochloride تری فلوپرازین

گروه دارویی : ضدجنون ، آرام‌بخش
اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار و تزریقی
مقدار و روش مصرف : **بیماران سرپایی :** ۲ ـ ۱ میلی‌گرم از راه خوراکی دو بار در روز . **بیماران بستری :** ابتدا ۵ ـ ۲ میلی‌گرم دو بار در روز از راه خوراکی و افزایش تدریجی تا ۲۰ ـ ۱۵ میلی‌گرم در روز
موارد عمدهٔ استعمال دارو : کنترل اضطراب و تنش زیاد و کنترل علائم ناشی از جنون .
عوارض جانبی مهم : احتقان بینی ، خشکی دهان ، تاری دید ، خواب‌آلودگی ،کاهش فشارخون ، بزرگ شدن پستان در مردان و سرگیجه .

Trihexyphenidyl HCL تری هکزیفنیدیل

گروه دارویی : ضدپارکینسون ، ضداسپاسم ، ضد موسکارین
اشکال دارویی موجود در ایران : قرص و قرص پوشش‌دار
مقدار و روش مصرف : **جهت پارکینسون :** ۱ میلی‌گرم از راه خوراکی در روز اول ، دو میلی‌گرم در روز دوم ، سپس هر ۵ ـ ۳ روز ۲ میلی‌گرم اضافه می‌شود تا به ۱۰ ـ ۶ میلی‌گرم در روز برسد . **جهت پیشگیری و درمان علائم خارج هرمی :** ۱۵ ـ ۵ میلی‌گرم در روز از راه خوراکی در چند نوبت
موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان علامتی پارکینسون و پیشگیری از علائم اختلالات خارج هرمی ناشی از دارو .
عوارض جانبی مهم : خشکی دهان ، تاری دید ، خواب‌آلودگی ، احتباس ادرار ، استفراغ ، سردرد و تحریک اعصاب مرکزی .

Trimethoprim تریمتوپریم

گروه دارویی : ضدباکتری
نیاز به تجویز پزشک : دارد
میزان خطر در مصرف اضافی : کم
اشکال دارویی موجود : تزریقی ، مایع و قرص
زمان و دفعات مصرف : ۲ـ۱ بار در روز
زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۴ـ۱ ساعت اثر می‌کند و تا ۲۴ ساعت در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو در ظرف دربسته ، جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس اطفال نگهداری شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت بروز عوارض شدید ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ در صورت بروز علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، به پزشک اطلاع دهید ـ مصرف آن در رانندگی و کارهای حساس اشکالی ندارد ـ اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، انواع بیماری‌های خونی و پورفیری هستید یا از داروی دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بلندمدت آن می‌تواند باعث کمبود اسیدفولیک و در نتیجه ناهنجاری‌های خونی شود .

عوارض ناخواسته : مصرف این دارو به تنهایی ، عارضهٔ چندانی جز تهوع ندارد اما در صورت مصرف با سولفامتوکسازول عوارض بیشتری ایجاد می‌کند .

تداخل‌های دارویی : مصرف همزمان با فنی‌توئین خطر کمبود اسیدفولیک را افزایش داده ، منجر به بیماری‌های خونی می‌شود ـ این دارو اثر ضدانعقادی وارفارین و نیز خطر آسیب‌های کلیوی به وسیلهٔ سیکلوسپورین را هم افزایش می‌دهد .

مصرف در شیردهی و بارداری : بی‌ضرر بودن دارو در بارداری به اثبات نرسیده و در شیردهی مصرف مقادیر معمولی اشکالی ایجاد نمی‌کند . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

تریپل سولفا Triple Sulfa

گروه دارویی : آنتی‌بیوتیک ، سولفانامید

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص واژینال و کرم واژینال

مقدار و روش مصرف : **کرم واژینال :** یک اپلیکاتور پر ، دو بار در روز قبل از خواب و بعد از بیداری به مدت ۶ ـ ۴ روز . **قرص واژینال :** یک قرص واژینال دو بار در روز قبل از خواب و بعد از بیداری به مدت ۱۰ روز

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان التهاب ولوُواژینال (دستگاه تناسلی خارجی و واژن در زن) در اثر کاندیدا ، تریکومونا و هموفیلوس .

عوارض جانبی مهم : خارش ، سوزش ، دانه‌های پوستی ، قرمزی و تورم .

وانکومایسین Vancomycin HCL

گروه دارویی : ضدعفونت ، آنتی‌بیوتیک

اشکال دارویی موجود در ایران : ویال تزریقی

مقدار و روش مصرف : ۵۰۰ میلی‌گرم هر ۶ ساعت یا ۱ گرم هر ۱۲ ساعت به صورت انفوزیون وریدی طی ۹۰ ـ ۶۰ دقیقه

موارد عمدهٔ استعمال دارو : از راه تزریقی جهت درمان عفونت‌های خطرناکی که نسبت به آنتی‌بیوتیک‌های دیگر حساس هستند یا به آن‌ها پاسخ نمی‌دهند یا نسبت به آن‌ها مقاوم هستند .

عوارض جانبی مهم : سمّیت گوشی و کلیوی ، حساسیت مفرط به دارو ، درد شدید در محل تزریق ، افت فشار ، برافروختگی و دانه‌های پوستی .

Verapamil وراپامیل

گروه دارویی : ضدآنژین ، ضدفشارخون ، ضدآریتمی قلبی

نیاز به تجویز پزشک : دارد **میزان خطر در مصرف اضافی :** متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص ، مایع ، تزریقی ، قرص‌های کندآزادشونده و کپسول‌های کندآزادشونده

زمان و دفعات مصرف : قرص و مایع ۳ـ۲ بار در روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : قرص در ۲ـ۱ ساعت و تزریقی در ۳ـ۲ دقیقه اثر می‌کند و ۸ـ۶ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : از مصرف عصارهٔ گریپ‌فروت خودداری شود ، زیرا باعث بالا رفتن سطح خونی وراپامیل می‌شود .

موارد منع مصرف و احتیاط : بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ در صورت مشاهدهٔ علایم غیرعادی یا مصرف مقدار زیادی از این دارو ، پزشک را باخبر کنید ـ تا از اثرات آن بر روی خود مطلع نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید ، چون می‌تواند باعث سرگیجه شود ـ اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی و پورفیری هستید و در صورتی که از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف آن در بلندمدت مشکلی ایجاد نمی‌کند .

عوارض ناخواسته : تهوع ، یبوست ، سردرد ، ورم مچ پا ، گرگرفتگی و سرگیجه .

تداخل‌های دارویی : اثر جانبی کاربامازپین به وسیلهٔ این دارو تشدید می‌شود ـ این دارو باعث افزایش غلظت خونی سیکلوسپورین و افزایش آثار دیگوکسین می‌شود ـ همراه با بتابلوکرها باعث ضربان غیرطبیعی قلب و نارسایی قلبی می‌شود ـ در صورت مصرف هم‌زمان وراپامیل با ضدفشارخون‌های دیگر ، فشارخون هرچه بیشتر کاهش می‌یابد .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود . در شیردهی مصرف مقدار کم آن اشکالی ندارد . در هر دو مورد با پزشک مشورت کنید .

وازوپرسین Vasopressin

گروه دارویی : ضد ادرار ، هورمون هیپوفیز خلفی **اشکال دارویی موجود در ایران :** تزریقی

مقدار و روش مصرف : جهت دیابت بی‌مزه : ۱۰ ـ ۵ واحد از محلول آبکی از راه عضلانی یا زیر جلدی ۴ ـ ۲ بار در روز و یا ۲/۵ ـ ۱/۲۵ واحد از محلول روغنی هر ۳ ـ ۲ روز یک بار

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان دیابت بی‌مزه و از بین بردن سایه‌های گاز در رادیوگرافی شکم .

عوارض جانبی مهم : کهیر ، رنگ‌پریدگی اطراف دهان و لب ، آروغ زدن ، سردرد کوبنده ، مسمومیت با آب ، ایست قلبی و انفارکتوس میوکارد (MI) .

ویتامین ـ آ (رتینول) Vitamin A

گروه دارویی : ویتامین A ، ویتامین محلول در چربی

اشکال دارویی موجود در ایران : کپسول یا قرص پوشش‌دار جویدنی ، قرص یا کپسول معمولی ، محلول تزریقی ، قطره خوراکی و پماد چشمی

مقدار و روش مصرف : در کمبود شدید این ویتامین : در ابتدا ۵۰۰/۰۰۰ واحد از راه خوراکی به مدت ۳ روز ، سپس ۵۰/۰۰۰ واحد به مدت دو هفته و بعد از آن ۲۰ ـ ۱۰ هزار واحد در هر روز ، به مدت دوماه . **مکمل غذایی :** روزانه ۸ هزار واحد تجویز می‌شود . **شکل موضعی دارو (پماد چشمی) :** یک سانتی‌متر از پماد ، ۳ ـ ۲ بار در روز روی چشم مالیده شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : کمبود ویتامین A ـ مکمل غذایی در شرایطی مثل بارداری ، شیردهی و ابتلا به عفونت‌ها درمان جایگزین در بیماری‌هایی که روی جذب و ذخیره این ویتامین اثر می‌گذارند مثل انسداد شدید صفراوی ، برداشتن کامل معده و سیروز کبدی ـ درمان اختلالات پوستی ـ درمان عوارض چشمی کمبود ویتامین A مثل زخم‌های قرنیه .

عوارض جانبی مهم : تحریک‌پذیری ، سردرد ، افزایش فشار داخل جمجمه ، بی‌اشتهایی ، ناخوشی ، ناراحتی شکمی ، درد مفاصل (به صورت مهاجر) ، تأخیر در رشد ، التهاب لثه ، یرقان و مرگ بعد از مصرف وریدی .

ویتامین آ + د Vitamin A + D

گروه دارویی : ویتامین محلول در چربی

اشکال دارویی موجود در ایران : پماد موضعی و قطره خوراکی

مقدار و روش مصرف : پماد را به مقدار لازم روی موضع بمالید و در صورت نیاز موضع را پانسمان کنید ، **قطره :** روزانه یک میلی‌لیتر (یک قطره چکان پُر) به شیرخوار یا کودک خورانده شود
موارد عمدهٔ استعمال دارو : تسکین درد ناشی از سوختگی‌های خفیف ، تسکین تحریکات پوستی ناشی از ادرار سوختگی نوزادان ، قطره ویتامین A + D به عنوان مکمل ویتامین در رژیم غذایی نوزادان شیرخوار و کودکان مورد استفاده قرار می‌گیرد .

Vitamin B_6 (Pyridoxin) ویتامین B_6

گروه دارویی : ویتامین گروه B **اشکال دارویی موجود در ایران** : قرص و آمپول
مقدار و روش مصرف : **به عنوان مکمل غذایی :** روزانه ۲۰ ـ ۱۰ میلی‌گرم به مدت ۳ هفته و سپس چند هفتهٔ دیگر استفاده از مولتی ویتامین‌هایی که حاوی ۵ ـ ۲ میلی‌گرم از این ویتامین در مصرف روزانه هستند . **همراه با داروی ایزونیازید :** ۱۰۰ میلی‌گرم روزانه ، به مدت سه هفته و سپس ۵۰ میلی‌گرم در روز
موارد عمدهٔ استعمال دارو : کمبود ویتامین B_6 به علل مختلف .
عوارض جانبی مهم : تهوع ، سردرد ، خواب‌آلودگی ، کاهش میزان اسید فولیک و سوزش و درد در محل تزریق عضلانی یا زیر جلدی .

Vitamin B_{12} (Cyanocobalamin) ویتامین B_{12}

گروه دارویی : ویتامین گروه B **اشکال دارویی موجود در ایران** : آمپول
مقدار و روش مصرف : روزانه ۳۰ میکروگرم به صورت زیرجلدی یا داخل عضلانی به مدت ۱۰ ـ ۵ روز ، سپس ۲۰۰ ـ ۱۰۰ میکروگرم یک بار در ماه به صورت عضلانی
موارد عمدهٔ استعمال دارو : کمبود ویتامین B_{12} در اثر سوء تغذیه ، کمبود ویتامین B_{12} در اثر سوءجذب ، افزایش نیاز به این ویتامین در هنگام بارداری ، تیروتوکسیکوز ، کم‌خونی همولیتیک ، خونریزی ، بیماری کبد و کلیه .
عوارض جانبی مهم : اسهال گذرا ، خارش ، خیز (اِدِم) ، نارسایی قلبی ، شوک آنافیلاکتیک و ترومبوز رگ‌های محیطی .

Vitamin E ویتامین ای

گروه دارویی : ویتامین

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص پوشش‌دار ، تزریقی و قطرهٔ خوراکی

مقدار و روش مصرف : جهت کمبود ویتامین E : روزانه ۷۵ ـ ۶۰ واحد از راه خوراکی یا عضلانی . **جهت پیشگیری از کمبود ویتامین E :** روزانه ۱۵ ـ ۱۲ واحد از راه خوراکی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : پیشگیری و درمان عوارض ناشی از کمبود ویتامین E ، به عنوان یک مادهٔ آنتی‌اکسیدان از سلول‌ها در مقابل رادیکال‌های آزاد و از گلبول‌ها قرمز در مقابل همولیز محافظت می‌کند .

عوارض جانبی مهم : در صورت مصرف زیاد و بلندمدت می‌تواند باعث عوارضی مثل سردرد ، تاری دید ، اختلال فعالیت غدد جنسی ، ترومبوفلبیت ، خستگی ، تهوع و اسهال شود .

ویتامین K_1 (فیتونادیون) Vitamin K_1

گروه دارویی : شکل مصنوعی ویتامین K ، آنتی‌دوت

اشکال دارویی موجود در ایران : قرص و آمپول

مقدار و روش مصرف : ۱۰ـ ۲/۵ میلی‌گرم از راه خوراکی ، عضلانی یا زیر جلدی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : آنتی‌دوت مصرف زیاد داروهای ضدانعقادی ، پیشگیری و درمان بیماری‌های خونریزی دهنده در نوزادان ، کمبود ویتامین K .

عوارض جانبی مهم : سردرد ، ناراحتی معده ، ایست قلبی ، شوک ، سرگیجه ، احساس طعم مخصوص ، برافروختگی صورت و حساسیت شدید به دارو .

وارفارین Warfarin

گروه دارویی : ضدانعقاد خون

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : بالا

اشکال دارویی موجود : قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز و در ساعت ثابتی از روز

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : ظرف ۴۸ـ۲۴ ساعت اثر دارو شروع می‌شود و ۳ـ۲ روز در بدن فعال است .

نحوهٔ نگهداری از دارو : دارو را در ظرف دربسته ، در جای خشک و خنک و دور از نور و دسترس اطفال نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : جز در صورت ایجاد تهوع ، استفراغ ، تب ، مصرف آن را بدون اجازهٔ پزشک متوقف نکنید ـ گرچه در همهٔ موارد مصرف اضافی این دارو توجه جدی لازم است اما در

صورت خونریزی شدید یا کاهش هوشیاری ، اقدامات اورژانس لازم است ـ در رانندگی و کارهای حساس باید احتیاط کنید چون در افرادی که از این دارو استفاده می‌کنند یک ضربهٔ کوچک می‌تواند باعث خونریزی شدید شود ـ اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی ، فشارخون بالا و زخم معده هستید یا اگر به آسانی دچار خونریزی می‌شوید و نیز در صورت استفاده از داروهای دیگر ، پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف آن به صورت بلندمدت مشکلی ایجاد نمی‌کند .

عوارض ناخواسته : شایع‌ترین عارضهٔ آن خونریزی است . عوارض دیگر عبارتند از شکم‌درد ، اسهال ، راش پوستی و ریزش موها .

تداخل‌های دارویی : طیف وسیعی از داروها مانند آسپیرین ، باربیتورات‌ها ، ضدبارداری‌های خوراکی ، سایمتیدین ، دیورتیک‌ها ، بعضی مسهل‌ها ، آنتی‌بیوتیک‌ها و ضدافسردگی‌ها می‌توانند با این دارو تداخل کنند و اثر ضدانعقادی آن را کاهش یا افزایش دهند ـ در صورتی که این دارو را مصرف می‌کنید قبل از استفاده از داروهای بدون نسخه (OTC) با پزشک یا داروشناس مشورت کنید .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری تجویز نمی‌شود و در شیردهی مقدار معمولی دارو اشکال ندارد اما با پزشک نیز مشورت کنید .

Zinc Oxide — زینک اکساید (اکسید روی)

گروه دارویی : محافظ و ضدعفونی کنندهٔ پوست

اشکال دارویی موجود در ایران : پماد موضعی

مقدار و روش مصرف : برحسب نیاز ، روزانه چندین بار بر روی ضایعات مالیده شود .

موارد عمدهٔ استعمال دارو : درمان بیماری‌ها و عفونت‌های پوستی مثل : سوختگی‌های خفیف ، اگزما ، زردزخم ، زخم‌های واریسی ، خراشیدگی‌ها ، آکنهٔ ولگاریس ، ادرار سوختگی و گزش حشرات .

Zinc Sulfate — زینک سولفات (سولفات روی)

گروه دارویی : مکمل غذایی ، ضدعفونی‌کنندهٔ پوست

اشکال دارویی موجود در ایران : کپسول ، بالک (Bulk)

مقدار و روش مصرف : به عنوان مکمل : ۲۲۰ ـ ۱۱۰ میلی‌گرم از راه خوراکی . **در درمان بیماری ویلسون :** روزانه ۲۰۰ ـ ۱۳۵ میلی‌گرم از راه خوراکی

موارد عمدهٔ استعمال دارو : به عنوان مکمل در پیشگیری و درمان : کمبود روی ، روماتیسم مفصلی ، آکنه ، تاخیر در التیام زخم در اثر کمبود روی و نیز بیماری ویلسون

زوپیکلن Zopiclone

گروه دارویی : داروی خوابآور

نیاز به تجویز پزشک : دارد

میزان خطر در مصرف اضافی : متوسط

اشکال دارویی موجود : قرص

زمان و دفعات مصرف : یک بار در روز (هنگام خواب)

زمان آغاز تأثیر دارو و مدت فعالیت آن در بدن : اثر آن ظرف ۳۰ دقیقه شروع می‌شود و ۶ـ۴ ساعت در بدن فعال است .

رژیم غذایی مناسب : دارو را در ظرف دربسته ، دور از نور و دسترس کودکان و در جای خشک و خنک نگهداری کنید .

موارد منع مصرف و احتیاط : در صورت مصرف بیش از یک هفته ، بدون اجازهٔ پزشک مصرف آن را متوقف نکنید ـ مصرف مقدار زیادی از این دارو می‌تواند باعث طولانی شدن خواب ، خوابآلودگی ، کرختی ، هماهنگی ضعیف عضلات مختلف بدن و عارضهٔ برگشت محتویات معده به روده (ریفلاکس) شود که باید بی‌درنگ به پزشک اطلاع داده شود ـ تا زمانی که از اثرات آن بر روی خود مطلع نیستید ، از رانندگی و کارهای حساس دوری کنید چون می‌تواند باعث خوابآلودگی ، کندی عکس‌العمل و کاهش دقت و هوشیاری شود ـ اگر مبتلا به مشکلات بلندمدت کبدی یا کلیوی و میاستنی گراو هستید و نیز اگر سابقهٔ اعتیاد به الکل و داروهای دیگر دارید یا از داروهای دیگری نیز استفاده می‌کنید و نیز اگر سابقهٔ تشنّج ناشی از صرع دارید پزشک را در جریان قرار دهید ـ مصرف بیش از یک هفتهٔ آن می‌تواند باعث وابستگی به این دارو شود .

عوارض ناخواسته : خوابآلودگی در روز ، سرگیجه ، ضعف ، تهوع ، اسهال ، اختلال در هماهنگی فعالیت‌های بدن و خوابآلودگی مقاوم .

تداخل‌های دارویی : داروهای دارای اثر آرامبخش مانند ضدافسردگی‌ها و خوابآورها ، اثر آرامبخشی این دارو را تشدید می‌کنند .

مصرف در شیردهی و بارداری : در بارداری و شیردهی تجویز نمی‌شود .